

Byggnadsvårdsplan

Kulturreseptatet Slottsskogen

**Förslag oktober 2022
Diarienummer 0666/18**

Byggnadsvårdsplan

Datum: Oktober 2022

Diarienummer SBK: 0666/18

Handläggare:

Sophia Älfvåg

Tel: 031-368 17 29

sophia.alfvag@sbk.goteborg.se

Marie Nyberg (*fram till 220430*)

För byggnadsvårdsplanen:

Karin Nordström och Maja Lindman, Göteborgs stadsmuseum

Layout: Gabriel Siveri (omslag) samt Göteborgs stadsmuseum

Foton: Göteborgs stadsmuseum

Kulturreservatet Slottskogen

Projektet omfattar följande handlingar:

Bilaga 1a. Beslutskarta

Bilaga 2. Skötselplan

Bilaga 2a. Skötselområden

Bilaga 3. Byggnadsvårdsplan

Bilaga 4. Gestaltningsprogram

Bilaga 5. Förvaltningskarta

Bilaga 6. Kommunalägd mark

INNEHÅLL

INLEDNING	5
Bakgrund	5
Byggnadsvårdsplanens upplägg	5
Sammanfattande beskrivning av kulturreseptatet	6
Syftet med kulturreseptatet	6
Målsättning	8
Prioriterade bevarandevärden	8
Föreskrifter - Slottsskogen	8
Skötselplan	9
Förvaltare och förvaltningsuppgifter	9
Lagstiftning	10
BYGGNADSVÅRDSPLAN	13
Målsättning med byggnadsvårdsplanen	13
Övergripande vårdkrav	13
Generella riktlinjer	14
Periodiska arbeten, varje år	14
Periodiska arbeten, vart femte år	14
Periodiska arbeten, vart tionde år	14
BYGGNADERNA I SAMMANFATTNING	17

BYGGNADERNA HUS FÖR HUS	23
Parkvaktstugan Slottsskogspromenaden	25
Parkvaktstugan Bangatan	35
Trädgårdsmästarebostaden	45
Ekonomigården med stallmästarebostaden	59
Villa Belparc	75
Björngårdsvillan	95
Polisstationen	107
Smålandsstugan	123
Dalslandsstugan	143
Hallandsgården	163
Gräfsnäsgrården	187
Naturhistoriska museet	199
Utsikten	211
Parkvaktstuga August Kobbs stig	223
Observatoriet	233
Svanhuset	245
Påfågelhuset	255
Dovhjorthusen	265
Hjortvaktarbostaden	275
Slottsskogskolonin	285
Majvallen	303

BYGGNADSVÅRDSPLAN SLOTTSSKOGEN

Fastighetsbeteckning: SLOTTSSKOGEN 719:4

Västra Götalands län, Göteborgs stad

Text: Karin Nordström, Maja Lindman

Foto: Karin Nordström, Maja Lindman, Julia Larsson, Joakim Hernqvist.

Arkivbilder där inte annat anges: från Göteborgs stadsmuseum.

Kartor och stadsplaner: Stadsbyggnadskontoret och lantmäteriet

INLEDNING

Bakgrund

Göteborgs stad har beslutat att skydda Slottsskogen och pröva kommunalt kulturresevat som skyddsform. Detta för att säkerställa ett långsiktigt skydd av Slottsskogen som möjliggör vård, bevarande och utveckling av parkens kultur- natur- och rekreativa värden. En bedömning av möjliga skyddsformer har gjorts, med slutsatsen att ett kulturresevat med tillhörande skötselplan och byggnadsvårdsplan är det skyddsinstru- ment som är bäst lämpat för parkens behov och värden.

Kulturresevat lämpar sig för stora delar av det skyddsvärda området. För stadsparken Slottssko- gen med Dalens lekfält, Slottsskogskolonin och Majvallen föreslås kulturresevat.

För ett antal delar bedöms detaljplan vara den bästa skyddsformen. Det gäller områden som står inför förändring och utveckling, påverkas av annan lagstiftning eller utgörs av svårtolkade stadsplaner, vilka annars skulle behöva upphä- vas, för att inte komma i konflikt med resevatets syfte och föreskrifter. En detaljplan ger däremot inte samma långsiktiga skydd som ett kulturre- sevat.

För Slottsskogsvallen föreslås att en ny detaljplan upprättas för att befästa utpekade värden och möjliggöra utveckling på rätt plats, då detaljplan för området från 1923 är svårtolkad. För Slotts- skogsvallens äldre delar och dess omslutande kullar föreslås att väcka fråga om byggnads- minne, för att ytterligare befästa identifierade värden.

I området närmast Linnéplatsen anpassas kulturresevatets gräns till den planerade spårvägsdragningen Lindholmsförbindelsen. Detaljplan(er) med föregående planprogram upprättas för detta område vilket även inkluderar Linnéplatsen. För den del av Lindholmsförbindel- sen som planeras att gå i tunnel under resevatet, görs undantag i resevatets föreskrifter.

Byggnadsvårdsplanens upplägg

Enligt 3 § förordning (1998:1252) om områdes- skydd enligt miljöbalken ska en skötselplan fastställas och ingå i varje beslut om bildande av kulturresevat. Som tillägg till skötselplanen görs en byggnadsvårdsplan då det ingår flera kulturhistoriskt värdefulla byggnader i reseva- tet. Byggnadsvårdsplanen utgörs av en första del med allmängiltig information och riktlinjer. Till denna biläggs ett eget dokument för varje byggnad inom resevatet som anses bära särskilt höga kulturhistoriska värden. Dessa dokument är upplagda med en kort miljöbeskrivning och ett tydliggörande av värdet, därpå följer en kort historik. Dokumentets huvuddel utgörs av en enklare dokumentation med riktlinjer för vård och underhåll. Därefter följer tre sammanfattande rutor med rubrikerna *Övergripande kulturhistorisk kommentar*, *Sammanfattande riktlinjer för vård och underhåll/Skötselåtgärd* samt *Restaureringsåtgär- der*.

Sammanfattande beskrivning av kulturreseptat

Hämtad från Beslutshandling Datum: 2022-09-23 Diarienummer SBK: 0666/18

Kulturreseptat Slottsskogen består av stadsparken Slottsskogen, med undantag för området närmast Linnéplatsen samt Göteborgs naturhistoriska museum, idrottsområdet Majvallen och Slottsskogskolonin. Reservatet uppgår till runt 135 hektar. Flera större infrastruktur- och stadsutvecklingsprojekt gränsar till reservatsområdet. Marken har sedan medeltiden använts för jakt, produktion och rekreation, vilket innebär att här finns en stark historisk kontinuitet. Anläggandet av Slottsskogsparken under 1870-talet ingår i den våg av offentligt parkanläggande som svepte över Europas och Amerikas stora städer under 1800-talets andra hälft. Stora, mer naturbetonade parker ansågs ha ett positivt inflytande på stadens invånare, inte minst på den växande arbetarklassen. Under inflytande av strömningar i samhället vid denna tid kom parken att få en nationalromantisk prägel och det kärva, nordiska framhävdes. Stadsträdgårdsmästare C.P. Lange upprättade en plan efter vilken parken anlades. Slottsskogen är med svenska mått en unikt stor parkanläggning, som numera befinner sig mitt i staden. Parkens kulturhistoriska värde är beroende av dess utbredning, innehåll och annonsering. Landskapets formationer har alltsedan parkens instiftande utgjort förutsättningar för

dess utformning. Parkens vidsträckta form i kombination med dess böljande inramning, ger långa tydliga siktlinjer och fondmotiv. Inramningen ger i motsatt riktning en betydande annonsering mot den bitvis täta staden vars tillblivelse och planering förutsatt parkens närvaro. Slottsskogen med dess djurgårdar, fågeldammar, idrottsområden, restauranger, landskapsstugor och andra anläggningar anses vara det bästa exemplet i Sverige på stora, offentliga stadsparkar som anlades över hela Europa under 1800-talets senare del.

Slottsskogen har en stor betydelse för biologiska värden och andra ekosystemtjänster, mycket beroende av sin storlek och variation av slutna skogsmiljöer, öppna platser och brynzoner. Mosaiken av naturtyper utgör livsmiljö för en mängd arter av växter, djur och svampar. Dammar och vattenmiljöer livnär fågel, fisk, groddjur. Slottsskogens storlek är av stor betydelse då det gör den atrik och sammanhanget med Botaniska trädgården och Änggårdsskogen i närheten ger goda spridningsmöjligheter.

Slottsskogen består till största del av ädellövskog, klass 1, vilket utgör den högsta klassen. Utöver Slottsskogen är det endast Rya skog som utgör ädellövskogar med mycket höga naturvärden inom Göteborgs stad. Slottsskogen är en del av ett sammanhang som regional grön kil och fri-luftsstråk i regionen och stadspark mitt i staden. Slottsskogen bidrar till sociala värden som rekreation och återhämtning och parkens grönska ger ett förbättrat lokalklimat i form av temperatur, vind och bullerreglering. Parkens storlek och

Slottsskogen 1913

Slottsskogen är mycket kuperad. Den sträckade linjen visar de gränser som prövas för reservatsbildning.

variation gör den till en attraktiv mötesplats och målpunkt för hela staden samt en vardagsmiljö för lek, rekreation och naturupplevelse. Slottsskogen är en park som många passerar på sin väg mellan stadens olika delar och har en viktig funktion för kommunikation.

Slottsskogen är en mycket populär och omtyckt stadspark som är viktig för Göteborgs identitet och lockar många besökare utifrån flera aspekter. Slottsskogen används för en mängd olika evenemang och friluftsaktiviteter och Slottsskogsvallen samt Majvallen är viktiga idrottsområden för olika typer av idrott.

Slottsskogen innehåll gör att parken lämpar sig väl för folk- och skolutbildning i flera olika teman. Idag kan besökare öka sin kunskap genom skyltar, dagliga informationsstunder och temadagar, och skolklasser erbjuds kostnadsfria lektioner.

En mer utförlig beskrivning av kulturreseptatet med dess delområden lämnas i skötselplanen.

Kulturreseptatets målsättning

Hämtad från Beslutshandling Datum: 2022-09-23 Diarienummer SBK: 0666/18

Målet är att ge Slottsskogen en stark och strukturerande roll i staden, med tydliga entréer och kanter som domineras av grönska samt annonsering av parken på håll. Utveckling och tillägg av byggnader och miljöer sker utifrån en medvetenhet kring det kulturpräglade naturlandskapet samt historiska spår och intentioner. Ekosystemtjänster hjälper att förstärka parkens karaktär.

Syftet med kulturreseptatet

1. Säkerställa ett långsiktigt bevarande av Slottsskogen som en av Sveriges mest framstående och

största offentliga stadsparkar.

2. Framhäva det vidsträckta park- och rekreationslandskap som visar Slottsskogens utveckling från kunglig djurgård och jaktlandskap, till folklig park i engelsk stil samt dess karaktär med kontraster och variationer mellan anlagd park med kulturhistoriska byggnader och naturlig skog.

3. Bevara och utveckla ädellövskogar och lövrika blandskogar som är värdefulla både för den biologiska mångfalden och för rekreation, friluftsliv och natur- och kulturupplevelser.

4. Gynna och bevara biologisk mångfald och hotade arter samt att utveckla samtliga livsmiljöer.

5. Säkra tillgången till Slottsskogen för boende och besökare som en viktig social och integrationsskapande mötesplats.

6. Säkerställa parkens förutsättningar för att bidra till god folkhälsa och en meningsfull fritid.

7. Möjliggöra nutida utveckling, vård och bevarande av parkens kulturhistoriska, natur-, rekreativa, kulturella och pedagogiska värden av en sådan kvalitet som är till gagn för framtida generationer

Se vidare, Beslutshandling Datum: 2022-09-23 Diarienummer SBK: 0666/18

Föreskrifter - Slottsskogen

Gällande reservatsföreskrifter hanterar förbud och påbud inom reservatet. Föreskrifterna hänvisar i flera fall till Skötselplanen och till Byggnads-

Slottsskogen 1914 vid anläggandet av fågeldammen.

Hjort i Slottsskogen 1913.

vårdsplanen.

Föreskrifter särskilt gällande byggnaderna är förbud mot att:

1. riva befintliga kulturhistoriskt värdefulla byggnader och anläggningar. Dessa är Vaktstuga, sydöstra delen; Vaktstuga, nordvästra delen; F d Trädgårdsmästarbostad; Ekonomigården med Stallmästarebostaden; F d Vita Bandet (Villa Belparc); F d polisstation; Smålandsstugan mm; Dalslandsstugan; Hallandsgården; Gräfsnäsgården; Naturhistoriska museet; Utsikten; Vaktstuga, norr; Observatoriet; Svanhuset; Påfågelhuset; Dohjortshuset samt Hjortvaktarbostaden. Byggnaderna finns beskrivna i Bilaga 3, Byggnadsvårdsplanen

2. Förvanska de i byggnadsvårdsplanen utpekade värdena. Värden sammanfattas i Bilaga 3, Byggnadsvårdsplanen, sid 17-20.

3. underhålla och ändra de i byggnadsvårdsplanen utpekade byggnaderna, invändigt såväl som utvändigt, på ett sätt som påverkar det kulturhistoriska värdet negativt.

Det är vidare förbjudet att utan tillstånd från Göteborg stad:

6. riva befintliga kulturhistoriskt värdefulla byggnader och anläggningar inom Slottsskogskolonin och Majvallen samt Björngårdsvillan. Inom Majvallen gäller det omklädningsbyggnad och klubbstugan GFF-gården

7. uppföra ny byggnad eller annan anläggning

8. bygga till eller väsentligt ändra byggnader och anläggningar på ett sätt som avsevärt påverkar dess yttre utseende.

9. helt eller delvis ta i anspråk eller inreda byggnad för ett väsentligen annat ändamål.

Se PBL 9 kap 2 §

Vidare se Beslutshandling Datum: 2022-09-23 Diarienummer SBK: 0666/18

Skötselplan

Enligt 3 § förordning (1998:1252) om områdeskydd enligt miljöbalken m.m. ska en skötselplan

fastställas och ingå i varje beslut om bildande av kulturresevat.

Skötselplanens syfte är att utgöra ett praktiskt program för förvaltning, planering, upphandling, genomförande av skötselåtgärder samt för dokumentation och uppföljning av mål. Skötselplanen utgör ett målstyrningsinstrument.

Skötselplanen beskriver hur kulturresevatet ska skötas för att de värden som resevatet syftar till att skydda ska bevaras, stärkas och utvecklas. För att underlätta skötseln har resevatet delats in i olika delområden och skötselområden och för varje område finns angivna kvalitetsmål.

Delområdena är:

- 1 Centrala parken
- 2 Malmgårdskullen
- 3 Södra entrén
- 4 Naturparken
- 5 Djurparken
- 6 Norra och södra Azaleadalen
- 7 Södra Azaleadalen och Dalens lekfält
- 8 Majvallen
- 9 Slottsskogskolonin

Vidare se dokument för Skötselplan

Ansvar och översyn

Göteborgs Stad har övergripande ansvar för de kulturresevat som beslutas av staden. En framtida samordningsgrupp ska bildas när resevatet har bildats.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är park- och naturnämnden, fastighetsnämnden, trafikenämnden samt idrott- och föreningsnämnden eller den som träder in i dess ställe.
- Kulturresevatets gränser märks ut genom stadens försorg.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställs av Göteborgs stad. Skötselplanen ska ligga till grund för kulturresevatets skötsel.

En översyn av beslut, föreskrifter och skötselplan

En översyn av beslut, föreskrifter och skötselplan – främst skötselåtgärder – bör göras vid behov eller inom 10 år. Behovet av översyn kan påtalas av beslutsmyndigheten men även av övriga berörda nämnder/förvaltningar.

Lagstiftning

Riksintresse för kulturmiljövården

Slottsskogen - Botaniska Trädgården - Änggården
(O 2:7) enligt 3kap 6§ miljöbalken

Motivering

A. Vidsträckt park- och rekreationslandskap som visar Slottsskogens utveckling från kunglig djurgård och jaktlandskap under Älvsborgs slott, till folklig park i engelsk stil efter inkorporeringen med Göteborg 1868 samt anläggandet av Botaniska trädgården till stadens 300-årsjubileum på Stora Änggårdens ägor, ett av de främsta uttrycken för den göteborgska donationsandan. (Rekreativmiljö).

B. Radhus- och villaområdet Änggården som speglar utvecklingen inom planering och arkitektur under tiden från 1910- till 1940-talen. (Bostadsområde).

Uttryck för riksintresset

A. Naturpräglade partier med skogiga bergåsar och mellanliggande lövskogsdälder, bäckraviner och öppna fält. Spår av Älvsborgs tidigare slottsdomäner, som Slottsskogsgatan (den medeltida vägen till Älvsborgs slott), från kronans vildskog härrörande bestånd av ek och bok samt vägar genom det gamla Majorna vilka idag ingår i parkens vägsystem. Planmönster, anläggningar och byggnader från Slottsparkens tillkomsttid, som gångstigar, fågeldammar, djurhagar, serveringar,

de tre landskapsstugorna, trädgårdsmästarbostaden, polisvaktkontoret och två vaktstugor av trä. Slottsskogsvallen och Bragebacken, som förknippas med några av 1900-talets legendariska evenemang i Göteborg som idrottsstad. Botaniska Trädgården med Stora Änggårdens manbyggnad och ekonomibyggnad vilka kvarstår som en del av parken. Huvudentré med grindstugor och administrationsbyggnad i nationalromantisk stil. Centralanläggningen innanför entrén med spegeldamm, terrasseringar, slingrande gångar mellan lundar, bågbroar över bäckar upp till klippträdgården, konstgjort vattenfall m. m. samt terrasserat växtfält, avgränsat från sjukhusområdet genom den urskogsartade Vitsippedalen. I utkanten Lilla Änggården med fd trädgårdsmästarbostad. B. Det regelbundna planmönstret av A. Lilienberg på flack mark invid Änggårdsbergen. Bebyggelsen med en radhuslänga av sten och stora trävillor i anslutning till sjukhusområdet ovanför. Områdets huvuddel söder om Botaniska Trädgården med huvudsakligen radhus av trä i typhuslängor men även villor av sten - från nationalromantik över 20-talsklassicism och funktionalism, alla med staketinhägnade planteringar mot gatan. Intill det framspringande bergmassivet i södra utkanten trevånings funkislameller från 1940-talet med gräsplaner, avgränsande häckar och en allé. Planmönster, gatukaraktär och grönska, bebyggelsens utformning.

Plan- och bygglagen 8 kap.**Krav på byggnadsverk, byggprodukter, tomter**

och allmänna platser. Förbud mot förvanskning
13 § En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas.

Underhåll och varsamhet

14 § Ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt.

Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras.

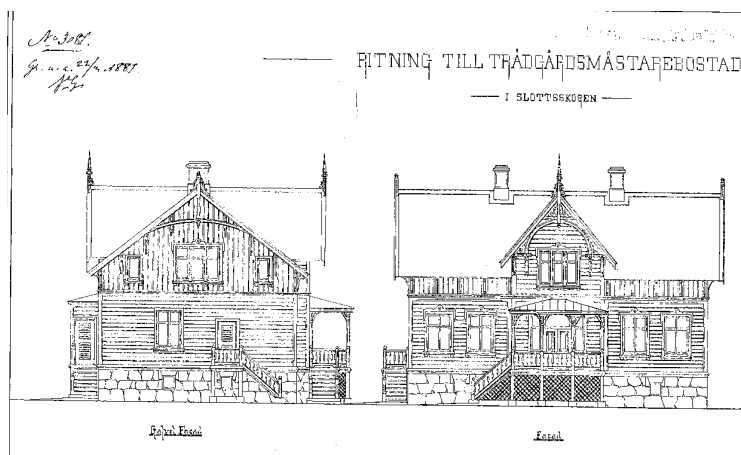
17 § Ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden

BBR 1:2212 Varsamhetskrav och förbud mot förvanskning. Allmänt råd

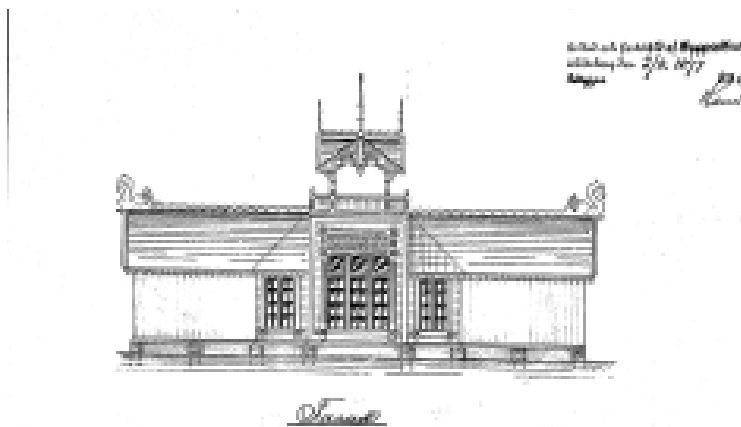
För att en åtgärd ska anses vara varsam bör den respektera byggnadens karaktär avseende

- proportioner, form och volym,
- materialval och utförande,
- färgsättning, och
- detaljomsorg och detaljeringsnivå.

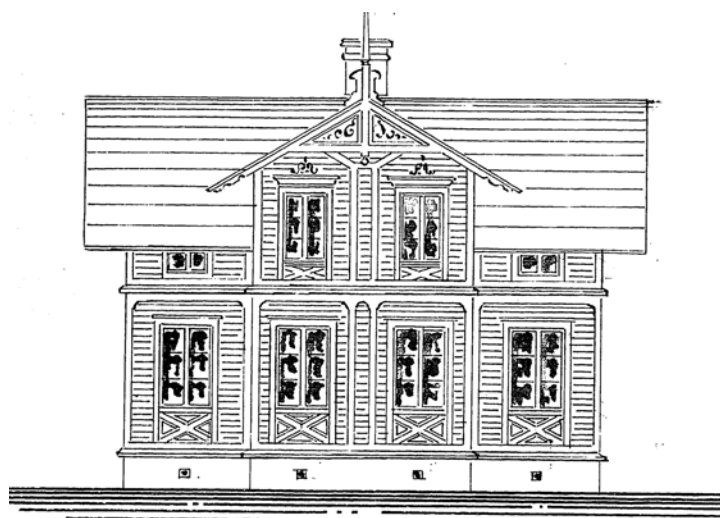
Den bör också ta till vara detaljer som är väsentliga för byggnadens karaktär.

Ritning till Trädgårdsmästare-
bostaden

Ritning till Svanhuset

Ritning till Margreteberg

BYGGNADSVÅRDSPLAN

Målsättning med byggnadsvårdsplanen

Syftet med byggnadsvårdsplanen är att upprätthålla byggnadernas berättarkraft och Slottsskogens kvaliteter, lyfta fram byggnadens arkitektur och avläsbara historia samt underlätta handläggning av tillståndsärenden. Byggnadsvårdsplanen fastställs på samma sätt som skötselplanen, i samband med beslutet om kulturresevat, och uppdateras lämpligen vid samma tidpunkt som skötselplanen, vart tionde år.

Byggnadsvårdsplanen innehåller dokumentationer av de kulturhistoriskt intressanta byggnader som bedömts värdebärande för resevatets syfte. Utformningen och detaljeringsgraden av byggnadsvårdsplanen styrs av arten och digniteten i de objekt som ska förvaltas och vårdas. Planen ger en kortfattad bakgrundsteckning och innehåller de uppgifter som har att göra med förvaltning och vård av byggnaderna.

Kunskaper om det större historiska sammanhanget och parkmiljön finns tillgängliga i den beskrivande delen av skötselplanen.

Byggnadsvårdsplanen ska:

- beskriva byggnadernas historiska bakgrund
- beskriva byggnadernas karaktärsdrag och de byggnadsdelar och material som bär detta
- beskriva byggnadernas nuvarande status

vad gäller konstruktion och material

- utforma en översiktlig beskrivning av riktlinjer för underhållsåtgärder

Övergripande vårdkrav

Byggnadernas användning ska underordnas de kulturhistoriska värdena som byggnaderna bär. Det betyder att hyresgästerna inte självklart kan räkna med att få förändra byggnaderna för att utveckla verksamheten. Vissa förändringar är oproblematiska men andra är det inte. Till exempel kan det innebära för stora ingrepp att installera mekanisk ventilation i flertalet av husen. Detta resonemang gäller också utemiljön invid huset, där det till exempel kan vara olämpligt att anlägga altan.

All hantering av byggnaden ska vara varsam.

Målet med varsamheten är att bevara det karaktäristiska och värdefulla i den befintliga miljön.

Med ett varsamt förhållningssätt kan man genom att utgå från byggnadens förutsättningar skapa kontinuitet i miljön och samtidigt hushålla med resurser och vidarebefordra detta original på ett sådant sätt att kulturvärdena inte förringas eller förvanskas.

Att vara varsam vid ändring av byggnader

innebär att låta dess egenskaper och karaktär vara utgångspunkt för åtgärderna. Det gäller att begränsa ingreppen, bevara det som fungerar och tillgodose nya funktionskrav med utgångspunkt från byggnadens egna möjligheter.

Nya tillägg och ingrepp ska prövas mot beskrivna kulturhistoriska och arkitektoniska värden.

I det normala underhållet gäller att:

- Vid större restaureringsåtgärder skall miljöns ursprungliga utförande vara vägledande. Åtgärder skall utföras av hantverkare erfarna av traditionella material och metoder samt med antikvarisk medverkan: <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Byggnaderna underhålls med metoder och material som upprätthåller byggnadens kulturhistoriska värden.
- Alla entreprenörer, hantverkare, konsulter som involveras i vårdinsatser eller ingrepp i byggnaden ska vara väl insatta i byggnadens historia, värden och de speciella vårdkrav som ställs.
- Underhåll av byggnaderna ska ske kontinuerligt.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras. All dokumentation skall arkiveras
- Materialval och detaljutförande är av största vikt.

Generella riktlinjer

- Det är bättre att reparera än att byta ut byggnadsdelar.
- Vid en större ommålning bör en färgundersökning som strävar efter att fastställa originalfärgsättning göras.
- Planerade förändringar av byggnaden ska konsekvensbedömas ur teknisk och antikvarisk synvinkel.
- Hyvlad panel ska målas med linoljefärg. Där en hyvlad panel under åren bytts till en sågad panel kan linoljefärg användas och då större partier av panelen ska bytas ska hyvlad panel väljas.
- Ohyvlad panel ska målas med faluröd slamfärg eller om originalet varit tjära ska tjära väljas.
- Taktegel ska vara lertegel.
- För isolering bör träfiber-, hampa-, eller linisolering användas.
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.

Periodiskt varje år

- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnader ske kontinuerligt.
- Årlig översyn av brandvarnare och brandsläckare.
- Årlig översyn och rensning av hänggrännor och stuprör.

Periodiska arbeten, vart femte år

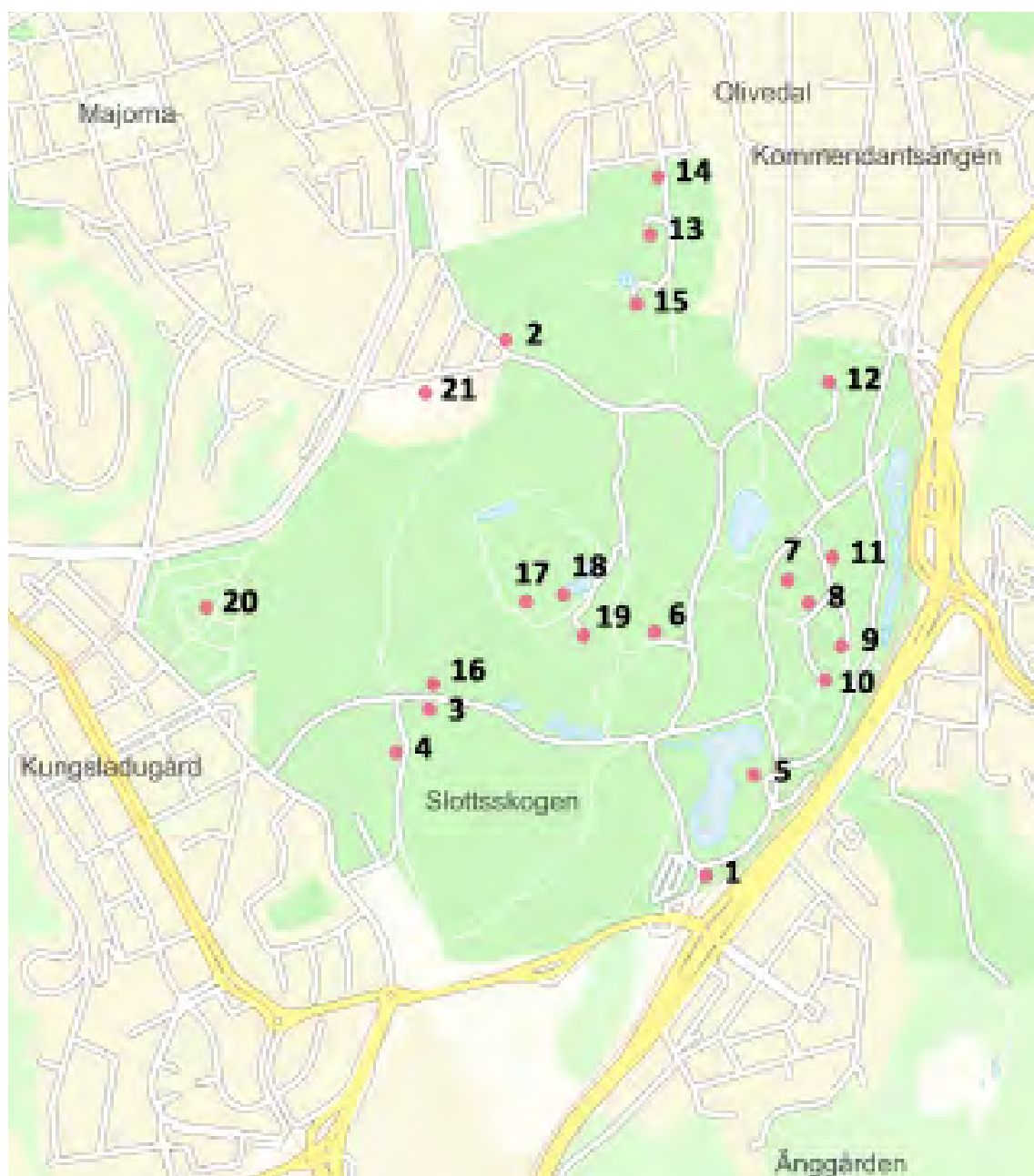
- Översyn av grund, yttertak, fönsterbågar, snickerier etc. Brister åtgärdas snarast möjligt.

Periodiska arbeten, vart tionde år

- Ommålning av fasad.
- Uppdatering av Byggnadsvårdsplan.
- Inför nästa uppdatering av Byggnadsvårdsplanen bör en färgundersökning och ett färgsättningsförslag göras för alla byggnader som omfattas av byggnadsvårdsplanen.

Slottsskogsvallen 1930

Siffrorna motsvarar numreringen i skriften Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse - ett program för bevarande i den mån de är numrerade. De övriga byggnaderna eller områdena har fått högre siffror.

BYGGNADERNA I SAMMANFATTNING

När slottsskogen bildades och parken formades, uppfördes under perioden 1880-1920-talet ett antal parkbyggnader. Byggnaderna hade skilda funktioner med allt från mindre kiosker, djurstallar och vakt- och trädgårdsmästarebostad till vattentorn med utkiksplats. Landskapsstugorna, Smålandsstugan, Hallandsgården och Dalslandsstugan är byggnader som placerats i parken under perioden 1905 - 1946, hit kan också räknas Gräfsnäsgården som kom till parken så sent som 1968. Utöver dessa finns också andra generationens restaurangbyggnader av kulturhistoriskt värde så som Villa Belparc och Björngårdsvillan, idrottsanläggningarna Bragebacken och Slottsskogsvallen samt Naturhistoriska museet och gårdsanläggningen Margreteberg som fanns före parkens utbredning över gårdens ägor. Inom reservatet ligger också Slottsskogskolonin som ett uttryck för folkhälsa och odling.

1. Vaktstuga, sydöstra delen

Vaktstugan hör till de byggnader som uppfördes i samband med Slottsskogens bildande och är den bäst bevarade av de vaktstugor som finns kvar.

Ett stort värde ligger i fasadens Schweizerstil med både stående och liggande fasadpanel och rikliga lövsågerier som bland annat finns vid takfoten och vid västra fasadens fönster, liksom att fönstren har fast mittpost och är rutindelade samt i takets lertegel. Värdefullt är också att stugan trots vissa förändringar har kvar sin ursprungliga volym. Även den platsbyggda köksinredningen från 1950-talet och ett äldre trägolv är värdefulla.

2. Vaktstuga, nordvästra delen

Vaktstugan hör till de byggnader som uppfördes i samband med Slottsskogens bildande.

Ett stort värde ligger i fasadens Schweizerstil med både stående och liggande fasadpanel och de breda taksprången, samt ett par stora fönster med mittposter och rutindelning, liksom i takets lertegel. Värdefullt är också att stugan trots vissa förändringar har kvar sin ursprungliga utbredning. I interiören är det äldre spegeldörrar med dörfoder och listverk i bottenvåningen tillsammans med bräddtak som är värdebärande.

Intill huset finns en naturstensmur som ingått i ett entréparti till parken. Även denna är kulturhistoriskt värdefull.

3. F d trädgårdsmästarebostad

Trädgårdsmästarebostaden hör till en av de första byggnaderna som uppfördes när Slottsskogen bildades. Bostaden är omsorgsfullt gestaltad efter tidens smak och samspekar väl med parkens

gestaltning. Som bostad för parkens trädgårdsmästare ger den en extra förståelse för parken. Ett stort värde ligger i fasadens Schweizerstil med både stående och liggande fasadpanel med bland annat dekorativt utformade fönsteromfattningar, rikt profilerade konsoler och utsmyckade gavelmotiv. Värdefullt är fönsterindelningen med fast mittpost och de äldre fönsterbågarna. Interiören har ett par äldre dörrar av kulturhistoriskt värde.

4. Ekonomigården med Stallmästarebostaden

Ekonomigården hör till de byggnader som uppfördes tidigt, redan omkring 1880 för parkens drift. Den är anlagd som en typisk västsvensk gårdsanläggning med bostadshus på dubbel bredd och ekonomibyggnader i tre längor som omsluter en gårdsplan. Denna komposition ger gården sitt kulturhistoriska värde.

Ett särskilt värde har byggnadernas volymer och tegeltaken som har en sammanhållande roll, samt bostadshuset som har fått behålla genuina delar. Som värden för bostadshuset kan särskilt nämnas de äldre okopplade fönsterbågar med inner- och ytterbåge som är tredelade med mittpost, rumsindelningen, trägolven, takpaneler, äldre spegeldörrar, äldre profilerad fönster- och dörrromfattning samt äldre radiatorer.

5. F d Vita Bandet (Villa Belparc)

Villa Belparc är en efterföljare till Vinterpaviljongen. I Slottsskogen anlades tidigt restauranger såväl som enklare matställen. Villa Belparc är på så vis en traditionsbärare.

Byggnadens 1930-talsarkitektur, en renodlad funktionalism, har höga arkitekturhistoriska vär-

den. Karaktäristiska och värdefulla delar är den framskjutna kubiska matsalsdelen och kafédelens mjukt rundade fasad med ett genomgående horisontellt fönsterband, samt entrédörrar i trä och glas. Tidstypiskt och kulturhistoriskt värdefullt är den ljusa och släta fasadputsen, entrétrappor och terrasser i natursten och ett antal ursprungliga fönster. I källaren finns en välbevarad herrtoalett, också den av kulturhistoriskt värde.

6. Björngårdsvillan

Björngårdsvillan med sin, i original ambitiösa arkitektur ersatte den stora restaurangen när den brann. Placeringen i parken är central och inte minst terrassen en viktig mötesplats med historisk förankring. Den breda stentrappan med svarta smidesräcken finns kvar från föregångaren på platsen. Byggnaden bär på viktiga modernistiska karaktärsdrag som representerar dess tillkomst 1962.

Värdebärande är den horisontella prägeln och dekorativa element i form av vertikala linjer i guldfärgad plåt. Interiört är det främst det centralt belägna trapphuset med trappa, räcke och lanternin som är värdebärande tillsammans med entréhallens och kafédelens golvbeläggning.

7. F d polisstation

Polisstationen hör till de byggnader som etablerades i parken för besökarnas skydd och säkerhet tillsammans med de redan tillkomna vaktstugorna. Den är mycket medvetet utformad specifikt för sin plats och utgör därmed betydelsebärande och värdefull del av parken. Polisstationen är en av de byggnader i Slottsskogen som bäst bevarat sin ursprungliga karaktär.

Karaktäristiska och värdebärande delar är dekorativa lister och fönsteromfattningar, småutsindelade fönster och fönsterluckor, takfotens bitvis rundade form och en veranda med kraftigt profilerade balusterdockor. I interiören är delar av ursprunglig rumsindelning kvar och värdefull för förståelsen av byggnaden, såsom dörrkarm för borttagna celler, expedition och avvisiteringsrum. Vägg- och takpaneler samt dörrkarmens gångjärn till galler är av kulturhistoriskt värde.

8. Smålandsstugan m m

Miljön som helhet med högloftsstuga, visthusbod, klockstapel, getstall och vippbrunn är väl sammanhållen. Smålandsstugan är en utpräglad liten högloftsstuga uppbyggd på sydgötiskt vis och är ett bra referensexempel på hur en sådan kunde se ut. Landskapsstugorna är också värdefulla minnen från hembygdsrörelsens historia. Visthusboden som helhet med sin exteriör, stomme och interiör är av högt kulturhistoriskt värde och innehåller bland annat en plankstomme från 1600-talet.

Stugbyggnaden är värdefull i sin helhet, fasad, stomme och interiör. Den har en genuin konstruktion av till stor del ursprungligt material, med bland annat äldre fönsterbågar och entrédörrar. Utbyggnaden mot söder är tillkommen senare men är väl anpassad och därmed värdefull för helheten. Av kulturhistoriskt värde är även den traditionella planlösningen. I interiören är väggarnas timmerstomme, de breda plankgolven, de dekorationsmålade spegeldörrarna med karmar, de inbyggda sittsängarna samt storstugans spis-komplex av särskilt värde.

Klockstapelns utformning med panel av både stående- och fiskfjällstyp är av kulturhistoriskt värde. Vippbrunnens hantverksmässighet är värdefull för helheten.

9. Dalslandsstugan

Dalslandsstugan hör till de landskapsstugor som flyttades till slottsskogen och är exempel på traditionella byggnadstyper som förekommit i Göteborgs närhet. Landskapsstugorna är också värdefulla minnen från hembygdsrörelsens historia. Dalslandsstugan är typiskt en enkelstuga i två fulla våningar med en kraftig åstakskonstruktion.

Hela exteriören, stommen och hela interiören är av högt kulturhistoriskt värde med undantag av källarrummet samt tillbyggnaden på baksidan. Av särskilt värde är de inpanelade timmerknutarna, åstakskonstruktionen och de småutsindelade fönstren samt ytterdörren. Av kulturhistoriskt värde är även den traditionella planlösningen. Värdebärande delar av interiören är spiskomplexen i såväl bottenvåningen som i övervåningen, de breda plankgolven, den branta trappan upp till övervåningen, äldre dörrar med lås och beslag

samt det inbyggda förvaringsskåpet "Norget".

10. Hallandsgården

Hallandsgården hör till de landskapsstugor som flyttades till slottsskogen och är exempel på traditionella byggnadstyper som förekommit i Göteborgs närhet. Landskapsstugorna är också värdefulla minnen från hembygdsrörelsens historia.

Hallandsgården är en så kallad Hallandslänga, en utveckling av högloftstugan. Hela exteriören, stommen och hela interiören är av högt kulturhistoriskt värde med undantag av källarummet samt kontorets och toaletterummets ytskikt. Av särskilt värde är de två förstukvistarna (bislag) med delad ytterdörr och de små fönstren och den traditionella planlösningen. Värdebärande delar av interiören är spiskomplexet centralt placerat i "stugan", de breda plankgolven, de dekorationsmålade spegeldörrarna med karmar, hallens och "stugans" reveterade och målade väggar. Nattstugans tredingstak och inbyggda sängar.

11. Gräfsnäsgården

Gräfsnäsgården är en gammal förvaltarbostad och skiljer sig väsentligt från de andra landskapsstugorna. Till sin exteriör och gårdskomplexets utformning andas Gräfsnäsgården fortfarande herrgårdsmiljö med en manifesterande symmetri. Detta länkar också bakåt till den gamla malmgården som tidigare stod på platsen.

Hela exteriören och stommen är av högt kulturhistoriskt värde, särskilt kan nämnas fasadens symmetri, stående panel med de karaktäristiska breda, panelklädda knutarna. De relativt små och få fönstren ger byggnaden en värdefullt ålderdomlig prägel.

12. Naturhistoriska museet (ingår ej i kulturresevatet)

Museets äldre del är en välbevarad och tidstypisk allmän institution från 1900-talets början. Byggnaden med sitt taktorn utgör ett karaktäristiskt inslag i stadsbilden.

Den imposanta byggnaden för tankarna till en medeltida tegelborg eller slott och har stora arkitektoniska värden. Arkitekten Ernst Torulf är välkänd i Göteborgssammanhang. Naturhistoriska blev ett av hans prestigeprojekt där

nationalromantiska element som rött tegel och kraftig granitsockel möter detaljer som mer lutar åt 20-talsklassicism. Materialen är påkostade och gedigna och fasader, fönster och tak har under senare år renoverats med traditionella material och metoder. Större delen av exteriören är från uppförandet. Särskilt värdefullt är även den kringbyggda gården. Också tillbyggnaden från 1981 har höga kulturvärden och är väl anpassad till huvudbyggnaden.

Invändigt finns flera ursprungliga interiörer med mycket höga kulturvärden, framförallt i Valsalen och Däggdjurssalen samt i trapphuset. Det finns även ett flertal utställningsmontrar som troligen är från uppförandetiden. Unikt för museet är också Olof Gyllings välbevarade dioramor som förblivit orörda sedan 1920-talet.

13. Utsikten

Vattentornet med Utsikten är uppbyggd med lokal bohusgranit och knyter på så sätt an till Slottsskogens nordiska natur. Med sin för 1890-talet tidstypiska nyrennässans fungerar den både som en tids- och platsmarkör. Utsikten visar utvecklingen av Göteborgs vattenförsörjningssystem och är ett mycket tydligt exempel på stadens ambition att utforma de tekniska anläggningarna som viktiga arkitektoniska blickfång i stadsbilden. Hela komplexet är välbevarat och kulturhistoriskt värdefullt. Värdebärande delar är terrassanläggningen, det höga tornet med sidoställt övre trapphustorn, fasadens grova granitblock, de dekorativa detaljerna såsom listerna och portalen som är utförd av slipad sten och ytterdörrens smidesdetaljer. I interiören är de två trapporna värdebärande.

14. Vaktstuga, norr

Vaktstugan hör till de byggnader som uppfördes som bostad för parkens personal och är en av fyra ännu befintliga vaktstugor. Stugan är utformad med ett tillbakahållet, 20-talsklassicistiskt formspråk. Stugan har idag ett förenklat uttryck mot då den uppfördes, men har en viktig roll som en av tre befintliga vaktstugor vid parkens entréer. Det kulturhistoriska värdet ligger i byggandens volym och material. Ett särskilt värde också ligger i den lilla farstukvisten.

15. Observatoriet

Observatoriet uppfördes 1985 efter ritningar av B&B Lidström Arkitektkontor AB. Det ersatte då en äldre träbyggnad som funnits i parken sedan 1929. Slottsskogsobservatoriet är Sveriges första publika observatorium som sedan 1920-talet utbildat och hållit visningar för allmänheten i astronomi. Byggnaden är ett sentida tillskott i parken som har en värdefull funktion som folkbildande observatorium, en funktion som funnits i parken under lång tid men i annat utförande.

16. Svanhuset

Svanhuset hör till de tidiga byggnader som kom till i samband med Slottsskogens anläggande. Byggnaden har trots förändringar en god arkitektonisk kvalitet.

Det kulturhistoriska värdet ligger både i dess funktion som djurskydd liksom i det arkitektoniska uttrycket. Värdebärande delar är fasadpanelen med vindbrädor och takfot utsmyckade med lövsågerier samt de stora smårutsindelade fönstren.

17. Påfågelshuset

Påfågelhusets arkitektoniska uttryck avspeglar ett karaktäristiskt uttryck för Slottsskogen genom sitt paviljongliknande formspråk.

Det kulturhistoriska värdet ligger både i dess funktion som djurskydd liksom i det arkitektoniska uttrycket. Värdebärande delar är det pagodformade säteritaket med överljus, de runda spröjsindelade fönstren samt fasadens locklistpanel.

18. Dovhjordshuset

Dovhjordshuset knyter an till djurstallarnas typiska arkitektur med en mörkare färgsättning med drag av nationalromantik.

Det kulturhistoriska värdet ligger både i dess funktion som djurskydd liksom i det arkitektoniska uttrycket. Värdebärande delar är fasadernas rundtimmer samt takutformningen där takåsen skjuter ut från byggnaden och ger gavelspetsen ett kraftigt väderskydd.

19. Hjortvaktarbostaden

Hjortvaktarbostaden hör till de byggnader som uppfördes i samband med Slottsskogens bildande. Som djurvaktarbostad visar den på djurgårdarnas centrala betydelse för parken.

Byggnadens kulturhistoriska värde ligger i att den uppfördes just som bostadshus för parkens personal.

20. Slottsskogskolonin

Kolonistugeområdet är det näst äldsta i Göteborg och har varit bebyggt med kolonistugor sedan år 1916. Stugorna är ovanligt välbevarade. Området har starka kopplingar till den äldre odlingstraditionen och folkhälsotanken.

Särskilt kulturhistoriskt värdefulla delar är kolonistugeområdets planmönster med staketomgärdade odlade lotter och grusgångar samt kolonistugornas nätta volymer.

21. Majvallen

Den stora, ursprungliga fotbollsplanen bildar centrum och kärna i anläggningen. Värdet av övriga delar av anläggningen är tätt knutna och berättelse- och funktionsmässigt beroende av denna. Särskilt värdefulla för den historiska berättelsen på platsen är även tennisplanen, omklädningsbyggnaden och klubbstugan GFFgården. Tennisplanen och omklädningsbyggnaden ingick i den ursprungliga anläggningen.

Omklädningsbyggnaden är den enda byggnaden på platsen som i utformning, funktion och placering berättar att idrottsplatsen är från mitten av 1900-talet. Byggnaden är med största sannolikhet den enda välbevarade omklädningsbyggnaden från tiden före 1950 i Göteborgs kommun. GFF-gården visar på idrottsrörelsens vidareutveckling under andra halvan av 1900-talet.

Värdebärande är idrottsanläggningens rumsliga organisation med fotbollsplanen i centrum, tennisplanen och omklädningsbyggnaden. Omklädningsbyggnaden är kulturhistoriskt värdefull till sin exteriör.

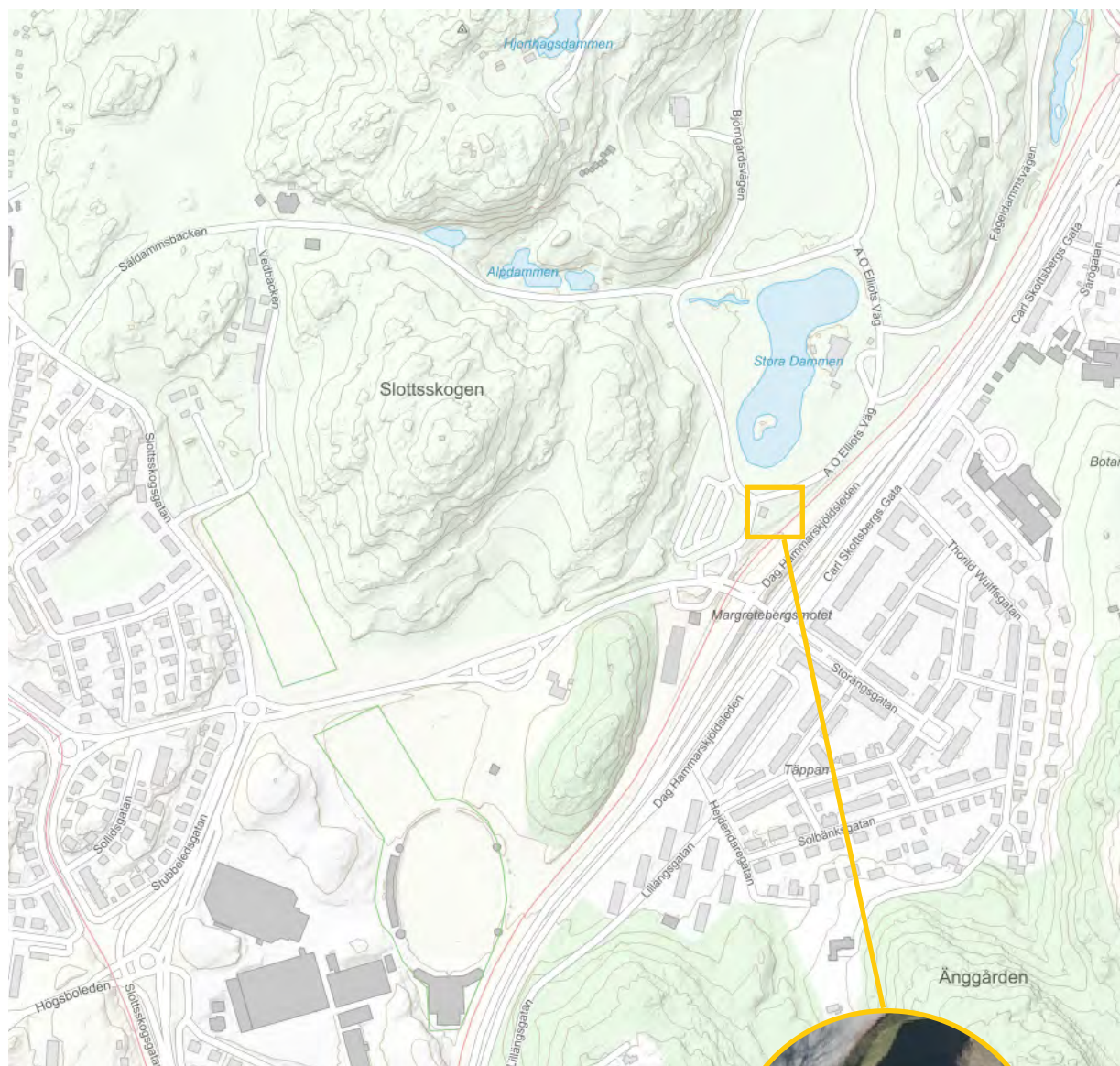

Paviljong i Slottsskogen 1913

Karta 1892

BYGGNADERNA HUS FÖR HUS

Administrativa uppgifter

Adress: Slottsskogs promenaden 3 A

Förvaltare: Fastighetskontoret

Verksamhet: Privatbostad

Bevarandeprogram: Nummer 1

PARKVAKTSTUGAN SLOTTSSKOGS- PROMENADEN

Miljöbeskrivning

I södra delen av Slottsskogsparken, intill spårvagnshållplatsen "Botaniska trädgården" är parkvaktstugan uppförd. Huset ligger inbäddat i grönska och omsluts av en trädgård med relativt stora träd. På tomtens norra och södra sida finns mindre gräsmattor med buskage och blomster-rabatter. Mot spårvagnshållplatsen avskärmas trädgården genom ett högre träplank och mot parken av en häck. Stugans ingång är placerad i källarplan på stugans östra sida. Detta medför att den blir gömd för förbipasserande.

Kulturhistorisk kommentar

Vaktstugan hör till de byggnader som uppfördes i samband med Slottsskogens bildande och är den bäst bevarade av de vaktstugor som finns kvar.

Ett stort värde ligger i fasadens Schweizerstil med både stående och liggande fasadpanel och rikligt lövsågerier som bland annat finns vid takfoten och vid västra fasadens fönster liksom att fönstren har fast mittpost och är rutindelade samt i takets lertegel. Värdefullt är också att stugan trots vissa förändringar har kvar sin ursprungliga volym. Även den platsbyggda köksinredningen från 1950-talet och ett äldre trägolv är kulturhistoriskt värdefulla.

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Omsorg om snickeridetalljer och det hantverksmässiga utförandet såväl vid reparationer som vid underhåll är avgörande för det arktektioniska uttrycket hos byggnaden.
- Rumsindelningen är av kulturhistoriskt intresse trots att den förändrats.
- Vid större restaureringsåtgärder skall miljöns ursprungliga utförande vara vägledande. Åtgärder skall utföras av hantverkare erfarna av traditionella material och metoder samt med antikvarisk medverkan: <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Underhåll av byggnaderna skall ske kontinuerligt.
- Materialval och detaljutförande är av största vikt.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnader ske kontinuerligt.

ATT OBSERVERA

Sammanfattande riktlinjer för vård och underhåll

EXTERIÖR

- För isolering bör träfiber-, hampa-, eller linisolering användas.
- Fasaden ska målas med linoljefärg. Vid en större ommålning bör en färgundersökning som strävar efter att fastställa originalfärgsättning göras.
- Den äldre dörren ska målas med linoljefärg.
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Taktäckningen ska vara lertegel.

INTERIÖR

- Fönstrens innerbågar ska målas med linoljefärg.
- Köksinredning från 1950-tal målas med linoljefärg.

Restaureringsåtgärder

- Se över stora träd som växer nära huset och orsakar oro vid blåst.
- Brunnen på norrsidan av huset svämmar över och behöver åtgärdas.
- Byt stuprörens kupor till fyrkantiga kupor.

Kort historik

Parkvaktstugan vid Slottsskogspromenaden står placerad vid den södra entrén in till Slottsskogen. Det är den andra vaktstugan som uppfördes i Slottsskogen. Den uppfördes år 1880, några år efter att den första vaktstugan fått sin plats innanför grindarna vid Linnégatan. Stugan byggdes med samma arkitektoniska uttryck som vaktstugan vid Linné. Grindarna har tagits bort från platsen men byggnaden har fått stå kvar.

Förändringshistorik

1943 genomfördes en större förändring av vaktstugan då man byggde in en del av verandan för att få en bättre hall eller vindfång. Badrummet på övervåningen tillkom men ännu fanns inget naturligt ljusinsläpp i det rummet.

1955 genomgick vaktstugan flera förändringar.

Fönster i bottenvåningen byttes ut och en ny entré tillkom i källarplan. Den gamla entrén togs bort helt och den gamla verandan integrerades i vardagsrummet. Köket flyttades till kammaren och det gamla köket blev trapphall. Takfönstret tillkom för att ge ljusinsläpp till badrummet. Sten- grunden spritputsades.

Tomten har tidigare varit öppen mot gatan. Så småningom tillkom en häck som avskärmar stugan.

Under 2000-talet har en del åtgärder gjorts. Taket har lagts om med tvåkupigt lertegel. I interiören har ytskikten bytts.

Användning

Parkvaktstugan är idag en privatbostad.

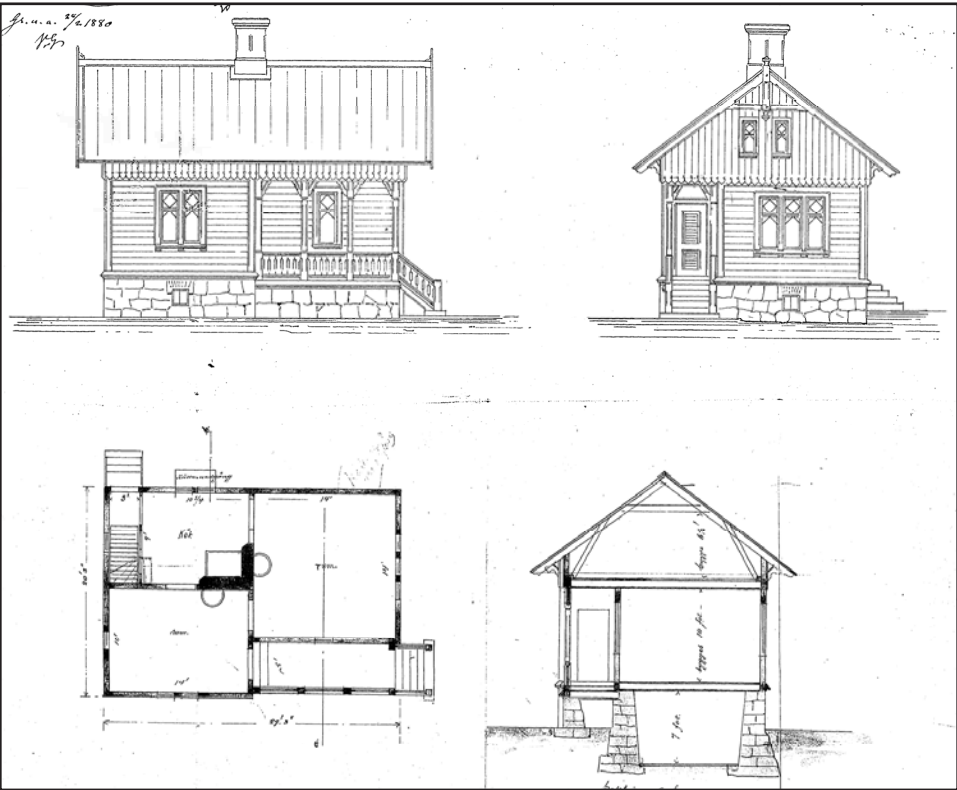
Foto på parkvaktstugan före ombyggnaderna. Notera de ursprungliga fönstren och den öppna verandan.

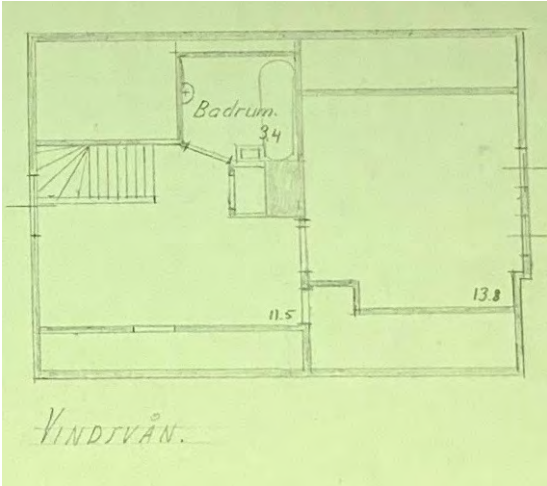
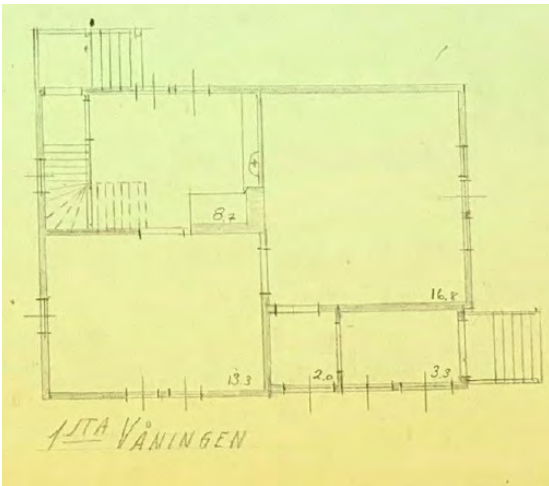
Parkvaktstugan idag.

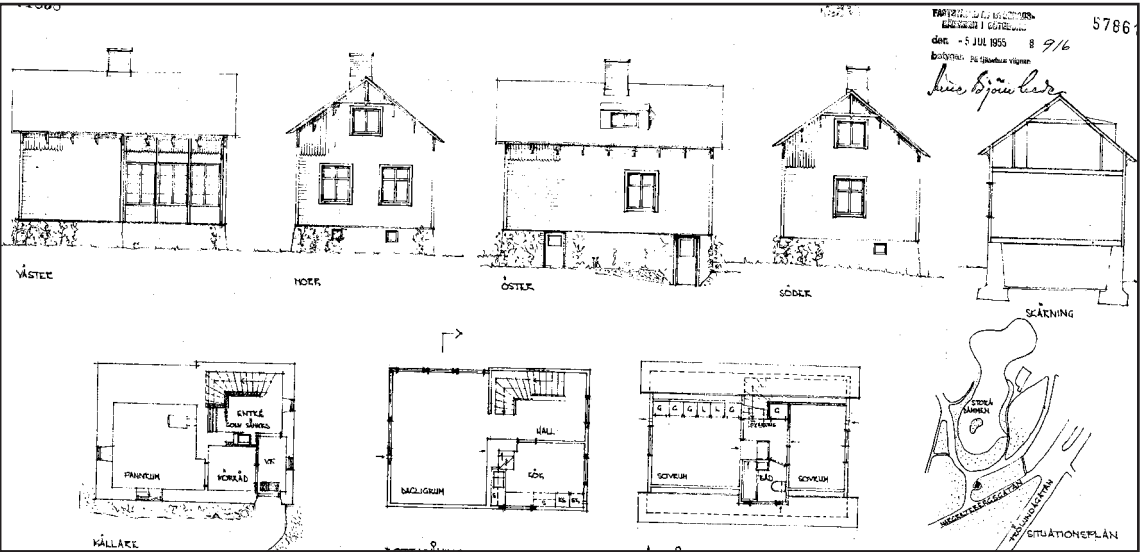
Parkvaktstugan vid södra entrén 1896. -Notera entrégrindarna.

Ritning 1880

Planlösning från 1943 då de första förändringarna gjordes

Ritning 1955

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning av exteriören

Vaktstugan är en liten byggnad av trä i en våning på hög putsad stenfundament med tegeltäckt sadeltak. Källaren ryms under halva huset och liknar en souterrängvåning. Bottenvåningen är klädd med liggande panel och vindsvåningen med stående panel där brädorna avslutas nedåt med en spets som bildar ett zickzack-mönster. Byggnaden har spröjsindelade träfönster med mittpost. De dekorativa snickeridetaljerna är signifikanta för byggnadens arkitektur och finns vid takfoten och runt västra fasadens fönster.

Teknisk beskrivning av exteriören

Grund

Putsad murad stengrund.

Stomme

Plankstomme.

Fasad

Fasadbeklädnad i ljusgrön kulör. På det nedersta fasadpartiet är panelen liggande medan den är stående på den övre delen med en våningsskiljande list. Den stående panelen avslutas med en spets riktat nedåt. Den västra fasaden pryds av snickeridetaljer i vit kulör som markerar den tidigare verandan.

Dörrar

Källardörren är en äldre plankdörr i grön kulör. Entrédörren är av nyare snitt, vit med bågformat fönster. Över entrén sitter ett skärmtak.

Fönster

Fönster och omfattningar är vitmålade. Fönstrens indelning är olika på de olika fasaderna. Alla utom badrumsfönstret har mittpost. Samtliga fönster är kopplade.

Tak

Taket är lagt med rött tvåkupigt lertegel. Takfallet är omfattande och under taksprånget sitter konsoler i grön kulör.

Övrigt

Skorstenen är putsad. Det finns ingen eldstad i stugan idag.

Riktlinjer för vård och underhåll

- För isolering bör träfiber-, hampa-, eller linisolering användas.
- Fasaden ska målas med linoljefärg. Vid en större ommålning bör originalkulörer sökas som förebild.
- Den äldre dörren ska målas med linoljefärg.
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Taktäckningen ska vara lertegel.

Västra fasaden.
Fönsterpartiet
markerar den tidigare
verandans placering.
Notera de omsorgs-
fullt utformade
taktassarna.

Norra fasaden är för-
modligen den minst
förändrade fasaden.

Östra fasaden med husets
två ingångar.

Södra fasaden. Här
var tidigare entrén.

Fasaden är rikt dekorerad med lövsågerier trots att utformningen har förenklats något genom åren.

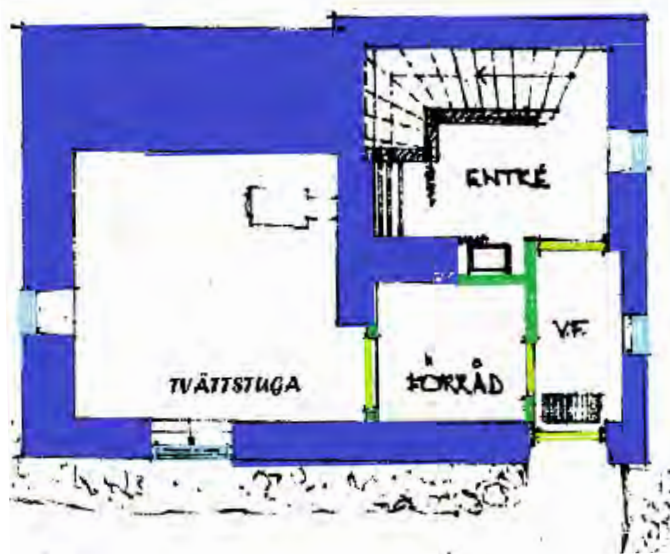
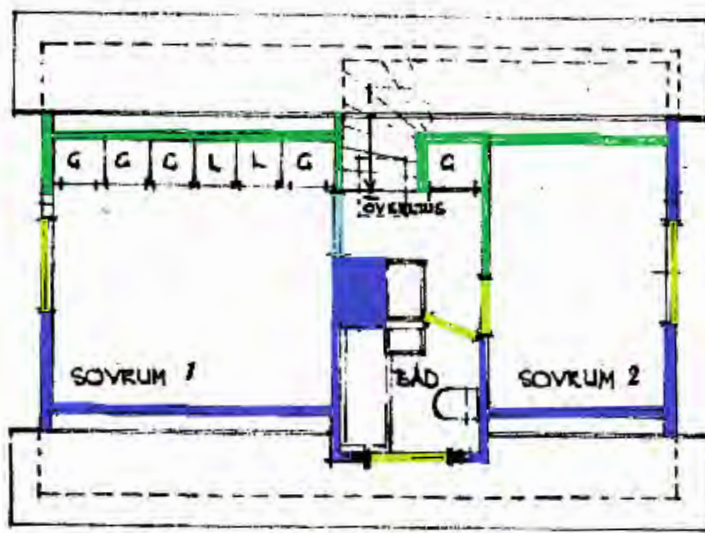
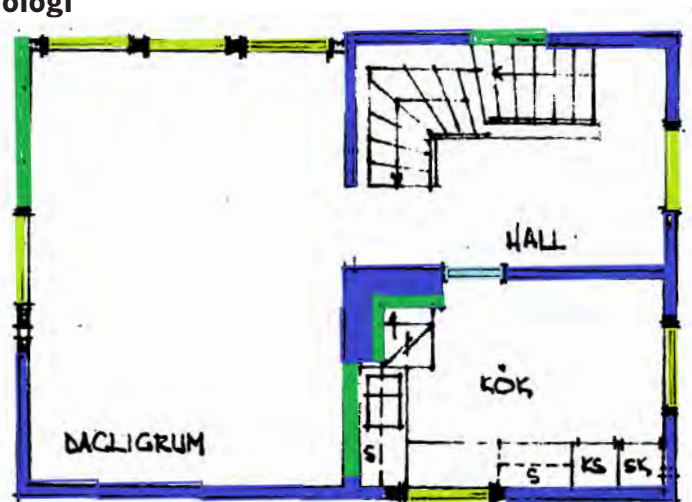
Övergripande beskrivning av interiören

Marknivån sluttar mot öster vilket gör att entrédörren ligger i källarplanet där hall, tvättstuga och trappan upp i huset är placerade. Bottenvåningen består av ett stort vardagsrum, ett litet kök och hall. På vindsvåningen är sovrum och badrum inrymda. Interiören är ljus, den lilla stugan har många fönster.

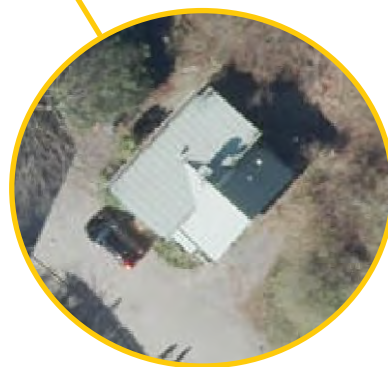
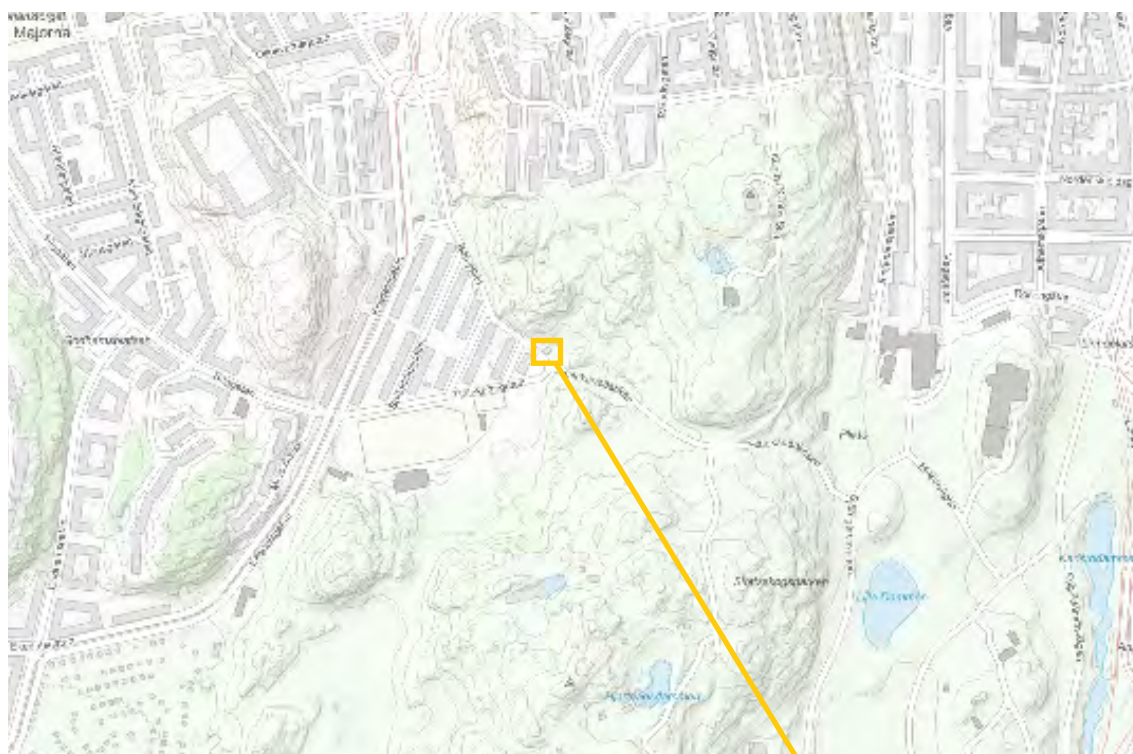

INTERIÖR

Planlösningens kronologi

- Väggar troligen 1880
- Fönster och dörrar före 1943
- Väggar tillkomna 1955
- Fönster och dörrar 1955

Administrativa uppgifter

Adress: Bangatan 68

Förvaltare: Fastighetskontoret

Verksamhet: Privatbostad

Bevarandeprogram: Nummer 2

PARKVAKTSTUGAN BANGATAN

Miljöbeskrivning

Parkvaktstugan är belägen i den västra, skogsrika delen av Slottsskogen. Stugan uppfördes år 1895 i parkens västra utkant. Den lilla träbyggnaden ligger precis på gränsen till bostadsområdet med Bangatans flerbostadshus och alldeles nära Majvallen. Byggnadens framsida vetter mot Bangatan med entré i sydväst och mot baksidan åt öster tar Slottsskogens lummiga grönska vid.

Kulturhistorisk kommentar

Vaktstugan hör till de byggnader som uppfördes i samband med Slottsskogens bildande.

Ett stort värde ligger i fasadens Schweizerstil med både stående och liggande fasadpanel och de breda taksprången samt ett par stora fönster med mittposter och rutindelning, liksom i takets lertegel. Värdefullt är också att stugan trots vissa förändringar har kvar sin ursprungliga utbredning. I interiören är det äldre spegeldörrar med dörrfoder och listverk i bottenvåningen tillsammans med brädtak som är värdebärande.

Intill huset finns en naturstensmur som ingått i ett entréparti till parken. Även denna är kulturhistoriskt värdefull.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Den västra Vaktstugan vid Bangatan är utvändigt i hög grad välbevarad sedan uppförandet. Vid vård och underhållsåtgärder är det av stor vikt att traditionella material och metoder används.
- Vid större restaureringsåtgärder skall miljöns ursprungliga utförande vara vägledande. Åtgärder skall utföras av hantverkare erfarna av traditionella material och metoder samt med antikvarisk medverkan: <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Underhåll av byggnaderna ska ske kontinuerligt.
- Alla restaurerings- och underhållsåtgärder ska dokumenteras.
- Under vegetationssäsongen skall röjning av sly och buskage intill byggnaden ske kontinuerligt.

Sammanfattade riktlinjer för vård och underhåll

- Vid renovering av träfönster ska linoljekitt och linoljefärg användas. Linoljefärg penselstryks.
- Vid arbeten med murfogar ska hydrauliskt kalkbruk användas.

Restaureringsåtgärder

- Renoveringsåtgärder har medfört att byggnaden utvändigt har förändrats och delar bytts ut. Exempelvis har ett flertal fönster bytts ut till en enklare modell och ytterdörren har bytts. Likaså har exteriörens lövsågade detaljer med åren förenklats. En målsättning kan vara att på sikt återgå till mer ursprunglig modell på fönster där de har bytts, att byta ytterdörren mot en mer ursprunglig modell samt att eventuellt återskapa delar av lövsågerierna.

Kort historik

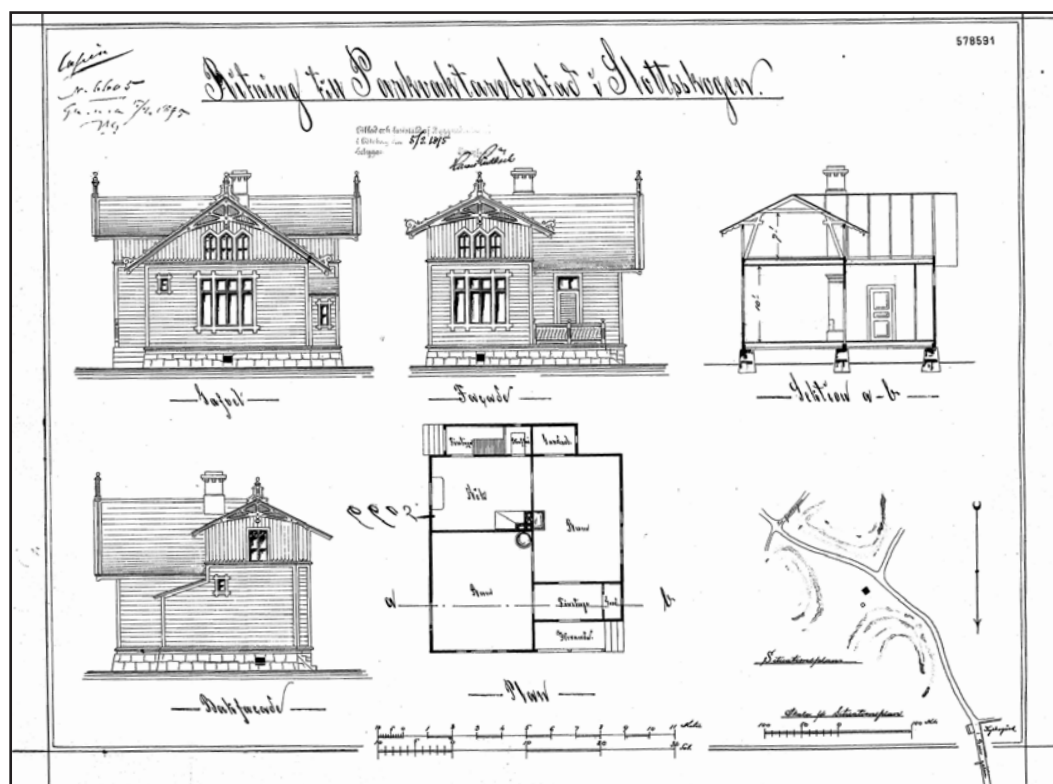
Den västra delen av Slottsskogen har tidigare haft två vaktstugor. Den ena byggdes år 1881 efter samma ritning som parkvaktstugan vid Linnégatan och Slottsskogspromenaden. Den andra byggdes år 1895 och fick ett nytt arkitektoniskt uttryck. Endast den från 1895 står kvar idag.

Förändringshistorik

När parkvaktstugan vid Bangatan stod färdig 1895 var den utsmyckad med lövsågade tak- och fönsterdetaljer. Dessa har under 1900-talet avlägsnats vilket har gett stugan ett stramare uttryck. Flera fönsterbågar och -omfattningar har bytts ut till en enklare variant. Stugan har dock ett antal äldre fönster och fönsteromfattningar som har bevarats. Äldre foton visar att fasaden tidigare var målad i en mörk kulör med mörka fönsterbågar. Vid ingången på stugans framsida har en farstu byggts till vilket ändrat riktningen på ingången från väster till söder. Det tidigare trapp-räcket vid entrén har i samband med detta avlägsnats och taket har förlängts ner över farstun.

Verksamhet

Parkvaktstugan används idag som privatbostad.

Nybyggnadsritningar 1895.

Vaktstugan vid bangatan var betydligt mer utsmyckad och tycks ha en mörkare fasadkulör. Tidpunkt omkring 1900 (A. Rosén, Stadsmuseet).

Vaktstugan idag från väster.

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning

Byggnaden är uppförd i 1½ våning och har en näst intill kvadratisk planform. Mot gatan vetter en frontespis och utbyggd farstu. Taket är täckt med ärggrön plåt och fasaden är i huvudsak klädd med gulmålad panel, liggande nedtill och stående upptill. Detaljer, omfattningar och listverk är vitmålade. Karaktäristiska detaljer är de breda taksprången och ett par stora fönster. Intill huset finns en naturstensmur som har ingått i ett entréparti till parken.

Teknisk beskrivning

Grund

Grunden är av murad natursten i olika format.

Stomme

Byggnaden är uppförd med en trästomme.

Fasad

Fasaderna är klädda med gulmålad träpanel och våningsplanen delas in av en vitmålad gesims. Den nedre delen av fasaden har en liggande, slät panel och övervåningen har en stående locklistpanel. Fönsteromfattningar, knutar och snickerier är vitmålade.

Dörrar

Entrédörren är sentida, en vit spegeldörr med infällt lunettfönster upptill.

Fönster

Bottenvåningen har äldre fönsteromfattningar med spetsiga detaljer. Fönstren är delade med två spröjs nedtill och avslutas upptill med en horisontell post. De är sammansatta i två eller fyra fönster. På den tillbyggda verandan sitter ett nyare fönster med spröjs. På övervåningen finns senare tillkomna fönster utan spröjs.

Tak

Yttertaket består av ett huvudsakligt brant sadeltak med förlängning ner över farstun. Frontespisen ut mot gatan har ett separat sadeltak. Taken är täckta med plåt i ärggrön kulör och bandtäck-

Vaktstugan är belägen precis vid Slottsskogens västra utkant, tydligt synlig från Bangatan och Hålekärrsgatan.

Entréfasaden i söder. Fasadpanelen är liggande i den nedre delen och stående i den övre. En vitmålad gesims delar in fasaden.

ning.

Övrigt

Skorstenen är inklädd med grön plåt likt taket. En trappa av naturstensblock leder upp till farstun. Farstun har ett vitmålat räcke i trä.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Den murade grunden ska underhållas med hydrauliskt kalkbruk.
- Fasadpanelen ska vid ommålning målas med linoljefärg som penselstryks.
- Äldre fönster, karmar och omfattningar är mycket viktiga att bevara. Underhåll ska ske med linoljekitt och linoljefärg som penselstryks.

Strax norr om stugan utmed gatan finns den gamla stenmuren som visar Slottsskogens gräns på den västra sidan.

Ett parti av den murade naturstensgrunden.

Västfasaden ut mot gatan. Byggnadens takfall är klädda med ett ärggrönt plåttak i bandtäckning.

Byggnaden från nordväst.

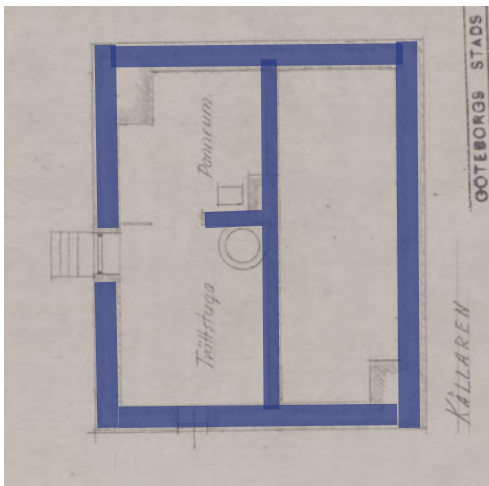
Bevarat fönsterparti med ursprungliga omfattningar.

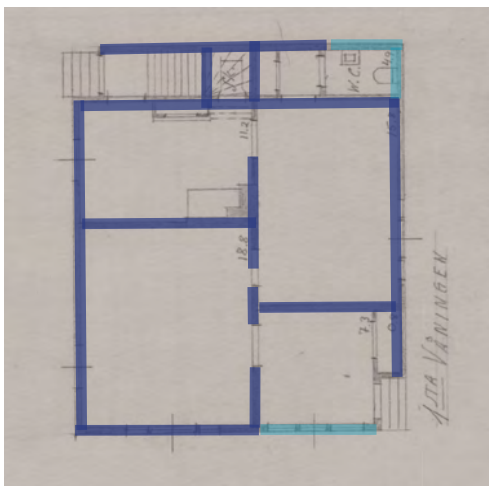
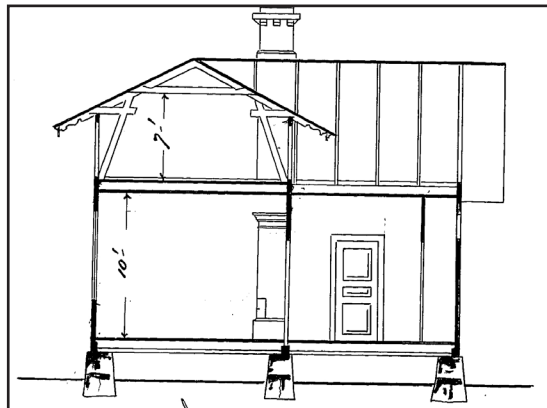
Östfasaden mot baksidan.

INTERIÖR

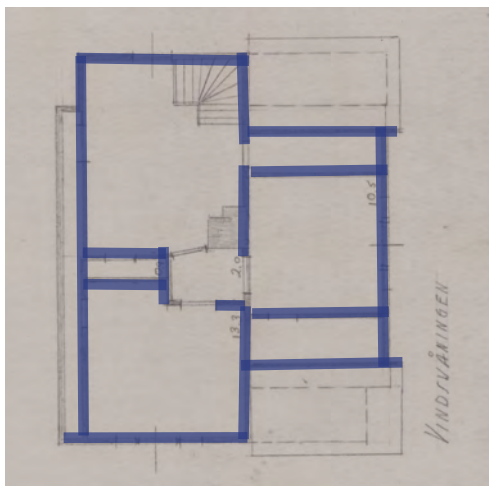
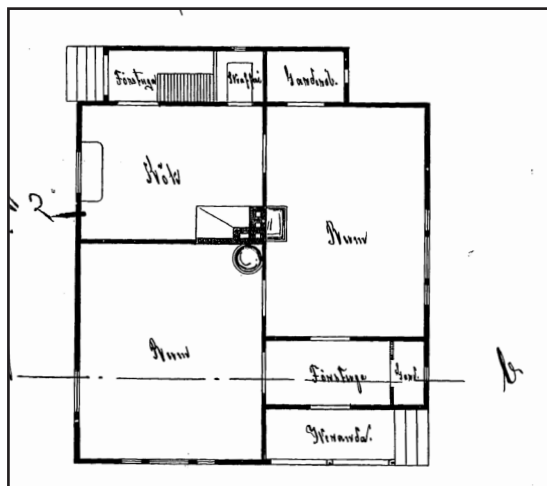
Planlösningens kronologi

Källaren 1942

Ovan bottenvåningen 1942 och till höger 1895.

Övervåningen 1942.

- Äldre väggar från byggnadens uppkomst.
- Väggar tillkomna på 1940-talet

Övergripande beskrivning

Bottenvåningen är indelad i tre huvudsakliga rum; vardagsrum, matsal och kök. I bottenvåningen finns även en inbyggd veranda samt toalett, biutrymmen och en andra entré som leder till ett trapphus mot övervåningen.

Övervåningen är indelad i en övre hall och två sovrum samt kattvindar mot norr och söder.

Rumsindelningen är till stor del bevarad sedan byggnadens uppförande. I bottenvåningen har den ursprungliga, utvändiga entrén i sydväst byggts in till en farstu och i sydöst har en toalett byggts till. I övervåningen har ett mindre väggparti tillkommit i den övre hallen.

Ursprungliga spegeldörrar, fönsterbågar, karmar, lister, foder, trösklar och radiatorer är till stor del bevarade.

Administrativa uppgifter

Adress: Söldammsbacken 11

Förvaltare: Fastighetskontoret

Verksamhet: Söldammsbackens förskola

Bevarandeprogram: Nummer 3

TRÄDGÅRDSMÄSTARE- BOSTADEN

Miljöbeskrivning

Trädgårdsmästarebostaden är placerad i den västra delen av parken, nära ekonomibyggnader och plantager. Byggnaden vänder sig mot en av parkens huvudstråk och omges av en avskild trädgård. I tre vädersträck ansluter grönytor. En betydande del av trädgården är idag asfalterad och kringgärdas av ett gunnebostängsel

Kulturhistorisk kommentar

Trädgårdsmästarebostaden hör till en av de första byggnader som uppfördes när Slottsskogen bildades. Bostaden är omsorgsfullt gestaltad efter tidens smak och samspelar väl med parkens gestaltning. Som bostad för parkens trädgårdsmästare ger den en extra förståelse för parken. Ett stort värde ligger i fasadens Schweizerstil med både stående och liggande fasadpanel med bland annat dekorativt utformade fönsteromfattningar, rikt profilerade konsoler och utsmyckade gavelmotiv. Värdefullt är fönsterindelningen med fast mittpost och de äldre fönsterbågarna. Interiören har ett par äldre dörrar av kulturhistoriskt värde.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Vid större restaureringsåtgärder ska miljöns ursprungliga utförande vara vägledande. Åtgärder skall utföras av hantverkare erfarna av traditionella material och metoder samt med antikvarisk medverkan: <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Underhåll av byggnaderna skall ske kontinuerligt.
- Materialval och detaljutförande är av största vikt.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Omsorg om snickeridetaljer och det hantverksmässiga utförandet så väl vid reparationer som vid underhåll är avgörande för det arkitektoniska uttrycket hos byggnaden.
- De äldre fönstren är tydligt karaktärsbärande och ska underhållas varsamt. Även de kopplade fönstren är av värde.

Riktlinjer för vård och underhåll

EXTERIÖR

- Grunden bör putsas med kalkputs
- Den hyvlade panelen ska målas med linoljefärg. Vid en större ommålning bör originalkulörer skrapas fram som förebild. Vid reparationer ska profilhyvlad panel användas lika ursprunglig.
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.

INTERIÖR

- Värden att ta fasta på är de tidstypiska korspostfönstren samt äldre dörrar.
- De äldre snickerierna målas med linoljefärg, penselstryks.

Restaureringsåtgärder

EXTERIÖR

- Vid nästa stora renovering; utgå ifrån originalritningar, vissa rekonstruktioner kanske skulle kunna genomföras. Till exempel skulle något av snickarglädjen kunna återfås.
- Skärmtak på östra fasaden samspelar inte med byggnaden
- Entrétrapporna bör bytas ut för att varsamt anpassas till byggnaden och samspela med befintlig stentrappa samt husets karaktär.
- Sophanteringen skulle med fördel kunna samlas i ett mindre skjul.
- Om byggnaden får en ny funktion, ska staketet som omgärdar byggnaden avlägsnas.
- Se över ventilationsaggregaten och möjligheten att dölja dem.

INTERIÖR

- Vid nästa större renovering bör taken undersökas för att se om det är möjligt att återställa putstak. Möjligen finns stuckaturer/takrosetter kvar över plattorna.

Kort historik

Trädgårdsmästarebostaden uppfördes år 1881, i samband med Slottsskogens anläggande. Byggnaden bär tydligt Schweizerstilens uttryck, en villa som smyckats med de nya sågverkens produkter. På samtida foton var huset omgivet av en trädgård med gångar och blomsterplanteringar.

Huset var bostad för stadsträdgårdsmästaren, här bodde Anders Eriksson med familj i början av 1900-talet samt Arvid Bengtsson fram till 1960-talet. Därefter användes huset av Slottsskogsförvaltningen som administrationsbyggnad. Under 2000-talet hade förvaltningen endast kontor på övervåningen medan nedervåningen stod utan användning. Sedan 2012 har byggnaden använts som förskola. Detta har inneburit en förändring av den närmaste omgivningen som blivit inhägnad.

Förändringshistorik

Flera förändringar har genomförts under årens lopp. Bland annat har verandan byggts in, entréerna gjorts om liksom vissa förändringar av planlösningen. Dessutom har en del tidstypiska detaljer försvunnit från fasaderna. Sekelskifteskarakteristiken präglar dock fortfarande exteriören.

1932 fanns det förslag på många förändringar av

huset. Huset byggdes ut och till. Kakelugnar togs bort och nya planlösningar skapades. Exteriörens uttryck förenklades bland annat då spirorna på husets gavlar togs bort.

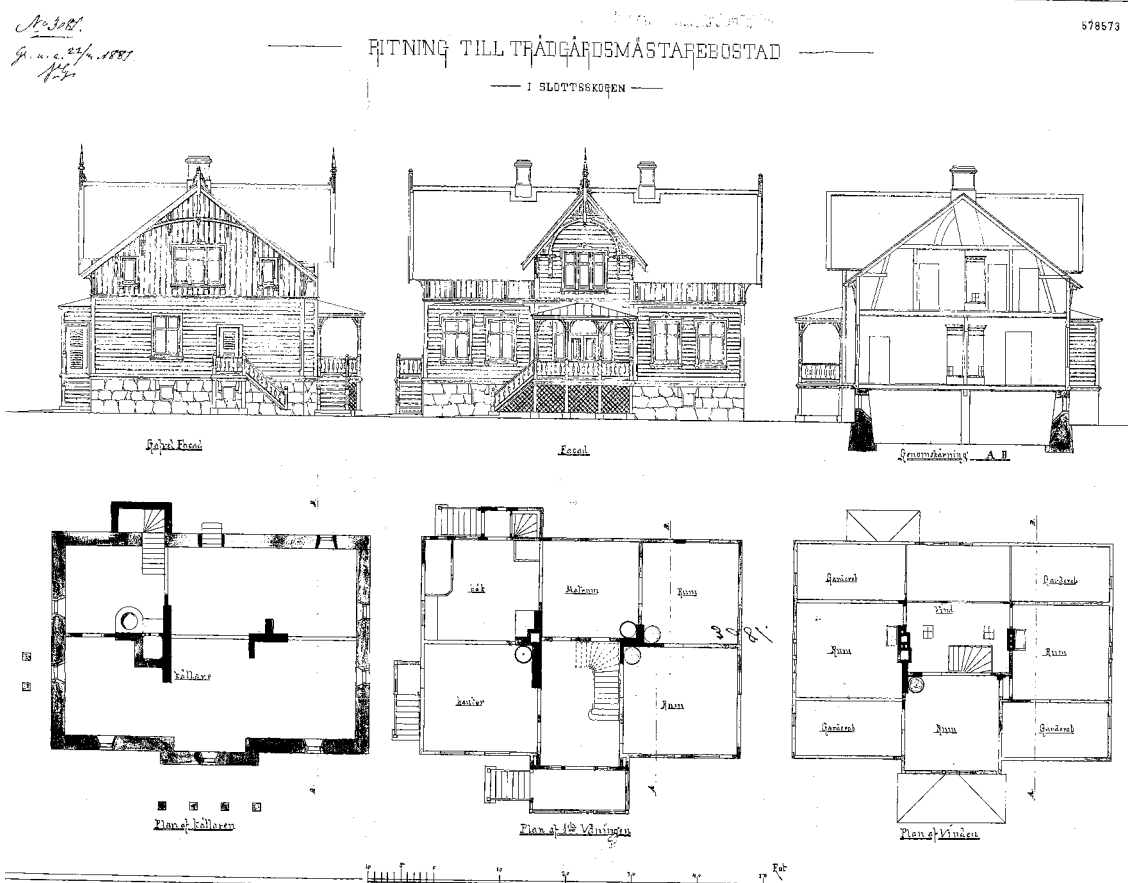
Efter ombyggnaden 1932 togs vindsrummet i anspråk som ett andra kök och en kökstrappa med tambur byggdes. Idag är det övre köket flyttat och inryms istället i rummet med frontespis. Toaletter och duschrum har iordningställts så väl på övervåningen som på den nedre. Troligen skedde stora förändringar under perioden då byggnaden användes som kontor och ytterligare förändringar i och med att förskolan flyttade in, år 2012. Interiören är nu kraftigt förändrad och saknar nästan helt ursprunglig inredning.

Verksamhet

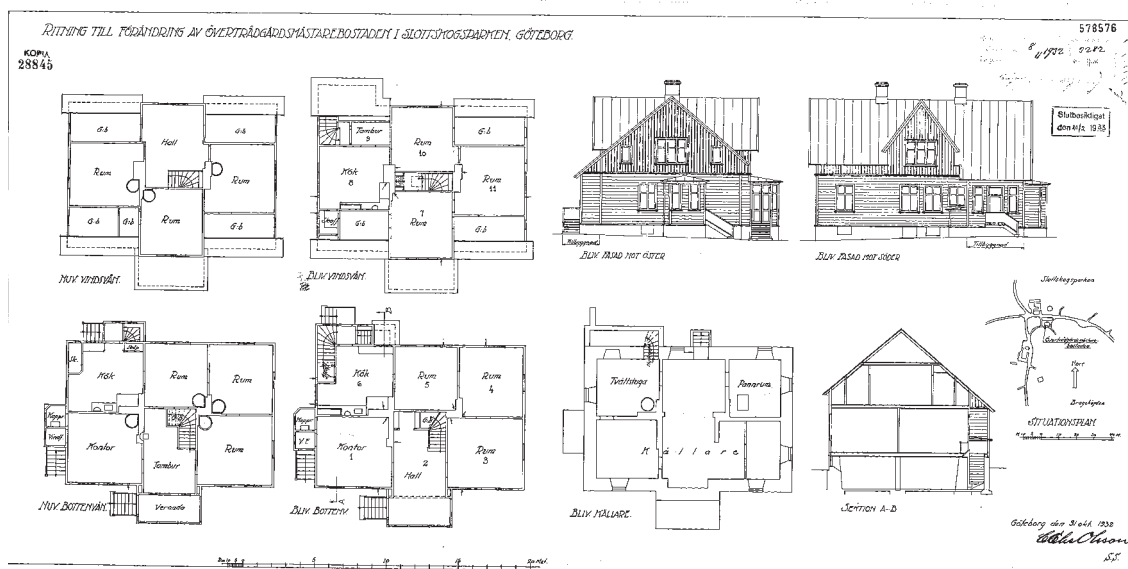
Sedan år 2012 inhyser byggnaden en förskola, kallad Sälldammsbacken, som bedriver verksamhet än idag. Så här presenteras förskolan på kommunens hemsida: "Vår förskola ligger inne i Slottsskogen och vi använder hela parken för vår verksamhet. Förskolan har även en egen gård där vi leker, odlar och planterar. Vi samarbetar med Park- och Naturförvaltningen som varje vecka hjälper barnen att lära sig sköta djuren i Slottsskogen. Utomhuspedagogiken genomsyrar vårt arbete och förskolan är Grön flagg-certifierad..."

Trädgårdsmästarebostaden från 1895. (Stadsmuseet). Notera trädgårdens planteringar och takets plåt-täckning.

Trädgårdsmästarebostaden i Slottsskogen, ritning 1881. Notera de många snickeridetaljerna, den öppna verandan och de tio eldstäderna.

Ritning till förändring av överträdgårdsmästarebostaden i Slottsskosparken, 1932. Notera avsaknaden av snickeridetaljer, utbyggnad av den östra gaveln och frånvaro av eldstäder. Här inreds ett kök på övervåningen, möjligen blir det nu ett tvåfamiljshus.

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning av exteriören

Trädgårdsmästarebostaden är utförd i trä och består av två våningar. Taket är brant och täckt med rött enkupigt lertegel. Byggnaden bär fortfarande Schweizerstilens kännetecken med synliga kontursågade taktassar, lövsågade fönsteromfattningar, dekorativa snickerier i gavelspetsarna och omväxlande stående och liggande profilerad fasadpanel. Huvudfasaden i norr domineras av en stor frontespis och inbyggd veranda. På den södra fasaden avslutas frontespisen av en balkong. Här är också taket nerdraget över en utbyggnad i öster.

Teknisk beskrivning

Grund

Murad stengrund med spritputs i grått.

Stomme

Troligen plankstomme.

Fasad

Liggande pärlspontpanel på det nedre fasadpartiet. Stående, profilerad locklistpanel på den övre delen.

Dörrar

Nyare dörrar men i äldre stil. Både gröna och vita dörrar förekommer.

Fönster

Byggnaden har flera olika typer av fönster. Tidstypiska okopplade korspostfönster med fyra lufter förekommer i nedervåningen och nyare kopplade fönster förekommer generellt i övervåningen.

Tak

Ett brant sadeltak täckt med rött tvåkupigt lertegel.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Om puts är önskvärt på byggnadens sockel bör det vara en kalkputs
- Den hyvlade panelen ska målas med linoljefärg. Vid en större ommålning bör originalkulörer skrapas fram som förebild. Vid reparationer ska profilhyvlad panel användas lika ursprunglig.
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.

Trädgårdsmästarebostadens huvudfasad åt norr. Notera snickerierna i frontespisens gavelspets.

Södra fasaden, med ett originellt takfall. Frontespisens fönster är utbytta. Entréernas trappor och ramper är inte anpassade till byggnaden.

Västra fasaden.

Östra fasaden med den karaktäristiska utbyggnaden mot söder.

Den västra fasaden med ett skärmtak för barnvagnar och mitt emot uppställning av sopkärl.

Entréerna har inte anpassats till byggnaden och dess arkitektoniska kvaliteter och försvårar förståelsen av den historiska kontext som byggnaderna i Slottsskogen är en del av. De mörkare fläckarna på fasaden är troligtvis svartmögel som satt sig på färgen.

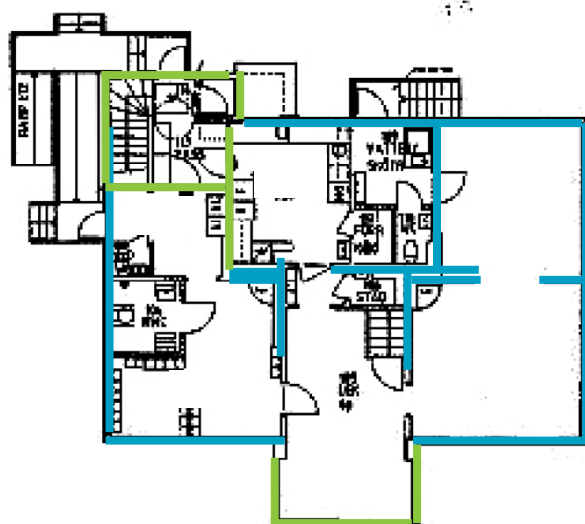
Idag skymmer buskage fasaden den östra sidan.

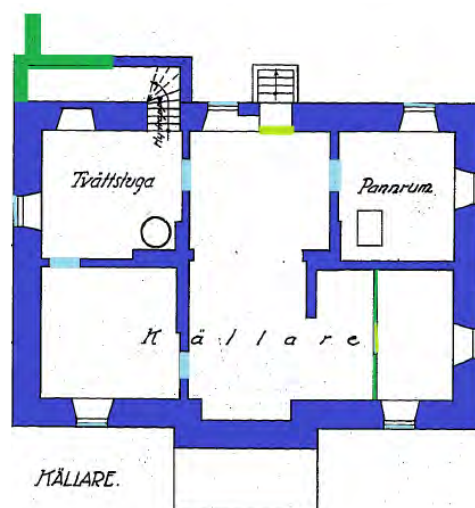
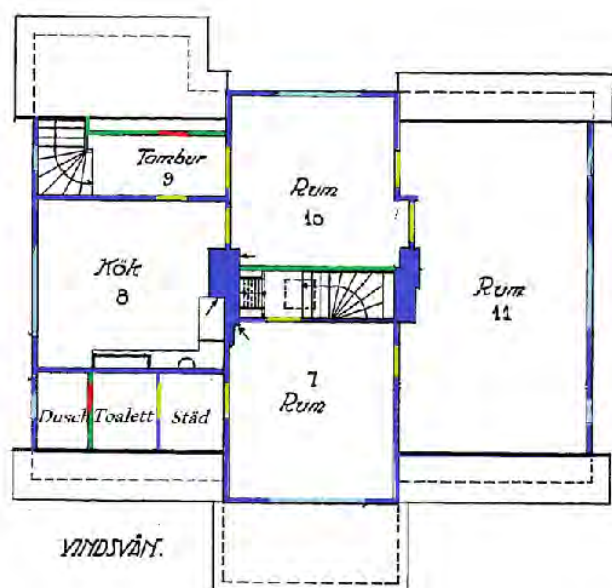
Staketet har tillkommit i samband med förskoleverksamheten. Kraftiga ventilationsagregat är placerade invid den östra fasaden

INTERIÖR

Planlösningens kronologi

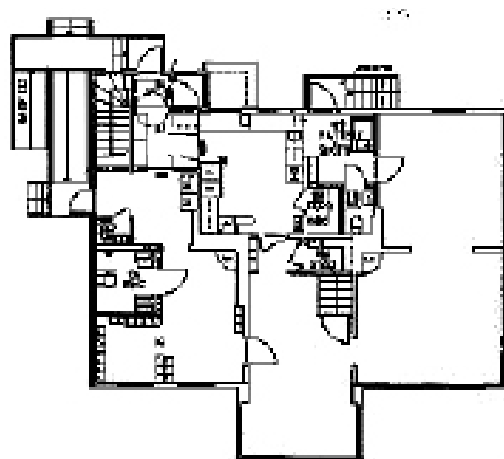
ÖPPET/ÅNEN

- Äldre väggar från byggnadens uppkomst.
- Äldre dörrkarmar och fönsterbågar.
- Väggar tillkomna efter 1932.

Övergripande beskrivning av interiören

Trädgårdsmästarebostaden har i grunden en sexdelad plan som grupperar sig runt en stor entréhall med en generös trappa till övervåningen. Idag är entrén flyttad till gaveln och två ingångar på baksidan. Byggnaden är invändigt kraftigt förändrad sedan byggnadstiden. Framför allt har interiören i stort sett inga äldre ytskikt och få snickerier bevarade. Planlösningen är delvis bevarad och av snickerier är det främst äldre fönster och enstaka dörrar som finns kvar. Interiören präglas i huvudsak av senare tiders ytskikt.

Teknisk beskrivning

KÄLLARVÅNING

Grovt golv samt väggar i gjuten cement/betong. Två äldre dörromfattningar med dörrblad sitter på ursprunglig plats. Utöver detta finns avloppsinstallationer och pannrum med mera.

BOTTENVÅNING

Golv

En grå plastmatta. Inunder mattorna finns ett plankgolv. Golvlisterna är från senare ombyggnader.

Väggar

Vävtapet återkommer i samtliga rum. Målade i vitt.

Dörrar

Moderna, släta och målade i en vit kulör. Enstaka garderobsdörrar är troligen äldre. Dörromfattningar är från senare ombyggnader.

Fönster

Tidstypiska korspostfönster med fyra lufter samt T-postfönster. Fönsterposterna är äldre men bågarna kan vara bytta på 1960-talet. De okopplade fönstren är troligen i original. Enstaka fönster är helt utbytta.

Tak

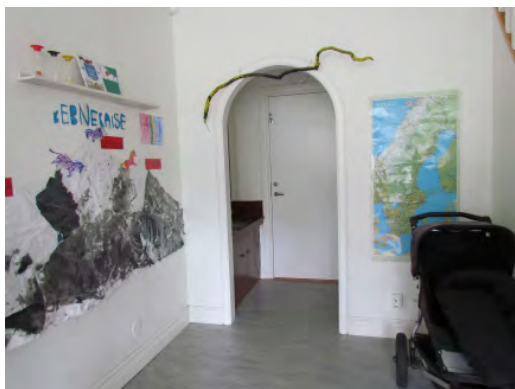
Täckt med moderna ljudisolerande vita plattor för kontorsbruk. Mellan plattor och befintlig takhöjd finns ventilationsrör och nya elledningar.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Värden att ta fasta på är de tidstypiska korspostfönstren samt de äldre dörrarna.
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- De äldre snickerierna målas med linoljefärg, penselstryks.

Verandan som från början var en öppen bygnadsdel utanför huskroppen har genom flera ombyggnader integrerats i den stora trapphallen.

Alla ytskikt är utbytta och präglar byggnadens interiör.

Öppen spis har ersatt en kakelugn i ett av rummen

Till vänster syns en äldre dörr och dörrkarm placerad i källaren. Till höger visas en äldre fönsterhake.

VINDSVÅNING

Golv

Grå plastmatta. Golvlisterna är från senare ombyggnader.

Väggar

Vävtapet återkommer i samtliga rum. Målade i en vit kulör.

Dörrar

Moderna, släta och målade i en vit kulör. Enstaka garderobsdörrar är äldre spegeldörrar. Dörromfattningar är nyare.

Fönster

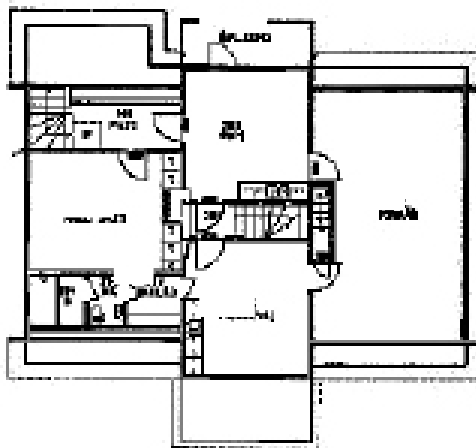
Tidstypiska korspostfönster med fyra lufter samt T-postfönster. Fönsterposterna är äldre men bågarna kan ha bytts ut under slutet av 1900-talet. De okopplade fönstren är troligen i original. Enstaka fönster är helt utbytta.

Tak

Täckt med moderna och ljudisolerande vita plattor för kontorsbruk. Mellan plattor och befintlig takhöjd finns ventilationsrör och nya elledningar.

Städskrubb

Kaklat golv med schackrutsmönster medan väggarna är vita släta. Äldre dörr och omfattning.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Värden att ta fasta på är de tidstypiska korspostfönstren samt de äldre dörrarna.
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- De äldre snickerierna målas med linoljefärg, penselstryks.

I övervåningens kök som idag är placerat i byggnadens frontespis finns äldre okopplade fönsterbågar. Vid inventeringstillfället hade ett av de tre bågarna insatt innerbåge.

I byggnadens södra frontespis sitter kopplade fönsterbågar.

I våtutrymmet på övervåningen finns en äldre dörr som troligen kom till vid 1930-talets ombyggnad.

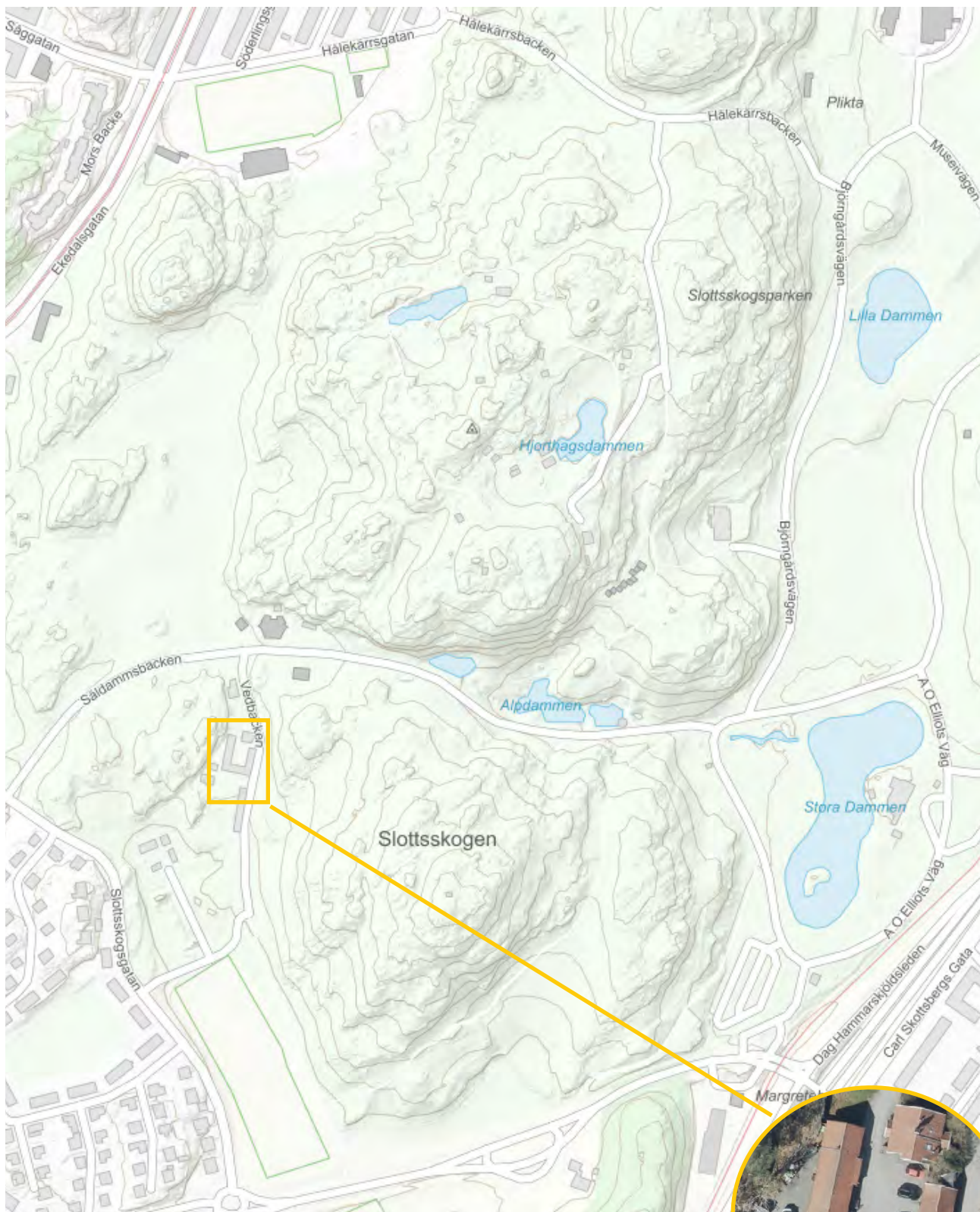
Några äldre spegeldörrar finns kvar.

I en garderob på övervåningen syns det putsade taket med sin uppbyggnad av vass. Möjligen ligger ett liknande tak i alla rum över det synliga kassetetaket.

På övervåningen är delar av takstolarna synliga och kattvindarna integrerade i rummet.

Administrativa uppgifter

Adress: Vedbacken 5-7

Förvaltare: Fastighetskontoret

Verksamhet: Privatbostad och park- och djurskötsel

Bevarandeprogram: Nummer 4

EKONOMIGÅRDEN MED STALLMÄSTAREBOSTADEN

Miljöbeskrivning

Ekonomigården byggdes i Slottsskogens sydvästra del. I närheten uppfördes också Trägårdsmästarebostaden. Ekonomigårdens placering är något gömd med lummiga skogspartier i både östlig och västlig riktning. En bruksväg leder förbi anläggningen på östra sidan med ekonomibyggnader som kompletterats på senare år och ut ur parken. Innergården är endast tillgänglig för Slottsskogens personal. Bostadshuset är en del av gårdsbildningen och hyrs idag ut som bostad. Bostadshuset omges av en trädgård som avskärmas av en kraftig häck mot vägen och av plank mot gårdsplanen.

Kulturhistorisk kommentar

Ekonomigården hör till de byggnader som uppfördes tidigt, redan omkring 1880 för parkens drift. Den är anlagd som en typisk västsvensk gårdsanläggning med bostadshus på dubbel bredd och ekonomibyggnader i tre längor som omsluter en gårdsplan. Denna komposition ger gården sitt kulturhistoriska värde.

Ett särskilt värde har byggnadernas volymer och tegeltaken som har en sammanhållande roll, samt bostadshuset som har fått behålla genuina delar. Som värden för bostadshuset kan särskilt nämnas de äldre okopplade fönsterbågar med inner- och ytterbåge som är tredelade med mittpost, rumindelningen, trägolven, takpaneler, äldre spegeldörrar, äldre, profilerad fönster- och dörromfattning samt äldre radiatorer.

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Ekonomigården/Stallmästaregården är anlagd som en typisk västsvensk gårdsanläggning med bostadshus på dubbel bredd och ekonomibyggnader i tre längor som omsluter en gårdsplan. Det kulturhistoriska värdet ligger främst i gårdens komposition och byggnadernas volymer där taken har en sammanhållande roll samt i bostadshuset som har fått behålla genuina delar.
- Vid större restaureringar eller ombyggnader ska byggnadens originalutformning vara vägledande och antikvarie ska medverka. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Byggnaderna underhålls med metoder och material som upprätthåller byggnadens kulturhistoriska värden.
- Underhåll av byggnaderna ska ske kontinuerligt.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Materialval och detaljutförande är av största vikt.
- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnader ske kontinuerligt.

ATT OBSERVERA

Sammanfattande riktlinjer för vård och underhåll

Byggnaden har omfattande skador och en skadeinventering med åtgärdsplan ska tas fram.

Exteriör

- Håll grunden fri från växtlighet som binder fukt till byggnaden.
- Vid skador på stommen ska hantverkare med erfarenhet av äldre timmerarbeten anlitas.
- Fasadbrädor ska vara ohyvlade. Vita detaljer ska vara hyvlade.
- Vid ommålning ska fasaderna skrapas trärena, röd slamfärg användas på röda partier och vit linoljefärg användas på vita partier som ska vara av hyvlat virke.
- Fot-/vattbrädan fyller en väsentlig funktion och ska ersättas med en ny av bra träkvalitet.
- De äldre dörrarna skrapas, trälagas och målas med linoljefärg.
- De äldre fönstren är tydligt karaktärsbärande och med största sannolikhet av god kvalitet. Dessa ska renoveras, eventuellt dåliga träpartier tas bort och bågen ilagas med friskt virke. Detsamma gäller karmen.
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Taket håller samman hela byggnadskomplexet och ska vara täckt med rött enkupigt lertegel.

Interiör

- Flera av golven är täckta med golvmatta, dessa kan ersättas av trägolv eller bytas till linoleummatta.
- Väggar och tak med pärlspontpanel bör penselmålas med linoljefärg.
- Äldre dörrar bör penselmålas med linoljefärg.
- Fönstrens innerbågar bör målas med linoljefärg.

Restaureringsåtgärder

- Köksinteriören i lägenheten i Vedbacken 5B är inte anpassad till rummet och ska bytas ut.
- Balkongen som byggts till i sydöstra delen bör tas bort och farstuutbyggnaden återställas.

Kort historik

Den västligaste delen av Slottsskogsområdet utgörs av en dalgång som införlivades med parkområdet 1880 och 1890. En gårdsanläggning uppfördes 1881 med ett bostadshus om två bostadslägenheter och diverse ekonomibyggnader avsedda för Slottsskogens drift. Det var stallar, växthus och flera plantskolor som tillgodosåg parkens eget behov. De försåg även andra planteringar inom staden med växter. Plantskolorna upptog på 1920-talet ca 6 hektar av parkens yta och 1927 nämns att plantskolorna och växthusen var Slottsskogens största inkomstkällor. I området omkring ekonomibyggnaderna fanns också en stor köksträdgård.

Förändringshistorik

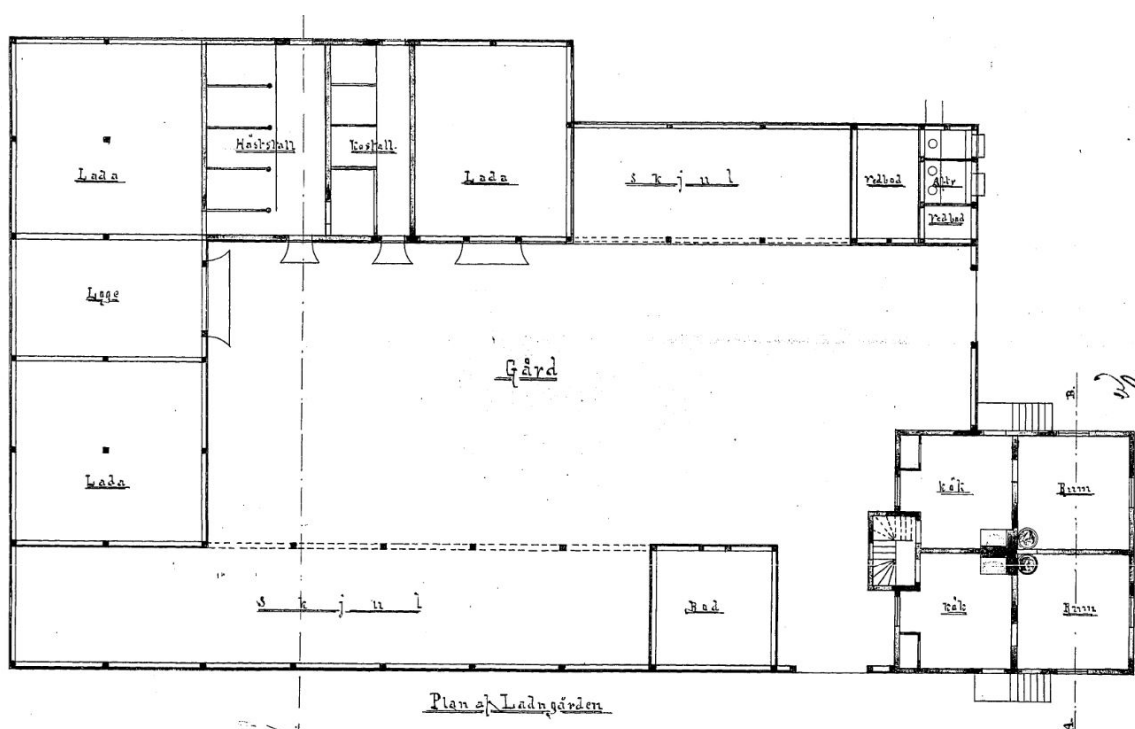
Ekonomigården eller Stallmästargården uppfördes 1881 med bostadshus och ekonomibyggnader. 1929 tillkom farstuutbyggnaderna till bostadshuset, möjligen inreddes också vinden vid samma tillfälle. Söder om gårdsanläggningen har flera byggnader tillkommit under tiden som verksamheten byggts ut.

Större delen av Ekonomigården brann ner i slutet på 1980-talet i ett pyromandåd och 1990 återuppgjordes de nedbrunna längorna. Endast den östra längan och bostadshuset klarade branden,

längan har blivit kraftigt ombyggd sedan dess. Här finns numera personal- och förrådsutrymmen både inom- och utomhus. 2014 renoverades kontors- och konferensdelen och runt 2015 renoverades köket. Söder om ekonomigården finns en gammal roskast som fortfarande är i bruk. Den har tidigare hört till plantskolan.

Verksamhet

Ekonomigården agerar främst som kontor och verkstad för Slottsskogens personal. Stallmästarehuset är en privatbostad.

Ritning 1881

EXTERIÖR EKONOMIGÅRDEN

Övergripande beskrivning

Ekonomigården eller Stallmästargården, består av tre rödmålade före detta ekonomibyggnader i en våning under tegeltak. Två av längorna har kommit att ersätta tidigare byggnader på platsen. De sluter om en asfalterad gårdsplan och på den fjärde sidan finns ett bostadshus i en och en halv våning. Det röda enkupiga teglet är en avgörande faktor i gårdens sammanhållna gestaltning.

Teknisk beskrivning ekonomigården

Grund

Betonggrund med gjuten bottenplatta.

Stomme

Stolpverkskonstruktion i den östra längan (kontorssidan) och regelverk samt tegelstomme på den nybyggda sidan.

Fasad

Grovsågad locklistpanel målad i en röd kulör.

Dörrar

Svarta dörrar med träpanel i ett fiskbensmönster. En av dörrarna är äldre.

Fönster

Vita omfattningar. Ursprungliga längan har 3-rut-sindelade tvåluftsfönster med mittpost. Resten är moderna tvåluftsfönster utan spröjs.

Tak

Sadeltaket är klätt med enkupigt lertegel.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Håll grunden fri från växtlighet som binder fukt till byggnaden.
- Fasadbrädor ska vara ohyvlade och ska målas med röd slamfärg. Fönster- och dörrfoder ska vara hyvlade och målas med vit linoljefärg.
- Fönsterbågarna målas med linoljefärg och penselstryks. Glasen kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Taket håller samman hela byggnadskomplexet och ska vara täckt med rött enkupigt lertegel.

Den västra längan ligger tätt mot berget. Notera också att ekonomifunktionen sträcker sig söder ut med flera byggnader.

Den södra längan har ett portluder ut mot de kompletterande byggnaderna.

Den södra längan från söder med garageportar och portludret in mot Stallmästaregården.

De uppbyggda längorna från 1990 har inga spröjs i fönstren men följer i övrigt samma uttryck som den äldre längan. Här den västra längan.

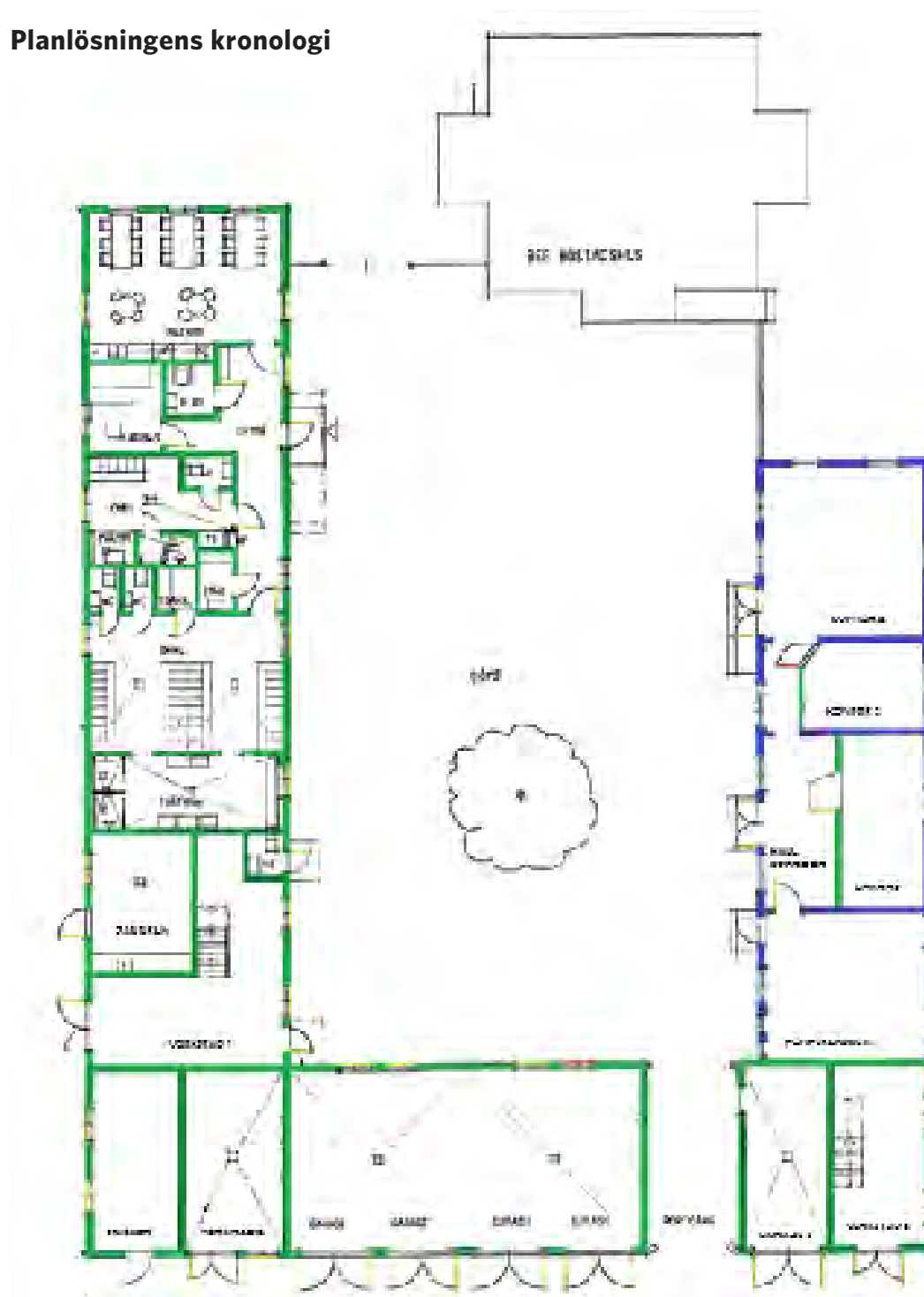
Den östra längan som klarade branden har inretts med kontor. Dörrarna har äldre förebilder.

Den östra längans fasad mot vägen. Notera skillnaderna i grundens gjutning. Fönstren är spröjsade.

INTERIÖR EKONOMIGÅRDEN

Planlösningens kronologi

- Äldre väggar från före branden.. Totalrenoverat invändigt.
- Äldre dörr och fönsterbågar
- Väggar uppförda 1990 efter brand, samt vid ombyggnation till kontorslokaler 2012.
- Dörrar och fönsterbågar tillkomna efter 1990.

Ekonomigården med Stallmästarebostaden.

Övergripande beskrivning av interiören

Ekonomigårdens återuppbyggda länga består främst av flera olika personalutrymmen.

Omklädningsrum, kontor, måleri, snickeri och verkstad är några exempel. Den ursprungliga längan är idag totalt ombyggd och huset består främst av kontor och konferensrum.

Ekonomibyggnaderna är helt ombyggda till sin interiör.

EXTERIÖR STALLMÄSTAREBOSTADEN

Övergripande beskrivning

Stallmästaregårdens bostadshus är uppfört som ett västsvenskt dubbelhus, det vill säga med två rum i bredd. Huset är uppfört i en och en halv våning på en hög stenfot under sadeltak. Det finns små utbyggnader på tre sidor; en farstuutbyggnad på var långsida och ett trapphus på den södra gaveln. Också dessa täcks av sadeltak, där trapphuset är byggt som en förlängning av det stora taket.

Teknisk beskrivning

Grund

Natursten- och tegelgrund. Den ursprungliga huskroppen har en stenfot av släthuggna stenar medan utbyggnaderna har rundade stenar med murat valv runt källarfönstren.

Stomme

Troligen liggtimmer.

Fasad

Profilerad finsågad locklistpanel med utsmyckningar på farstuutbyggnaderna. Målad i engelskt rött troligen med en akrylatfärg. Lister och foder är vita.

Dörrar

Den västra ytterdörren kan vara originaldörren från farstuutbyggnaden 1929. Dörren har fiskbensmönstrad panel och snedställt rektangulärt fönster i mitten. Ytterdörren i öst är modern liksom altandörren. Källardörrarna är panelklädda bräddörrar med fiskbensmönster.

Fönster

Spröjsade fönster, trerutsindelade tvåluftsfönster med mittpost i bottenvåningen och fyrrutsindelade i vindsvåningen. På vinden finns också små gluggar med en ruta i

vindsförråden och nyare takfönster.

Lunettfönster i källarens farstuutbyggnader, medan trapphusets sockel har ett rektangulärt sexdelat fönster i en båg. Sex små kvadratiska ljusinsläpp ger den ursprungliga källaren dagsljus. I den västra lägenheten finns äldre okopplade, utåtgående fönsterbågar med inner- och ytterbåge, medan de i den östra lägenheten är utbytta till kopplade inåtgående bågar med indelning endast i ytterbågen.

Tak

Sadeltak täckt med rött enkupigt lertegel.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Håll grunden fri från växtlighet som binder fukt till byggnaden.
- Vid skador på stommen ska hantverkare med erfarenhet av äldre timmerarbeten anlitas.
- Fasadbrädor ska vara ohyvlade och ska målas med röd slamfärg. Vita detaljer ska vara hyvlade och målas med vit linoljefärg.
- De äldre dörrarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg.
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Taket håller samman hela byggnadskomplexet och ska vara täckt med rött enkupigt lertegel.

Stallmästaregårdens bostadshus från nordväst.

Trapphuset skjuter ut från den södra fasaden och delar på ett originellt sätt tak med övriga huset. De trerutade fönstren är vanligast förekommande och i husets västra del samt i trapphuset är de gamla fönstren bevarade.

Den västra fasaden med den lite mindre farstuutbyggnaden. Notera att taket skjuter över rejält och har skyddats med en slät hyvlad vit panel. Husets släthuggna granitfot.

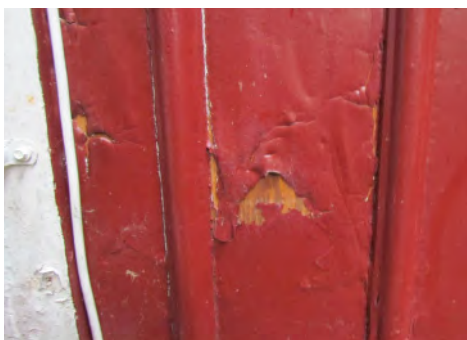
Huset från nordost med den östra farstuutbyggnaden.

Terrassutbyggnaden vid den östra lägenheten.

Fot-/vattbrädan är upprutten på södra fasaden vilket sannolikt lett till skador på bottensyllen.

Panelen har målats med en olämplig färgtyp som sannolikt orsakat skador på panelen.

Under fönstren på farstutbyggnaderna finns fasadutsmyckningar. Notera utbyggnadens runda stenar i stenfoten.

Den befintliga västra dörren kan vara original från 1920-talet.

De äldre fönstren är av god kvalitet. Dessa ska renoveras.

Dörrkarmen i källaren har en större skada där träpartier har lossnat.

STALLMÄSTAREBOSTADEN INTERIÖR

Planlösningens kronologi

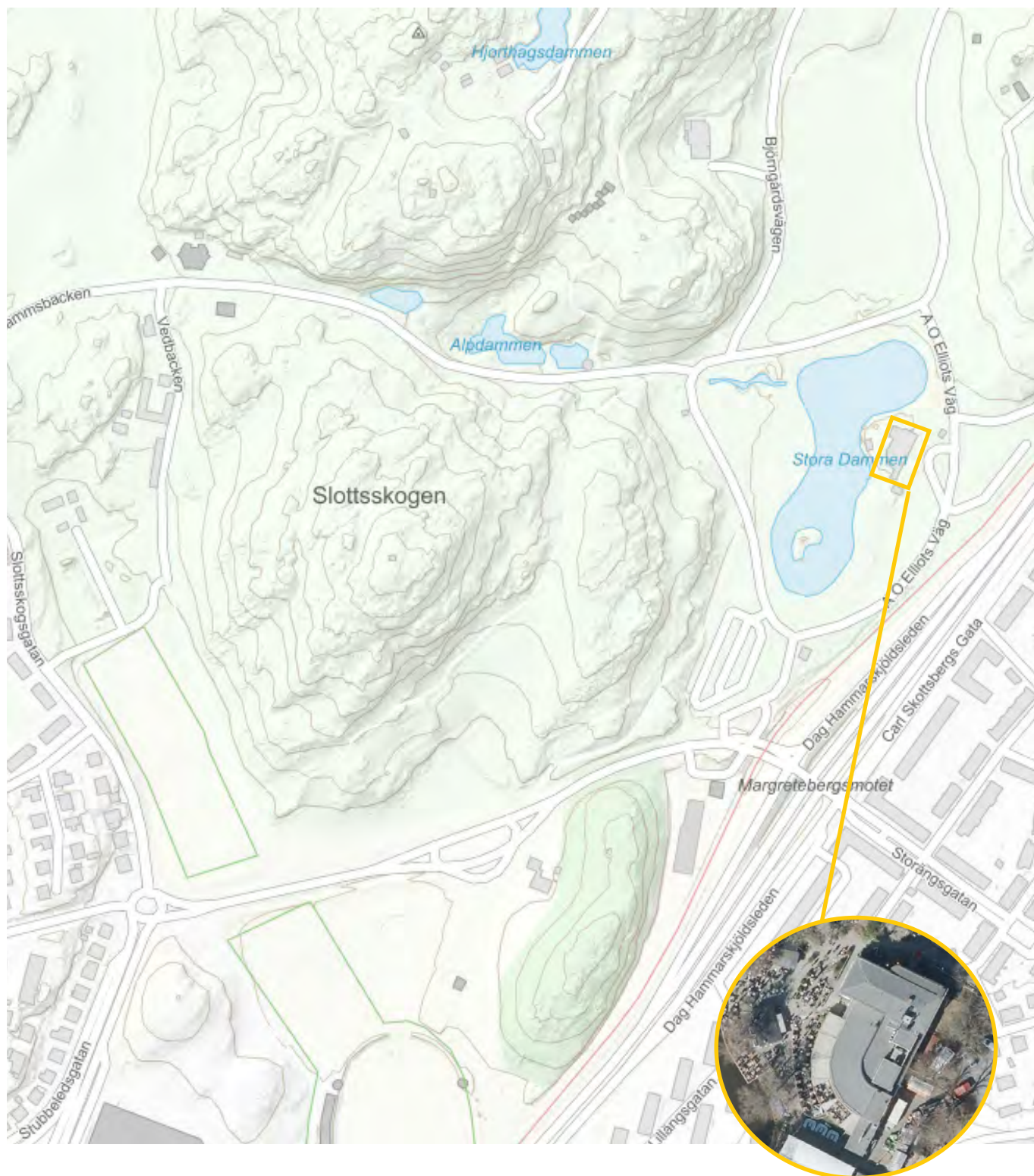

- Äldre väggar från byggnadens uppkomst.
- Äldre dörrar och fönsterbågar.
- Väggar uppförda 1929.
- Väggar, dörrar och fönsterbågar tillkomna efter 1929.

Övergripande beskrivning

Stallmästaregårdens bostadshus är uppfört på dubbel bredd och har en fyrdelad plan där de utbyggda förstugorna och trapphuset tillkommer. Byggnaden har två bostadslägenheter som idag är i etage. Lägenheterna består av farstu, kök, vardagsrum och ett eller två sovrum. Källaren är inte inredd och fungerar som förråd.

Administrativa uppgifter

Adress: A O Elliots Väg 10

Förvaltare: Higab AB

Verksamhet: Restaurang

Bevarandeprogram: Nummer 5

VILLA BELPARC

Miljöbeskrivning

Villa Belparc ligger alldeles intill Stora Dammen och nära den södra entrén till Slottsskogen.

Restaurangens rena och karaktäristiska, funktionalistiskt präglade 1930-talsfasader var ursprungligen mer exponerade i miljön. Idag skymms byggnaden av en träd- och buskridå, inramande staket samt av en utbyggd uteservering, tillfälligt uppförda serveringstält och paviljonger.

Kulturhistorisk kommentar

Villa Belparc är en efterföljare till Vinterpaviljongen. I Slottsskogen anlades tidigt restauranger såväl som enklare matställen. Villa Belparc är på så vis en traditionsbärare. Byggnadens 1930-talsarkitektur, en renodlad funktionalism, har höga arkitekturhistoriska värden.

Karaktäristiska och värdefulla delar är den framskjutna kubiska matsalsdelen och cafédelens mjukt rundade fasad med ett genomgående horisontellt fönsterband samt entrédörrar i trä och glas. Tidstypiskt och kulturhistoriskt värdefullt är den ljusa och släta fasadputsen och entrétrappor och terrasser i natursten samt ett antal ursprungliga fönster. I källaren finns en välbevarad herrtoalett, även den av kulturhistoriskt värde.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Villa Belparc är utvändigt mycket välbevarad sedan uppförandet. Vid vård och underhållsåtgärder är det av stor vikt att traditionella material och metoder används.
- Vid större restaureringsåtgärder ska miljöns ursprungliga utförande vara vägledande. Åtgärder ska utföras av hantverkare erfarna av traditionella material och metoder samt med antikvarisk medverkan: <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Underhåll av byggnaderna ska ske kontinuerligt.
- Alla restaureings- och underhållsåtgärder skall dokumenteras.
- Under vegetationssäsongen skall röjning av sly och buskage intill byggnaden ske kontinuerligt.

Sammanfattade riktlinjer för vård och underhåll

- Vid renovering av träfönster skall linoljekitt och linoljefärg användas. Linoljefärg penselstryks.
- Vid putsarbeten ska kalkbruk användas.

Restaureringsåtgärder

- I anslutning till Villa Belparc har tillägg såsom utescen, serveringstält, inhägnader etc. tillkommit under åren. Byggnadens omgivningar kan med fördel få en mer omsorgsfull inramning genom att dessa tillägg ses över och får en samlad planering och gestaltning. På så sätt kan den välbevarade byggnaden bli mer framträdande i miljön på ett sätt som den ursprungligen var.
- Växtlighet runt byggnaden bör regelbundet ses över så att byggnaden framträder tydligare från väster.

Kort historik

I slutet av 1800-talet uppfördes Strandpaviljongen i sekelskiftesstil, även kallad Vinterpaviljongen vid Stora Dammen. Vinterpaviljongen kallades den för att den var öppen även under vintern. I maj år 1909 övergick serveringen till nykterhetsföreningen Vita Bandet.

Den gamla paviljongen efterträddes år 1937 av en ny byggnad på samma plats, fortfarande driven av Vita bandet. Den nya byggnaden var en vitputsad, 30-talsfunktionalistisk byggnad. Ritningarna stod Ragnar Ossian Swensson för. Under slutet av 1980-talet övergick verksamheten till Villa Belparc.

Förändringshistorik

Byggnaden har fått behålla sina ursprungliga exteriöra element. Planlösningen har byggts om under 1970-talet, då tillkom även en brandtrappa. När Villa Belparc tar över restaurangen 1988 förändras planlösningen ännu en gång och strax efter byggs en fest- och konferenslokal till. Ventilationsdelen förläggs på taket vilket även ger exteriören ett förändrat uttryck. Under 2000-talet har miljön runt restaurangen förändrats i form av tillfälliga uteserveringar täckta av

skärmtak samt omringande av plank.

Verksamhet

Byggnaden har historiskt använts som restaurang, fest- och konferenslokal. Samma funktion förekommer även idag.

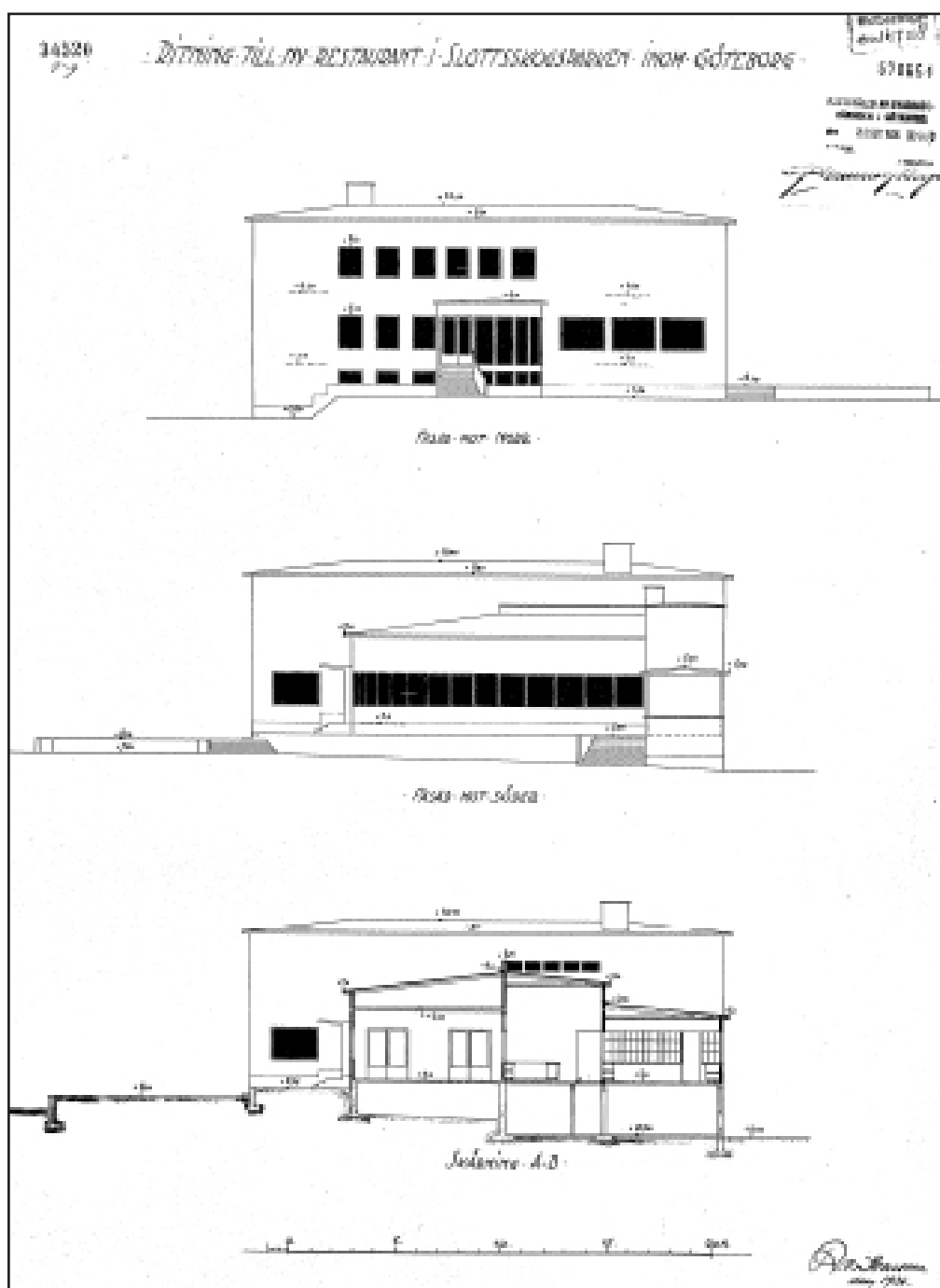
Villa Belparc i bevaradeprogrammet från 1999. Byggnaden ligger vid tidpunkten väl exponerad i sin miljö invid Stora Dammen.

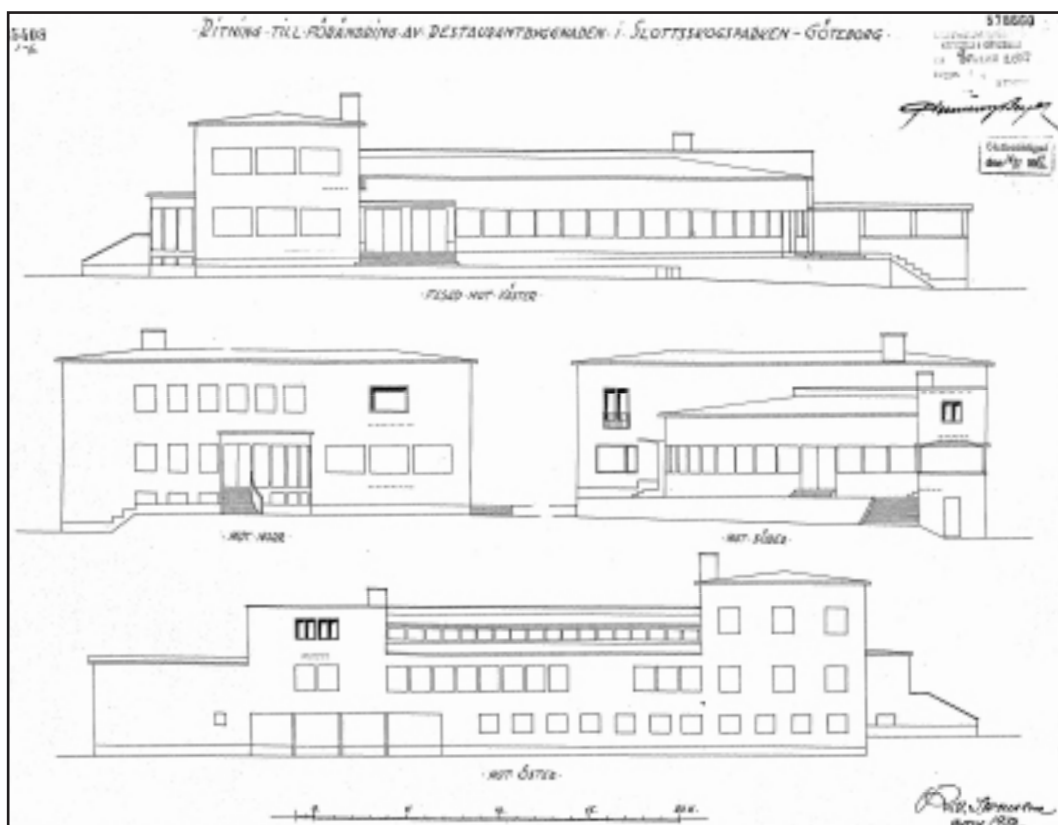
Vita Bandet år 1941 (GSM arkiv)

Föregångaren Vinterpaviljongen, en träbyggnad i schweizerstil

Villa Belparc nybyggnadsritningar av RO Swensson från 1936-37.

Villa Belparc nybyggnadsritningar av RO Swensson från 1936.-37

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning

Restaurangen som präglas av funktionalismens ideal uppfördes 1936 efter ritningar av R O Swensson

Byggnaden består av en till två våningar med nästan helt plana tak och slätputsade ljusa fasader som saknar dekor. Karaktäristiska delar är den framskjutna kubiska matsalsdelen och cafédelens mjukt rundade fasad med ett genomgående horisontellt fönsterband.

Teknisk beskrivning

Grund

Betonggrund. Putsad och målad i grått.

Stomme

Ytterväggarna är uppmurade med tegel och putsade.

Fasad

Slätputsad fasad med en gulbeige kulör.

Dörrar

Tidstypisk dörr i ekträ med metalldetaljer. Kan vara tillkommen senare.

Fönster

Byggnaden bär på olika fönstertyper. Tvålufts-fönster med en mittpost, rundade tvålufts-fönster med fyra mittposter och rektangulära fönster utan mittpost.

Tak

Flacka takfall klädda med papp.

Riktlinjer för vård och underhåll:

- Exteriören kräver största varsamhet och omsorg ner på detaljnivå.
- Vid förändring skall ursprunglig byggnad vara vägledande.

Detaljer på
entrépartiet
mot norr

Huvudfasaden
i norr med sitt
rundade hörn.

Vy från väster
över Stora
Dammen med
uteservering.
Restaurangen
skymts delvis av
grönska.

Vy från baksidan
av Villa Belparc
från sydöst

Ovan entréfasadens kvadratiske respektive rundade fasader i norr.

Huvudentrén i väster.

Baksidan mot öster

Vy från gårdsfasaden i söder med trappa upp till uteserveringen.

Nedan till vänster stentrappa till den norra entrén.

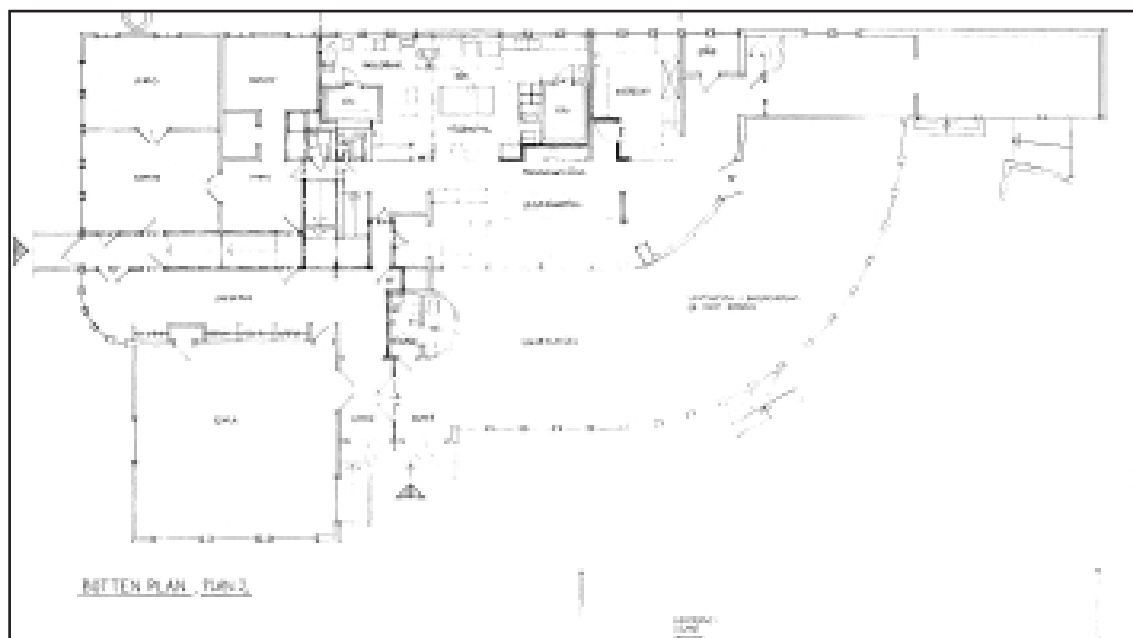
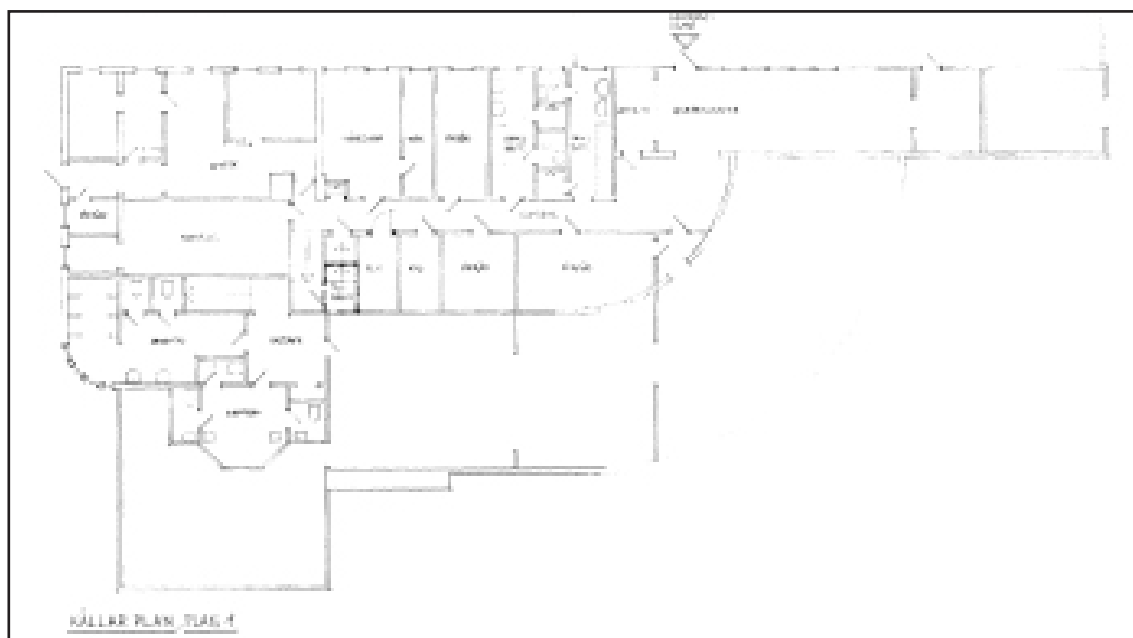

Ovan till vänster den östra fasaden. Ovan det rundade fasadpartiet utmed uteserveringen från gårdssidan i väster.

Vy från baksidan i sydöst med tillfälliga byggnader för toaletter.

INTERIÖR

Planlösningen

Övergripande beskrivning

Byggnadens invändiga ytskikt är till stor del sentida. Rumsindelningen är på några ställen förändrad, främst har konferensutrymmen tillskapats. Värdebärande material och utformning utgörs främst av äldre träfönster, fönsterbänkar, radiatorer, fönster- och dörrromfattningar, golvlist samt några äldre dörrar. De utrymmen med välbevarad karaktär finns dels i källarens herrtoalett med vitt kakel och äldre armaturer och sanitetsporslin och dels i bottenvåningens cafédel som har ett äldre utförande. I det övre planet har samtliga utrymmen en sentida karaktär.

Teknisk beskrivning

Källare

Källaren innehåller främst ekonomiutrymmen såsom förvaring, leveransintag och biutrymmen, i stort med bevarad rumsindelning. Ytskikten är genomgående sentida. I källarvåningen finns herr- respektive damtoalett samt vinkällare. Herrtoaletten har ett äldre utförande.

Golv

Klinker eller marmorplattor i de allmänna ytorna. På herrtoaletten äldre karaktär med vitt kakel.

Sockel

Saknas till stor del

Väggar

Målade, i vissa fall sentida tapet. I toalettutrymmen stenskivor respektive vitt kakel (herrtoaletten)

Dörrar

Enstaka äldre dörrar. På herrtoaletten äldre, mörkbrunda trädörrar, eventuellt teak.

Fönster

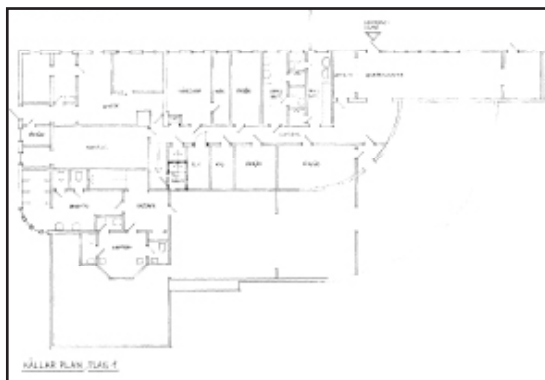
Saknas i källarplanet.

Tak

Generellt vitmålat.

Övrigt

Herrtoalettens sanitetsporslin och pissoar, armaturer samt radiatorer är av äldre modell.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Herrtoalettens karaktär och äldre fast inredning bör bevaras.

Ovan herrtoaletten med kakelklätt golv och väggar. Pisssoar i äldre utförande.

Herrtoaletten.

Damtoaletten med sentida karaktär.

Passage med förrådsutrymmen.

Vinkällare.

Bottenplan

Bottenvåningen/ entréplanet innehåller cafédelen, matsal, kök och biutrymmen. Ytskikten är genomgående sentida. Cafédelen har en äldre prägel.

Golv

Klinker eller marmorplattor i de allmänna ytorna, plastmatta i matsalen. I cafédelen en linoleummatta i rött och svart av äldre datum, i kombination med parkett.

Sockel

Till stor del bevarad äldre golvlist.

Väggar

Målade, i vissa fall sentida tapet. I matsalen sitter en bröstpanel, eventuellt äldre, idag vitmålad.

Dörrar

Enstaka äldre dörrar. På herrtoaletten äldre, mörkbruna trädörrar, eventuellt teak.

Fönster

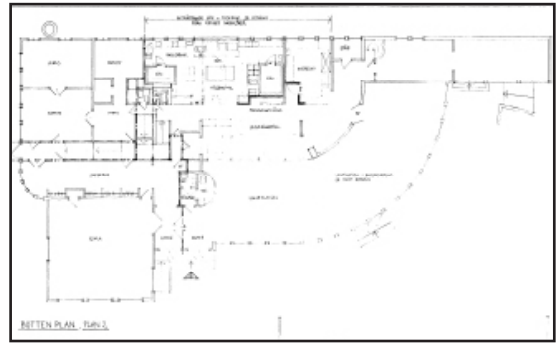
Partier med ospröjsade enlufts-fönster, bevarade fönsterbågar, karmar och foder.

Tak

Generellt vitmålat alternativt akustikplattor.

Övrigt

Cafédelens bardisk är troligen av äldre datum. Bevarade äldre radiatorer.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Äldre fönster målas med linoljefärg som penselstryks.
- Äldre foder och lister målas med lackfärg som penselstryks.
- Cafédelens äldre karaktär och fasta inredning bör bevaras.

Cafédelen med det rundade fönsterpartiet till höger.

Cafédelen har en äldre karaktär med rödsvart golvmatta och inbyggd bardisk i 1960/70-talsstil.

Ovan syns detaljer från bevarad radiator och fönster. Flertalet större fönster är av pivothängd modell med vred. Några fönster är fasta. Radiatorerna är smäckra och tillverkade i gjutjärn.

Matsalen och entréhallen med sentida ytskikt. Matsalen har en bröstpanel.

Övre plan

Det övre våningsplanet innehåller framför allt konferensrum samt biutrymmen. Ytskikten är genomgående sentida.

Golv

Framförallt parkett, i något konferensrum heltäckningsmatta

Sockel

Till stor del bevarad äldre golvlist.

Väggar

Främst sentida tapeter.

Dörrar

Enstaka äldre dörrar.

Fönster

Partier med ospröjsade enlufts-fönster, bevarade fönsterbågar, karmar och foder.

Tak

Generellt vitmålat alternativt akustikplattor.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Äldre fönster målas med linoljefärg som penselstryks.
- Äldre foder och lister målas med lackfärg som penselstryks.

Ett av konferensrummen.

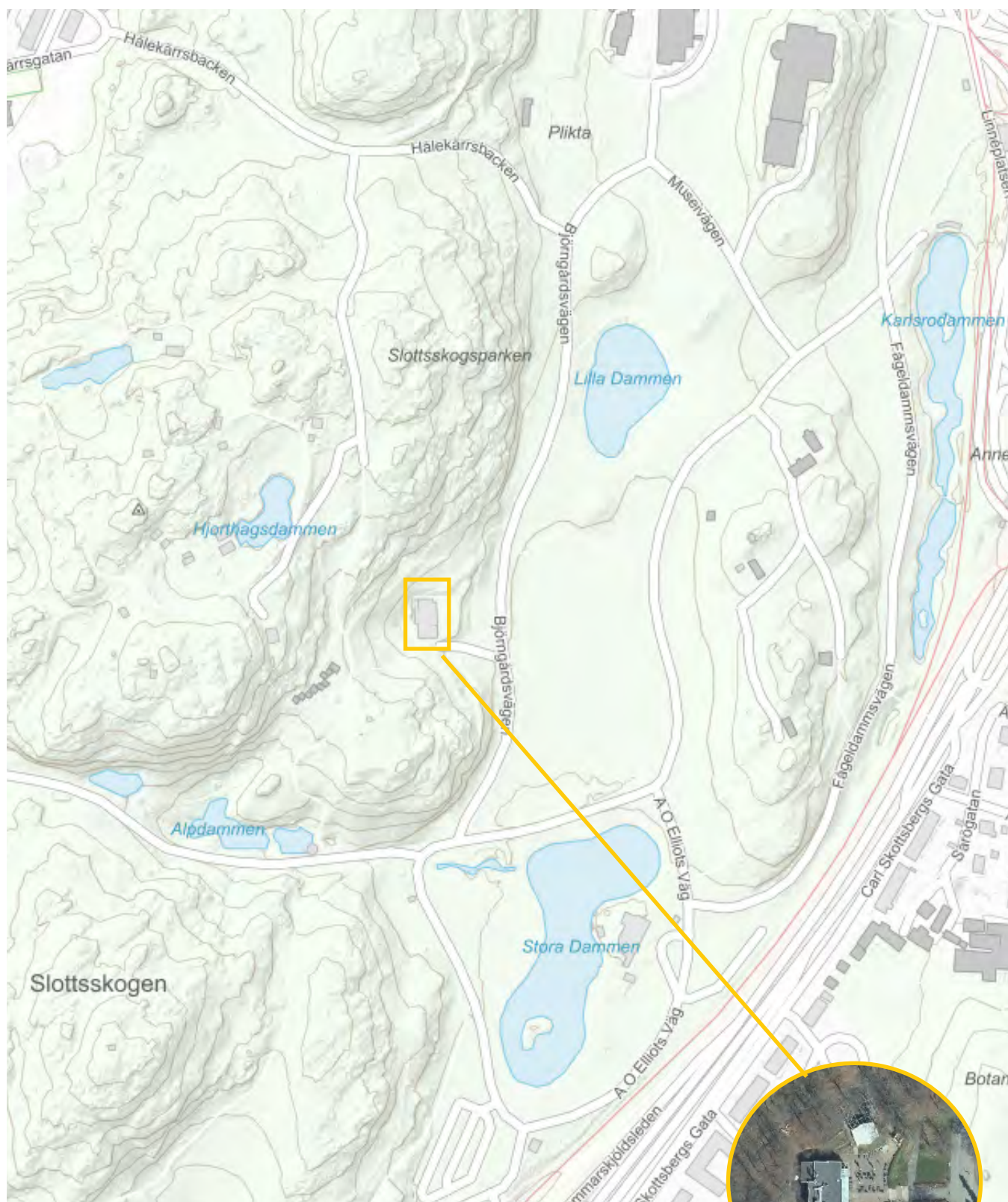
Detaljer från fönsterparti i det övre våningsplanet. Flertalet fönsterbågar, karmar och foder är av äldre modell.

Nedan ett av konferensrummen.

Nedan den övre hallen och trappan mellan Övervåning och bottenvåning. Notera bröstningen av samma modell som i matsalen i bottenvåningen.

Administrativa uppgifter

Adress: Dufvas Backe 3

Förvaltare: Domens konstskola

Verksamhet: Konsthögskola samt kafé

Bevarandeprogram: Nummer 6

BJÖRNGÅRDSVILLAN

Miljöbeskrivning

Björngårdsvillan ligger centralt i parken mellan Stora och Lilla dammen invid det stora öppna fältet på väg upp mot djurgårdarna. En monumental granit- och kalkstenstrappa leder från huvudstråket och upp till byggnaden. Den något rundade stentrappan, med smäckra svarta smidesräcken fanns här redan när den gamla Björngårdsvillan stod på platsen. Trappan leder upp till den generösa terrassen för uteservering. Här är marken belagd med plattor och grus. Historiskt har det även funnits blomsterrundlar framför villan, idag finns rabatter på ungefär samma plats. Norr om Björngårdsvillan finns en utescen som länkas till terrassen.

Kulturhistorisk kommentar

Björngårdsvillan med sin, i original ambitiösa arkitektur ersatte den stora restaurangen när den brann. Placeringen i parken är central och inte minst terrassen en viktig mötesplats med historisk förankring. Den breda stentrappan med svarta smidesräcken finns kvar från föregångaren på platsen. Byggnaden bär på viktiga modernistiska karaktärsdrag som representerar dess tillkomst 1962.

Värdebärande är den horisontella prägeln och dekorativa element i form av vertikala linjer i guldfärgad plåt. Interiört är det främst det centralt belägna trapphuset med trappa, räcke och lanternin som är värdebärande tillsammans med entréhallens och kafédelens golvbeläggning.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Den breda stentrappan med svarta smidesräcken som leder upp till byggnaden finns kvar från föregångaren på platsen.
- Det är främst byggnadens exteriör med tidstypiska material och arkitektoniska uttryck som är av kulturhistoriskt intresse. I interiören är det framför allt entrén och huvudtrapphuset som har högt kulturhistoriskt värde och i cafédelen är stengolvet av kulturhistoriskt intresse.
- De planerade underhållsåtgärderna ska i förekommande fall följas av antikvarie. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Byggnaderna underhålls med metoder och material som upprätthåller byggnadens kulturhistoriska värden. Materialval och detaljutförande är av största vikt.
- Vid större restaureringar eller ombyggnader ska byggnadens originalutformning vara vägledande.
- Underhåll av byggnaden ska ske kontinuerligt.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnaden ske kontinuerligt.

Sammanfattande riktlinjer för vård och underhåll

Exteriör

- Terrassens markbeläggning ska ses över.
- Takavvattningen ska ses över och kompletteras med saknade delar.
- Fasaden bör tvättas ren från algpåväxt.
- Fasadens putsskikt ska ses över och putslagas med spritputs.
- Fasaden visar betydande rostangrepp som ska ses över och åtgärdas av expert.
- Några av de karaktäristiska vertikala listerna är trasiga och ska bytas ut.

Interiör

- Rengör golven med såpa eller mjukvax

Restaureringsåtgärder

- Överväg att slamma teglet med en tegelröd färg för att återfå något av ursprunglig utformning.
- Överväg att ta fram den långa balkongen och låta den vara öppen.
- Entrédörrpartiet kan bytas mot ett parti i trä och glas.

Kort historik

Byggnaden invigdes 1962. Den ersatte en tidigare restaurang, Björngårdsvillan, eller Stora restaurangen som uppfördes 1906 och brann ner 1951. På platsen, som kallats Björnbacken, hade tidigare två paviljonger och en björnbur legat. Stora restaurangen uppfördes i nationalromantisk stil på parkens mest centrala läge framför det stora gräsfältet. Utanför fanns den stora terrassen med utsikt över parken.

Efter branden 1951 dröjde det ända till 1962 innan den nya Björngårdsvillan invigdes. Den nya villan är ritad av stadsarkitekten Per Lindfors i en modernistisk arkitektur med influenser från Le Corbusier och Mies van Der Rhoe. Den nya moderna arkitekturen blev en verklig kontrast till det äldre romantiska "träslottet". Initiativet till en återuppbyggnad kom från KAN, Kristna affärs- män och Näringsidkare.

Förändringshistorik

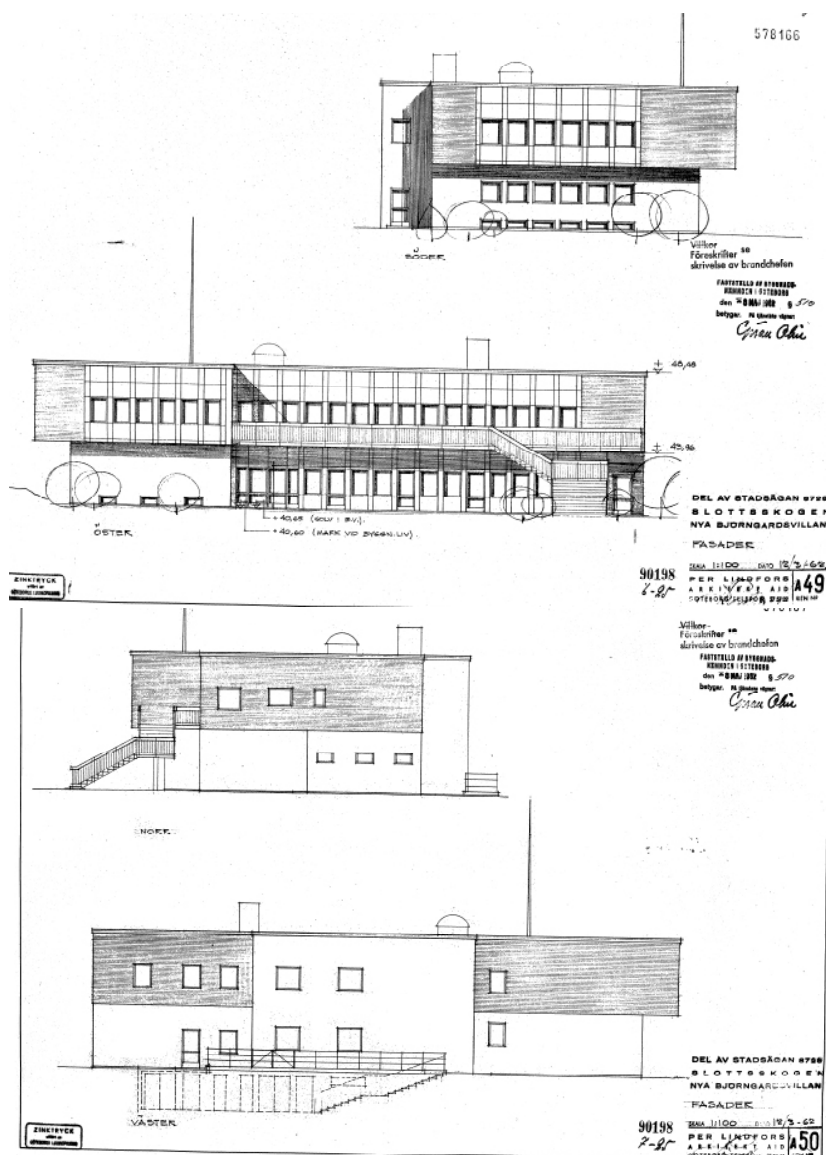
1951 brann den gamla Björngårdsvillan ner och 1962 byggdes den nya Björngårdsvillan upp. Sex år senare utfördes en tillbyggnad på baksidan med nya planlösningar, exempelvis tillkom nya kontor. 1986 genomfördes en ombyggnation av övre plan. 1998 byggde Wallenstam om huset invändigt då Tropikhuset skulle inhysas i byggnaden. Sju år senare, 2005, byggdes huset om på nytt invändigt då Domens konstskola köpte byggnaden av Wallenstam.

Det är oklart när det röda teglet blev vitslammat och när balkongen glasades in.

Verksamhet

Från att ha varit en publik restaurangbyggnad förfogar sedan 2005 Domens konstskola över byggnaden och bedriver sin verksamhet där. I bottenplanet bedrivs caféverksamhet.

Nybyggnadsritning 1962

Stora restaurangen.

Den Stora restaurangen/ Björngårdsvillan före branden

Den nybyggda Björngårdsvillan på 1960-talet. Notera det röda teglet.

Björngårdsvillan i dag som har genomgått flera förändringar.

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning

Björngårdsvillan är uppförd i en modernistisk arkitektur av hög kvalitet. Viktiga stilelement är de spritputsade och avskalade ytorna, teglet, samt de utskjutande vertikala linjerna i gulfärgad plåt. Björngårdsvillan har fått flera tillbyggda delar som dockats till baksidan och ligger indraget från den södra fasaden. Den ursprungliga balkongen har glasats in och sträcker sig över betydande delar av entréfasaden. Idag är byggnaden kraftigt förändrad och ger ett splittrat intryck.

Teknisk beskrivning

Grund

Betonggrund, delvis av typen lättbetong/gasbetong.

Stomme

Betongstomme, delvis av typen lättbetong/gasbetong.

Fasad

Sockeln består av natursten

Fasadens nedre del är spritputsad på betong, De övre delarna har vitslammat tegel eller färgade glasskivor i aluminiumprofiler.

Dörrar

Moderna och släta dörrar utförda i aluminium och glas

Fönster

Varierande kulör på fönstren, röda, aluminiumfärgade, guldfärgade eller vita. Samtliga har aluminiumbågar.

Tak

Ett flackt/platt tak troligen klätt med takpapp. Det utskjutande glaspartiet har ett vinklat tak i glas.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Se över takavvattningen.
- Tvätta fasaden ren från algpåväxt.
- Se över fasadens putsskikt, putsлага med spritputs.
- Byggnadens fasader har omfattande rostskador. En utredning med åtgärdsförslag bör tas fram för att åtgärda dessa.

Björngårdsvillans östra fasad som också är entréfasaden. Den vänstra och övre delen av fasaden är något utskjuten och har delvis vitslammat tegel. Notera också den långa inglasade balkongen.

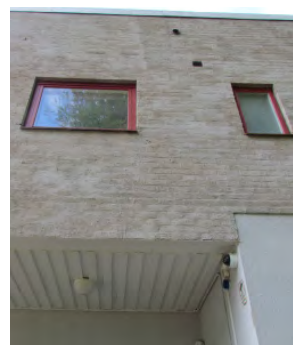
Den södra och den östra fasaden. Här syns den nedre delen med vit spritputsad betong, fönster i rött samt sockel i natursten.

Detalj av den utskjutande delen. Notera de grågröna fasadplattorna och de utskjutande guldfärgade vertikala linjerna samt fönster i samma kulör.

Västfasaden karaktäriseras av utbyggnader och tillägg. Fasadens mitt utgörs helt och hållet av en slätputsad del i vitt med röda fönster. Mot norr tar en utskjutande rektangulär tillbyggnad vid. Denna har en grund/nedervåning i vitt och övre fasad klädd med svart träpanel med vita fönster.

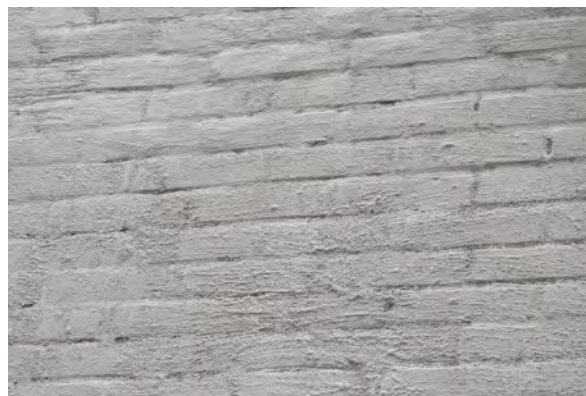

Den norra fasaden. Övre partiet på den äldre byggnadskroppen består helt av vitslammat tegel, här är fönstren röda.

Balkongen har glasats in och blivit en del av interiören. Ett återställande skulle kunna stärka byggnadens ursprungliga karaktär.

Byggnadens övre parti på den äldre byggnadskroppen består helt av vitslammat rött tegel.

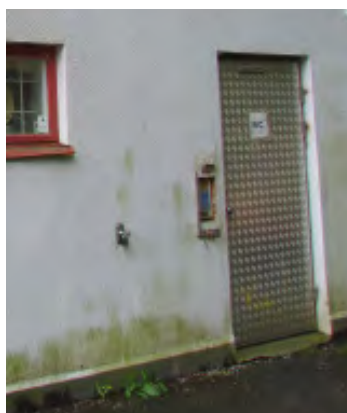
Detalj av den utskjutande delen. Här har metallsconingen rostade.

Detalj av den utskjutande delen. Några av de utskjutande guldfärgade vertikala linjerna är trasiga.

Detalj av spritputs som spruckit.

På flera ställen finns kraftig algpåväxt som binder fukt till fasaden.

Stuprörets avslutning till mark saknas.

Flera av terrassens markplattor är trasiga.

INTERIÖR

Övergripande beskrivning av interiören

Björngårdsvillan ägs och brukas av Domens konstskola som hyr ut cafédelen för caféverksamhet. Byggnaden är invändigt ombyggd flera gånger för de olika verksamheter som huserat i huset.

Cafédelen består av en större serveringsdel samt ett kök med tillhörande mindre utrymmen. I cafédelen är stengolvet av kulturhistoriskt intresse. I konstskolan är det framför allt entrén och huvudtrapphuset som behållit sitt funktionalistiska uttryck och har höga arkitektoniska kvaliteter och kulturhistoriskt värde. Resterande delar av byggnadens interiör är ombyggda och har nya ytskikt.

Teknisk beskrivning

Golv

Golvet i cafeet, entrén samt i trapphallen är av slipad sten. I trappan är sättsteg och plansteg av terrazzo.

Väggar

I entrén är väggen klädd med samma sten som golvet medan trapphallens väggar är vita i slät puts.

Övrigt

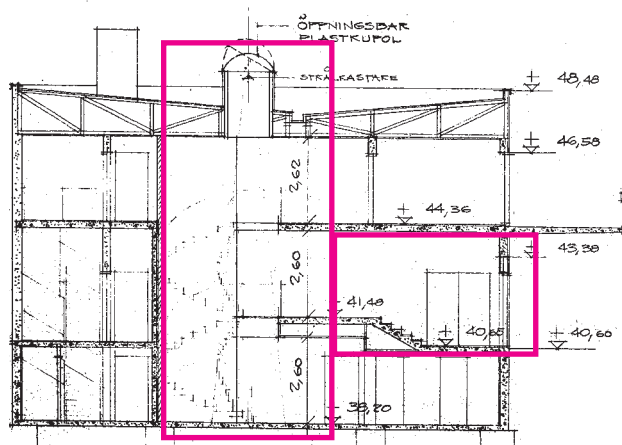
Trappräcket är av smäcker, vitlackad metall med handledare i lackad furu.

Riktlinjer för vård och underhåll

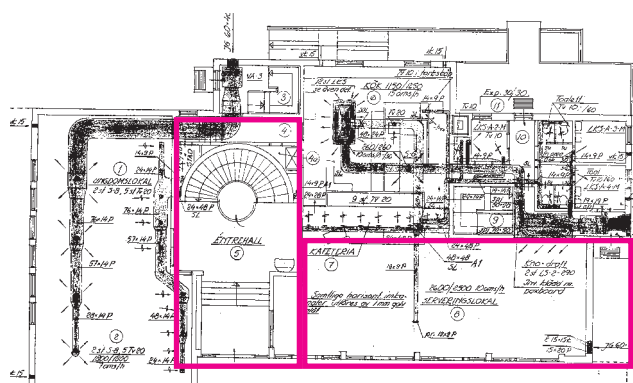
- Rengör golven med såpa eller mjukvax

Rummen är ombyggda efter skolans behov.

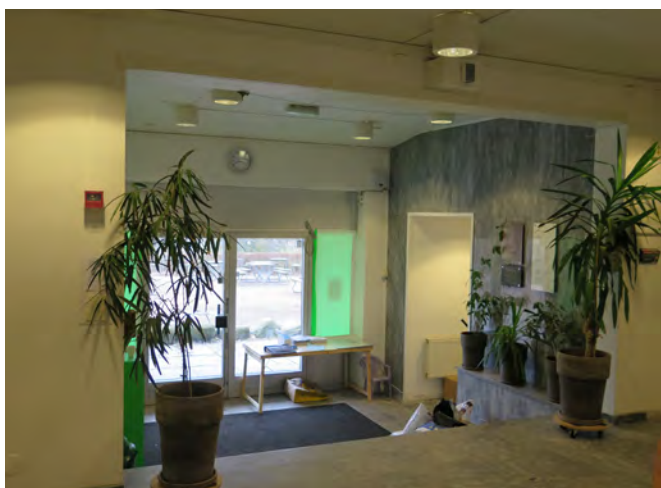
De inramade delarna är av kulturhistoriskt intresse.

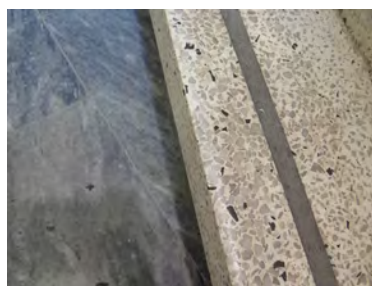
De inramade delarna är av kulturhistoriskt intresse.

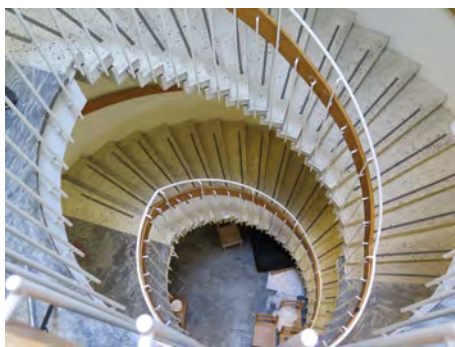
Den inglasade balkongen tjänar nu som ateljé.

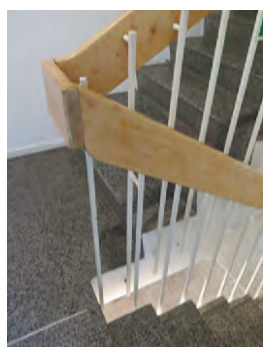
Entrén

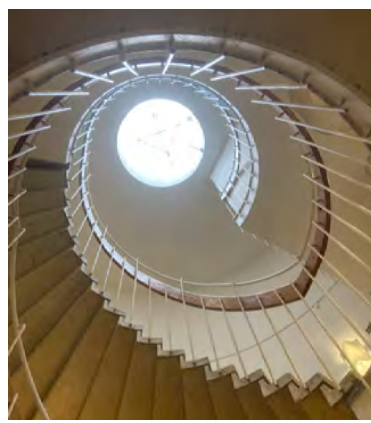
I det omsorgsfullt utformade centrala trapphuset möter naturstensgolvet trappans terrazzosteg.

Trappan har en oval form.

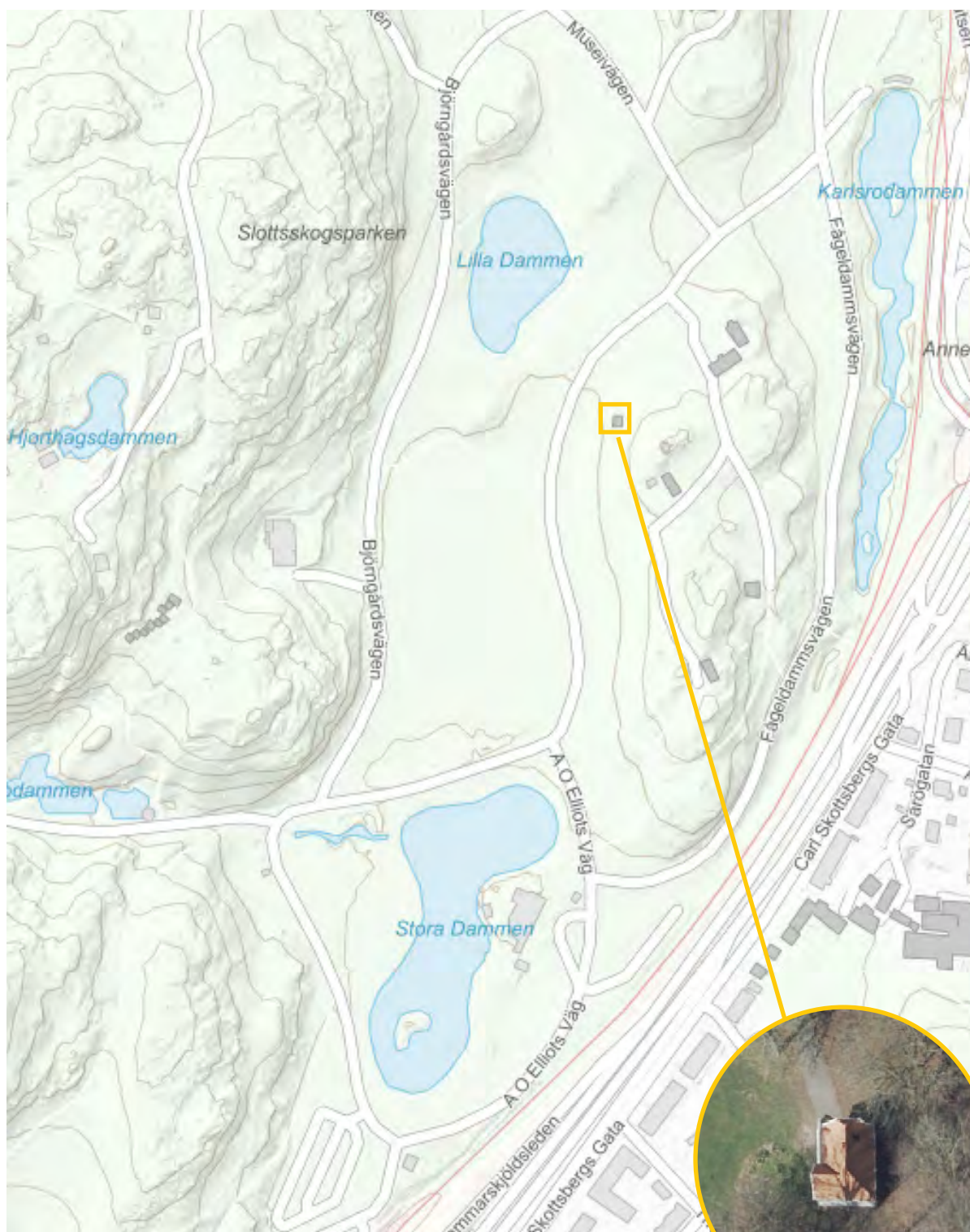
Trappräcket med handeldare är elegant utformade.

Ett takfönster ger trapphuset ljus.

I cafét finns det ursprungliga stengolvet kvar.

Administrativa uppgifter

Adress: Slottsskogspromenaden 5

Förvaltare: Park- och naturförvaltningen

Verksamhet: Göteborgspolisens Pensionärsförening

Bevarandeprogram: Nummer 7

POLISSTATIONEN

Miljöbeskrivning

Polisstationen är placerad utmed Slottsskogens huvudstråk, alldeles vid foten av Malmgårdskullens västra sida på gränsen mellan kullen och Centrala parkområdet. Stationen innesluts delvis av Malmgårdskullens lövrika skogsparti. Västra fasaden med entrén vetter mot parkens stora område med öppna gräsytor. En mindre gångstig leder fram till polisstationens veranda från huvudstråket. Utmed denna gång står även polisstationens verksamhetsskylt placerad.

Kulturhistorisk kommentar

Polisstationen hör till de byggnader som etablerades i parken för besökarnas skydd och säkerhet tillsammans med de redan tillkomna vaktstugorna. Den är mycket medvetet utformad specifikt för sin plats i Slottsskogen och utgör därmed en betydelsebärande och värdefull del av parken. Polisstationen är en av de byggnader i Slottsskogen som bäst bevarat sin ursprungliga karaktär. Karaktäristiska och värdebärande delar är dekorativa lister och fönsteromfattningar, smårutindelade fönster och fönsterluckor, takfotens bitvis rundade form och en veranda med kraftigt profilerade balusterdockor. I interiören är delar av ursprunglig rumsindelning kvar och värdefull för förståelsen av byggnaden, såsom dörrkarm för borttagna celler, expedition och avvisiteringsrum. Vägg- och takpaneler samt dörrkarmens gångjärn till galler är av kulturhistoriskt värde.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Polisstationen är en av de byggnader i Slottsskogen som bäst bevarat sin ursprungliga karaktär.
- Arrestgrinden är original och visar på byggnadens tidigare användning och historia.
- Vid större restaureringar eller ombyggnader ska byggnadens originalutformning vara vägledande och antikvarie ska medverka. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Byggnaderna underhålls med metoder och material som upprätthåller byggnadens kulturhistoriska värden.
- Underhåll av byggnaden ska ske kontinuerligt.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Materialval och detaljutförande är av största vikt.
- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnaden ske kontinuerligt.

Sammanfattande riktlinjer för vård och underhåll

Exteriör

- Marknivån på baksidan bör sänkas så att stengrunden åter blir synlig.
- Stengrunden ska fogas med en konvex fog i kalkbruk,
- För isolering bör träfiber-, hampa-, eller linisolering användas.
- Fasaden ska målas med linoljefärg. Vid en större ommålning bör en färgundersökning göras som strävar efter att fastställa originalfärgsättning göras.
- Dörren ska målas med linoljefärg som penselstryks
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Sil bör sättas i hängrännorna/stuprören för att undvika stopp och översvämning.

Interiör

- Vid ommålning ska vägg- och takpanel samt omfattningar skrapas och penselmålas med linoljefärg.
- Fönsterbågarna ska penselmålas med linoljefärg.

Restaureringsåtgärder

Exteriör

- Se över omkringliggande vegetation. Avverkning kan behövas för de träd som ligger för tätt inpå huset.
- Ett nytt tidstypiskt staket likt det som återfinns på gamla fotografier samt ett högre plank på baksidan skulle ge byggnaden en bättre förankring på platsen.
- Vid ommålning ska trä målas med linoljefärg. En färgundersökning som strävar efter att fastställa originalfärgsättning ska göras.
- Stuprörens kupor kan bytas till fyrkantiga kupor.

Interiör

- Golvmatta av plast kan på sikt bytas mot trägolv eller linoleum.
- Vid byte av golvlister ska den profilerade golvlisten i rum 4 stå som förebild.
- Kontakttuttagen på innertaket i rum 3 bör ses över och avlägsnas om antalet inte förhåller sig till behovet.
- Invändig väggfärg bör på sikt bytas mot linoljefärg som ger en mer levande yta och en mer tidsenlig karaktär.

Kort historik

Byggnaden uppfördes som en polisstation år 1905 och går även under namnet "polisvakten". Ursprungligen innehöll polisstationen kontor och två arrestrum. Ritningarna stod arkitekt J. Emil Billing för som var dåvarande stadsbyggmästare i Göteborg. Huset var tidigare omgivet av ett dekorativt spjälstaket med tillhörande grind samt på baksidan ett plank.

Polisstationen togs i bruk år 1905 och var bemanad dygnet runt fram till år 1965 med patrullerande poliser i Slottsskogsområdet. Det sägs att byggnadens båda finkor som regel var besatta. De som hamnade i arresten var oftast överförfriskade personer som fick sova ruset av sig ett par timmar.

Förändringshistorik

1965 skedde en större ombyggnation i samband med att den polisiära verksamheten upphörde i byggnaden. Det kan ha varit då som plastmattor lades in på befintliga trägolv och en dörr togs upp i fönstrets läge i före detta arresterna, rum 3.

1983 skedde flera förändringar. Bland annat sattes en dörr igen som fanns i det tidigare avvisiteringsrummet, rum 1. Väggen mellan arresterna togs bort och de två cellerna blev till ett större rum och ett pentry iordningställdes. Arrestgrin-

den i järn flyttades till passagen mellan rum 1 och 2. Dessutom uppdaterades toaletten med en ny dörr i rosa. Övriga innerdörrar i rosa är också från 1983. Samma år genomfördes även en tilläggsisolering invändigt. I väggar och tak lades 70 mm. mineralull samt 0,2 mm. plastfolie. Ursprunglig invändig panel återuppsattes enligt ritningar. Porten i östra fasaden ersattes med fönster och fasaden målades i samma kulör som tidigare.

2017 byttes räcket med balusterdockorna ut på verandan. Vissa snickerier ersattes med nya, exempelvis en takfotslist vid entréfasaden i väst. Dessutom lades ett nytt tak med tvåkupigt tegel.

Verksamhet

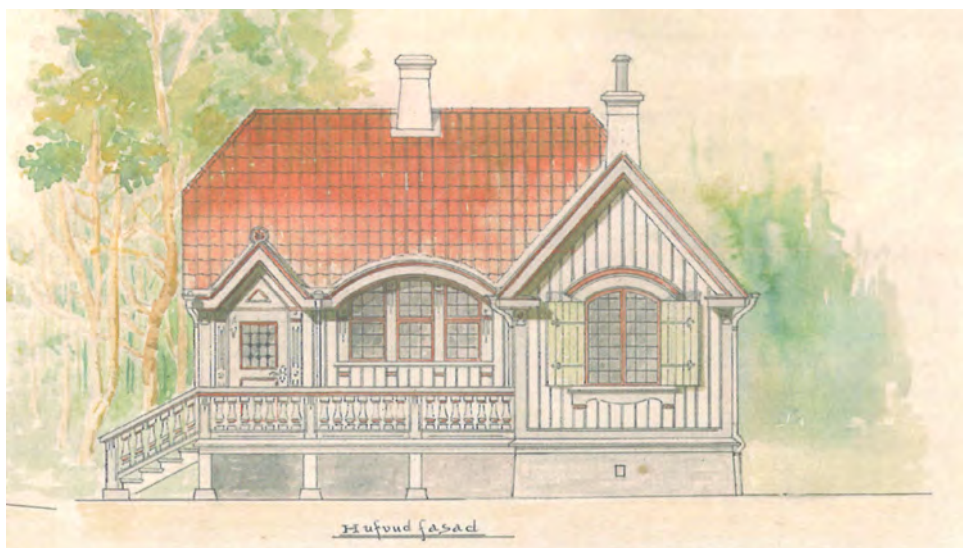
Polisstationen är sedan hösten 1983 upplåten till Göteborgs Polismäns Pensionärsförening och används av föreningen som samlingsplats. Samma år ställdes även stationen i ordning som polismuseum. Föreningen har dessutom visningar med guidning för allmänheten. Vid en del större arrangemang i parken utgör Polisstationen fortfarande värmestuga och samordningscentral för polisinsatser.

Rum 1 med en samling gammal polisutrustning.

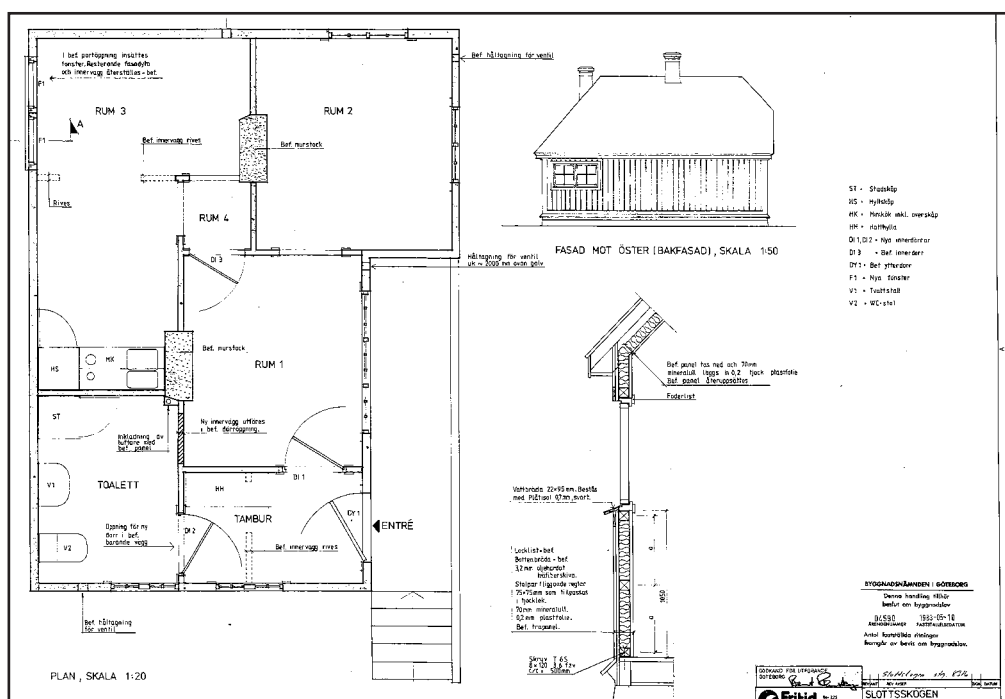

Rum 2 visar bland annat polisuniformerna.

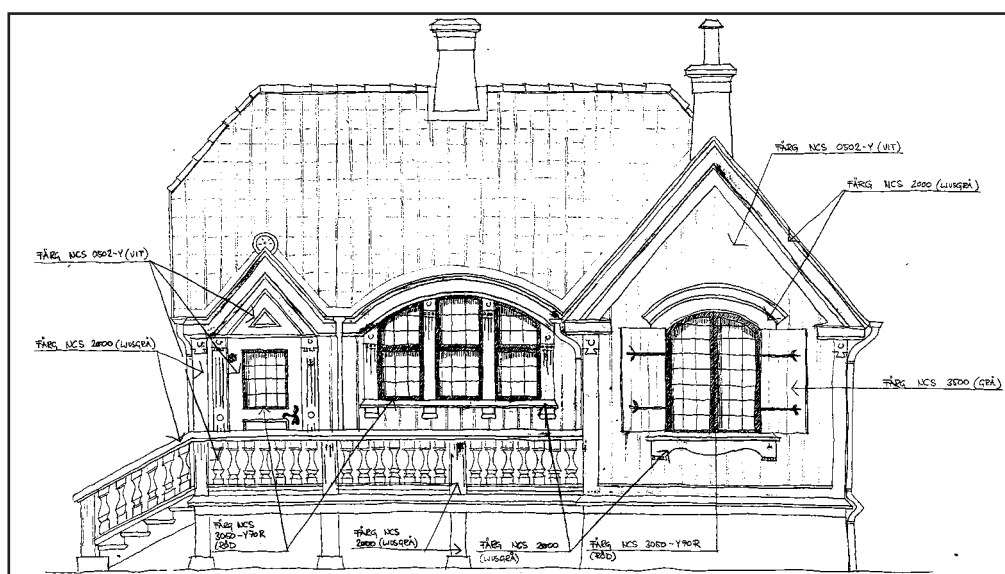

Akvarellerad ritning till polisstationen av Emil Billing, 1905. Regionarkivet, Göteborg.

Illustration ur Slotts-
skogen
Kulturhistorisk
bedömning 2009

Gamla polishuset
ombyggnadsritning
1983

Gamla polishuset
ombyggnadsritning-
färgförslag 1983

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning av exteriören

Före detta polisstationen är en liten rikt utsmyckt träbyggnad som påminner om ett lusthus. Den är i en våning med brant tegeltäckt tak som på den norra gaveln är valmat, i söder och öster är takfallet rakt avslutat och i väster bryts takfoten upp. Den västra fasaden är den mest bearbetade med två gavelmotiv varav det södra skjuter ut från fasaden och emellan gavelpartierna följer den kraftiga takfoten fönstrets bågform. Fönsteromfattningarna på den västra fasaden har en mer komplex utformning än de på södra och norra fasaderna, och i öster är fönsterfodren helt enkla och fönsterluckan permanent stängd. Dörromfattningen har motiv av en tempelgavel och inramas av kannelerade pilastrar. En veranda med kraftigt profilerade balusterdockor följer den västra fasaden.

Teknisk beskrivning av exteriören

Grund

Byggnaden har en hög stengrund med en kraftig konvex fog, förmodligen i cement.

Stomme

Plankstomme i trä.

Fasad

Träpanel med profilerad locklist på samtliga fasader. Hela fasaden är målad i vitt. Byggnadens fotbräda är omsorgsfullt utformad med en avrundad droppkant.

Dörrar

Entrédörren är original, har smårutsindelade fönster i rött och har omsorgsfullt utformade handtag och gångjärn i svart smidesjärn. På insidan av den gamla dörren finns en kraftig skiva i trämaterial monterad.

Fönster

Fönstren är smårutsindelade och rödmålade. Både bågformade och kvadratiske fönster förekommer. Fönstren är försedda med fönsterluckor med undantag för de yttre av de tre bågarna på den västra fasaden. Fönstren är okopplade med en inner- och ytterbåge.

Tak

Taket är täckt med rött tvåkupigt lertegel.

Övrigt

Till byggnaden hör en veranda i trä med ett profilerat räcke med balusterdockor. Räcket följer också entrétrappan upp.

Skorstenen är murad i rött tegel och har röda plåtdetaljer.

På den norra gaveln är skylten Polisstation uppsatt.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Marknivån på baksidan bör sänkas så att stengrunden åter blir synlig.
- Stengrunden ska fogas med en konvex fog i kalkbruk.
- För isolering bör träfiber-, hampa-, eller linisolering användas.
- Fasaden ska målas med linoljefärg. Vid en större ommålning bör en färgundersökning göras som strävar efter att fastställa originalfärgsättning.
- Dörren ska målas med linoljefärg som penselstryks
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Sil bör sättas i hängränorna/stuprören för att undvika stopp och översvämning.

Den norra fasaden möter besökaren och bär skylten POLIS-STATION., entrétrappan ansluter till gångvägen.

Östra fasaden med ett fönster som troligen tillkom på 1980-talet. Marknivån har krupit upp mot fasadpanelen som skulle må bra av att marknivån sänktes.

Södra fasaden med ett originellt takfall. Sly tränger på fasaden och skymmer byggnadens stenfot.

Polisstationen med sin rikt dekorerade västfasad som vänder sig mot parkens öppna fält.

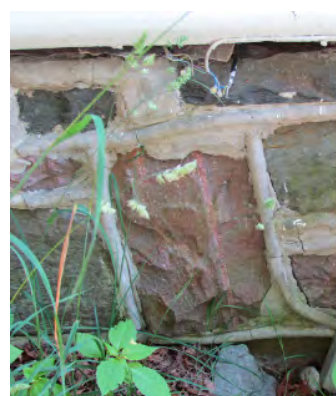
Välvda fönsterbågar i rött. Fönsteromfattningarna är detaljrika.

Detalj av fönsteromfattning på den västra fasaden.

Balusterdockor följer entétrappan och verandan. Enligt uppgift nya 2017, vilket avslöjas av den kantiga formen.

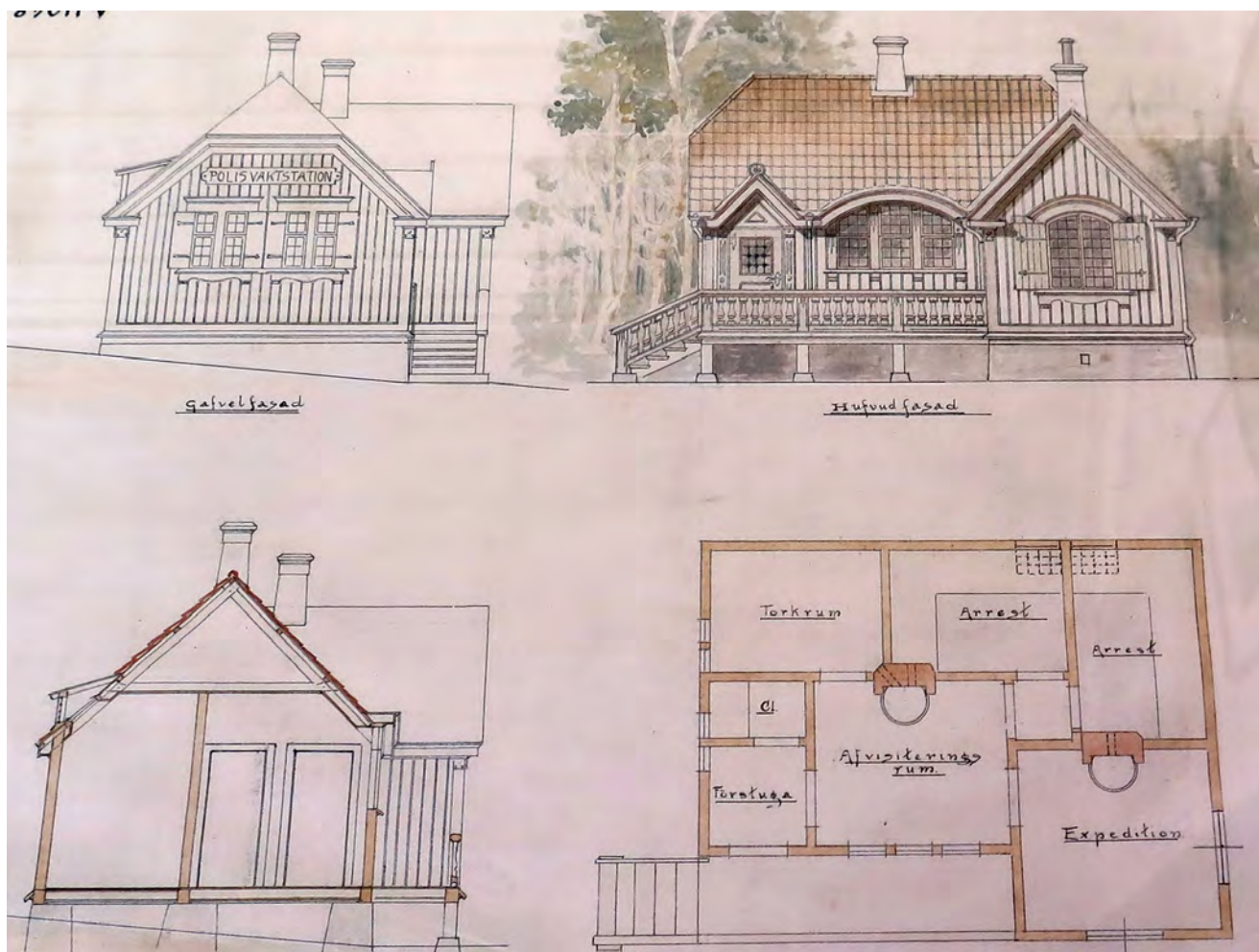
Stensockeln har kraftiga konvexa fogar, troligen sekundära i cement.

Entrédörren med sin rikt utsmyckade omfattning.. Dörren är en fyllnadsdörr med smårutsindelade fönster i det övre partiet som är igensatt på insidan.

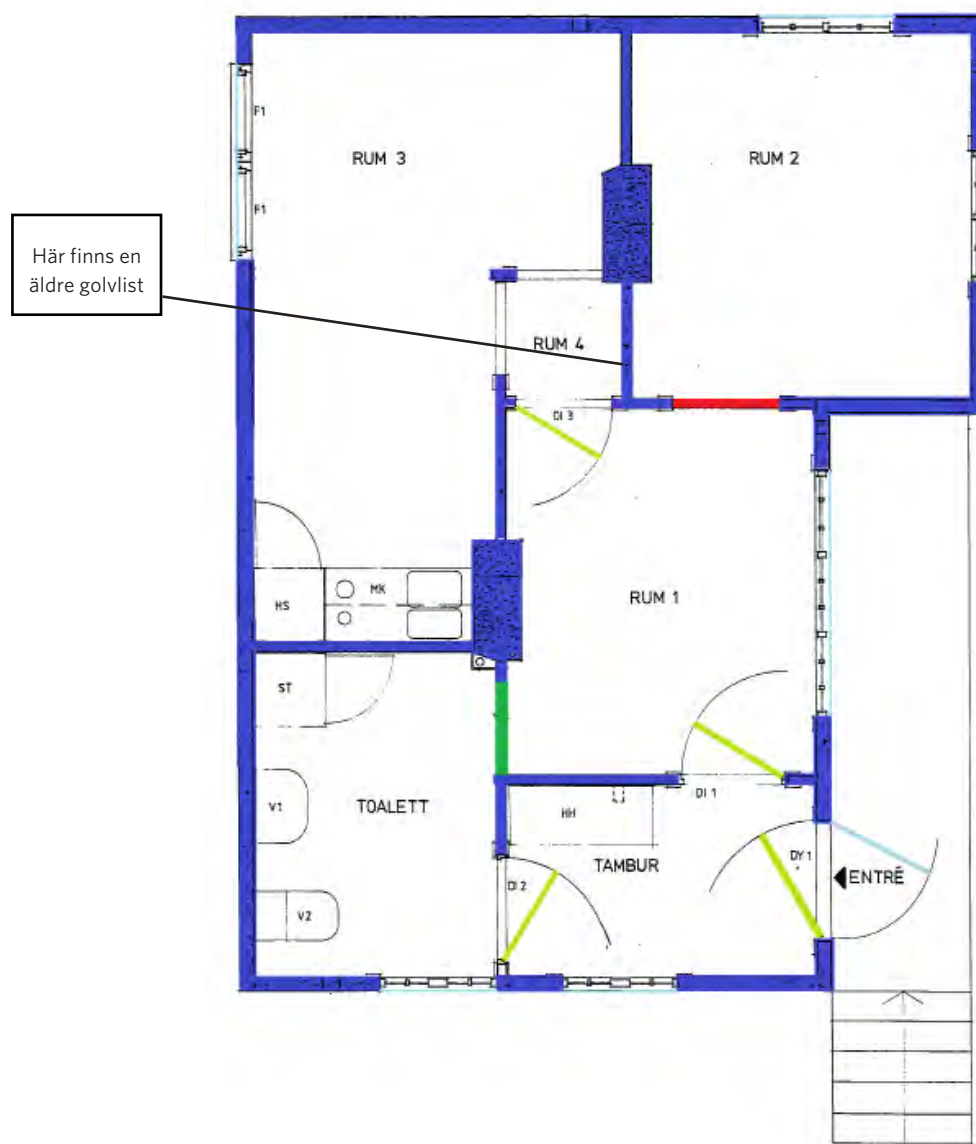
Polisstationen år 1922. Bilden visar ett staket och på baksidan ett plank som tidigare har omslutit byggnaden. Observera kontrasterna hos färgsättningen och de kraftiga fyrkantiga trattarna till stuprören. (Faktarummet, Stadsmuseet)

Polisstationen 1905.

INTERIÖR

Planlösningens kronologi

- Ursprungliga väggar.
- Äldre fönsterbågar samt entrédörr.
- Tillkommen innervägg från 1983.
- Dörrar tillkomna 1983.
- Ny placering av ursprunglig arrestgrind.

Övergripande beskrivning av interiören

Polisstationen har idag fem små rum inklusive toalett och hall. Det är relativt lågt i tak och de många fönstren släpper in mycket ljus. Taket är brutet mot yttervägg och tillåter på så sätt en något högre takhöjd. Flertalet ytskikt kan vara från byggnadstiden men intrycket störs av ytbehandlingen som inte lever upp till interiörens kvalitet.

De smårutsindelade och till form och placering varierade fönstren präglar interiören.

Tambur och toalett

Golv

En blå plastmatta.

Sockel

Golvlist som är helt slät utan profilering i en blå kulör.

Väggar

Väggarna är klädda med en profilerad pärlspontpanel i trä, där den nedre halvan av panelen är målad i en ljusblå kulör och den övre i vitt. De olika kulörerna delas av en list i mitten på panelen som har en mörkare blå nyans. Det är okänt vilken typ av färg som har används men den ger en död yta.

Dörrar

I tamburen finns dels entrédörren som består av en yttre och en inre dörr. Invändigt är dörren slät och målad i en rosa kulör. Toalettdörren är slät.

Fönster

Två mindre och kvadratiska smårutsindelade fönster i vardera rum som är vita invändigt. De är okopplade med en inner- och en ytterbåge. Innerfönstren saknar spröjs. De vetter åt norr.

Tak

Innertaket är beklätt med pärlspontpanel som väggarna och målat i vitt.

Riktlinjer för vård och underhåll

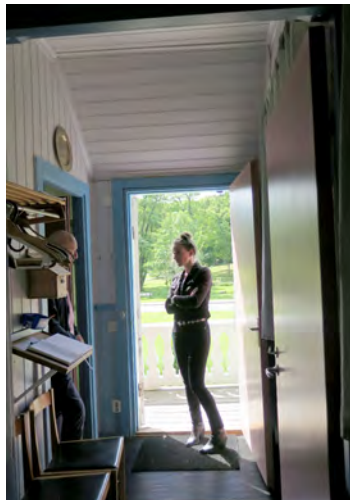
- Mattan kan på sikt bytas mot trägolv eller linoleum.
- Träpanelen ska skrapas och målas med linoljefärg som penselstryks.
- Fönstrens innerbågar ska målas med linoljefärg.
- Vid byte av lister ska den äldre golvlisten med profilering som finns i rum 4 stå som förebild.

I tamburen är dörrarna klädda med en slät skiva och målade rosa.

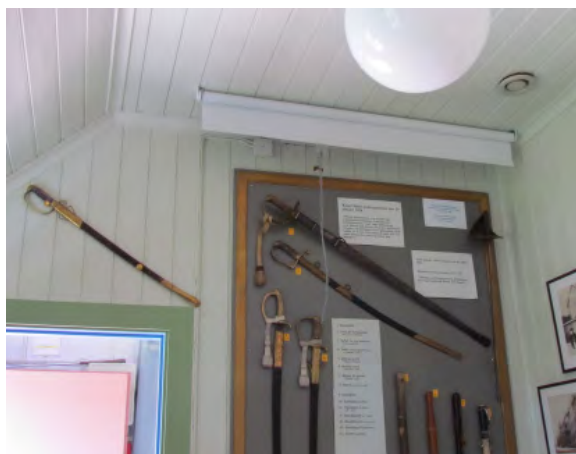
Toaletterummet används också som förråd.

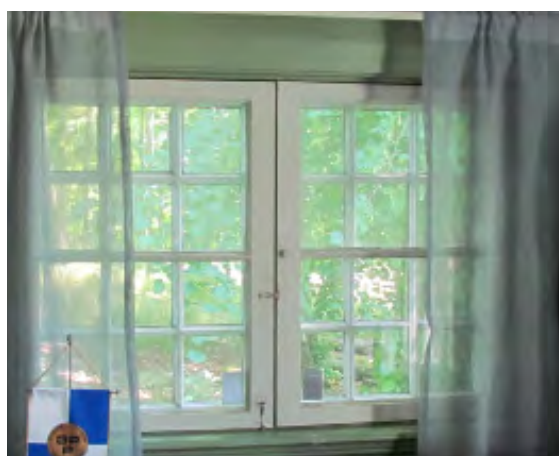
I tamburen och toaletterummet är pärlspontsväggen blå och vit.

Rum 1, får sitt dagsljus från en fönstergrupp om tre bågar. Ytterbågen är smårutindelad medan innerbågen är delad i två. Se nästa sida

I rum 1, det gamla avvisiteringsrummet finns nu en fin liten samling polishistoria. Notera takets brytning mot yttervägg som tillåter en högre takhöjd. Se nästa sida.

Det andra fönstret i rum 2. Se nästa sida

Rum 2 den gamla expeditionen. Den inre fönsterbågen är vit utan spröjs. Fönsteromfattningarna är gröna. Se nästa sida

RUM 1- 4

Golv

En brunbeige plastmatta.

Sockel

På de flesta ställen sitter en senare tillkommen golvlist utan profilering i en grön kulör. Rum 4 har en profilerad golvlist i originalutförande, även den i en grön kulör.

Väggar

Väggarna är klädda med en äldre pärlspontpanel där den nedre halvan är målad i en ljusgrön kulör och den övre i vitt. De olika kulörerna delas av en list i mitten på panelen som har en mörkare grön nyans. Det är okänt vilken typ av färg som har använts men den ger en död yta.

Dörrar

Samtliga dörrar i rummen är borttagna. Det finns tre öppningar/dörromfattningar i rum 1, en som ansluter till tamburen i norr, en som ansluter till förrummet till f.d. arrestcellerna samt en som leder in till rum 2. Mellan rum 1 och 2 finns gallergrinden som ursprungligen var arrestgrind till en av arrestcellerna. Rum 3 har två passager som leder till rum 4. Anledningen är att det tidigare låg två arrester bredvid varandra i rum 3.

Fönster

Det finns både rektangulära och välvda fönsterbågar. De är alla smårutsindelade och invändigt målade i vitt. De välvda fönster som är placerade i rum 1 är indelade i tre sektioner. De är okopplade med en inner- och en ytterbåge. Varje sektioners ytterbåge är i sin tur indelad i två lufter med en mittpost. I rum 2 finns ett välvt fönster och ett rektangulärt. Rum 3 har ett mindre, rektangulärt fönster utan spröjs som är igenspikat med fönsterluckor utifrån.

Tak

Innertaket är klätt med samma pärlspontpanel som väggarna och målat i vitt. Taket är brutet mot yttervägg.

Övrigt

Snickerier och fönster-/dörromfattningar och taklister är överlag tidstypiska, men majoriteten av golvlisterna är modernare och saknar profilering.

Rum 3 har ett grönt kök ifrån andra halvan av 1900-talet. Spår från arresten finns kvar. Exempelvis gångjärnen där järngrindarna suttit.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Mattan kan på sikt bytas mot trägolv eller linoleum.
- Vid byte av lister ska den äldre golvlisten med profilering som finns i rum 4 stå som förebild.
- Träpanelen ska skrapas och målas med linoljefärg som penselstryks.
- Fönstrens innerbågar ska målas med linoljefärg.
- Kontakttuttagen på innertaket i rum 3 bör ses över och avlägsnas om antalet inte förhåller sig till behovet.

Rum 3 de gamla arresterna har slagits ihop till ett samlingsrum. Notera det mindre fönstret som tillkom på 1980-talet.

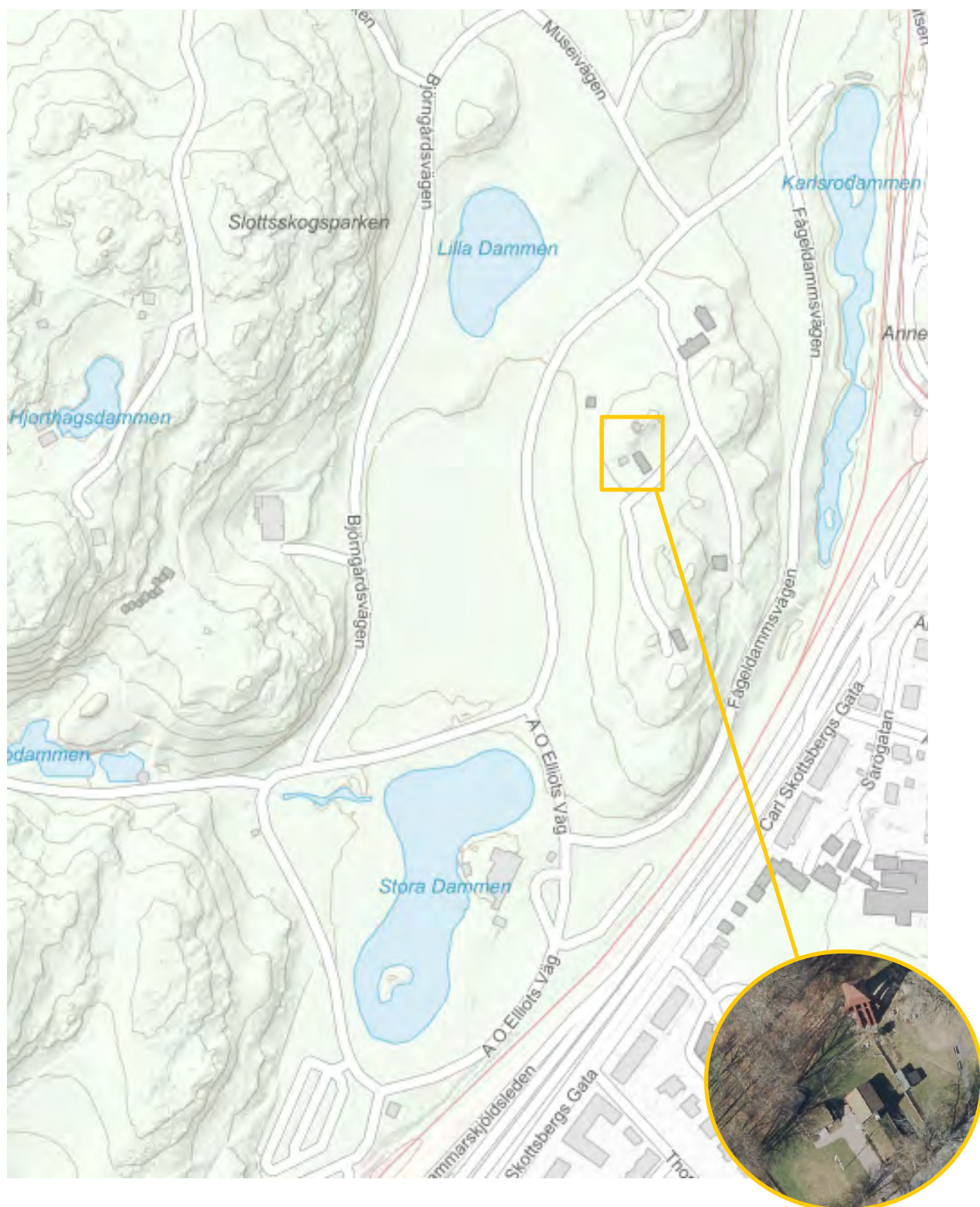
Här syns de båda dörrkarmarna till de två arresterna och till vänster gångjärnet till gallergrinden.

Gallergrind som har använts som arrestgrind. Den är nu flyttad till öppningen mellan rum 1 och 2.

Ett pentry har inrymts i rum 3.

Administrativa uppgifter

Adress: Landsskapsstugevägen 11

Förvaltare: Higab Ab

Verksamhet: Smålands gille

Bevarandeprogram: Nummer 8

SMÅLANDSSTUGAN

Miljöbeskrivning

Smålandsstugan är belägen på den lövrika Malmgårdskullen. Ingången till stugan är placerad i sydvästlig riktning. I samma riktning står det nätta men gedigna visthuset med ingång riktat åt sydost. Norr om smålandsstugan står den röda klockstapel. En öppen grönyta inhägnar både smålandsstugan och visthuset. Gården omsluts av trädgårdsgård, en så kallad hankgårdsgård, med dubbla störrar och snedställda slanor, som knyter an till stugan. På den sydöstra sidan av byggnaderna finns ingången till gården där besökare leds fram till de två husen genom en grusgång. I sydlig riktning finns en flaggstång.

Kulturhistorisk kommentar

Miljön som helhet med högloftsstuga, visthusbod, klockstapel, getstall och vippbrunn är väl sammanhållen. Smålandsstugan är en utpräglad liten högloftsstuga uppbyggd på sydgötiskt vis och är ett bra referensexempel på hur en sådan kunde se ut.

Värdebärande delar är visthusboden som innehåller till stor del ursprungligt material såsom plankstomme från 1600-talet.

Stugbyggnaden är värdefull med sin genuina konstruktion av till stor del ursprungligt material, med bland annat äldre fönsterbågar och entrédörrar. Utbyggnaden mot söder är tillkommen senare men väl anpassad och därmed värdefull för helheten. Byggnadstypen, dess konstruktion och genuina material är av stort kulturhistoriskt värde.

Av kulturhistoriskt värde är även den traditionella planlösningen. I interiören är väggarnas timmerstomme, de breda plankgolven, de dekorationsmålade spegeldörrarna med karmar, de inbyggda sittsängarna samt storstugans spiskomplex av särskilt värde.

Klockstapelns utformning med panel av både stående- och fiskfjällstyp är av kulturhistoriskt värde. Vippbrunnens hantverksmässighet är värdefull för helheten.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Smålandsgården har en välbevarad, ålderdomlig prägel och är den första landskapsstugan som kom till Slottsskogen 1905. Vid vård och underhållsåtgärder är det av stor vikt att traditionella material och metoder används.
- Vid restaureringsåtgärder skall miljöns ursprungliga utförande vara vägledande. Åtgärder skall utföras av hantverkare erfarna av traditionella material och metoder samt med antikvarisk medverkan: <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjans-ter/hitta-certifierade/>
- Vid byte av kulör bör färgundersökning utföras och kulörbyte skall ske i samråd med anrikvarie.
- De renoveringsåtgärder som utförs skall dokumenteras.
- Underhåll av byggnaderna skall ske kontinuerligt.
- Under vegetationssäsongen skall röjning av sly och buskage intill byggnader ske kontinuerligt.

Sammanfattade riktlinjer för vård och underhåll

- Vid renovering av fönster skall linoljekitt och linoljefärg användas.
- Fönster och dörrar skall behandlas med linoljefärg som penselstryks.
- Vid underhåll av murstock/bakugn skall kalkbruk och vit kalkfärg användas.
- Vid arbeten med grunden skall hydrauliskt kalkbruk användas.
- Äldre brädgolv skall såpskuras.
- Vid ommålning av stugans fasader bör de skrapas och behandlas med järnvitriol.
- Klockstapeln skall målas med röd oljefärg.
- Getstallet bör målas med brun oljefärg lika befintligt.
- Vishusbodens fasader skall tjäras medan dörrar lämnas obehandlade.
- Förrådets fasader bör tjäras alternativt behandlas med befintlig färgtyp.
- Grund och markavvattning bör regelbundet ses över för att undvika fuktproblem.
- Yttertak bör regelbundet ses över för att undvika läckage.
- Torvtaket får inte bytas mot sedumtak eller annat grönt tak. Byte av torvtak skall ske på traditionellt vis med underlag av näver och grästorv avsedd för ändamålet som läggs i två lager med rotsidan mot varandra.

Restaureringsåtgärder

- Vid arbeten med Smålandsstugans grund bör cementsockeln ses över. Troligen har byggnaden tidigare haft en exponerad stengrund som kan tas fram. Murningsarbeten i grunden skall utföras med hydrauliskt kalkbruk.
- Vid byte av rännor och rör bör man övergå till ett nytt takavrinningssystem med hängrännor i trä alternativt näver och droppspån.
- Stugans mullås bör ersättas med ny ås av ek, gran eller kärnfull furu.
- Smålandsstugans fönster och dörrar har en skarpt blå kulör som bör ändras vid framtida ommålning. Skrapprover kan ge vägledning om äldre kulör. Jordpigment eller vitt är traditionellt använda kulörer.
- Vid omläggning av torvtaket på stugan bör om möjligt den underliggande plastmattan ersättas med näver alternativt takpapp och ny torv läggas därpå enligt traditionellt utförande.
- Det kan övervägas att vid arbeten med högloftets tak återgå från tegel till bräd-tak.

Övriga synpunkter

- Det finns behov av en offentlig toalett i närheten av Smålandsgården för besökande. Den bör inte placeras på gården men i nära anslutning på väl vald plats.
- Skyltningen mot Smålandsgården kan förbättras för att öka tillgängligheten och förbättra kommunikationen med färdtjänsten och räddningstjänsten.
- Den varningsskylt som är placerad på getstallet bör tas bort och flyttas till en plats som inte sitter på byggnaderna.

Kort historik

Smålands gille i Göteborg grundades 1873 efter den stora utflyttning som skedde från Småland under 1800-talets andra hälft. Som föreningslokal till verksamheten inköptes äldre byggnader från Småland och flyttades till Slottsskogen. Miljöns byggnader består idag av Smålandsstugan, visthusbod, förrådsbyggnad, klockstapel samt ett getstall.

Huvudbyggnaden i gårdsmiljön är Smålandsstugan, en högloftsstuga eller ett så kallat sydgötiskt hus, som består av en ryggåsstuga med ett angränsande högloft. De sydgötiska husen kan ha ett eller två flankerande högloft. Stugan byggdes omkring år 1750 i Skubbhult i Femsjö socken och köptes in av Smålands gille 1904 på en auktion. Stugan flyttades till Slottsskogen året därpå som den första av landskapsstugorna. I samband med flytten byggdes ryggåsstugan ut med två kammarer mot söder. 1908 överlämnades stugan till Göteborgs stad men den har fortsatt brukats av gillet. Fram till 1965 var stugan bebodd och det hölls djur på gården, bland annat getter.

Till gården hör även en visthusbod från Långaryds socken med virke daterat till 1620-talet. Bodan flyttades till Slottsskogen i samband med högloftsstugan och är en ovanlig dubbelbod uppförd i det för kronan reserverade träslaget ek.

I gårdsmiljön ingår även en reslig, rödfärgad klockstapel donerad från Stockaryds församling och flyttad till Slottsskogen år 1910. Troligen är klockstapeln från 1700-talet men äldre virke kan ingå. På gården står även ett litet getstall i trä uppfört på 1950-talet, ett förråd samt en brunnsatrapp.

Smålandsstugan år 1907. Klockstapeln har ännu inte kommit till platsen. (Hugo Hallgren)

Förändringshistorik

Miljön har genomgått vissa förändringar. På högloftsstugan byttes brädtaket på loftet ut mot enkupiga lertegelpannor under 1950-talet. Samtidigt målades fönstren om i en blå kulör utvändigt. Invändigt målades köket om och storstugans väggar kläddes i masonit. Under 1960-talet skedde ytterligare förändringar då fönster och dörrar målades om och skorstenen fogades om. Fasaden målades om i en mörkbrun impregneringsfärg. Troligen var det vid denna tidpunkt stugan fick den kulör och färgtyp den har idag. 1972 renoverades övervåningen och ett nytt kök byggdes i mjölkammaren. 1978 byggdes en toalett i jungfrukammaren. 2006 infördes eldningsförbud och en huv uppfördes på skorstenen. 2011 fick taket läggas om. Den blå färgen runt fönsteromfattningarna har ommålats efter att den blekts. Då har även entrédörren mot gården målats i samma kulör.

Visthusboden har inte genomgått några större förändringar men har troligen haft fuktproblem under lång tid. 1952 höjdes därför grunden. Samtidigt lades torvtaket om. Även sly har rensats bort för att komma tillrätta med fukt. Under 1970-talet reparerades taket igen.

Klockstapeln fick en ny kyrktupp i plåt och nytt brädtak under 1950-talet och fjällpanelen lagades. Under 1970-talet fick klockstapeln ett nytt spåntak och målades om, men redan under 1980-talet renoverades klockstapeln och fick då ett nytt tak. En grundförstärkning med järnbalkar genomfördes 1989 och 2007 ett nytt fundament.

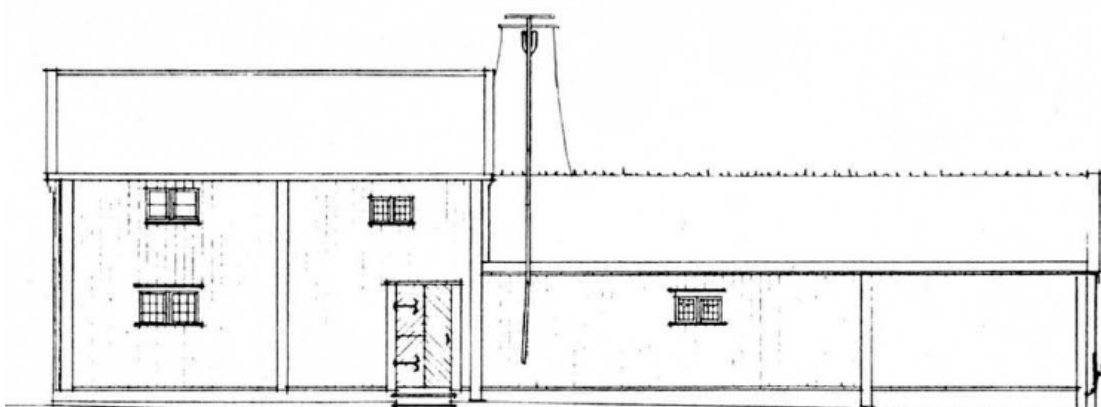
Smålandsstugan idag. Mindre förändringar har skett, bland annat har grunden förstärkts och fasaden fått en mörkbrun kulör. Den röda klockstapeln syns i bakgrunden.

Verksamhet

Smålands gille bedriver verksamhet i stugan. Smålandsstugan är öppen för allmänheten vissa söndagar. Gillet har regelbundna sammankomster i stugan och här firas Smålands "nationaldag" med marsipantårta första torsdagen i mars.

RYGGÅSSTUGA

Fasadritning fastighetskontoret, ur Vård och underhållsplan, Lindholm Restaurering

Äldre foto. ur Vård och underhållsplan, Lindholm Restaurering. Fasaderna är obehandlade eller tjärade.

BOSTADSHUSET

Övergripande beskrivning av exteriören

Smålandsstugan är en utpräglad liten ryggåsstuga uppbyggd på sydgötiskt vis. Stugan består till största del av en våning utan innertak. Stugan har en högre del åt väster och en lägre del åt öster. Den högre delen har en andra våning.

Teknisk beskrivning av exteriören

Grund

Kallmurad naturstensgrund och bottensyll som på senare tid har blivit ingjuten i cement.

Stomme

Liggtimmer.

Fasad

Stående, sågad lockpanel, senare målad i en mörkbrun impregneringsfärg, troligen oljelasyr. Nedtill sitter en vattbräda.

Dörrar

Entrédörren åt söder har ett fiskbensmönster med diagonala träpaneler målat i en blå kulör. Dörren har ankargångjärn. Dörren åt norr är en enklare modell av stående plank målade i en blå kulör och raka gångjärn.

Fönster

Fönstren är små och kvadratiska med mittpost. Vissa med enkel spröjs i horisontell riktning, andra med gjutna järndetaljer mellan de två fönsterbågarna. Alla fönster har en blå fönsteromfattning i samma kulör som dörrarna. Vissa fönster är täckta med plast som skydd. Det finns även fönster täckta med galler.

Tak

Taket på den högre byggnadskroppen är av enkufigt rött lertegel. På den lägre byggnadskroppen är taket av papp och torv.

Övrigt

Trappan är uppbyggd av gatsten med stenhällar som trappsteg. Skorstenen är murad och täckt med puts.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Cement från sockeln bör på sikt avlägsnas och luftning av grunden tillgodoses vid behov genom ventilationsgaller av gjutjärn.
- Vid rötskador i timmerstommen kompletteras med nytt timmer i samma dimensioner och av god kvalitet. Arbetet ska ske med antikvarisk medverkan och utföras av erfaren timmerman.
- Fasadpanelen bör på sikt bytas mot nytt ramsågat virke i varierande bredder och lämnas obehandlat. Arbetet ska ske med erfaren hantverkare och antikvarisk medverkan.
- Dörrar och fönster ska vid underhåll skrapas trärena och penselstrykas med linoljefärg i en mer traditionell kulör med jordpigment eller vitt. Det bör avvägas om plast för fönstren kan avlägsnas.
- Vid byte av rännor och rör bör man övergå till ett nytt takavrinningssystem med hängrännor i trä alternativt näver och droppspån.
- Torvtaket skall bibehållas. Byte av torvtak skall ske på traditionellt vis med underlag av näver och grästorv avsedd för ändamålet som läggs i två lager med rotsidan mot varandra.
- Mullåsen bör ersättas med ny ås av ek, gran eller kärnfull furu.
- Vid takarbeten kan man överväga att på högloftet ersätta teglet med ett brädtak likt det ursprungliga.
- Putsarbeten på skorstenen skall ske med kalkbruk och kalkputs samt målning med kalkfärg.
- Trappräcket vid entrén bör på sikt ersättas från rörräcke till smidesräcke. Fall från trappan kontrolleras så att vatten inte rinner in i grunden.

Ovan Skorstenen som leder upp från murstocken belägen i den lägre ryggåsstugan.

Utvändigt är fönsterbågarna målade i blå kulör.

Huvudentrén är traditionseentligt inåtgående, en pardörr med snedställd fiskbenspanel.

Entrédörren på baksidan är en enklare brädd.

Norra fasaden.

Södra fasaden.

Västra fasaden.

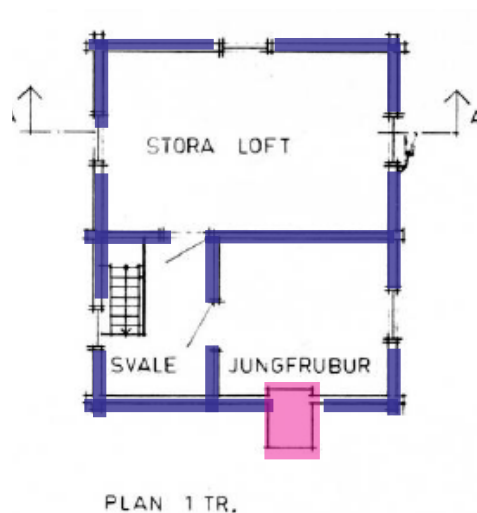
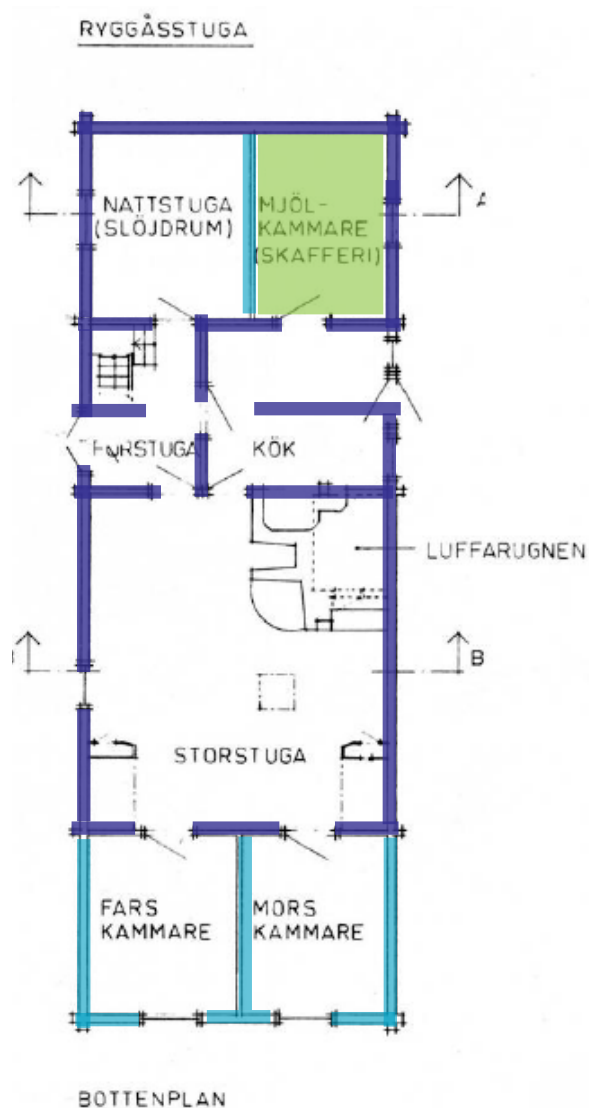
Östra fasaden.

Smålandsstugan, en högloftsstuga, som består av en ryggåsstuga med ett angränsande högloft. På bilden syns också visthusboden och klockstapeln.

BOSTADSHUSET INTERIÖR

Bostadshuset Planlösningens kronologi

- Ursprungliga väggar från 1750-talet.
- Väggar tillkomna i samband med flytten 1904-1905
- Sentida köksinredning tillkommen på 1970-talet
- Toalett från 1970-talet

Bostadshuset, interiör

Bostadshuset har flera rum som knyter an till ryggåsstugans traditionella plan med bland annat förstuga,orstuga, jungfrubur och de 1905 tillkomna två fars respektive mors kammare. Större delen av interiören har en äldre karaktär. Främst det senare tillkomna köket i stugan och delar av loftet har en sentida prägel.

KÖK, STORSTUGA, FARS- OCH MORS KAMMARE, FÖRSTUGA, NATTSTUGA, SVALE & STORA LOFT

Golv

Breda plankor. Kökets plankgolv renoverades 2012 efter en skada. Nya träplankor i stora loftet.

Sockel

Tunn list i ett ljusare trämaterial som tillkommit senare. Profilerad list i stora loftet.

Väggar

Den grova timmerstommen är synlig på väggarna. Storstugan har masonit, målad i vitt, på två av fyra väggar. På denna finns bonader upphängda. Nattstugan har smalare plank på mellanväggen mot mjölkammaren, troligen senare tillkomna.

Dörrar

Spegeldörrar dekorationsmålade på sidan riktad motorstugan. Olika årtal från 1800-talet är målade på dörrarna. Alla dörrar har ett blomligt mönster men är unika. Dörrarna är olika långa. Flera dörrkarmar är äldre.

Fönster

Två fönster vars fönsterbågar är okopplade innerbågarna är senare tillkomna, målad i vit eller i en grågrön kulör. Järngaller sitter uppsatta mellan fönsterbågarna. Storstugan har ett takfönster med samma uttryck. Äldre fönsterbåge i svalen, endast en av de två bågarerna är på plats. Detta fönster har även äldre fönsterglas.

Tak

Synligt åstak med tre längsgående takbjälkar. Innertaket har täckts med väv och bonader i den lägre huskroppen. De två våningarna i loftet skiljs

åt av ett bjälklag som på undersidan är delvis ytbehandlat. Nattstugan har ej behandlat bjälklag. Loftet kröns av ett åstak med tre bjälkar som löper vinkelrätt motorstugans åstak med mellanliggande plank. I Stora loft är innertaket synligt och ytbehandlat.

Övrigt

Murad, vitputsad bakugn som iorstugan som även har öppning mot köket. Iorstugan finns en luffarlucka. Från förstugan leder en äldre trappa upp till svalen i loftet. Räcket på övervåningen är utbytt.

En av spegeldörrarna med blostermotiv.

Storstugan med vy mot Fars och Mors kammare. Synlig takås och inklädnader med bonader. På golvet ligger breda plank.

Iorstugan finns en inbyggd säng utmed vardera långvägg.

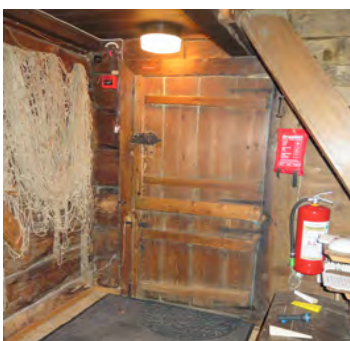
De tillbyggda Fars och Mors kammare vetter mot ena gaveln. Inredningen liknarorstugans och golvet har breda plank.

Ovan spisen i köket. Nedan förstugan med trappa upp till loftet.

Nattstugan med breda timmerstockar i tre av väggarna, smalare i mellanväggen till höger som vetter mot Mjölkkammaren. På golvet ligger breda plank.

Uppe på loftet ligger ett modernare brädgolv..

Mjölkkammaren är inrett till ett modernt kök.

Även i loftet finns äldre bemålade spegeldörrar.

I mjölkkammaren, som har inretts till ett modernt kök, finns de äldre fönsterbågarna kvar.

Jungfrukammaren har moderniserats helt.

Loftet har synliga timmerväggar och åstak.

MJÖLKAMMAREN, OCH I LOFTET JUNGFRUBUR & WC

Golv

Beige plastmatta. Toaletten har en plastmatta som imiterar klinkers.

Sockel

Ej synlig i mjölkammaren på grund av köksutrustning. Modernare, slät list i jungfruburen.

Väggar

Vitmålat skivmaterial. Trälist utmed köksbänkarna. Jungfruburen och toaletten är tapetserad.

Dörrar

Äldre spegeldörr i trä. Omålad på sidan riktad mot rummen. Äldre dörrkarm.

Toaletten har en modern, slät dörr från sent 1900-tal.

Fönster

Äldre fönster i mjölkammaren med fönsterbåge i trä som omsluts av en modernare, slät fönsteromfattning i vitt. Två fönsterbågar som ej är kopplade. Mellan de två rutorna sitter järngaller format som ett kors. Jungfruburen har ett nyare fönster med vit, slät båge och omfattning.

Tak

Bjälklag och vitmålat skivmaterial. Toaletten har tapet i taket.

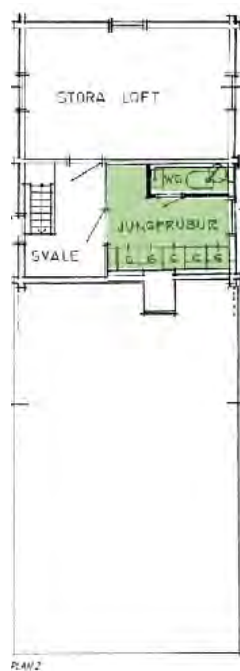
Övrigt

Kök från sent 1900-tal. I jungfruburen finns en elcentral.

RYGGÅSSTUGA

BOTTENPLAN

PLAN 2

Riktlinjer för vård och underhåll

- Obehandlade äldre brädgolv såpskuras
- Fönsterbågar och karmar ska vid underhåll penselstrykas med linoljefärg.
- Murstocken och ugnen ska vid underhåll behandlas med kalkbruk och vit kalkfärg.

Luffarluckan iorststugan.

Taket i nattstugan är obehandlat.

Fuktskadan gör att färgen flagnar och det blir märken på väggen undertill.

De masoniteklädda väggarna i ororststugan.

De breda plankgolven i ororststugan. Till höger skymtar bakugnen.

VISTHUSBODEN

Visthusboden är en stuga i en våning med ekstomme och torvtäckt tak. Intill står ett förråd i trä.

Exteriör beskrivning

Grund

Kallmurad natursten och liggtimmer.

Stomme/ Fasad

Liggande timmer i ekträ med mycket breda plank, eventuellt tidigare tjärat.

Dörrar

Mot gårdssidan två låga entrédörrar uppförda som enkla bräddörrar med stående plank, den högra med ålderdomliga järnbeslag. Dörrarna sitter ovanför den undre syllstocken och en senare tillkommen trätrappa leder upp.

Fönster

Ett litet lufthål finns i ena gaveln, täckt med glas från insidan.

Tak

Tak klätt med papp och torv ovanpå. Mot hängrännen finns en mullbräda, gavlarna är täckta med sågade brädor

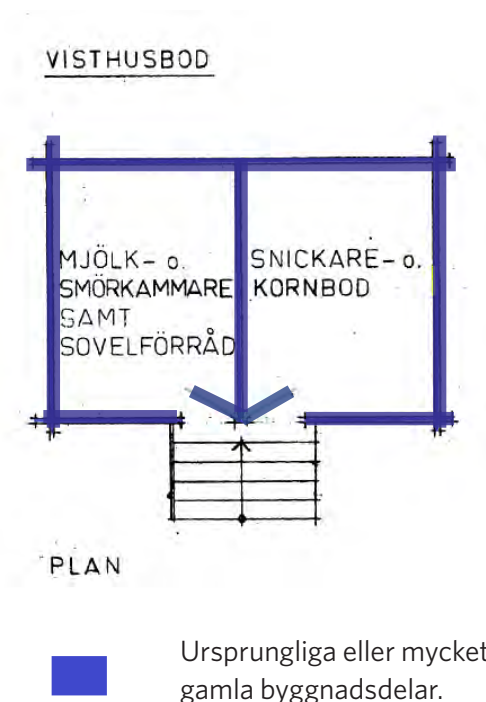
Övrigt

Sentida trätrappa med stentrappsteg närmast marken. Häng- och stuprännor är sentida i belagd plåt med runda knäckar.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Fasaden tjäras med dalbränd tjära.
- Dörrarna lämnas obehandlade.
- Mullbrädor tjäras med dalbränd tjära.
- Vid byte av rännor och rör bör man övergå till ett nytt avrinningssystem med hängrännor i trä, eller näver och droppspån.
- Torvtaket får inte bytas mot sedumtak eller annat grönt tak. Byte av tak skall ske på traditionellt vis med underlag av näver och grästorv för ändamålet som läggs i två lager med rotsidan mot varandra.
- Mullåsen bör ersättas med ny ås av ek, gran eller kärnfull furu.

Planlösningens kronologi

Interiör beskrivning

Golv

Äldre träplank.

Sockel

Finns ej.

Väggar

Liggande timmer.

Dörrar

Träplank med äldre trälås.

Fönster

Fönsterglas som täcker över lufthål i ena gaveln. Fönstret har vita spröjsar.

Tak

Träplank som är helt eller delvis utbytt.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Fönstret skrapas och målas med linoljefärg.
- De nya plankorna i taket behandlas med tjära så att de får samma uttryck som de äldre.

Visthusboden från gårdssidan med trappa och låga dörrar.

Den södra sidan saknar fönster. Endast norra sidan har en fönsteröppning.

Visthusboden från baksidan med bakomliggande förråd. Intill syns brunnsatrappen med hävarm.

De äldre dörrarna på visthusboden.

De kraftiga ekplankorna med hörnknutar.

KLOCKSTAPELN

Den höga klockstapeln har två klockor. Den ena klockan ska tidigare ha suttit i en klockstapel på Gamla Varvet i Göteborg.

Stomme

Klockstapeln är uppförd med en stomme av trästolpar som utvändigt klätts med panel och krönt av en trähuv och överst en plåtklädd, rödmålad huv.

Fasad

De yttre stolparna är beklädda med stående träpanel. De inre stolparna har fiskfjällpanel. I botten av klockstapeln, samt på toppen, är stapeln beklädd med liggande träpanel. Hela klockstapeln är målad i en oljebaserad färg i röd kulör.

Klockstapeln är förankrad med stål balkar.

Klockstapeln i sin helhet

VIPPBRUNNEN

På gården mellan visthusboden och stugan finns en vippbrunn som är hantverksmässigt tillverkad av gran.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Klockstapeln skrapas och målas faluröd med en oljebaserad färg. Ev skadat virke byts mot lika befintligt.
- Vippbrunnen lämnas obehandlad alternativt tjäras.

Vippbrunnen.

Innerstolparna är beklädda med fiskfjällspanel.

GETSTALLET

Getstallet är ett litet stall placerat utanför stake-
tet. Det är i en våning med ingång i alla riktningar
utom i söder.

Grund

Cementövertäckt stengrund.

Stomme

Plank.

Fasad

Mörkt brunmålad lockpanel. Fasaden ter sig som
locklistpanel på västra sidan.

Dörrar

Bräddörrar med järnbeslag.

Fönster

Två fönsterbågar som är okopplade.

Tak

Mörkt brunmålad lockpanel. Mot ena sida finns
en utbyggd mindre "luta" med pulpettak.

Övrigt

Huset har ingen takavvattning.
Kameraskyltarna på getstallet bör avlägsnas och
få en ny lämplig placering i närheten.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Tak och fasader målas med oljebaserad
färg lika befintlig. Fönster skrapas och
målas med linoljefärg.

Getstallet är beläget utanför stake-
tet mellan stugan och
klockstapeln.

Både fasadmaterial och takmaterial på
getstallet är de-
samma; mörkt brunmålad lockpanel.

Förrådet i liggtimmer ligger intill
visthusboden.

Dörrar

Bräddörrar målade i blått respektive brunt.

Fönster

Saknas. Endast små gluggar.

Tak

Asymmetriskt, pappklätt sadeltak.

Övrigt

Huset har ingen takavvattning.

Interiör

Byggnaden är indelad i två utrymmen.'

Riktlinjer för vård och underhåll

- Tak och fasader målas med oljebaserad
färg lika befintlig.

FÖRRÅDET

Grund

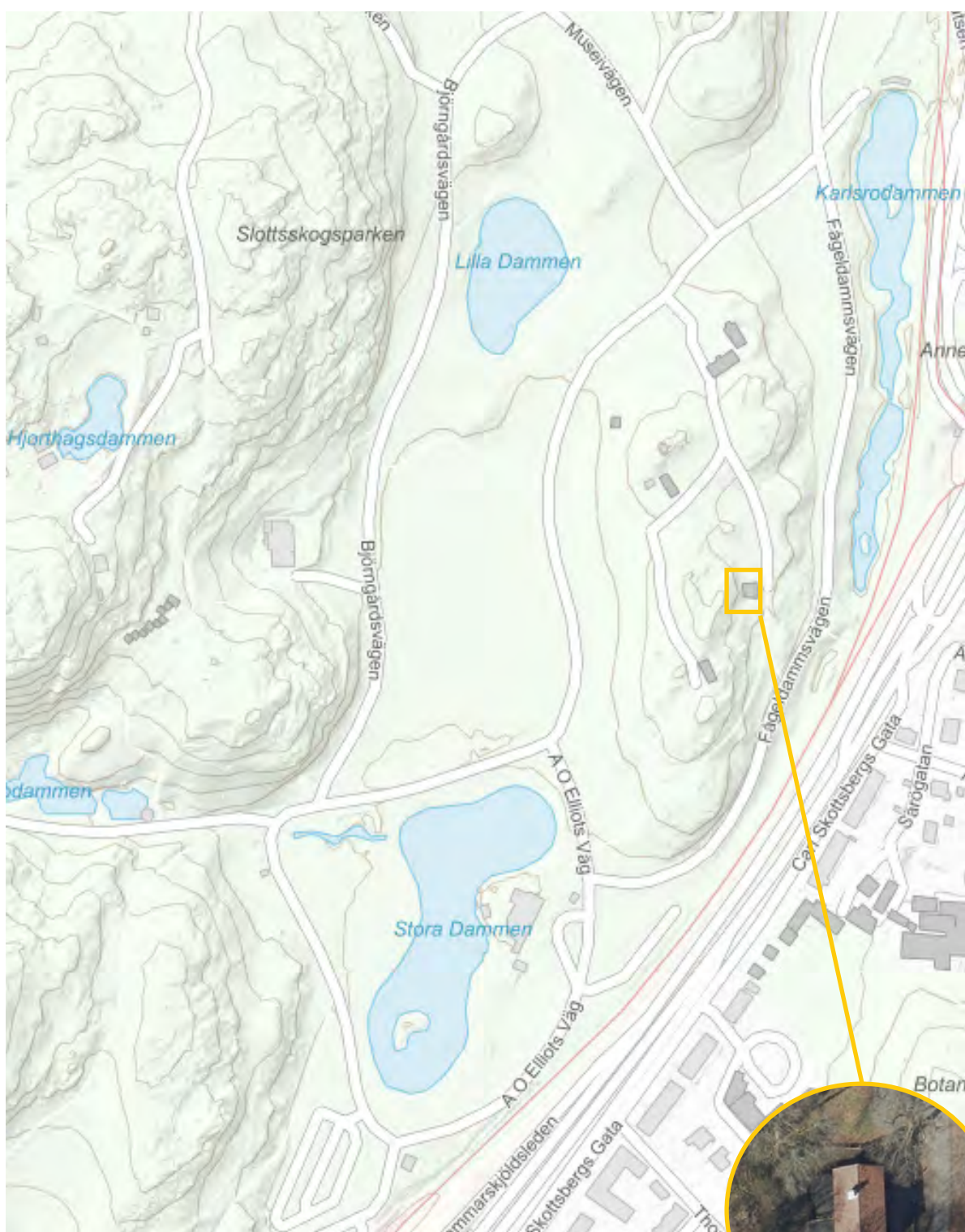
Delvis timmer direkt på marken, delvis kallmurad
stengrund.

Stomme

Liggtimmer.

Fasad

Stomme är densamma som fasaden och utvän-
digt brunmålad.

Administrativa uppgifter

Adress: Landskapsstugevägen 21

Förvaltare: Dalslands gille

Verksamhet: Dalslands gille

Bevarandeprogram: Nummer 9

DALSLANDSSTUGAN

Miljöbeskrivning

Dalslandsstugan ligger på Malmgårdskullens östra sida. Tätt intill stugan växer stora lövträd och en frodig markvegetation. Dalslandsstugans tomt omgärdas av en gårdsgård av trä, en så kallad skihage. I Dalsland användes denna typ av gårdsgård olikt Bohuslän där sten var det dominerande materialet. Gården består till stor del av en grusplan på södra sidan av stugan. Ingången till gården samt till stugan är placerad åt öster. En mindre gräsmatta finns på gårdens östra och västra sida.

Längs fasaderna finns planteringar. På gårdens sydvästra sida finns dessutom blommande buskar. En gammal kvarnsten, brukad som bord finns på gården. Vid denna är en flaggstång placerad.

Kulturhistorisk kommentar

Dalslandsstugan hör till de landskapsstugor som flyttades till slottsskogen och är exempel på traditionella byggnadstyper som förekommit i Göteborgs närhet. Landskapsstugorna är också värdefulla minnen från hembygdsrörelsens historia.

Dalslandsstugan är typiskt en enkelstuga i två fulla våningar med en kraftig åstakskonstruktion. Hela exteriören, stommen och hela interiören är av högt kulturhistoriskt värde med undantag av källarrummet samt tillbyggnaden på baksidan. Av särskilt värde är de inpanelade timmerknutarna, åstakskonstruktionen och de småutsindelade fönstren samt ytterdörren. Av kulturhistoriskt värde är även den traditionella planlösningen. Värdebärande delar av interiören är spiskomplexen i såväl bottenvåningen som i övervåningen, de breda plankgolven, den branta trappan upp till övervåningen, äldre dörrar med lås och beslag samt det inbyggda förvaringsskåpet "Norget".

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Hela exteriören och hela interiören är av högt kulturhistoriskt värde med undantag av källarrummet samt tillbyggnaden på baksidan.
- Det är eldningsförbud i eldstäderna.
- Fönstren är tidigare målade med Butinox grundolja och Butinox halvblank vit oljefärg utvändigt och oljelasyr invändigt.
- Vid större restaureringsåtgärder skall miljöns ursprungliga utförande vara vägledande. Åtgärder skall utföras av hantverkare erfarna av traditionella material och metoder samt med antikvarisk medverkan: <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Underhåll av byggnaderna ska ske kontinuerligt.
- Materialval och detaljutförande är av största vikt.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnader ske kontinuerligt.

Ritlinjer för vård och underhåll

EXTERIÖR

- Dörren ska strykas med ljus trätjära
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Vid ommålning av stugans fasader bör de skrapas och behandlas med järnvitriol.

INTERIÖR

- Det är eldningsförbud i eldstäderna
- Vid underhåll av murstock/bakugn ska kalkbruk och vit kalkfärg användas.
- Omålade ytor dammas av med mjukborste eller dammsugs.
- Golven såpskuras någon gång om året
- Laga trätrappan varsamt så att den behåller sin karaktär och så långt som möjligt också sina material samtidigt som den inte utgör en fara för brukarna.

Restaureringsåtgärder

- Trädgården skulle kunna planteras med tidsenliga bondgårdsblommor från Dalsland
- Hängrännorna har tidigare varit i trä, vilket skulle kunna återställas.

Kort historik

Dalslandsstugan är en enkelstuga i två fulla våningar vilket är typiskt för Dalsland. Den är inköpt från hemmanet Högen i Steneby socken i av Dalslands gille i Göteborg, för att gillet skulle ha sin hemvist där. Stugan nedmonterades och fraktades till Göteborg för att återuppbyggas på plats i Slottsskogen 1937. Sedan dess har gillet haft sin stuga i Slottsskogen. Dalslands gille äger stugan.

En dendrokronologisk undersökning från 2011 visar att stugan är uppförd omkring 1827. Dalslandsstugan visar hur rika bönder från området kunde bo i äldre tider. Huset är typiskt för den i välbärgade bonden på "Dal". I huset finns möbler, husgeråd och redskap, som har ett stort kulturhistoriskt värde

Förändringshistorik

1937 när byggnaden flyttades till Slottsskogen målades stugan i en grågrön kulör för att efterlikna grånat trä. Vid etableringen i Slottsskogen tillkom källaren. Stugans kraftiga takåsar indikerar att den troligen varit torvtäckt.

I nattstugan fanns tidigare ett innertak, men efter uppbyggnaden 1936 valde man att visa takstolen.

På 1960-talet uppfördes en tillbyggnad för att inhysa kapprum och förråd.

1999 anordnades två toaletter i tillbyggnaden. Mindre förändringar har även gjorts i köket med tillkommande köksutrustning. Dalslandsstugan

har likt Hallandsstugan haft takrännor gjorda i trä. Dessa har med tiden bytts ut.

På byggnadens baksida finns en ramp som tillkommit under 2000-talet. Det är en nödutgång från stugans övre våning.

Gärdsgården runt stugan tillkom under 2004.

Användning

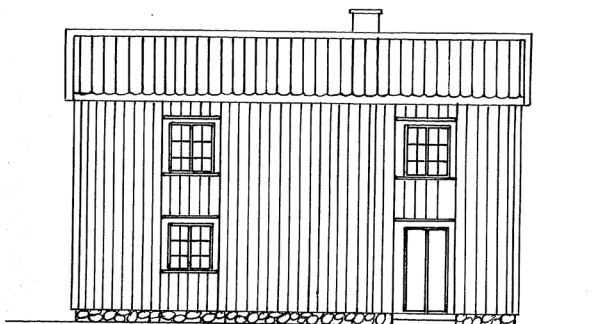
Dalslands gille bedriver sin verksamhet i Dalslandsstugan. Huset är ett "hem" för gillet med sina 160 medlemmar och fungerar som en hembygdsgård med visningar och öppet hus emellanåt för allmänheten.

Dalslands gille ansvarar för skötseln av stugan.

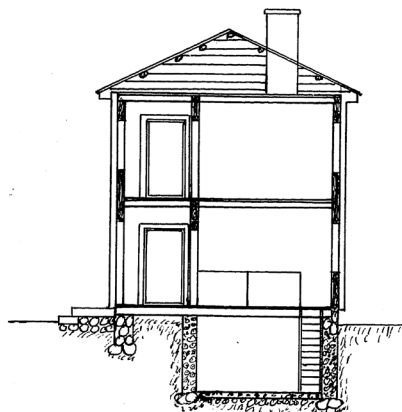

Den runda stenen är en gammal kvarnsten som nu får tjäna som picknickbord.

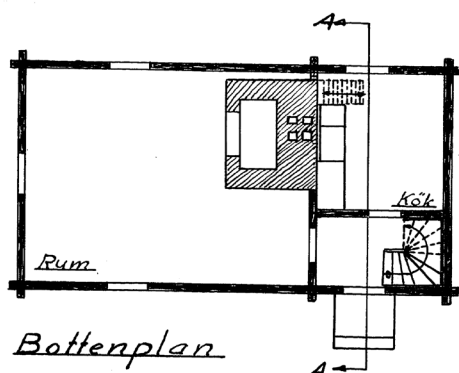
90 Uppmätningsskiztning av Dalslandsstuga
 avsedd att förflyttas till anvisad tomt
 i Slottsskogen.

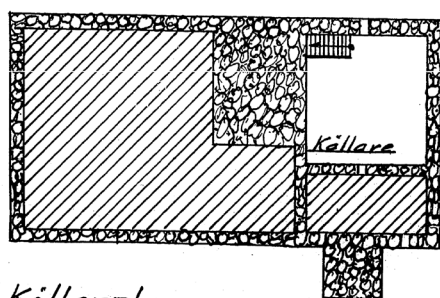
Fasad åt öster

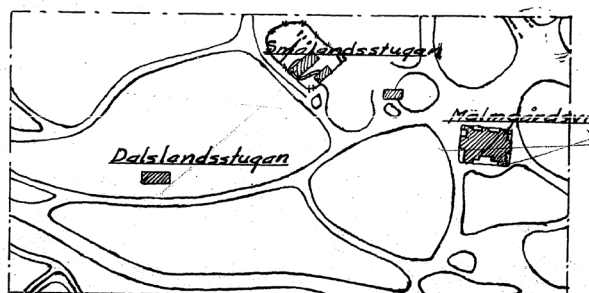
Sektion A-A

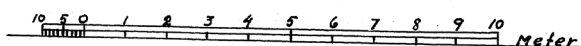
Bottenplan

Källarplan

Situationsplan

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning av exteriören

Dalslandsstugan är en enkelstuga i två våningar. Den är knuttimrad och klädd med stående panel under ett flackt sadeltak. Panelen är målad i en grågrön kulör. Fönstren är smårutsindelade.

Teknisk beskrivning

Grund

Natursten med cementfog och på sina håll cementputs.

Stomme

Knuttimmer.

Fasad

Fasad av grovsågad locklistpanel målad i grågrön nyans med antydning till knutlådor.

Dörrar

Entrédörren är en pardörr med diagonalställd panel. Handtaget är av smidesjärn. Dörren är inåtgående. I tillbyggnaden finns ytterligare en dörr som efterliknar ytterpanelen.

Fönster

Fönstren har två lufter med mittpost. Varje fönsterbåge är smårutsindelad i sex delar.

Tak

Taket är av rött enkupigt lertegel.

Övrigt

Murad och putsad skorsten som klätts in med vitmålad plåt.

Tillkommen ramp på bakgården uppbyggd i trä.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Dörren ska strykas med ljus trätjära
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kitas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Vid ommålning av stugans fasader bör de skrapas och behandlas med järnvitriol.

Södra gaveln. Notera utrymningsrampen på baksidans utbyggnas som leder från fönstret på övervåningen

Östra fasaden med entrén. De utstående knutlådorna avslöjar rumsindelningen.

Norra gaveln med tillbyggnaden.

Västra fasaden med tillbyggnaden mot berget. Notera dörren i panelen. Den fungerar som utrymning av bottenvåningen tillsammans med entrédörren.

Fönsterna är sexdelade med mittpost. De är tidstypiska och värdebärande.

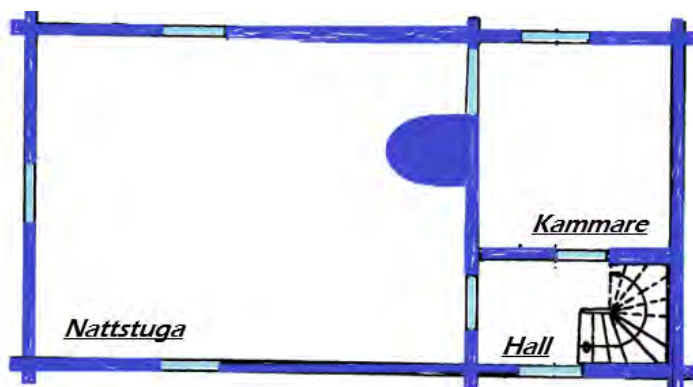

Entrédörren är traditionenligt inåtgående. En pardörr med snedställd panel.

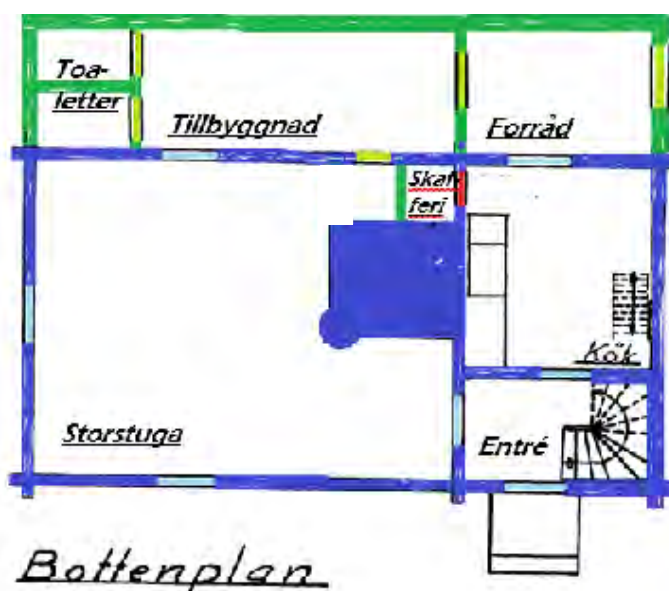
Grunden är gjuten med ett skift natursten närmast syllen.

INTERIÖR

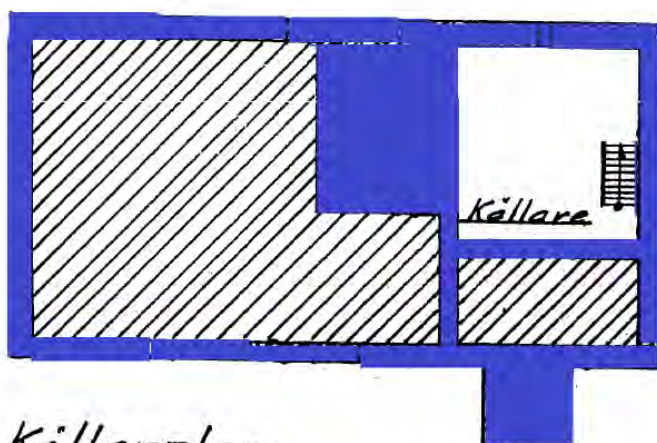

Planlösningens kronologi

Övre plan

Bottenplan

Källarplan

- Originalväggar som återuppbyggdes 1936.
- Äldre dörrar, fönsterbågar samt dörr- och fönsteromfattningar
- Senare tillkomna väggar samt omgjord öppen spis.
- Senare tillkomna dörrar och dörrkarmar.
- Äldre dörrar placerade på nytillkomna väggar.

Övergripande beskrivning av interiören

Dalslandsstugan är en enkelstuga i två plan. Bottenvåningen utgörs av storfärdstuga, kök och storfärdstuga. Till dessa rum har toaletter, hall och förråd byggts i en utbyggnad på husets bakre långsida. Övervåningen som är inredd har en sovstuga, kammare och hall. Stugan är tidsenligt inredd med möbler och föremål från ett bondehem.

Teknisk beskrivning av interiören

STORSTUGAN

Golv

I storfärdstugan utgörs golvet av breda träplank. Mellan rummen finns höga trösklar. Golven inramas av en enkel trälist utan profilering.

Väggar

Väggar är reveterade och vitmålade.

Dörrar

Dörren är en spegeldörr av halvfransk typ i mörkt trä med ett äldre lås och beslag.

Fönster

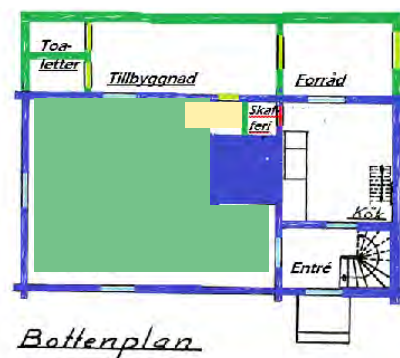
Gröngrå okopplade fönsterbågar (se exteriör beskrivning). Senare tillkommet galler på insidan fönstren.

Tak

Träpanel som vilar på synliga bjälkar. Storfärdstugan är taket förstärkt med stålbalkar målade lika med taket i övrigt.

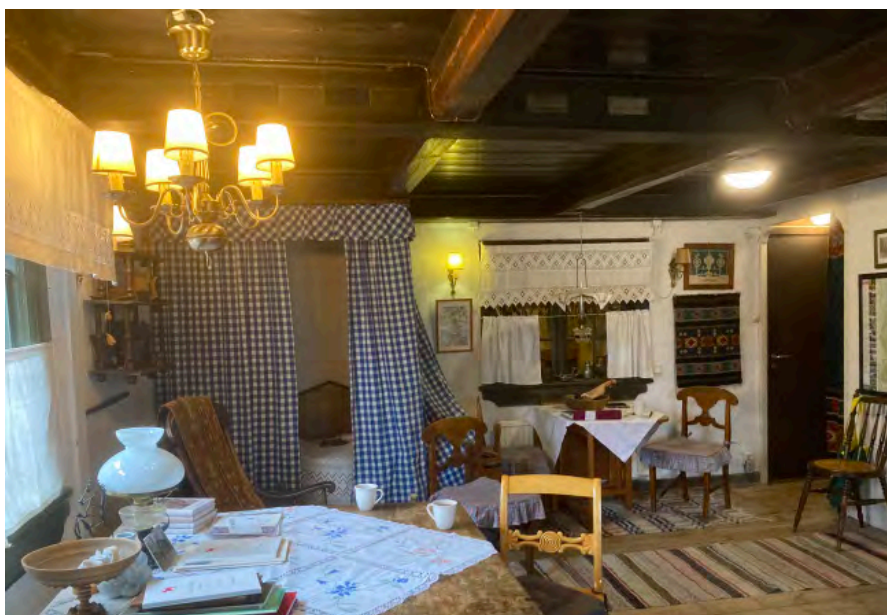
Övrigt

Storfärdstugan har ett stort spiskomplex med öppen spis och med särskild avdelning med bakugn. Vid sidan om spisen finns "Norget" ett skåp för varor inhandlade i Norge.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Vid underhåll av murstock/bakugn skall kalkbruk och vit kalkfärg användas.
- Omålade ytor dammas av med mjukborste eller damsugs.
- Golven såpskuras någon gång om året.
- Det är eldningsförbud i eldstäderna

Taket i storstugan med synliga bjälkar. Notera järnbalken som förstärker takkonstruktionen. Golvet har breda brädor och smidda spikar.

"Norget", ett förvaringsskåp.

Storstugan med spiskomplexet med två avdelningar, en för matlagning och en för bakning.

Mellan rummen finns höga trösklar.

Fönstren är smårutsindelade och har gallerförsatts.

KÖK

Golv

Kökets golv är täckt med en linoleummatta. Skafferiet har nyare trägolv.

Golven inramas av en enkel trälist utan profileringsring.

Väggar

Väggarna är putsade och vitmålade.

I köket finns partier av kakel.

Dörrar

Dörren till köket från farstun är en äldre dörr med tre utanpåliggande speglar i mörkt trä. Dörren har äldre lås och beslag.

Fönster

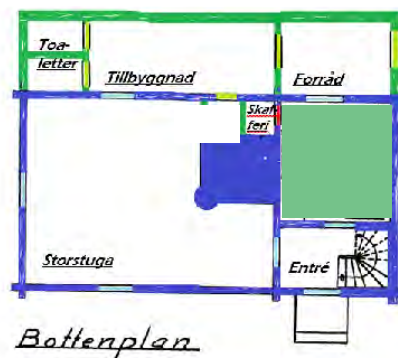
I köket finns ett fönster lika husets övriga men fönstret vetter in mot ett tillbyggt förråd.

Tak

Träpanel som vilar på synliga bjälkar.

Övrigt

I köket finns ett skafferi och modern köksutrustning. Från en lucka i köksgolvet når man källaren.

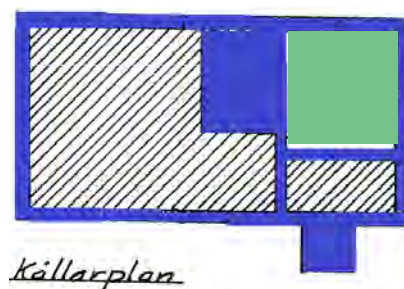

Riktlinjer för vård och underhåll

- Omålade ytor dammas av med mjukborste eller dammsugs.

Källarplan

Källaren tillkom i samband med flytten till Slottsskogen. Golv och väggar i betong. En spegeldörr i mörkt trä. Taket består av träplank liksom källartrappan. I källaren är varmvattenberedaren placerad.

Köket

Dörren mot hallen har en ålderdomlig konstruktion med utanpåliggande speglar.

Köksfönstret vetter in mot det tillbyggda förrådet. Fönstren är smårutsindelade och har gallerförsetts.

FARSTUN

Golv

Farstuns golv täcks av en linoleummatta. Mellan rummen finns höga trösklar. Golven inramas av en enkel trälist utan profilering.

Väggar

Väggarna är putsade och vitmålade.

Dörrar

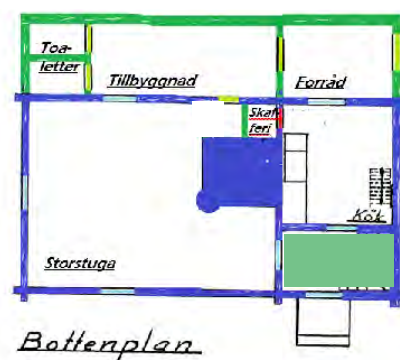
I farstun finns tre dörrar, en till köket av den äldre typen med utan på liggande speglar, en dörr till storstugan av halvfransk typ, båda med gamla lås och beslag. Till farstun leder också husets entrédörr, en traditionsenligt inåtgående pardörr med snedställd panel utåt och vertikala brädor inåt.

Tak

Träpanel som vilar på synliga bjälkar.

Övrigt

I farstun finns originaltrappan i trä upp till övervåningen.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Omålade ytor dammas av med mjukborste eller damsugs.
- Golven såpskuras någon gång om året.
- Det är eldningsförbud i eldstäderna
- Laga trätrappan varsamt så att den behåller sin karaktär och så långt som möjligt också sina material samtidigt som den inte utgör en fara för brukarna.

TILLBYGGNADEN

Husdelen byggdes på 1960-talet. Hela interiören har nyare ytskikt. Fönstren i tillbyggnaden vetter in mot storstuga och köket.

I den tillbyggda delen finns kapprum och toaletter.

Ett av fönstren i storstugan vetter in mot den tillbyggda delen..

Farstun leder till
storstugan, köket och
via en trappa upp på
övertvåningen.

Dörrarna är av äldre
modell och har gamla
lås och beslag.

Trappan till över-
våningen är brant
har en traditionell
utformning. Trap-
pan är i behov av
en ytterst varsam
restaurering..

NATTSTUGA

Golv

Golvet i nattstugan utgörs av breda brädor. Golvet inramas av en enkel omålad trälist utan profilering

Väggar

Väggarna är putsade och vitmålade.

Dörrar

Dörrarna är spegeldörrar med tre utanpåliggande speglar i mörkt trä.

Fönster

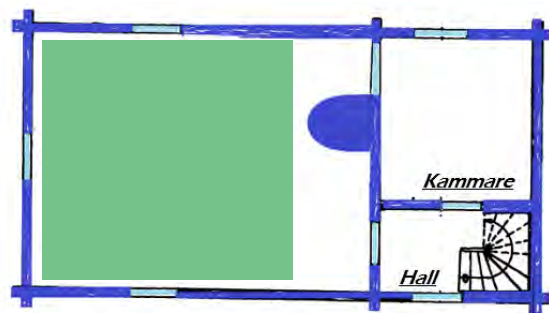
Gröngrå okopplade fönsterbågar (se exteriör beskrivning). Senare tillkommet galler på insidan fönstren. Ett av fönstren är ombyggda så att det tjänar som nödutgång till en ramp på utbyggnadens tak.

Tak

I nattstugan saknas innertak och husets takåsar är synliga liksom taket där ovan. Takåsarna är kraftiga och sitter ovanligt tätt, vilket indikerar en tung taktäckning. Möjligen är huset byggt för torvtäckning. På åsarna vilar runda slanor som bildar ett tätt skikt.

Övrigt

Nattstugan har en öppen spis i vit puts. Ett fönster har senare satts in mellan kammaren och nattstugan.

Övre plan

Riktlinjer för vård och underhåll

- Vid underhåll av murstock/bakugn skall kalkbruk och vit kalkfärg användas.
- Omålade ytor dammas av med mjukborste eller dammsugs.
- Golven såpskuras någon gång om året. Det är eldningsförbud i eldstäderna

Fönstren är tidsenligt smårutsindelade. Notera att gallret och mittposten är avtagbara så att detta fönster blir en nödutgång.

Nattstugans innertak togs bort vid flytten till Göteborg och den öppna spisen fick en ny avslutning uppåt.

Nattstugan är stor och ljus och används för sammankomster.

Takåsarna är kraftiga och sitter tätt. Notera också de runda slanorna som vilar på åsarna.

KAMMARE OCH HALL

Golv

Golvet i hallen utgörs av breda brädor. Golvet i kammaren är målat. Golven inramas av en enkel trälist utan profilering

Väggar

Väggarna är putsade och vitmålade.

Dörrar

Dörrarna är spegeldörrar med tre utanpåliggande speglar i mörkt trä.

Fönster

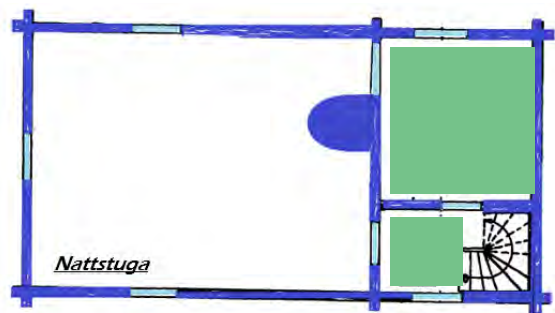
Gröngrå okopplade fönsterbågar (se exteriörbeskrivning). Senare tillkommet galler på insidan fönstren.

Tak

Kammaren och hallen har fått behålla sitt inner-tak av träpanel. I kammaren är taket vitmålat och i hallen är taket omålat.

Övrigt

Ett fönster har senare satts in mellan kammaren och nattstugan.

Övre plan

Riktlinjer för vård och underhåll

- Omålade ytor dammas av med mjukborste eller dammsugs.
- Golven såpskuras någon gång om året.
- Det är eldningsförbud i eldstäderna.

Den övre hallen.

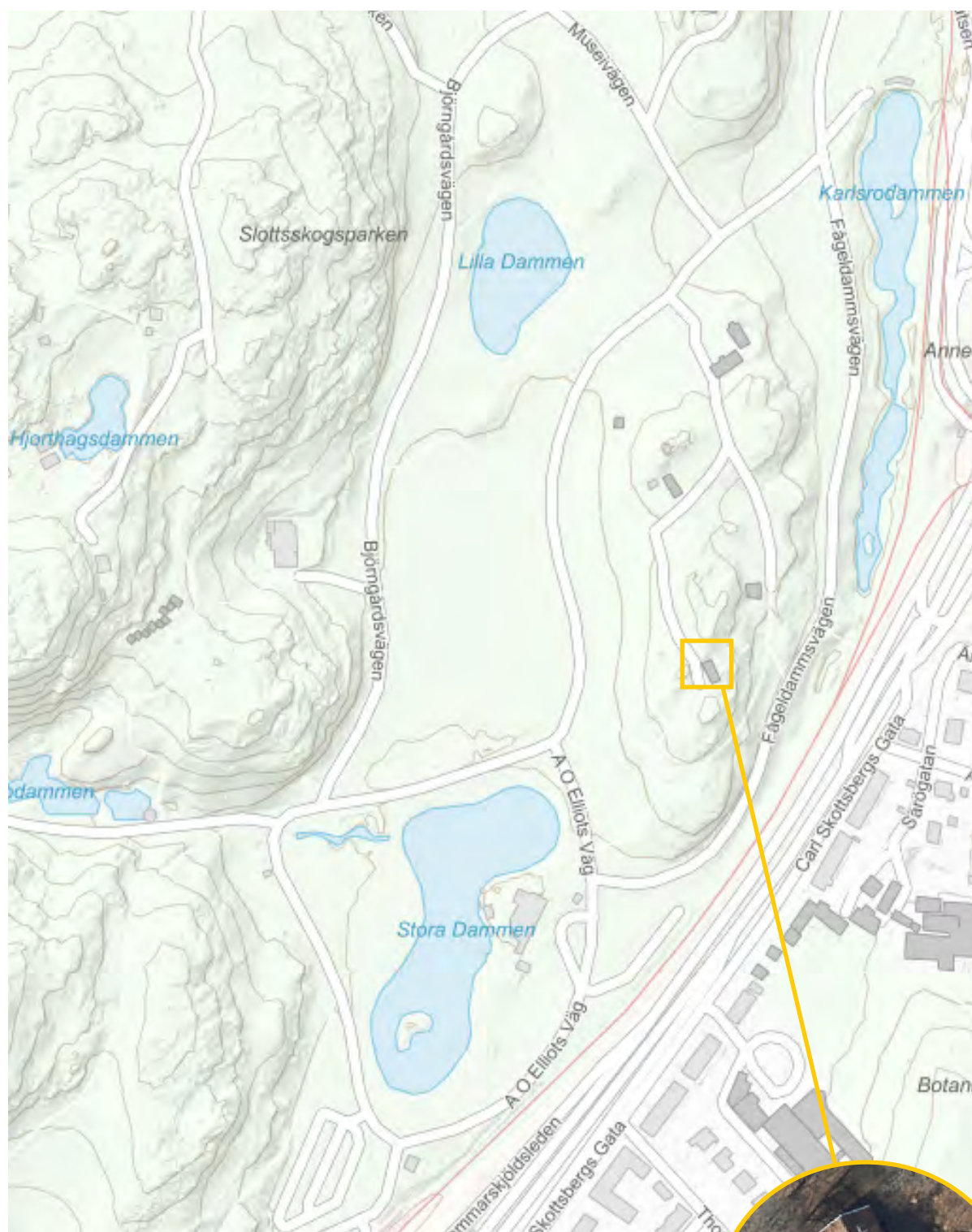
Kammaren har fått behålla sitt innertak

Ett fönster har satts in i väggen mellan nattstugan och kammaren sedan nattstugan började användas för sammankomster.

Dörrarna är av ålderdomlig typ med utanpåliggande speglar.

Administrativa uppgifter

Adress: Landsskapsstugevägen 30

Förvaltare: Hallands gille i Göteborg

Verksamhet: Hallands gille i Göteborg

Bevarandeprogram: Nummer 10

HALLANDSGÅRDEN

Miljöbeskrivning

Hallandsgården är placerad på Malmgårdskullen, söder om de övriga landsskapsstugorna. Stora lövträd omger gårdstunet med en kraftig undervegetation. Gårdstunet saknar inramning och är gräsbevuxet med en grusgång som leder förbi Hallandsgården och vidare över Malmgårdskullen. Framför huset mellan de två entréerna är en blomsterrabatt iordningställd. På gårdstunet finns ett kraftigt kvarnhjul som numera tjänar som trädgårdsbord. I närheten står en flaggstång.

Kulturhistorisk kommentar

Hallandsgården hör till de landskapsstugor som flyttades till slottsskogen och är exempel på traditionella byggnadstyper som förekommit i Göteborgs närhet. Hallandsgården är en så kallad Hallandslänga, en utveckling av högloftstugan. Landskapsstugorna är också värdefulla minnen från hembygdsrörelsens historia.

Hela exteriören, stommen och hela interiören är av högt kulturhistoriskt värde med undantag av källarrummet samt kontorets och toaletterummets ytskikt. Av särskilt värde är de två förstuvistarna (bislag) med delad ytterdörr och de små fönstren. Av kulturhistoriskt värde är även den traditionella planlösningen. Värdebärande delar av interiören är spiskomplexet centralt placerat i "stugan", de breda plankgolven, de dekorationsmålade spegeldörrarna med karmar, hallens och "stugans" reveterade och målade väggar. Nattstugans tredingstak och inbyggda sängar.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Hela exteriören och hela interiören är av högt kulturhistoriskt värde med undantag av källarrummet samt kontorets och toalettrumets ytskikt.
- Nytt trämjöl vittnar om att skadeinsekter huserar i taket.
- Vid större restaureringar eller ombyggnader ska byggnadens originalutformning vara vägledande och antikvarie ska medverka. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Byggnaden ska underhållas med metoder och material som upprätthåller byggnadens kulturhistoriska värden.
- Underhåll av byggnaderna ska göras kontinuerligt.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Materialval och detaljutförande är av största vikt.
- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnader ske kontinuerligt.

Sammanfattande riktlinjer för vård och underhåll

Exteriör

- Planteringen ligger i anslutning till grunden vilket kan orsaka fuktskador. Också i fortsättningen ska grunden likna en kallmurad grund/sockel.
- Fasaden ska målas med röd slamfärg, observera att knutlådorna också är rödfärgade. Hyvlade omfattningar målas med vit linoljefärg.
- Fönsterbågarna ska målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- När hängrännan behöver bytas ut ska den fortsättningsvis vara i trä och se likadan ut som i nuläget. Tegeltaket bör ses över regelbundet.
- Skorstenen och rökgångarna ska kontrolleras av kunnig hantverkare och huven bytas till en konstruktion som hindrar regn från att komma in.

Interiör

- Omålade ytor dammas av med mjukborste eller dammsugs.
- Golven såpskuras någon gång om året
- Vid underhåll av murstock/bakugn skall kalkbruk och vit kalkfärg användas.

Restaureringsåtgärder

- En stengärsgård som inhägnar gårdstunet skulle ge byggnaden en bättre förankring på platsen.

Kort historik

Byggnaden flyttades till Slottsskogen 1946 som hemvist för Hallands gille.

Hallandsgården, som ursprungligen hette Jöns Börjesgården kommer från Knipered i Lindome socken. Bygget av stugan påbörjades under 1790-talet och tog flera år innan det var färdigbyggt. Hallandsgården är en så kallad Hallandslänga, en utveckling av högloftsstugan till en långloftstuga.

I Jöns Börjesgården (Hallandsgården) har det producerats Lindomestolar och här har flera generationer stolsnickare bott. Efter 1919 användes inte stugan som en bostad längre och den lämnades till förfall. När den flyttades till Slottsskogen behövdes en omfattande renovering för att säkra byggnaden för användning.

Förändringshistorik

Ursprungligen var verkstaden placerad innanför byggnadens norra gavel. Detta rum förändrades 1880 och byggdes om till ett kök. Stenhällarna i rummet har funnits med från början.

När Hallandsgården skulle byggas upp i Slottsskogen upptäcktes att den tidigare hade haft två bislag (förstukvistar). Vid uppförandet av stugan i Slottsskogen tog man därför beslutet att bygga till

det andra bislaget. 1990 moderniserades stugan genom installation av toaletter. Även mindre åtgärder har gjorts som exempelvis tillkomsten av galler i fönstren. Hängrännorna är handgjorda i trä och byttes ut 2015. De fick då samma utformning som de tidigare haft.

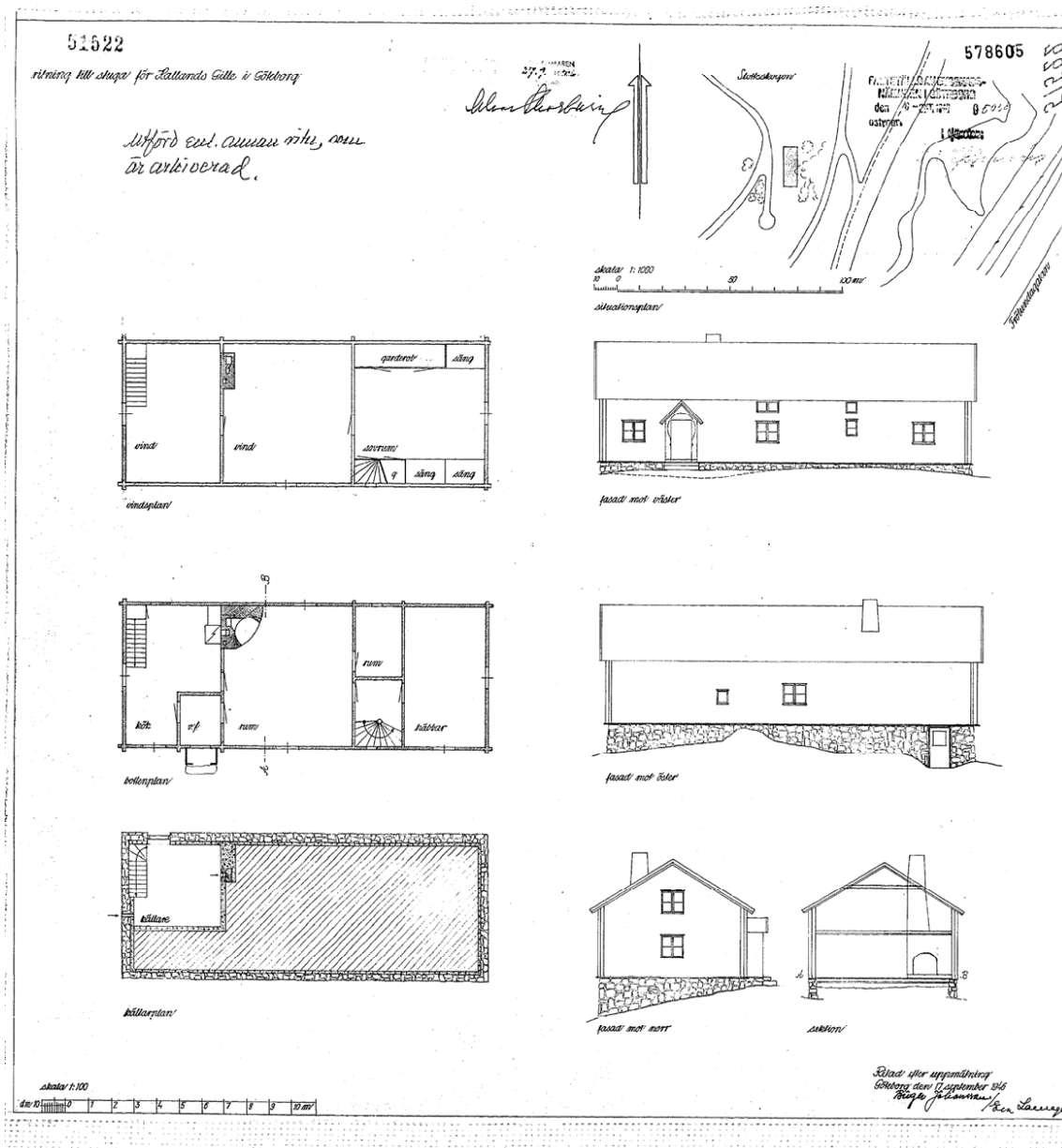
Användning

Hallands gille bedriver sin verksamhet i Hallandsgården och fungerar som en hembygdsgård med visningar och öppet hus emellanåt för allmänheten.

Hallands gille ansvarar för skötseln av stugan.

Foto 1971.

Uppmåtningsritning 1946. Notera planmönstret med ett Herbre på gaveln likt en högloftstuga men i ett våningsplan. Notera också att på ritningen syns bara ett bislag.

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning av exteriören

Hallandsgården är en långa i en våning med vind och två förstukvistar (bislag) med "nyckelhålsöppning" och sadeltak. Stugan har en brädslagen fasad och är målad i en faluröd slamfärg. Taket är täckt med lertegel. Hängränorna är utförda helt i trä. Fönstren är påtagligt små där de flesta har två lufter avdelade i två rutor.

Teknisk beskrivning av exteriören

Grund

Grunden liknar en kallmurad stengrund men kan vid flytten på 1940-talet ha gjutits i betongen. Ett källarum finns i längans nordöstra del.

Stomme

Timmerstomme med utskjutande knutar. Bislagen är uppförda i regelverk.

Fasad

Rödfärgad, sågad locklistpanel med relativt breda lister och brädslagna, utskjutande knutar. Vindskivor och fönsteromfattningar är målade med vit linoljefärg. Bislag med nyckelhålsöppning och två små sittbänkar. Bislagens insidor är målade i blått.

Dörrar

Entrédörrarna är tvådelade och ger möjlighet att hålla nedre halvan stängd och den övre öppen. Dörrarna är paneldörrar med stående längder och en tvärgående list. Utsidan skyddas av stående bräder.

Fönster

Fönstren har två bågar med vita fönsteromfattningar. De är spröjsade och skapar fyra fönsterrutor. Mellan inner- och ytterbågarna finns galler.

Tak

Taket är beklätt med enkupigt rött lertegel, undertaket är en lockpanel. Hängränorna är av trä och specialgjorda för huset.

Övrigt

Skorstenen är murad och putsad, med en huv av plåt.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Planteringen ligger i anslutning till grunden vilket kan orsaka fuktskador. Också i fortsättningen ska grunden likna en kallmurad grund/sockel.
- Fasaden ska målas med röd slamfärg, observera att knutlådorna också är rödfärgade. Hyvlade omfattningar målas med vit linoljefärg.
- Fönsterbågarna ska målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågararna får inte sitta i karmen när de målas.
- När hängrännan behöver bytas ut ska den fortsättningsvis vara i trä och se likadan ut som i nuläget. Tegeltaket bör ses över regelbundet. Det är vanligt att ett par tegelpannor ellernockpannor behöver bytas ut.
- Piporna i skorstenen bör ses över och hunden bytas till en konstruktion som hindrar regn från att komma in.

Den så typiska Hallandslängans västra fasad med de två bislagen

Östra fasaden. Här syns de brädslogna knutarna tydligt och man kan lätt avläsa rumsindelningen.

Södra fasaden. Notera att grunden tar upp markens ojämnhet.

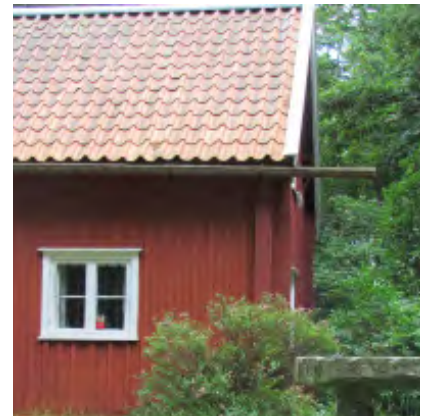
Norra fasaden.

Skorstenen är putsad och har en huv av plåt.

Udertaket är en lockpanel.

På stugans framsida syns hängrännen i trä.

Entrédörrens utsida med den övre-halvan öppen

Entrédörrens insida med äldre lås och vackra beslag.

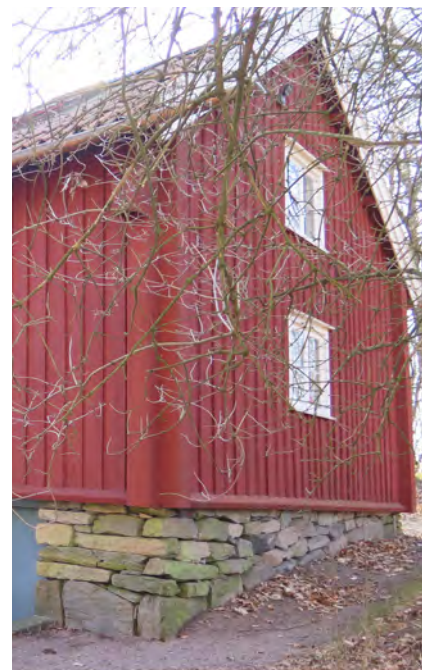
Stentrappen är kallmurad och täcks av en stenhäll som också utgör grund till bislaget.

Fönstren är små med spröjs som delar fönstret i fyra rutor. Fönsterbeslagen är enkla och troligen från husets uppförande.

Grunden liknar en kallmur.

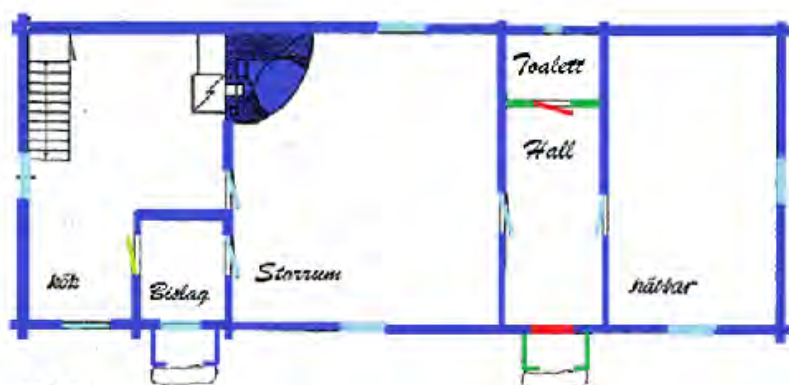

INTERIÖR

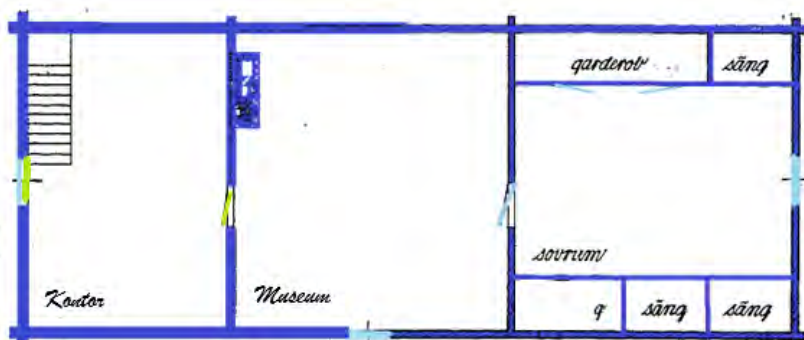
Planlösningens kronologi

källarplan

bottenplan

vindsplan

- Originalväggar som återuppbyggdes 1946.
- Äldre dörrar, fönsterbågar samt dörr- och fönsteromfattningar
- Väggar som tillkommit efter återuppbyggnaden i Slottsskogen.
- Moderna, släta dörrar. Tillkomna i mitten på 1900-talet.
- Äldre dörrar placerade på nytillkomna väggar eller flyttade till ursprunglig vägg.

Övergripande beskrivning av interiören

Bottenvåningen har en centralt placerad "stuga" med ett stort spiskomplex. Stugan omges av på ena sidan ett kök med farstu, den tidigare verkstaden och på andra sidan farstu och häbbar/förvaringsbod.

Övervåningen har ett gammalt inrett sovrum i den södra gaveln och en råvind över storstugan. Över köket finns ett senare inrett kontor.

Under en del av köket finns en matkällare.

Interiör från Hallandsgården.

Teknisk beskrivning av interiören

Häbbar

Golv

Trägolv och lägre trösklar.

Sockel

Hög list i ljust trä. Har sannolikt funnits sedan 1946.

Väggar

Väggarna är tunt reveterade sannolikt med kalkputs eller lerklining och målade (limfärg eller kalkfärg).

Dörrar

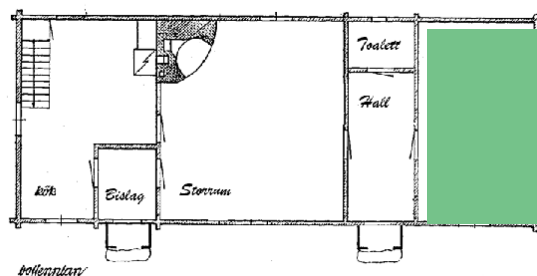
Äldre dörrkarmar med fyllnadsdörrar av halvfransk typ. Liggande fyllnad överst och nederst och däremellan två stående fyllnader. Spegelarna har artikulerats med profilerade romber och rektanglar. Fyllnadsspegelarna är gröna i en i övrigt brun dörr.

Fönster

Rummet har två äldre fönster med bågar målade i vitt. Innerbåge med två lufter utan indelning. Galler mellan fönsterbågarna.

Tak

Obehandlat trätak. Taken har isolerats mellan bjälkarna så att de våningsskiljande bjälkarna bara delvis är synliga.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Trägolvet ska såpskuras någon gång per år.
- Omålade ytor dammas av med mjukborste eller dammsugs.
- Ilagning av bortfallen revetering görs med bruk likt det befintliga bruket.
- Fönsterbågarna ska målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.

Häbbar som fungerade som gästrum och till förvaring. Rummet hade ingen uppvärmning och får sitt dagsljus från två fönster i olika väderstreck.

Taket är troligen isolerat på senare tid. Möjligen vid flytten till Slottsskogen. Väggarna har en slät revetering.

Dekorativa Halländska bonader är uppsatta runt väggarna.

HALL

Golv

Trägolv med lägre trösklar.

Sockel

Hög list i ljust trä. Har sannolikt funnits sedan 1946.

Väggar

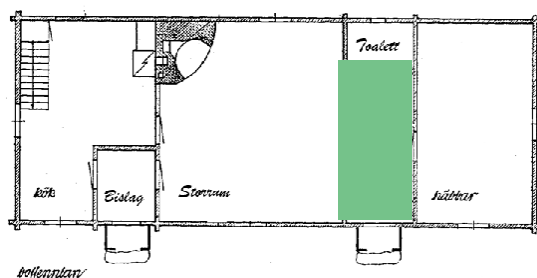
Väggarna är tunt reveterade, sannolikt med kalkputs eller lerklining. Hallens väggar är målade med ett rombiskt mönster i rosa och blått. (limfärg eller kalkfärg).

Dörrar

Hallen har tre äldre fyllnadsdörrar av halvfransk typ lika övriga huset samt entrédörren i form av halvdörrar gjorda av träplank utrustat med järnbeslag och ett äldre lås.

Tak

Obehandlat trätak likt taket i häbbaret.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Trägolvet ska såpskuras någon gång per år.
- Omålade ytor dammas av med mjukborste eller dammsugs.
- I lagning av bortfallen revetering görs med bruk likt det befintliga. För måleriet kontaktas konservator.
- Fönsterbågarna ska målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.

TOALETT

Golv

Blå plastmatta. Låg, slät och modern tröskel.

Väggar

Tapet från 1946.

Fönster

Ett mindre fyradelat fönster.

Tak

Nytt innertak med äldre taklist.

Hallen med tre äldre dörrar.

Dörrarna i Hallandsgården är alla lika och mycket dekorativa.

Entrédörren är delad på två så att övredelen kan vara öppen medan den nedre är stängd.

Entrédörrens insida med beslag och äldre lås.

Dörrarna har gamla fina lås..

Hallens väggar är reveterade och målade i ett rombiskt mönster.

STORSTUGAN

Golv

Trägolv med lägre trösklar.

Sockel

Hög omålad golvlist.

Väggar

Väggarna är tunt reveterade, sannolikt med kalkputs eller lerklining. Storstugans väggar är schablonmålade med mönster efter bondmålaren Carl Reinic Rosenberg (limfärg).

Dörrar

Stugan har tre äldre fyllnadsdörrar av halvfransk typ lika övriga huset

Fönster

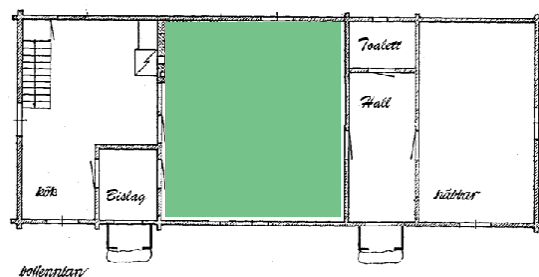
Stugan har två stycken fönster med äldre fönsterbågar målade i vitt, okopplade bågar med mittpost, utan spröjs, på innerbågen. Tillkommet galler mellan fönsterbågarna.

Tak

Obehandlat trätak som vilar på de våningsskiljande bjälkarna. Bjälkarna har byggts in med panel, troligen för att få ett jämnare uttryck.

Övrigt

Stort putsat spiskomplex med öppen spis och bakugn.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Trägolvet ska såpskuras någon gång per år.
- Omålade ytor dammas av med mjukborste eller dammsugs.
- I lagning av bortfallen revetering görs med bruk likt det befintliga. För måleriet kontaktas konservator.
- Fönsterbågarna ska målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågararna får inte sitta i karmen när de målas.
- Vid underhåll av murstock/bakugn skall kalkbruk och vit kalkfärg användas.

Stugan med sitt imponerande spiskomplex. Notera också taket som vilar på panelinklädda bjälkar.

Stugan har två fönster, ett på vardera långsida.

Bredvid den öppna spisen finns en separat bakugn.

Den reveterade väggen har schablonmålningar med blomstermotiv.

KÖK**Golv**

Stenhällar

Sockel

Hög omålad golvlist.

Väggar

Väggarna är tunt reveterade, sannolikt med kalkputs eller lerklining.

Dörrar

Spegeldörr i mörkt trä med gröna detaljer lika övriga huset. Slät, vit dörr från 1940-talet in till farstun.

Fönster

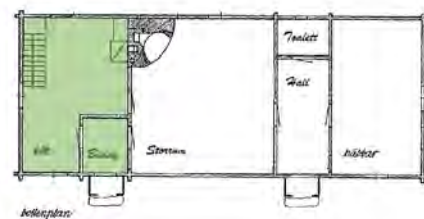
Köket har två stycken fönster med äldre fönsterbågar målade i vitt, okopplade bågar med mittpost, utan spröjs, på innerbågen. Tillkommet galler mellan fönsterbågarna.

Tak

Obehandlat trätak. Taken har isolerats mellan bjälkarna så att de våningsskiljande bjälkarna bara delvis är synliga.

Övrigt

Köksyta från 1946. Vedspis bredvid en modernare spis.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Omålade ytor dammas av med mjukborste eller dammsugs.
- I lagning av bortfallen revetering görs med bruk likt det befintliga.
- Fönsterbågarna ska målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågararna får inte sitta i karmen när de målas.

FARSTU

Golv och väggar lika köket.

Dörrar

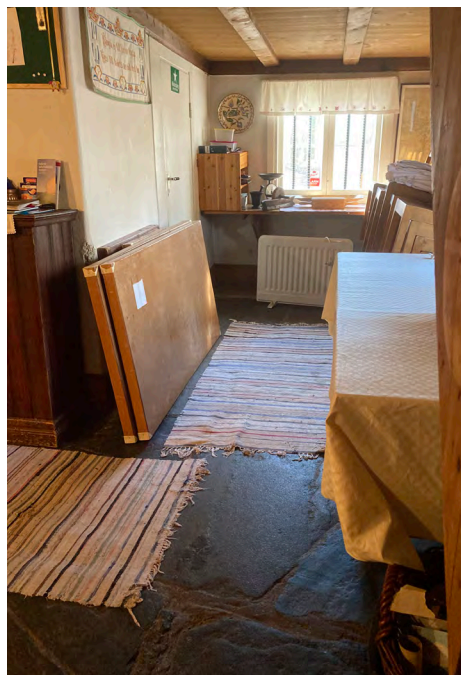
Farstun har äldre fyllnadsdörrar av halvfransk typ lika övriga huset som leder till Storstugan samt entrédörren i form av halvdörrar gjorda av träplank utrustat med järnbeslag och ett äldre lås.

Tak

Obehandlat trätak som vilar på de våningsskiljande bjälkarna.

Köket med dörren öppen in till Storstugan.

Köket, till vänster syns farstun som en inbyggd del av rummet.

Taket i köket och i flera av rummen är isolerat nedåt så att takbjälkarna bara sticker ner några centimeter

Taket i farstun är oi-solerat och vilar på de våningsskiljande bjälkarna.

Kökets golv av stenhällar

Väggarna är reveterade på vassrör.

Entrédörren i form av halv-dörrar.

KONTOR

Golv

Trägolv och hög tröskel.

Sockel

Hög list i ljus trä.

Väggar

Vävtapet.

Dörrar

Enkel omålad plankdörr.

Fönster

Ny innerfönsterbåge som ej är bemålad.

Tak

Obehandlat tredingstak i trä.

MUSEUM

Golv

Trägolv. Höga trösklar

Sockel

Enkel låg list.

Väggar

Ytterväggarna är reveterade och målade i vitt. De båda gavlarna har obehandlat timmer.

Dörrar

Plankdörrar mot de båda inredda gavlarna.

Fönster

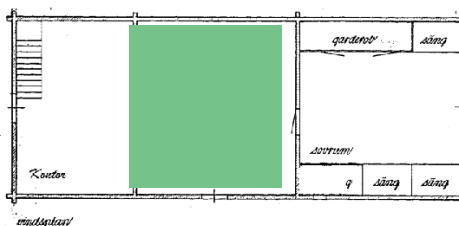
Takfönster utan bemålning i museet samt lågt fönster i väggen med två lufter med mittpost som saknar innerbåge.

Tak

Husets åstak med två sidoåsar och en central-takås som bär det obehandlade brådtaket

Övrigt

Murstock i vit puts.

Ritklinjer för vård och underhåll

- Trägolvet ska såpskuras någon gång per år.
- Omålade ytor dammas av med mjukborste eller dammsugs.
- Ilagning av bortfallen revetering görs med bruk likt det befintliga. För måleriet kontaktas konservator.
- Fönsterbågarna ska målas med linoljefärg och glasets ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Vid underhåll av murstock/bakugn skall kalkbruk och vit kalkfärg användas.
- Nytt trämjöl vittnar om att skadeinsekter huserar i taket. Skadedjursspecialist ska kontaktas.

Kontoret har en modernare utformning med vävtapet på väggarna.

Trappan upp till vinden från köket är modern.

Fönster i kontoret.

Råvindens gavlar är timrade tillnock. Notera den enkla bräddörren in till det inredda kontoret.

Råvinden över Storstugan används som museirum. Notera takåsarna som håller brädta-ket. Notera också takfönster och längst bort i bilden den kraftiga murstocken.

Fönster i ytterväggen på råvinden.

Ytterväggen är reverterad till tak medan gavlarna blottar timret.

En fuktskada vid mötet mellan murstock och tak ser ut att vara pågående, möjligen med svampavväxt.

NATTSTUGA

Golv

Träplank och hög tröskel.

Väggar

Obehandlad stående slät träpanel med tre inbyggda sängar och inbyggda garderober.

Dörrar

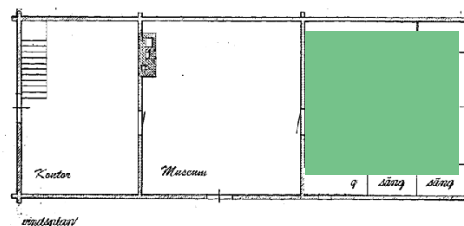
Plankdörr.

Fönster

Nattstugan har ett äldre fönster, likt de flesta fönster i Hallandsgården med två okopplade bågar med mittpost. Innanför fönsterbågarna finns även här ett galler. Sovrummet har en ny innerbåge, utan glas. Den har istället nät. Omfattning i turkos kulör.

Tak

Obehandlat tredingstak i trä.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Trägolvet ska såpskuras någon gång per år.
- Omålade ytor dammas av med mjukborste eller dammsugs.
- Fönsterbågarna ska målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågararna får inte sitta i karmen när de målas.

Nattstugan med inbyggda sängar, notera också tredingstaket.

Nattstugan med inbyggd säng och garderober. Väggspanelen är obehandlad.

Fönster i nattstugan. Innerbågen är ett "myggfönster".

Väggen mot råvinden. I taket är en väggbo-nad uppsatt.

KÄLLARE, ARKIV**Golv**

Gjutet betonggolv vid entrén och städrummet med en träskiva och en linoliummatta. I arkivet ligger ett klinkergolv.

Väggar

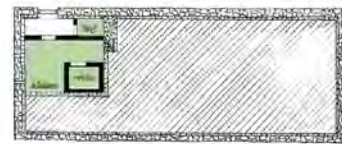
MDF-plattor i vit färg. Putsade väggar i arkivet. Vita kakelplattor över handfat i WC.

Dörrar

Entrédörren är en paneldörr.

Tak

Putsat tak.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Dörren skrapas fri från all löst sittande målarfärg och målas med linoljefärg.

Enrédörren till källaren

Städrum med en sliten linoliummatta på golvet.

Källaren har putsade
tak och väggar

Golvet i arkivet är
belagt med klinker.

Administrativa uppgifter

Adress: Landskapsstugevägen 2

Förvaltare: Fastighetskontoret och Folkdansringen

Verksamhet: Folkdansringen m.fl.

Bevarandeprogram: Nummer 11

GRÄFSNÄSGÅRDEN

Miljöbeskrivning

Gräfsnäsgråden är placerad på Malmgårdskullen ungefär på den plats som Stora Malmgårdens huvudbyggnader legat utefter Slottsskogens huvudstråk. Framför Gräfsnäsgråden är en rundel arrangerad inramad med buskar och planerad med rosor. I vinkel mot huvudbyggnaden finns en flygelbyggnad, Annexet, som anpassats väl till gårdsbildningen och på motstående sida ligger en dansbana. Hela gårdskomplexet omsluts av Malmgårdskullens växtlighet.

Kulturhistorisk kommentar

Gräfsnäsgråden är en gammal förvaltarbostad och skiljer sig väsentligt från de andra landskapsstugorna. Till sin exteriör och gårdskomplexets utformning andas Gräfsnäsgråden fortfarande herrgårdsmiljö med en manifesterande symmetri. Detta länkar också bakåt till den gamla malmgårdens som tidigare stod på platsen.

Hela exteriören och stommen är av högt kulturhistoriskt värde, särskilt kan nämnas fasadens symmetri, stående panel med de karaktäristiska breda panelklädda knutarna. De relativt små och få fönstren ger byggnaden en värdefullt ålderdomlig prägel.

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Annexet är byggt som en yngre flygel till Gräfsnäsgården och är väl anpassad till sitt sammanhang. Vid underhåll och ombyggnader ska detta förhållande vidmakthållas.
- Vid större restaureringar eller ombyggnader ska byggnadens originalutformning vara vägledande och antikvarie ska medverka. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Byggnaderna ska underhållas med metoder och material som upprätthåller byggnadens kulturhistoriska värden.
- Underhåll av byggnaderna ska ske kontinuerligt.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Materialval och detaljutförande är av största vikt.
- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnader ske kontinuerligt.

ATT OBSERVERA

Riktlinjer för vård och underhåll

- Vid skador på stommen ska hantverkare med erfarenhet av äldre timmerarbete anlitas.
- För isolering bör träfiber-, hampa-, eller linisolering användas.
- Fasadbräder ska vara ohyvlade och ska målas med röd slamfärg. De knutlådor som är vita ska målas med vit linoljefärg.
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.

Restaureringsåtgärder

- Vitmålade partier har med stor säkerhet varit beslagna med hyvlat virke för att sedan målas med linoljefärg. Vid byte av dessa paneldelar ska hyvlat virke användas.
- Den rödfärgade locklistpanelen ska fortsättningsvis vara grovsågad och färgad med röd slamfärg.
- En kraftig hyvlad planka ska användas som fotbräda och utgöra ett avslut på fasaden.
- Fasaden ska så långt möjligt hållas ren från montage. Till exempel kan anslags-tavlan flyttas från fasaden.

Kort historik

Gräfsnäsgården placeras i Slottsskogen 1968 efter att ha varit förvaltarbostad på Gräfsnäs slott utanför Alingsås. De äldsta delarna av byggnaden är från mitten av 1700-talet. När Gräfsnäsgården flyttades till Slottsskogen placerades den på platsen där Stora Malmgårdens huvudbyggnader legat. En flygelbyggnad uppfördes 1983 som kompletterade gårdsbildningen.

På denna plats låg tidigare Malmgårdens byggnader och från 1890-talet den så kallade Prippska paviljongen.

Förändringshistorik

Utvändigt har Gräfsnäsgården behållit sin ursprungliga karaktär. Invändigt har mycket moderniserats. Under 2010-talet tillgänglighetsanpassades stugan. En toalett byggdes om för att öka tillgängligheten. Detta innebar att en del av lilla salen blev toalett. I samband med detta tillkom även en hiss bredvid trappuppgången. Även trappen bredvid hissen är utbytt. Tidigare har även kork- och plastgolv funnits i samtliga rum. Detta har med tiden bytts ut mot andra typer av golv i

form av plastmattor eller parkett.

Fönsterbågarna är senare tillkomna men efterliknar en äldre stil. Planlösningen på nedervåningen är i stort sett oförändrad förutom tillgänglighetsanpassningen. Övervåningen har förändrats för att ge stor yta till evenemang och dans. Biblioteket var tidigare vävstuga, men efter att annexet byggdes flyttades alla vävstolar till vävsalen i källarplanet i annexet. Mellan dräktbutiken och entrén tillkom en utställningshylla i glas under 2010-talet för att göra butiken mer synlig för besökare.

Verksamhet

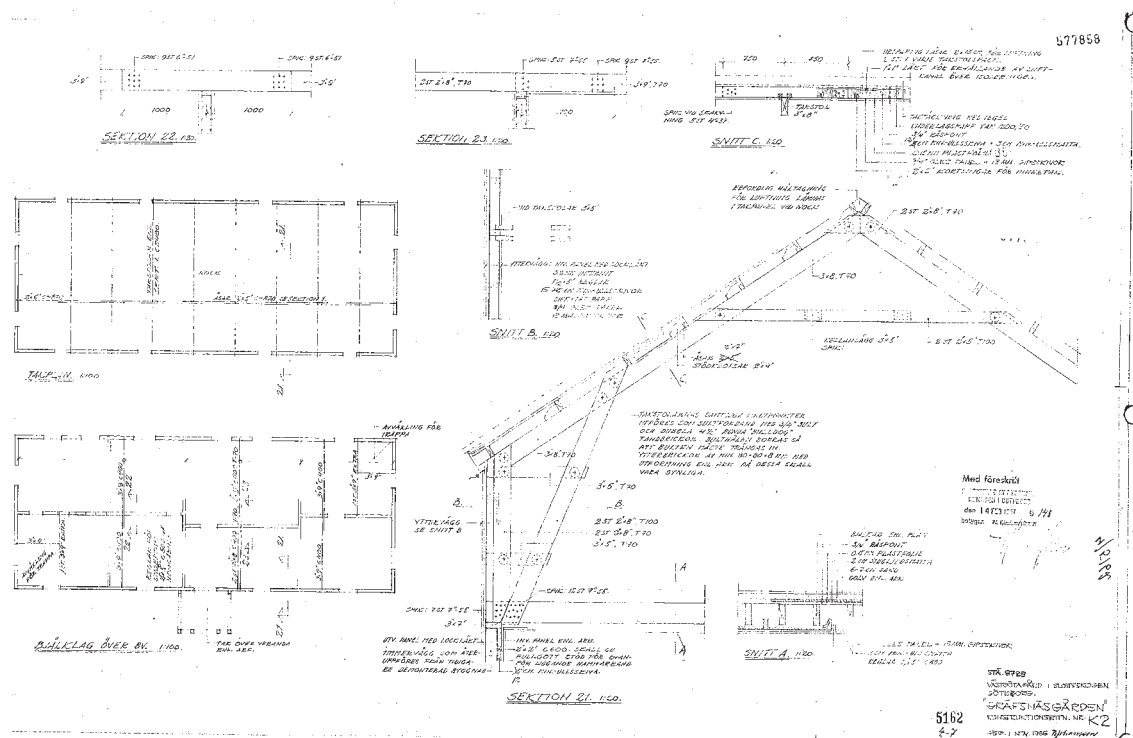
På Gräfsnäsgården är det mycket rörelse sommartid då aktiviteter som danskvällar håller hus i dansringen utanför stugan. Verksamheten är igång alla dagar i veckan. I annexet är det även mycket aktivitet av olika föreningar. Dessutom finns biblioteksverksamhet i Gräfsnäsgården samt slöjdsalar i annexet. Efter att Annexet byggts upp flyttade de flesta slöjdverksamheter dit. Idag är gården en plats där äldre traditioner lever kvar, bland annat genom slöjd, folkdans och spelmän.

Historiska kartverket 1872. På utsnittet syns Stora Malmgården

Stora Malmgården

Ritning i samband med flytten av huset 1968

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning

Gräfsnäsgården är en rödfärgad, timrad och brädslagen byggnad i två våningar med inbyggda, utskjutande knutar. Byggnaden är påfallande stor med sina sex knutar.

Teknisk beskrivning

Grund

Grunden är gjuten i betong.

Stomme

Stommen är av knutat liggtimmer.

Fasad

Fasaden är av stående locklistpanel som rödfärgats. Knutlådorna i byggnadens hörn är vitmålade liksom knutlådan på den södra gaveln. De övriga knutlådorna är rödfärgade. Knutlådorna i norr skiljer sig från de i söder genom att ha formen av ett inverterat hörn, medan de i söder innesluter hela knutkonstruktionen i den breda lådan.

Entrén

Entrédörren skyddas av en förstukvist som ansluter dels till en trappa och dels till en ramp. Förstukvisten och rampen omgärdas av ett räcke i form av en fasadpanel lika husets.

Dörrar

Entrédörren är till sin typ en pardörr där det ena dörrbladet är bredare. Det är paneldörrar med liggande brädor som målats blå. På baksidan finns två dörrar varav den södra är en pardörr och den norra är enkel.

Fönster

Fönster med kopplade bågar. Två bågar med mittpost och indelade i två glas med spröjs.

Tak

Taket är ett sadeltak med enkupigt lertegel.

Övrigt

Byggnaden har två inplåtade skorstenar.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Håll grunden fri från växtlighet som binder fukt till byggnaden.
- Vid skador på stommen ska hantverkare med erfarenhet av äldre timmerarbeten anlitas.
- För isolering bör träfiber-, hampa-, eller linisolering användas.
- Fasadbrädor ska vara ohyvlade och ska målas med röd slamfärg. De kuntlådor som är vita ska vara hyvlade och målas med vit linoljefärg.
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.

Gräfsnäs gårdens huvudfasad med en tydlig symmetri. Notera att knutlådorna mitt på fasaden är röda som panelen
Entrén med farstuvisten
länkad till en ramp. Räcket knyter an till fasaden.

Gräfsnäs gårdens baksida med två ingångar. Här har symmetrin brutits upp och man kan ana att byggnadsdelarna tillkommit vid olika tillfällen.

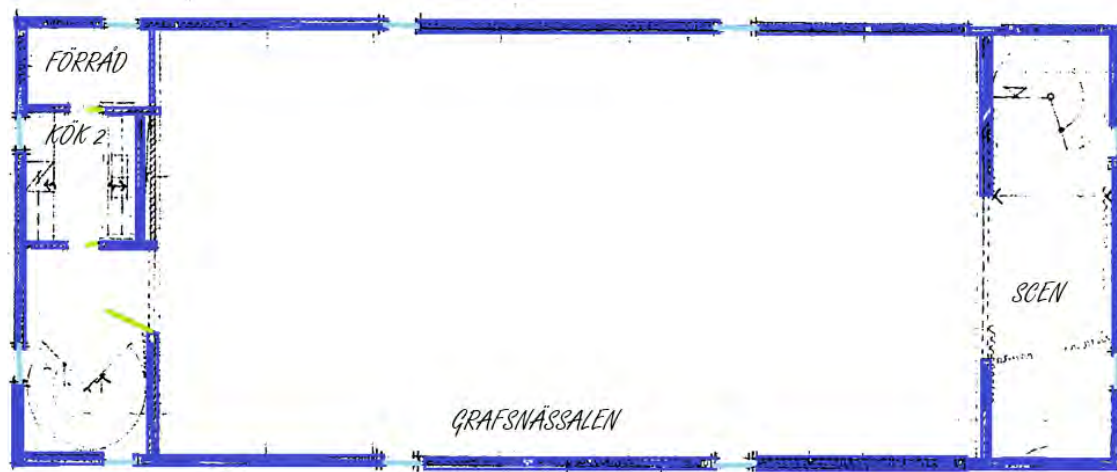
Den södra gaveln med sina ålderdomligt breda knutlådor. Notera fönstrens indelning med de något mindre fönstren i övervåningen.

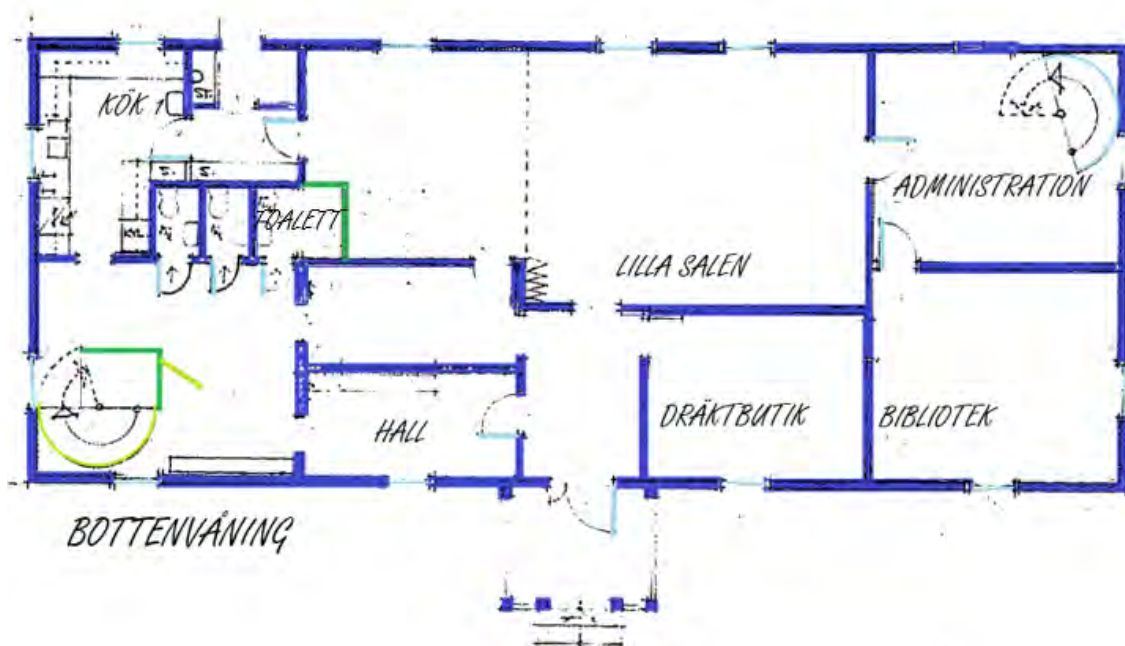
Den norra gaveln med mindre knutlådor som bildar ett inverterat hörn.

INTERIÖR

Planlösningens kronologi

ÖVRE VÅNING

BOTTENVÅNING

- Väggar från återuppbyggnaden 1967.
- Dörrar, fönsterbågar, omfattningar och trappuppgång från återuppbyggnaden 1967.
- Väggar tillkomna 1985 och framåt.
- Dörrar och fönsterbågar/- omfattningar, trappuppgång och hissdörr tillkomna efter 1985.

Övergripande beskrivning av interiören

Gräfsnäsårdens interiör har kraftigt förändrats sedan förvaltarbostadens tid och det är i stort sett bara stommen som är av ålder. Alla ytskikt är moderna.

Samlingssal.

Övervåningen med dansgolv.

ANNEXET

Övergripande beskrivning

Annexet uppfördes 1983 som en flygelbyggnad till Gräfsnäsgården. Annexet är i ett plan med en rödfärgad locklistpanel liknande huvudbyggnadens men utan de markerade knutlådorna. Taket är täckt av enkupigt lertegel på samma sätt som huvudbyggnaden. De båda byggnaderna samspelar väl. Interiören saknar kulturhistoriskt intresse.

Teknisk beskrivning

Grund

Gjuten betong.

Stomme

Regelverk.

Fasad

Fasaden är beklädd med röd locklistpanel.

Dörrar

Dörren följer samma mönster som huvudbyggnadens med liggande träpaneler och tvådelad med en bredare gångdörr. Kulören är blå.

Fönster

Fönster följer samma mönster som huvudbyggnaden med kopplade bågar. Två bågar med mittpost och indelade i två glas med spröjs.

Tak

Även annexet har rött enkupigt lertegel, format som sadeltak.

Annexbyggnadens med sin utformning anpassad till den intilliggande Gräfsnäsgården.

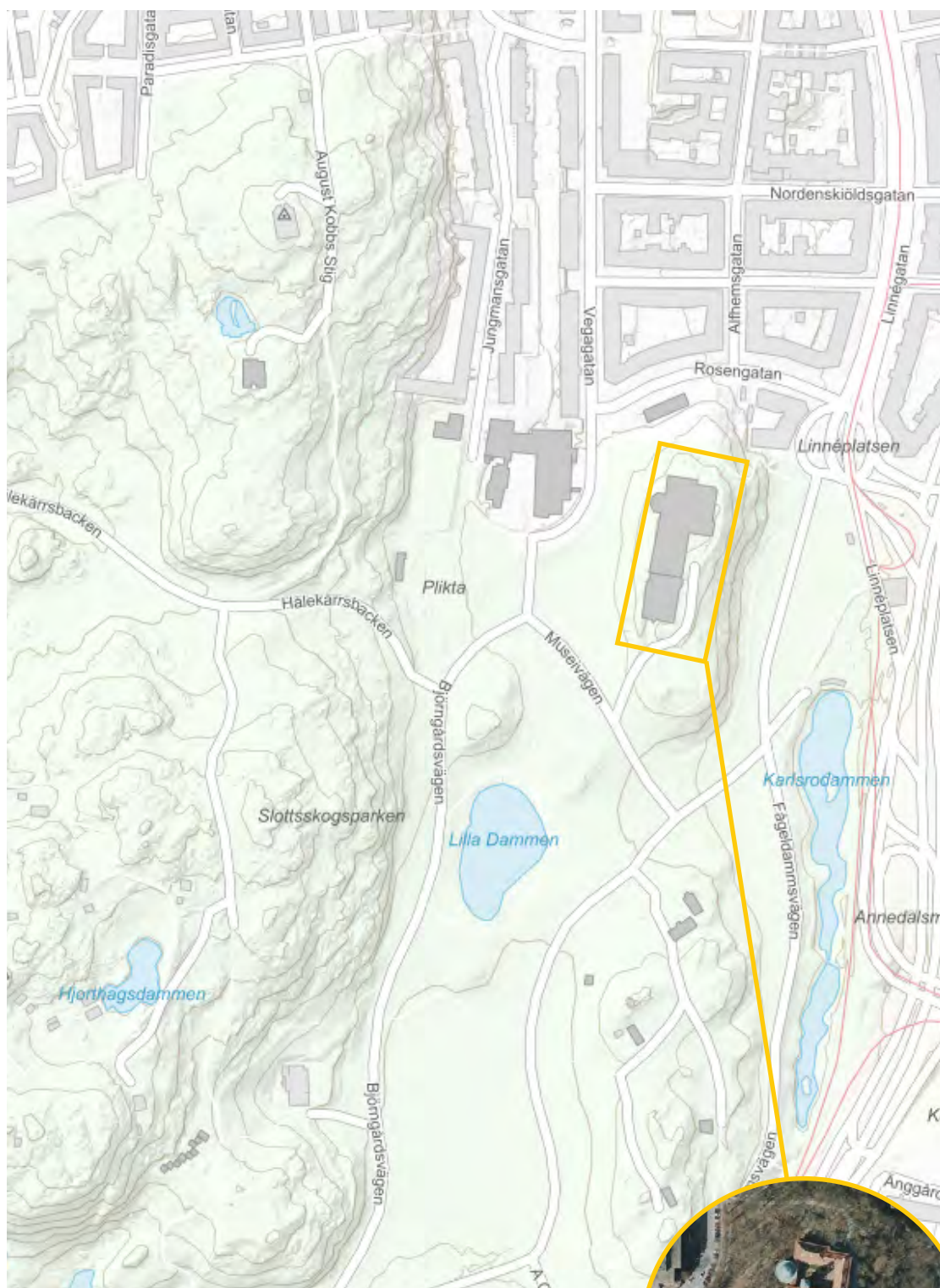
Annexbyggnadens huvudfasad. Notera att fönstren fått samma utformning som på huvudbyggnaden liksom tak-täckningen.

Annexbyggnadens gavel närmast Gräfsnäsgården.

Dansbanan som flankerar Gräfsnäsårdens motsatta sida och som utgör en del i anläggningen.

Administrativa uppgifter

Adress: Museivägen 10

Förvaltare: Higab AB

Verksamhet: Naturhistoriskt museum

Bevarandeprogram: Nummer 14

NATURHISTORISKA MUSEET

inom skötselområdet Entré Linné, ingår ej i kulturresevatet

Miljöbeskrivning

Naturhistoriska museet tronar på en höjd (tidigare kallad Olivedalshöjden eller Ekebacken) invid Slottsskogsentrén vid Linnéplatsen. Museet är omgivet av lövträdsbevuxna sluttningar och åt öster finns en asfalterad väg som leder upp till museet från söder. Åt norr leder en stentrappa upp från Linnéplatsen och Slottsskogsentrén. Åt väster består omgivningen av lövträd och gräsytor utan gångstråk eller stigar och åt norr sluttar marken brant nedåt nedanför asfaltsvägen. Trots sin höga placering är byggnaden relativt svår att upptäcka när man promenerar i Slottsskogen, särskilt på sommaren då växtligheten skapar en grön ridå.

Kulturhistorisk kommentar

Museets äldre del är en välbevarad och tidstypisk allmän institution från 1900-talets början. Byggnaden med sitt taktorn utgör ett karaktäristiskt inslag i stadsbilden.

Den imponerande byggnaden för tankarna till en

medeltida tegelborg eller slott och har stora arkitektoniska värden. Arkitekten Ernst Torulf är välkänd i Göteborgssammanhang. Naturhistoriska blev ett av hans prestigeprojekt där nationalromantiska element som rött tegel och kraftig granitsockel möter detaljer som mer lutar åt 20-talsklassicismen. Materialen är påkostade och gedigna och fasader, fönster och tak har under senare år renoverats med traditionella material och metoder. Större delen av exteriören är från uppförandet. Särskilt värdefullt är även den kringbyggda gården. Också tillbyggnaden från 1981 har höga kulturvärden och är väl anpassad till huvudbyggnaden.

Invändigt finns flera ursprungliga interiörer med mycket höga kulturvärden, framförallt i Valsalen och Däggdjurssalen samt i trapphuset. Det finns även ett flertal utställningsmontrar som troligen är från uppförandetiden. Unikt för museet är också Olof Gyllings välbevarade dioramor som förblivit orörda sedan 20-talet.

ATT OBSERVERA

Kulturhistoriskt värdefulla byggnadsdelar

- Den gamla delens fasader i tegel med sockel i röd granit och fasaddelar med tjärad träpanel.
- Samtliga takfall med enkupigt lertegel och kopparplåt.
- Ursprungliga fönster och dörrar samt dess lägen.
- Ursprunglig rumsindelning.
- Interiöra ursprungliga material som kalkstensgolv, handledare, Däggdjurssalen med lanternin, Valsalen, trapphus, träpaneler, dioramor och ursprungliga utställningsmontrar.

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Naturhistoriska museet är en mycket välbevarad och tidstypisk byggnad. Byggnaderna skall underhållas med metoder och material som upprätthåller byggnadens kulturhistoriska värden. Materialval och detaljutförande är av största vikt.
- Planerade underhållsåtgärder ska godkännas och i förekommande fall följas av antikvarie. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Dioramornas väggar bör statusbesiktigas av en målerikonservator, likaså eventuella åtgärder.
- Underhåll av byggnaderna skall ske kontinuerligt.
- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnaden ske löpande.

Sammanfattade riktlinjer för vård och underhåll

- Vid större restaureringsåtgärder skall miljöns ursprungliga utförande vara vägledande. Åtgärder skall utföras av hantverkare erfarna av traditionella material och metoder samt med antikvarisk medverkan.
- Vid renovering av fönster skall linoljekitt och linoljefärg användas.
- Dörrar skall renoveras efter konsultation av konservator (trä och metall).
- Omfogning av tegelfasad skall ske med infärgat kalkbruk som pinnas slät.
- Interiört i den gamla museibyggnaden skall traditionella material och metoder såsom till exempel linoljefärg och emulsionsfärg användas.
- Målerikonservator bör vara inblandad i eventuella åtgärder i museets dioramor.
- Yttertakets taktegel och kopparplåt bör regelbundet ses över.
- För ytterligare beskrivning av byggnadsdelar samt riktlinjer för vård och underhåll hänvisas till kommande Vård- och underhållsplan.

Kort historik

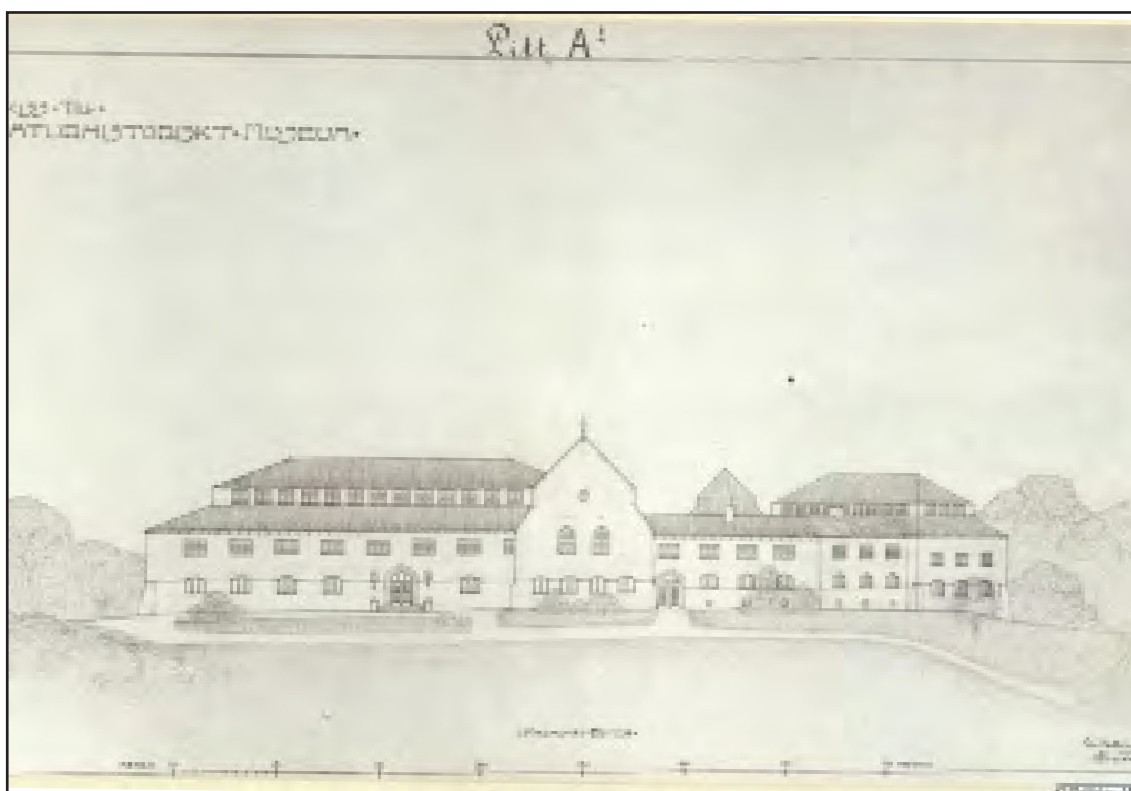
Göteborgs naturhistoriska museums byggnad i Slottsskogen invigdes i samband med Världsutställningen 1923. Byggnationen inleddes redan 1916 men försenades bland annat av världskrig och ekonomi. Själva museiverksamheten startade i Ostindiska Huset år 1833 och blev senare en del av Göteborgs museum innan den fick en egen byggnad. Arkitekten bakom det nationalromantiska huset var Ernst Torulf (1872–1936). En av de största attraktionerna var – och är – Malmska valen, en blåval som strandat i Askimsfjorden 1865. Innan den fick sin nuvarande placering hade den bland annat ställts ut i Tull- och packhuset vid Packhuskajen och skickats på uppvisningsturné till Stockholm och Tyskland. Den anlände till den nya museibygnaden i fyra delar 1918. Inte förrän valen var inne i museet murades den sista väggen upp.

Förändringshistorik

För att modernisera museiverksamheten från kabinett till pedagogiska utställningar gjordes en tillbyggnad. Tillbyggnaden som stod klar 1981 ritades av Bo Cederlöf. Tillbyggnaden skapade en ny entré, undervisningslokaler, servering och konservatorsateljéer. I och med detta blev den södra fasaden en del av tillbyggnadens interiör.

Verksamhet

Museum, butik, servering med mera. Museets samlingar omfattar cirka 10 miljoner djur.

Nybyggnadsritningar 1914

Naturhistoriska på vykort från 1919 (GSM).

Foto från väster.
(Higab)

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning

Byggnaden består av flera olika sammanfogade byggnadskroppar runt en sluten gård och med ett centralt placerat kupolförsett torn. Fasaderna är, förutom den tidigare huvudingången portal, sparsamt utsmyckad med burspråk, huggna stendetaljer och mönstermurningspartier. Den tillbyggda delen som innehåller nya entrén har en enkel kubisk form och är utförd med tegelfasader som påminner om de ursprungliga.

Teknisk beskrivning

Grund

Sockeln är kraftig och murad i kluven röd granit med glesa inslag av naturligt rundade stenar. Över sockeln löper ett rullskift i tegel.

Stomme

Byggnaden är uppförd med tegelstomme.

Fasad

De ursprungliga delarna har fasader i handslaget rött tegel som murats i munkförband. Fogarna är pinnade släta och pigmenterade i röd ton lika teglet. På fasaden finns inslag av mönstermurning med formtegel. Det förekommer även inslag av tjärade träpartier i gårdsfasadens gavelrösten och på en förhöjd mittdel. Takfoten är utkragad med ett skift formtegel. Kring portarna finns murade eller huggna portaler i sten.

Dörrar

Den ursprungliga huvudentrén har en rikt utsmyckad port av trä med överljus och en skulpterad omfattning av granit. Portar i trä och koppar. Omfattningar i tegel eller huggen sten.

Fönster

De ursprungliga fönstren på Naturhistoriska museet varierar i sin utformning. En stor andel har spröjs. Fönstren är satta något indragna från fasaden. Ursprungliga fönster är kopplade där träspröjs sitter i ytterbågen medan innerbågen är utan spröjs. På tillbyggnaden förekommer fönsterband.

Museets entré sedd från söder med tillbyggnaden till vänster i bild (Higab).

Museets uppfartsväg sedd från söder på vykort från 1930-talet.

Tak

Taket på de ursprungliga delarna i huvudsak sadeltak med avbrott i takfallen likt säteritak. Flygeln mot söder har en säterivåning. Taket på ursprungliga delar är klätt med rött, enkupigt tegel. Säterivåningen samt sektioner i tornet och ett gavelparti mot gården har fasad av tjärade träpanel. Taken på kupolen och tornet samt burspråket mot öster är klätt i koppar. Takhuvar, hängrännor och stuprör är i koppar.

Övrigt

Trappor är i ljusgrå granit. På gården finns en kraftig källartrapps konstruktion i kluven granit likt sockeln.

Ritlinjer för vård och underhåll

- Vid renovering av trä- och kopparportar skall konservator kontaktas.
- Takteglet skall ges årlig översyn och trasiga pannor skall bytas ut mot enkupigt lertegel lika befintliga.
- Fogning av sockelstenen skall utföras med KC-bruk. För omfogning eller foglagning av tegelfasaderna skall kalkbruk användas. Pigmenteringen skall godkännas av antikvarie.
- Omtjärning av fasader ska ske med dalbränd tjära.
- Fasadpanelen skall vid ommålning målas med linoljefärg som penselstryks.
- Äldre fönster, karmar och omfattningar är mycket viktiga att bevara. Underhåll skall ske med linoljekitt och linoljefärg som penselstryks. Bågarna får inte sitta i karmen när de målas.

Den ursprungliga entrén med omfattning i huggen granit. (Higab).

Kopparport med tegelmurad omfattning (Higab).

Den kringbyggda gården med konstverket Pingvinbrunn av S Fridman, okänt datum.

Gårdsmiljön idag. (Higab).

Till vänster ett litet burspråk på fasad. Till höger koppar-kupol med spira. (Higab).

Östra fasaden på den gamla delen. (Higab).

Södra fasaden på tillbyggnaden från 1981 (Higab).

Övergripande beskrivning

Entrén finns i den nya delen, som innehåller ett kafé, butik och föredragssal m.m. Den inre norra väggen i denna del är idag det gamla museets södra fasad.

Den äldre delen innehåller de permanenta utställningarna, huvudsakligen djurmodeller och uppstoppade djur.

I flera rum är interiören med paneler och andra snickerier väl bibehållna t ex i "Valsalen".

Riktlinjer för vård och underhåll/Skötselåtgärd:

- I de utrymmen och salar som har ursprunglig eller äldre inredning skall antikvarie kontaktas innan åtgärd.
- Byggnaderna underhålls med metoder och material som upprätthåller byggnadens kulturhistoriska värden. Särskild hänsyn, varsamhet och antikvarisk medverkan skall vara gällande när arbeten skall utföras i Valsalen och Däggdjurssalen.
- Dioramornas väggar bör statusbesiktigas av en målerikonserverator, likaså eventuella åtgärder på dessa bör utföras av konserverator.

Delar av den ursprungliga fasaden är idag inbyggda i tillbyggnaden från 1981. Fasaddelarna är kulturhistoriskt värdefulla. (Higab).

Administrativa uppgifter

Adress: August Kobbs Stig 11

Förvaltare: Higab AB

Verksamhet: Vattenförsörjning samt utsiktsplats

Bevarandeprogram: Nummer 15

UTSIKTEN

Miljöbeskrivning

Vattentornet Utsikten är högt beläget i den norra, skogsrika delen av parken på Slottsskogens högsta punkt. Utsikten är uppförd av granit i en kraftfull borgstil och består av ett utsiktstorn och en underliggande vattenreservoar med ovanliggande terrass. Runtom utsikten har träd och buskar tillåtits växa upp. I närheten finns anlagda dammar och promenadstråk och i norr angränsar Gamla Masthuggets landshövdingehus. Tornet är placerat på en vattenreservoar som bildar ett kraftfullt fundament likt en borggård. En bred trappa leder upp på den grusade ytan som omges av en barriär av huggen sten.

Kulturhistorisk kommentar

Vattentornet med Utsikten är uppbyggd med lokal bohusgranit och knyter på så sätt an till Slottsskogens nordiska natur. Med sin för 1890-talet tidstypiska nyrennässans fungerar den både som en tids- och platsmarkör. Utsikten visar utvecklingen av Göteborgs vattenförsörjningssystem och är ett mycket tydligt exempel på stadens ambition att utforma de tekniska anläggningarna som viktiga arkitektoniska blickfång i stadsbilden. Hela komplexet är välbevarat och kulturhistoriskt värdefullt. Värdebärande delar är terrassanläggningen, det höga tornet med sidoställt övre trapphustorn, fasadens grova granitblock, de dekorativa detaljerna såsom listerna och portalen som är utförd av slipad sten och ytterdörrens smidesdetaljer. I interiören är de två trapporna värdebärande.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Utsikten är, främst utvändigt, oförändrad sedan uppförandet. Vid vård och underhållsåtgärder är det av stor vikt att traditionella material och metoder används.
- Vid större restaureringsåtgärder skall miljöns ursprungliga utförande vara vägledande. Åtgärder skall utföras av hantverkare erfarna av traditionella material och metoder samt med antikvarisk medverkan: <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Underhåll av byggnaderna skall ske kontinuerligt.
- Alla restaurerings- och underhållsåtgärder skall dokumenteras.
- Under vegetationssäsongen skall röjning av sly och buskage intill byggnaden ske kontinuerligt.

Sammanfattade riktlinjer för vård och underhåll

- Vid renovering av träfönster skall linoljekitt och linoljefärg användas. Linoljefärg penselstryks.
- Vid renovering och underhåll av järnfönster skall rostskyddsfärg och penselstruken, svart linoljefärg användas.
- Ytterdörrens smidesdetaljer skall vårdas och vid behov skrapas och målas med rostskyddsfärg och svart linoljefärg som penselstryks.
- Vid arbeten med murfogar skall hydrauliskt kalkbruk användas.
- Murfogar och invändig puts bör ses över regelbundet så att fuktproblematik undviks. Diffusionstäta färgtyper och fogbruk/puts skall inte användas.
- Takterassens yttertak bör regelbundet ses över för att undvika läckage.
- Den övre innertrappan i gjutjärn skall vårdas och vid behov skrapas och målas med rostskyddsfärg och svart linoljefärg som penselstryks.
- Den nedre trappspindeln underhålls med rostskyddsfärg och vit linoljefärg som penselstryks.

Restaureringsåtgärder

- Vegetationen har medfört att utsikten successivt försvunnit och tornet skymms allt mer bland de storvuxna träden och sly. Från början var tornet omgivet av kala klippor. En röjning av den täta vegetationen skulle innebära att tornet återigen får en starkare hållning i Slottsskogens och Göteborgs stadsbild.
- Byggnaden uppvisar fuktproblematik invändigt. På fönstrens och dörrarnas insidor finns kondens och på de putsade ytterväggarna framträder flagnande färg, alger och kalk/saltutfällningar. Invändig väggputs och färgtyp bör ses över, liksom fogbruk. Eventuella diffusionstäta material bör vid en restaurering bytas ut mot material som kan släppa igenom fukt. För att komma tillrätta med fuktproblemen bör en utredning utföras och murspecialist med erfarenhet av kulturhistoriska miljöer anlitas.

Kort historik

1891 beslutade stadsfullmäktige i Göteborg att bygga ett nytt vattenförsörjningssystem. Det innebar att vattnet skulle hämtas från Göta Älv och tas in vid Alelyckan. Som ett led i detta byggdes vattenreservoaren med "Utsikten", i Slottsskogen 1898. Arkitekt var Adrian Crispin Peterson och hans son Carl Crispin. Två år senare togs högreservoaren, som rymmer sammanlagt 700 kubikmeter vatten, i drift. Detta är Slottsskogens högsta punkt, 80 meter över havet.

Högreservoaren är än idag i drift.

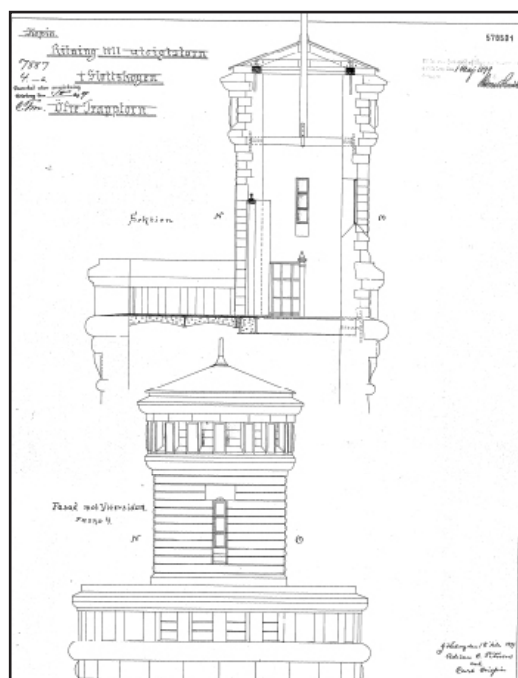
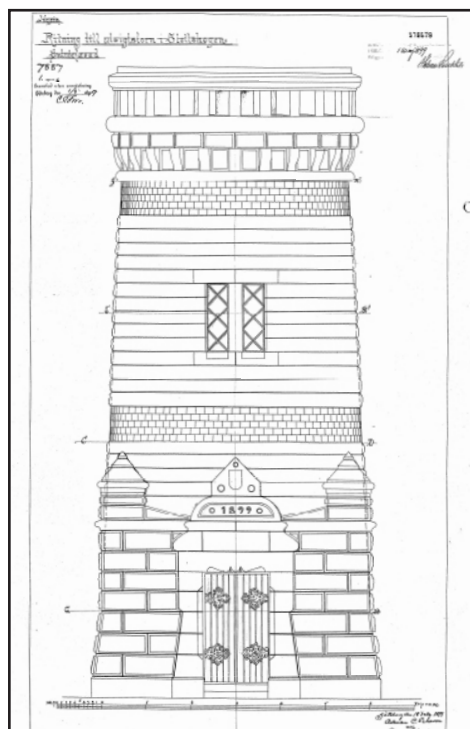
Själva tornet byggdes för att ge göteborgarna möjlighet att se den vackra utsikten.

Förändringshistorik

År 1900 togs högreservoaren i bruk. Exteriört har utsiktstornet inte förändrats sedan dess. På 1960-talet gjordes mindre förändringar interiört då bland annat trappuppgången byggdes om. Nästa förändring skedde under tidigt 2000-tal då vattenbehållaren byggdes om och vattenledningsarna byttes ut.

Verksamhet

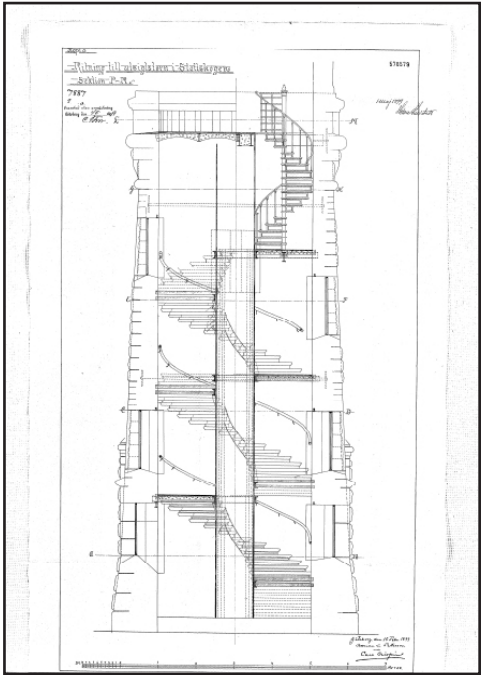
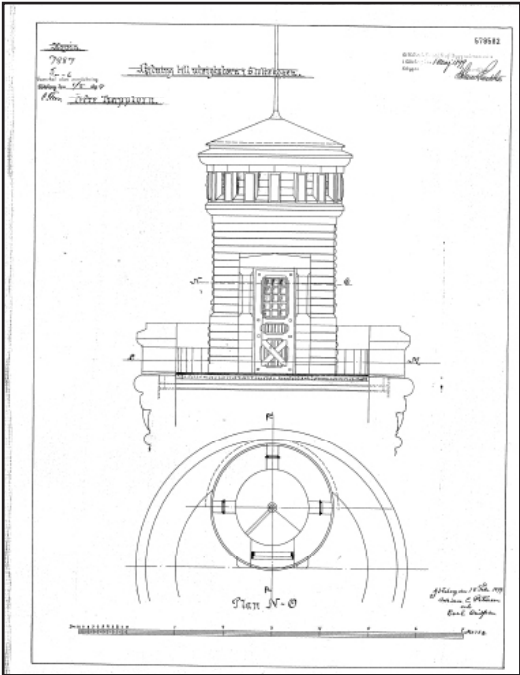
Vattenreservoaren används som högreservoar och bidrar till Göteborgs vattenförsörjning. Därutöver har tornet även funktionen som utsiktsplats för göteborgarna. Aquatoriet arrangerar guidade visningar över sommaren, då ges möjlighet att få komma upp i tornet.

Nybyggnadsritningar över vattentornet från 1899

Utsikten på foto från 1902. Omgivningarna var betydligt kalare än idag.

Nybyggnadsritningar över vattentornet från 1899

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning

Anläggningen utformades som en monumental utsiktsplats med en terrass och ett högt torn med ett sidoplicerat övre trapphustorn. Murar och väggar byggdes med grovhuggna granitblock och band av mindre stenar. De dekorativa detaljerna, bland annat listerna och portalen utfördes av slipad sten. Hela komplexet är välbevarat.

Teknisk beskrivning

Grund

Byggnaden har en betonggrund innehållande vattenreservoaren.

Stomme

Murtegel eller betong.

Fasad

Fasaden består av stora rödaktiga, grovhuggna granitblock och dekorativa inslag med band av mindre, grå stenar. Sockeln utgörs av grå slipad sten. Tornet avslutas med en kraftfull sarg som skapar ett tandsnittsmönster, även den i granit. Det övre, mindre trapphustornet har motsvarande utformning.

Dörrar

En röd, sentida dubbeldörr i plåt med äldre smidesdetaljer och gångjärn i svart. Dörren omges av en kraftig dekorativ portal av slipad sten med året 1899 inhugget.

Fönster

Fönstren sitter i långsmala muröppningar. Fönsterbågarna är okopplade med en ytter- och innerbåge. Den yttre bågen är i gjutjärn med spröjs i rombmönster målat i svart kulör.

Tak

Reservoaren täcks av en grusad yta. Tornet avslutas upptill av en terrass, vars golv är klätt med tjärpapp och där över det lilla tornet som täcks av ett flackt plåttak med flaggstång.

Övrigt

Till anläggningen hör en bred trappa murad i granit.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Fogarna skall lagas med hydrauliskt kalkbruk.
- Portens smidesdetaljer ska vårdas.
- Vid renovering och underhåll av järnfönster skall rostskyddsfärg och penselstruken, svart linoljefärg användas.
- Ytterdörrens smidesdetaljer skall vårdas och vid behov skrapas och målas med rostskyddsfärg och svart linoljefärg som penselstryks.
- Takterassens yttertak bör regelbundet ses över för att undvika läckage.

Utsikten från norr
med den gene-
rösa trappan.

Till vänster
utsikten
från sydost
uppe på
terrassen.

Till höger
terrassen
med kraft-
full, om-
gärdande
stenmur.

Utsikten från väster, här syns vattenreservoaren som bas för utkikstornet med sin terrass.

Utsikten från tornet är storslagen. Här syns vyer över Masthugget och älven till Lindholmen.

Dörren omges av en kraftig dekorativ portal av slipad sten med årtalet 1899 inhugget

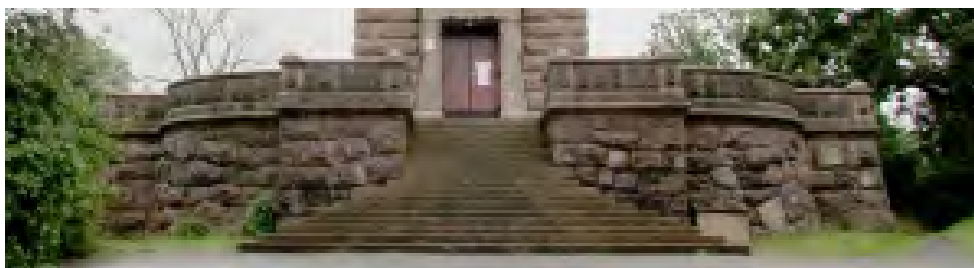
Tornets utsiktsplats som omgärdaas av en kraftig sarg av granit med koppartäckning.

Fönstren är utformade som gluggar. Spröjsningen skapar ett rombmönster.

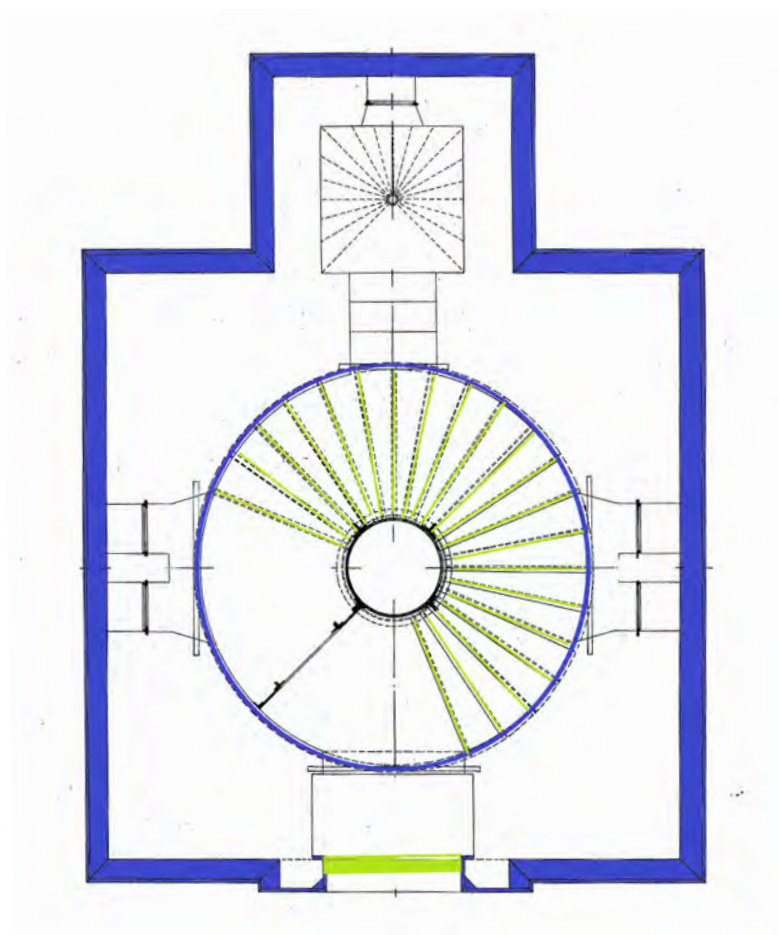
Växtligheten runt tornet gör det nästan osynligt sommartid

En monumental trappa leder upp till terrassen.

INTERIÖR

Planlösningens kronologi

Äldre väggar från byggnadens uppkomst.

Senare tillkommen ytterdörr och förändrade trappsteg.

Övergripande beskrivning av interiören

Utsiktstornet består av ett cylinderformat rum ovan vattenreservoaren. Tornrummet har vitmålad, putsade väggar som bryts upp av fönstergluggar. Tornrummet har en rund planform och domineras av en centralt placerad spiraltrappa i gjutjärn som leder upp till tornets topp. Högst upp finns en mindre trappa i gjutjärn som leder upp till det mindre sidotornet.

Golv

Gråmålat terrazzogolv längst ned, samt vid trappans avsatser. Trappans steg har en exponerad terrazzo.

Väggar

Tornväggarna är vitslammade och putsade stenväggar. Den centrala trappspindeln är en kraftfull, nitad cylinder i stål av fransk modell som är vitmålad. Utmed väggen sitter en sentida handledare i trä.

Dörrar

Sentida ståldörrar, rödmålad entrédörr längst ned och obehandlat stål högst upp.

Fönster

Fönstren består av en ytter- och en innerbåge som båda är spröjsade i ett rombmönster. Innerbågarna är i gråmålat trä. De lägre fönstren är försedda med smidesgaller och utvändigt igensatta.

Tak

Ståltak målat i vitt.

Övrigt

Trappan har en handledare som löper hela vägen upp. Högst upp återfinns en mindre spiraltrappa som leder upp till det övre sidotornet. Trappan antas vara ursprunglig och är av svartmålat gjutjärn och konstfullt utfomat gjutjärnsräcke. Stegen är belagda med gråbeige terazzo.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Vid renovering av träfönster skall linoljekitt och linoljefärg användas. Linoljefärg penselstryks.
- Murfogar och invändig puts bör ses över regelbundet så att fuktproblematik undviks. Diffusionstäta färgtyper och fogbruk/puts skall inte användas. För att komma tillrätta med fuktproblemen bör en utredning utföras och murspecialist med erfarenhet av kulturhistoriska miljöer anlitas.
- Den övre innertrappan i gjutjärn skall vårdas och vid behov skrapas och målas med rostskyddsfärg och svart linoljefärg som penselstryks.
- Den nedre trappspindeln underhålls med rostskyddsfärg och vit linoljefärg som penselstryks.

Den sista trappan högst upp i tornet är av gjutjärn och kan vara original sedan byggnadstiden.

De nedre delarna av trappan har en stålkonstruktion från 1960-talet..

Gjutjärnsräcket med konstfull utformning.

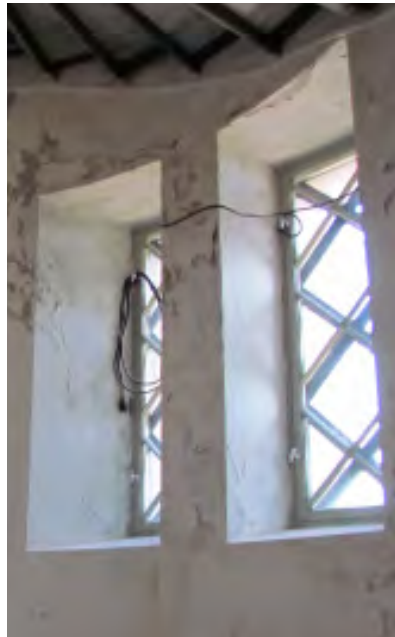
Trappans stålkonstruktion

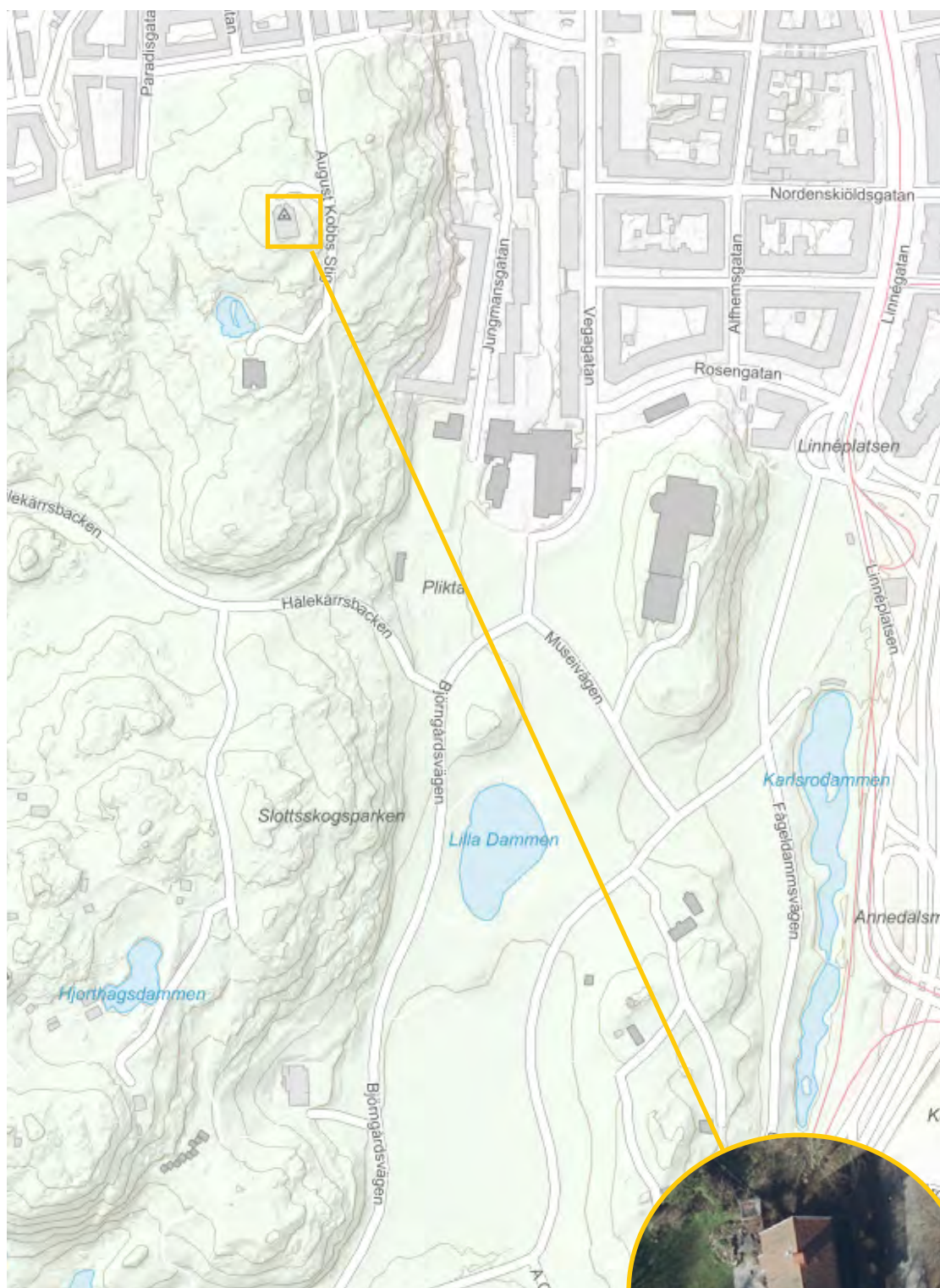
Stegen i terrazzo.

Innerbågen med spröjs som ger ett rombmönster..

De lägre fönstren är gallerförsedda.

Administrativa uppgifter

Adress: August Kobbs Stig 5

Förvaltare: Fastighetskontoret

Verksamhet: Privatbostad

Bevarandeprogram: Nummer 16

VAKTSTUGA AUGUST KOBBS STIG

Miljöbeskrivning

Vid ingången till Slottsskogen vid August Kobbs stig uppfördes den senast tillkomna vaktstugan. Den äldre stenmuren framhäver den norra entrén och en stig slingrar sig mjukt förbi vaktstugan. Strax innanför muren skymtas den röda stugan. Entrén vetter mot väster, dold för förbipasserande besökare. På gården Mot väster inramas byggnaden av en trädgård med planteringar och buskar.

Kulturhistorisk kommentar

Vaktstugan hör till de byggnader som uppfördes som bostad för parkens personal och är en av fyra ännu befintliga vaktstugor. Stugan är utformad med ett tillbakahållet, 20-talsklassicistiskt formspråk. Stugan har idag enklare uttryck än då den uppfördes, men har en viktig roll som en av tre befintliga vaktstugor vid parkens entréer. Det kulturhistoriska värdet ligger i byggandens volym och material. Ett särskilt värde också ligger i den lilla farstukvisten.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Den norra vaktstugan vid August Kobbs stig har utvändigt genomgått förändringar som gör att den ursprungliga karaktären delvis förändrats och förenklats. Stugan är dock värdefull som en av tre bevarade vaktstugor in till parken. Vid vård och underhållsåtgärder är det av stor vikt att traditionella material och metoder används.
- Vid större restaureringsåtgärder ska miljöns ursprungliga utförande vara vägledande. Åtgärder ska utföras av hantverkare erfarna av traditionella material och metoder samt med antikvarisk medverkan: <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Underhåll av byggnaderna skall ske kontinuerligt.
- Alla restaurerings- och underhållsåtgärder ska dokumenteras.
- Under vegetationssäsongen skall röjning av sly och buskage intill byggnaden ske kontinuerligt.

Sammanfattade riktlinjer för vård och underhåll

- Vid renovering av träfönster ska linoljekitt och linoljefärg användas. Befintlig färg skrapas och linoljefärg penselstryks.
- Vid arbeten med murfogar skall hydrauliskt kalkbruk användas.

Restaureringsåtgärder

- Renoveringsåtgärder har medfört att byggnaden utvändigt har förenklats. Exempelvis har fönster bytts ut till en enklare modell. Fasaden har också målats med akrylatfärg. En målsättning kan vara att på sikt återgå till mer ursprunglig modell på fönster där de har bytts samt att undersöka den ursprungliga kulören och återgå till en mer ursprunglig färgsättning.

Kort historik

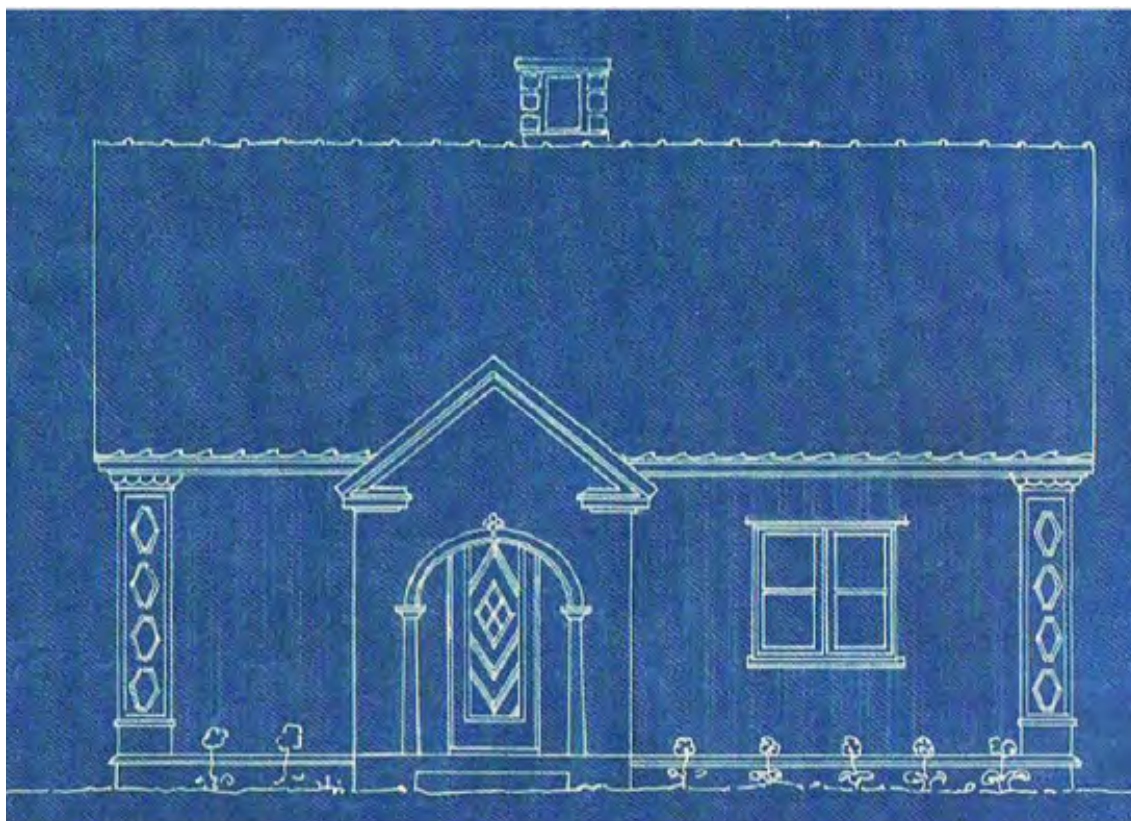
Parkvaktstugan vid August Kobbs stig var den sista vaktstugan som tillkom i Slottsskogen. Stugan byggdes 1922 med en annan utformning än de äldsta vaktstugorna. Originalritningar visar att stugan hade 20-talsklassicistiska drag med en blandning av strama och lekfulla uttryck. Stugan är uppförd i 1½ plan med källare.

Förändringshistorik

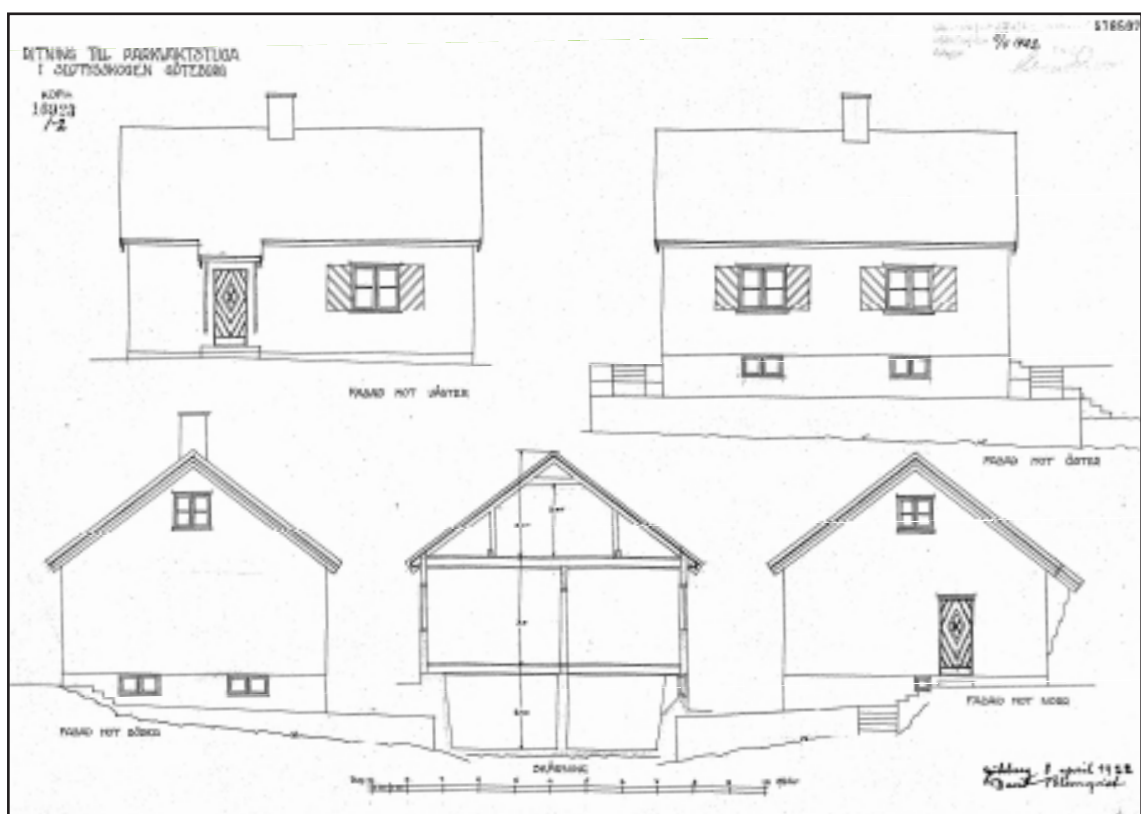
Av de kvarvarande parkvaktstugorna är det denna stuga som har förändrats mest sedan uppförandet. Fasadens uttryck har förenklats, med tiden har de utsmyckade knuthusen ändrats till vita knutbräder. Den större ombyggnationen gjordes 1984 vilket har gett stugan ett nytt arkitektoniskt uttryck. De fiskbensmönstrade dörrarna och fönsterluckorna har dock bevarats.

Verksamhet

Parkvaktstugan används som privatbostad.

Nybyggnadsritning 1922 (Idrotts- och Föreningsarkivet).

Nybyggnadsritning 1922 (Idrotts- och Föreningsarkivet).

Vaktstugan ligger uppe till höger strax innanför den norra entrén till parken från Gamla Masthugget. Ur Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, del 1 nr 19 Slottsskogen, miljö nr 16

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning

Den norra vaktstugan vid August Kobbs Stig är en liten stuga uppförd på dubbel bredd med strama arkitektoniska drag. Byggnaden är utformad med ett tillbakahållet, 20-talsklassicistiskt formspråk som med tiden förenklats. Även nationalromantikens stilideal syns tydligt i den röda stugan med vita knutar, fönsterluckor och brant sadeltak.

Teknisk beskrivning

Grund

Murad natursten med cementfog.

Stomme

Plankstomme.

Fasad

Fasad klädd med locklistpanel målad med akrylatfärg i faluröd kulör och vita knutar.

Dörrar

En rombmönstrad bräddörr med rombformad, spröjsad glasruta i mitten. Dörren är målad i blå kulör. Vid sidorna av entrén sitter profilerade brädor med utsirade mönster

Fönster

Sentida, ospröjsade tvåluftsfönster med vitmålad karmar och omfattningar. Fönstren har blå fönsterluckor med diagonalt mönster.

Tak

Brant sadeltak klätt med enkupigt rött lertegel. Hängrännor och stuprör samt fotplåtar är utförda i vit, ytbelagd plåt. Taket är förlängt ner över entrén som ett skyddande pulpettak. Övrigt Murad skorsten i rött tegel täckt med en röd plåthuv.

Övrigt

Framför entrén finns en låg trappa uppbyggd av kraftiga naturstensblock.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Vid arbeten med grund och entrétrappa bör cement avlägsnas och fogning ske med hydrauliskt kalkbruk.
- Vid ommålning av fasaden skrapas färgen ner och målas med röd oljefärg.
- Knutar och fönsterfoder behandlas med vit linoljefärg som penselstryks.
- Fönster, fönsterluckor och ytterdörr behandlas med linoljefärg som penselstryks.
- Inför en eventuell förändring av färgsättning eller annan förändring av exteriören ska en antikvarisk förundersökning utföras. Det kan övervägas att återgå till ett äldre, mer ursprungligt utseende på exteriören.
- Rännor och rör bör på sikt bytas mot plåtrännor med skarpa knäckar.
- Grund och källare bör inspekteras för att se till att fuktproblem undviks.

Vy från den norra entrén in i parken. Vaktstugan ligger upphöjd till höger om stigen. En kraftig naturstensmur bildar entré in till parken.

Till vänster stugan sedd från nordöst från gångstråket in i parken. Till höger sydfasaden.

Gårdsfasaden i väster med anslutande trädgård. Ytterdörren med romb-mönster.

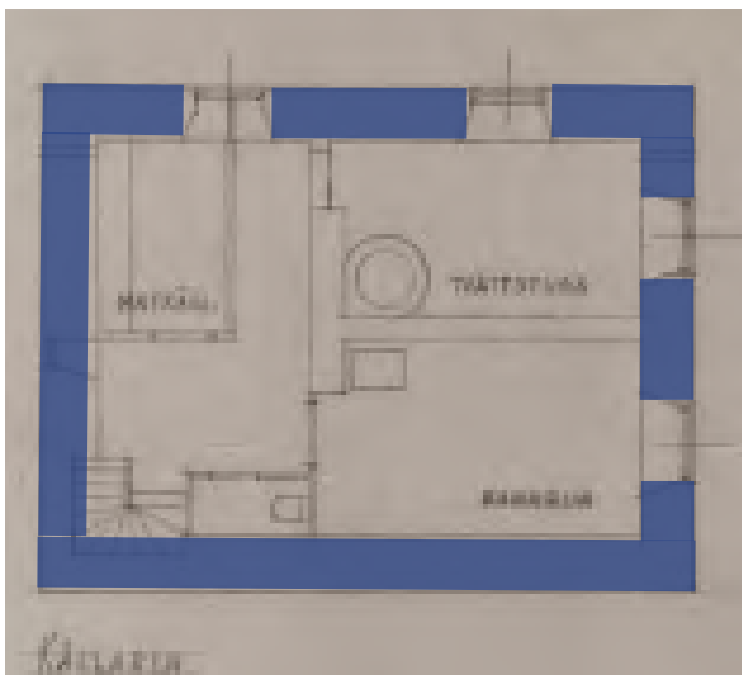

Till vänster en utmejslad detalj i förstukvistens sidor. Nedan ett av fönstren med snedställd panel i luckorna.

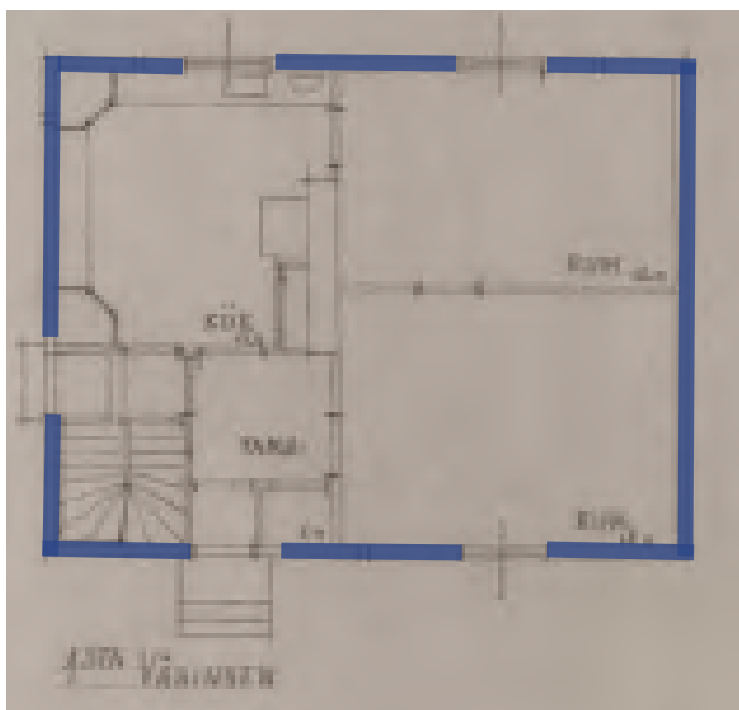

INTERIÖR

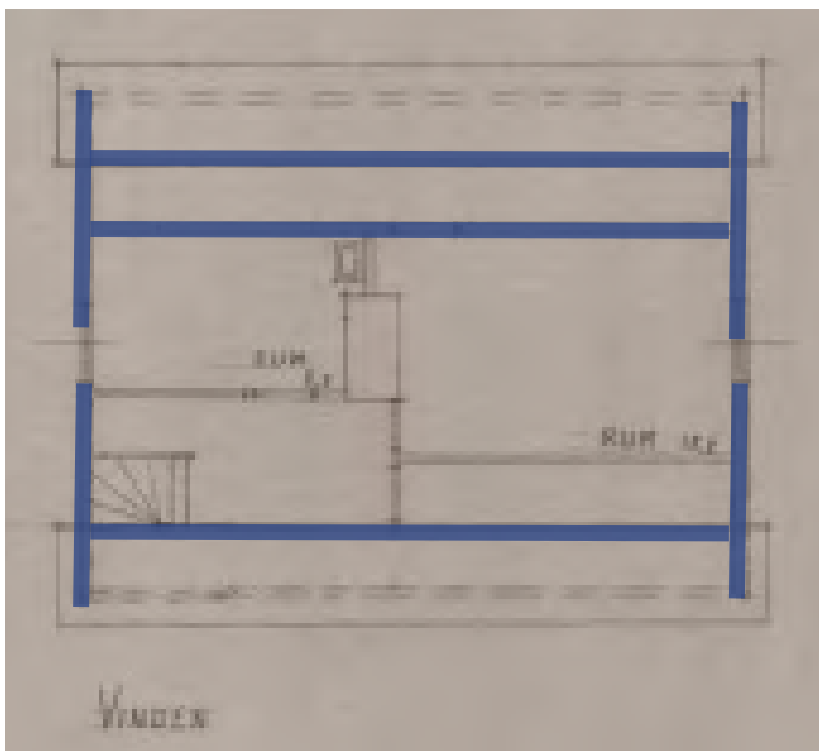
Planlösningens kronologi

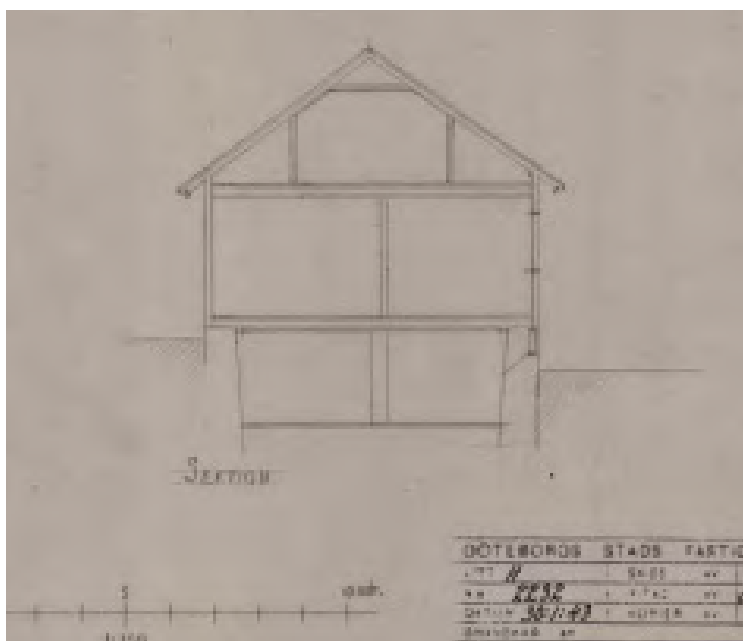
Källaren

Bottenvåningen

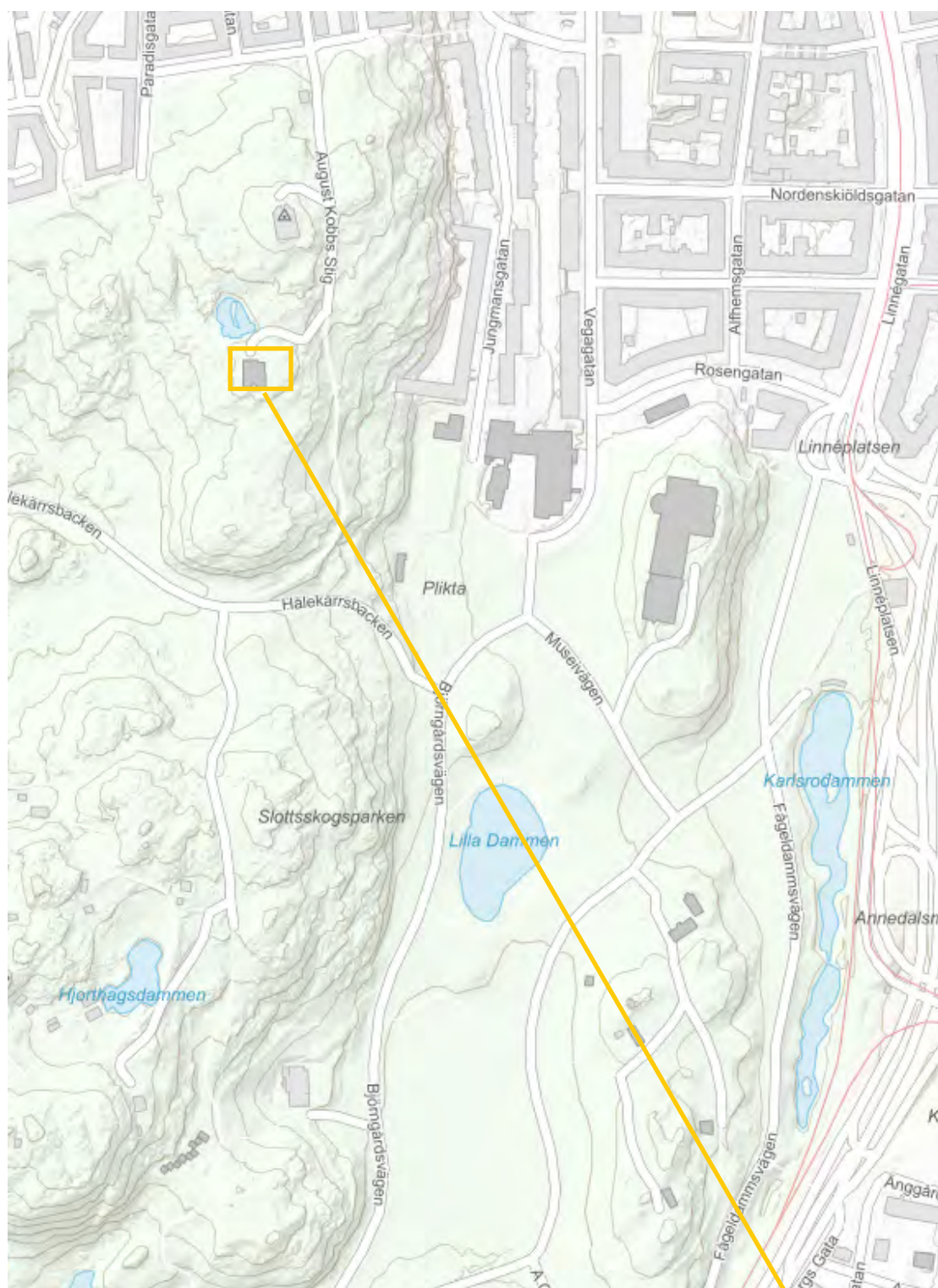

Vinden

Sektionsritning

- Äldre väggar från byggnadens uppkomst.
- Äldre dörr- och fönsterbågar.
- Väggar uppförda 1990 efter brand.
- Dörrar och fönsterbågar tillkomna efter 1990.
- Äldre dörr som placerats efter kontorsrenoveringen.

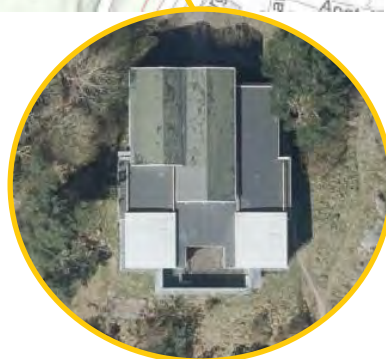
Administrativa uppgifter

Adress: Björn Hedvalls Stig 4

Förvaltare: Higab AB

Verksamhet: Observatorium

Bevarandeprogram: Nummer 17

OBSERVATORIET

Miljöbeskrivning

Observatoriet ligger högt beläget i den norra, skogsrika delen av parken nära Slottsskogens högsta punkt, strax söder om vattentornet. Byggnaden är uppförd i betong i en våning med ljusblå, putsade fasader som är täckta med klotterskyddsnät i metall. Byggnaden kröns av två parallella sadeltak respektive flacka tak. Den rymmer bland annat samlingsrum och två paviljonger med teleskop där taken kan öppnas. Byggnaden är låg och döljs till stor del av omgivande växtlighet. Utanför entrén åt norr finns en anlagd damm och runtom löper promenadstråk. Åt övriga väderstreck omges byggnaden av naturmark med berg och växtlighet med främst tallar.

Kulturhistorisk kommentar

Observatoriet uppfördes 1985 efter ritningar av B&B Lidström Arkitektkontor AB. Det ersatte då en äldre träbyggnad som funnits i parken sedan 1929. Slottsskogsobservatoriet är Sveriges första publika observatorium som sedan 1920-talet utbildat och hållit visningar för allmänheten i astronomi.

Byggnaden är ett sentida tillskott i parken som har en värdefull funktion som folkbildande observatorium, en funktion som funnits i parken under lång tid men i annat utförande. Observatoriet ligger väl inpassat i den omgivande naturmiljön.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Observatoriet är till stor del oförändrat sedan uppförandet och funktionen har funnits i Slottsskogen sedan 1929.
- Materialen är till stor del slitstarka som betongsten och klinker.
- Vid större restaureringsåtgärder ska miljöns ursprungliga utförande vara vägledande.
- Underhåll av byggnaderna ska ske kontinuerligt.
- Alla restaurerings- och underhållsåtgärder ska dokumenteras.
- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnaden ske kontinuerligt.

Sammanfattade riktlinjer för vård och underhåll

- Det kan övervägas att intill fasaderna plantera slingerväxter, så att fasadens skyddsgaller inte upplevs som ett så påtagligt uttryck hos byggnaden.

Initiativ till att skapa ett forskningsinriktat observatorium i Slottsskogen fanns redan 1918 men förverkligades inte då det saknades medel. 1929 kunde det första observatoriet byggas efter att ingenjören och redaktören Barthold Lundén donerat sitt teleskop till Göteborgs stad 1926. Detta observatorium var en enkel träbyggnad om 16 kvadratmeter.

Under hösten 1985 uppfördes det nuvarande observatoriet efter ritningar av Bengt & Brita Lidström Arkitektkontor. Det användes första gången den 22 november samma år i samband med att Halleys komet blev synlig efter 76 år.

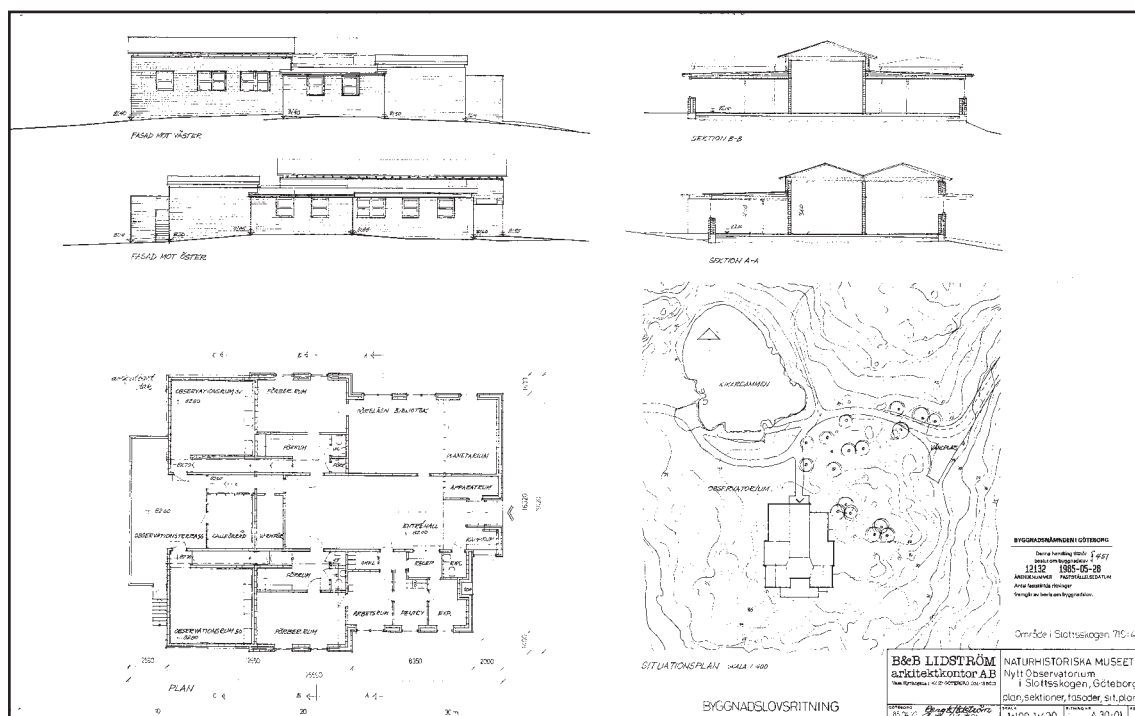
En donation från Hasselblads stiftelse 2003 gav observatoriet ännu en gång ett modernt spegelteleskop. Byggnaden har ett rum med utställningar och en modell av stjärnhimlen, ett föredragsrum och två rum med avtagbara tak för teleskopen. Verksamheten drivs av Slottsskogsobservatoriets Vänner och huset ägs av Higab.

Byggnaden är till stor del oförändrad sedan uppförandet.

Observatoriet drivs av föreningen Slottsskogsobservatoriets vänner som håller utbildningar och visningar för allmänheten och lektioner för skolklasser. Vid klart väder kan det finnas möjligheter att kika på himlen och vid mulet väder hålls visningar och föredrag.

Det gamla observatoriet uppfört
1929

Nybyggnadsritningar över observatoriet från 1985.

Observatoriet sett från norr med huvudentrén. Växtlighet i kombination med den låga byggnaden gör att den skymts till stor del från håll.

Ovanför entrén finns ett fält med den ingjutna texten "Per aspera ad astra", ungefär "Mot stjärnorna genom svårigheter".

I huvudfasaden sitter dekorativa symboler i smide för de olika stjärnbilderna.

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning

Observatoriet är en låg byggnad uppförd i betong med ljust blåmålade väggar. Byggnaden har i vissa delar sadeltak och i andra delar flacka takpartier. Byggnadens kulör gör den synlig på nära håll men den är annars väl inpassad i naturmiljön på bergssluttningen. Omgivande grönska bäddar in den på platsen. Fasaderna är klädda med ett klotterskyddsnät och på delar av fasaden sitter taggtråd som hindrar intrång. Funktionen av observatorium har funnits i Slottsskogen sedan 1929. Den nuvarande byggnaden är till stor del oförändrad sedan den uppfördes 1985.

Teknisk beskrivning

Grund

Byggnaden har en gjuten grund av betong.

Stomme

Betongblock och betongbalkar.

Fasad

Fasaden består av betongblock vars struktur är synliga i den ljust blåmålade fasaden. Delar av fasaderna saknar fönster och i vissa partier sitter vita, kvadratiske fönster med korspost. På entréfasaden sitter ett horisontellt fält med monterade järndekorationer, symboler för stjärnbilderna.

Dörrar

Entrépartiet är indraget i fasaden i en nisch och har en röd dubbeldörr i plåt med överljus. Ovanför porten sitter ett gjutet, slätt fält med infälld text "Per aspera ad astra". I söder finns en port som leder upp till observationsterassen. Även denna är en röd plåtdörr.

Fönster

I vissa delar av fasaderna sitter kvadratiske, vita fönster med korspost.

Tak

Delar av takfallen är utformade som sadeltak och delar är flacka. Större delen av fallen är täckta med svart pappshingel och de båda observationspaviljongerna i söder har tak av korrugerad plåt som kan rullas undan när himlen skall observeras.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Det kan övervägas att plantera slingerväxter på fasadernas skyddsgaller så att detta upplevs som ett mindre påtagligt uttryck hos byggnaden.

Utsiken från entrén mot norr över Kikardammen.

Den sydvästra fasaden.

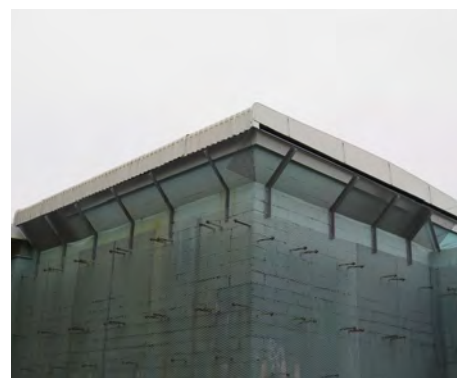
Östfasaden. Byggnaden är inbäddad i grönska.

Observatoriet ligger inpassat i den omgivande naturmiljön med bergknallar och uppvuxna träd, till stor del tallar.

Till vänster syns delar av sydfasaden med observationsterassen och en av observatoriepaviljongerna, som även syns till höger.

Taggtråd och klotterskyddsnät signalerar tillträdesförbud.

Detaljer från den blåmålade fasaden och entrén med ovanliggande textfrisen.

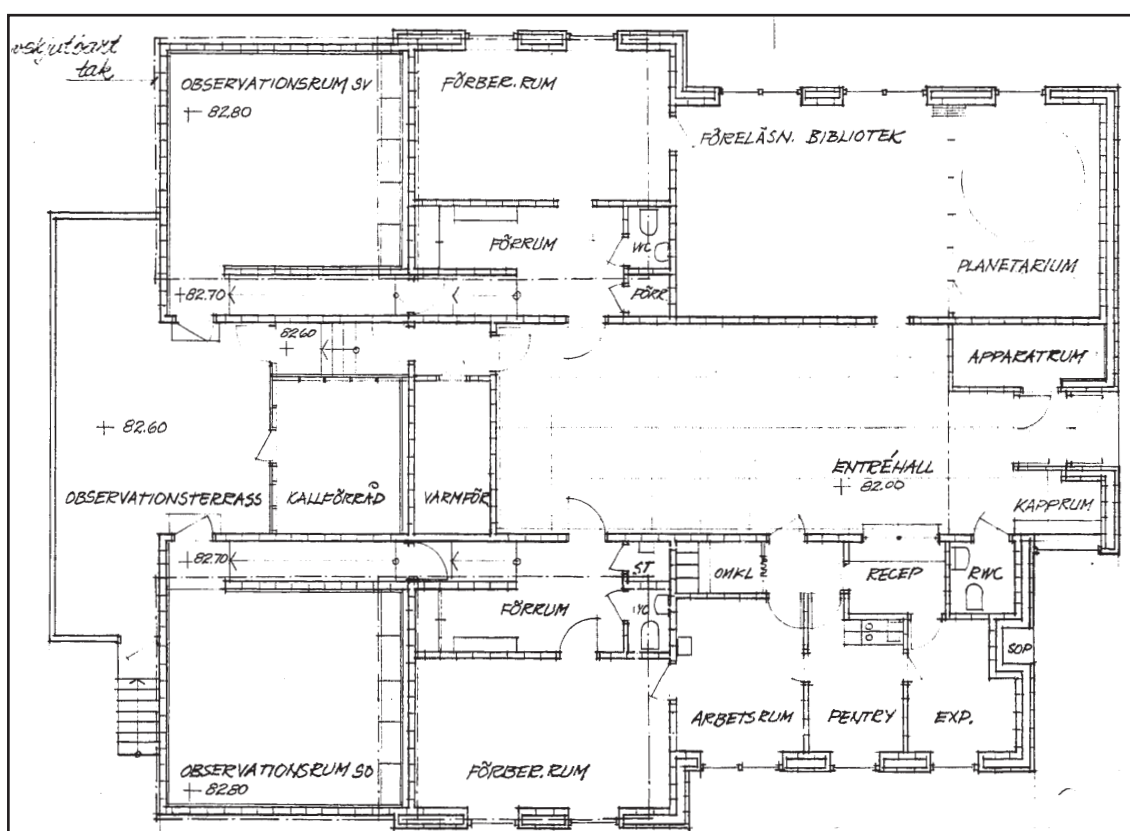

Till vänster huvudfasaden och till höger ett parti av östfasaden.

INTERIÖR

Planlösning

Planlösningen är oförändrad sedan uppförandet.

Övergripande beskrivning

Byggnaden har ett rum med utställningar och en modell av stjärnhimlen, ett föredragsrum och två rum med avtagbara tak för teleskopen.

Interiören domineras av entréhallen med dess utställning om rymden. Modeller av planeter hänger från taket och monstrar och informations-tavlor finns på väggarna.

Teknisk beskrivning

Golv

Vita respektive rödgula klinkerplattor.

Väggar

Vitmålad alternativt obehandlad betongsten.

Dörrar

Vinröda entrédörrar i plåt. Innerdörrarna är blå, släta dörrar klädda med blå laminat.

Fönster

Vita, kvadratiske fönster med korspost.

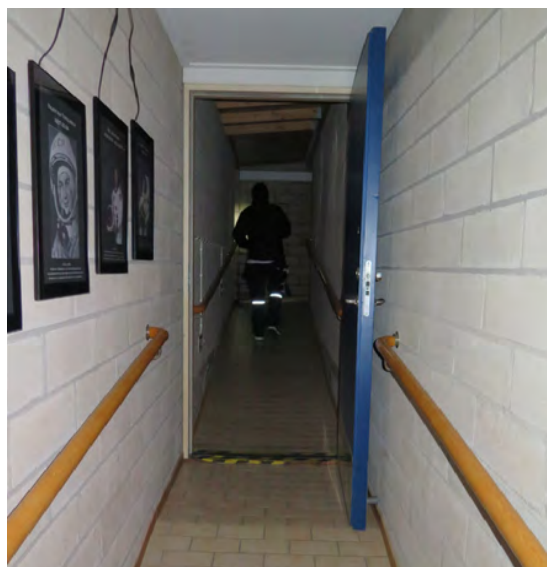
Tak

Innertaken har olika utförande i de olika utrym-mena. I entrén sitter ett bräddtak. I entréhallen uppvisar synliga träribbor så att en kasettstruktur bildas. Taket är målat svart. I observationspaviljongerna är yttertaken desamma som innertaken, ett korrugerat plåttak som går att rulla åt sidan.

I några utrymmen är innertaket putsat och vitmålat.

Riktlinjer för vård och underhåll/Skötselåtgärd:

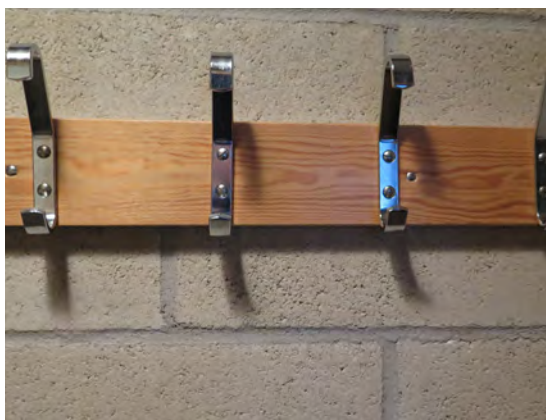
- Vid skötsel och underhåll skall byggnadens ursprungliga utförande och material vara vägledande.

Överst entrén och ovan en av de smala passager som leder in till de båda observationspaviljongerna.

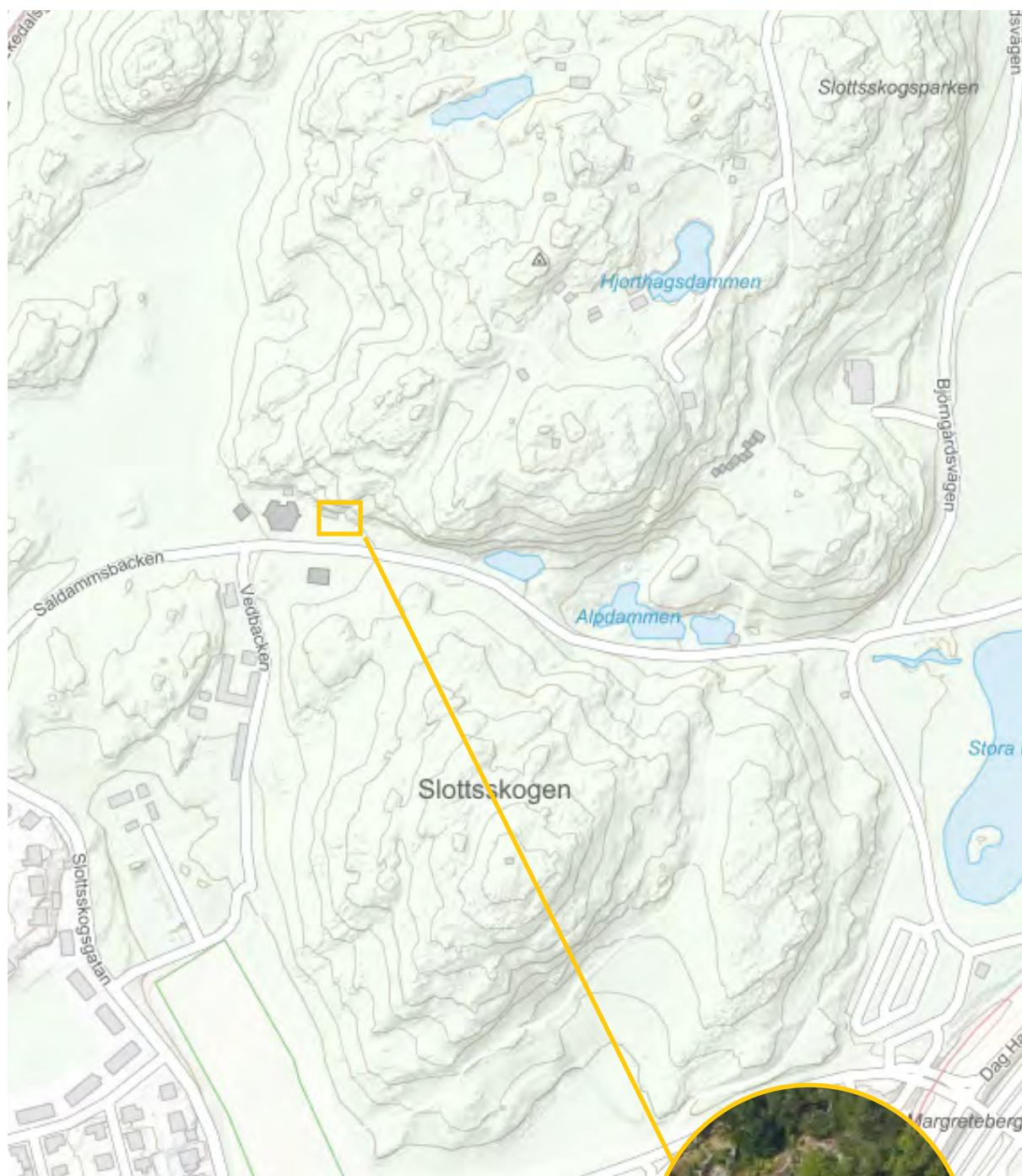
Entréhallen med utställning om rymden. Väggarna består av vitmålad betongsten. På golvet ligger rödgul klinker.

Ovan detaljer på klinkergolv och betongsten i innerväggarna..

I de två observatoriepaviljongerna finns kikare och plåttak som går att dra undan .

Administrativa uppgifter

Adress: Säldammsbacken

Förvaltare: Fastighetskontoret

Verksamhet: Vakant

SVANHUSET

Miljöbeskrivning

Svanhuset är placerat i Slottsskogens sydvästra del tätt upp mot berget alldeles intill Fågelhuset med sin bassäng med pingviner. Framför Svanhuset finns en rundad bassäng gjuten i betong ämnad för svanarna att simma i. Svanhuset omgärdas av ett enklare grönt gunnebostaket som svänger i en halvcirkel runt hela anläggningen. Huset trycker sig tätt mot berget i norr och mot söder finns öppna och prydliga gräsytor .

Kulturhistorisk kommentar

Svanhuset hör till de tidiga byggnader som kom till i samband med Slottsskogens anläggande. Byggnaden har trots förändringar en god arkitektonisk kvalitet.

Det kulturhistoriska värdet ligger både i dess funktion som djurskydd liksom i det arkitektoniska uttrycket. Värdebärande delar är fasadpanelen med vindbrädor och takfot utsmyckade med lövsågerier samt de stora smårutsindelade fönstren.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Djurgårdarna hör till de ganska få äldre djurstallar som ännu finns kvar i Slottsskogen. Byggnaderna är lika tisdtypiskt som omsorgsfullt utformade. Det kulturhistoriska värdet ligger både i dess funktion som djurskydd liksom i det arkitektoniska uttrycket.
- Vid större restaureringar eller ombyggnader ska byggnadernas originalutformning vara vägledande och antikvarie ska medverka. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Byggnaderna underhålls med metoder och material som upprätthåller de kulturhistoriska värdena.
- Underhåll av byggnaderna ska ske kontinuerligt.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Materialval och detaljutförande är av största vikt.
- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnader ske kontinuerligt.

Sammanfattande riktlinjer för vård och underhåll

Exteriör

- Håll grunden fri från växtlighet som binder fukt till byggnaden.
- Rensa byggnaden från skyltar, strålkastare och kameror. Dessa kan placeras på annat sätt i närheten.
- Fasadens skador ska lagas. Fasadbrädor byts eller lagas i. Vid byte av panel bör eventuell originalpanel identifieras och stå som modell för de kompletterande.
- Hyvlad panel indikerar att linoljefärg har och ska användas, sågat virke indikerar att till exempel tjära har använts.
- De äldre dörrarna skrapas, trälagas och målas med linoljefärg.
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Taket ska vara täckt med rött enkupigt lertegel som ska rensas från mossor och annan påväxt som binder fukt till teglet.

Interiör

- Interiören bör inte målas med akrylatfärg.

Restaureringsåtgärder

- Originalbehandling av fasaderna kan sökas och återanvändas.

Kort historik

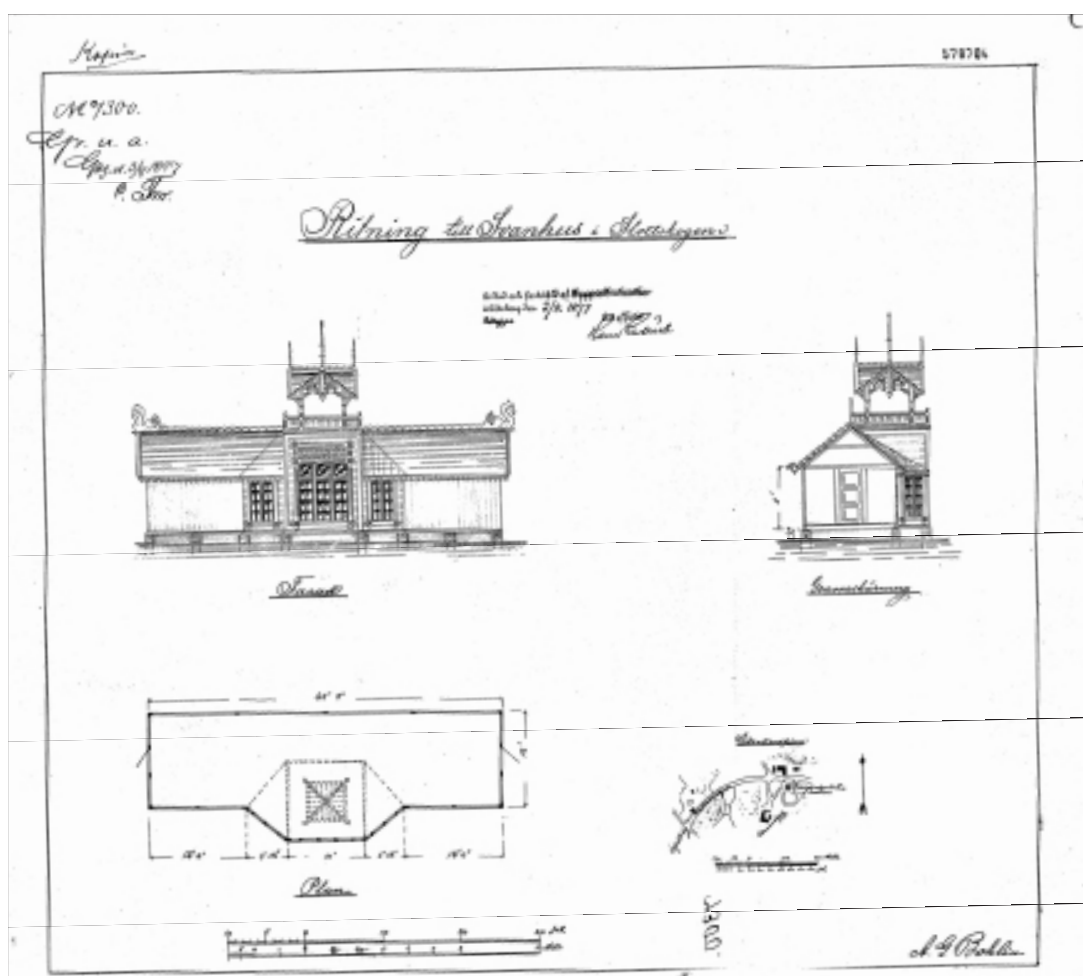
Svanhuset uppfördes år 1897. Det säges att August Kobb själv bekostade Svanhuset.

Förändringshistorik

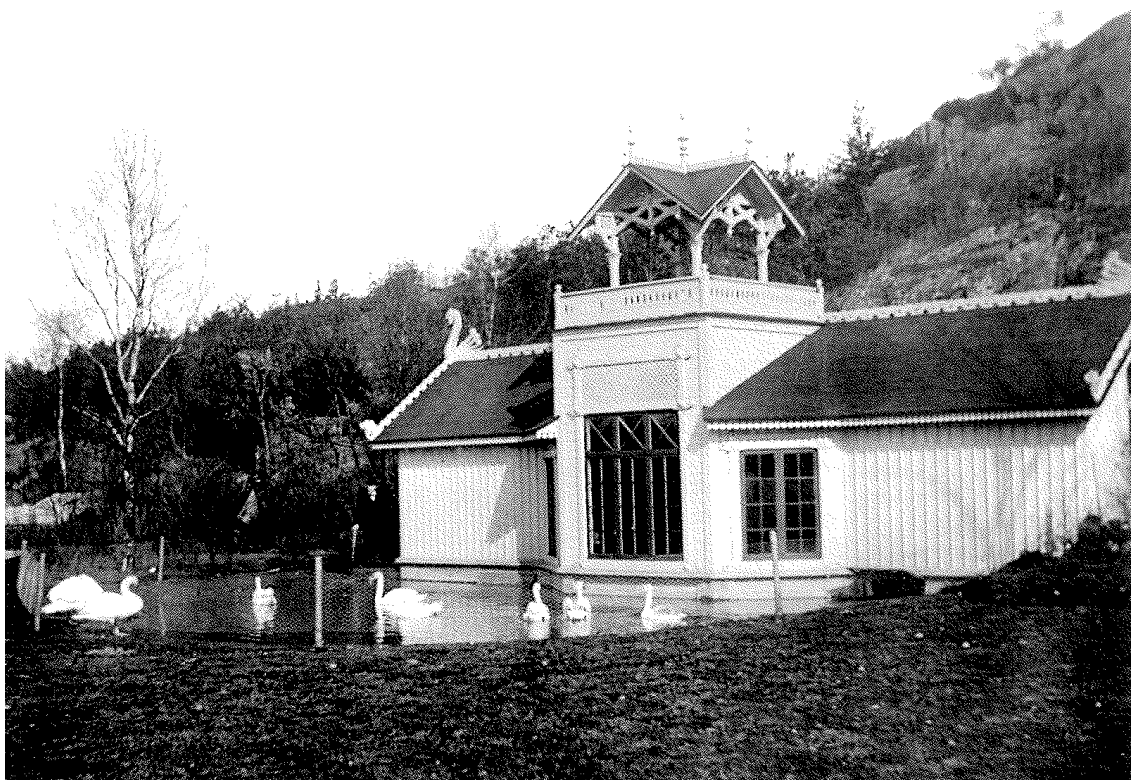
Svanhusets exteriör har förändrats och förenklats genom åren. Den lilla takpaviljongen har tagits bort från huset. Det utskjutande mittenpartiet är även det borta och sidofönsterna står nu rakt mot den nyare väggen. Även mittenfönstret är borttaget och på den platsen finns idag en öppning in i fasaden. Snickerierna på takåsen som avslutades med en svan över varje gavel har lika så försvunnit.

Verksamhet

Svanhuset är idag tomt men det finns planer på att återigen inhysa djur på platsen.

Ritning till Svanhus
i Slottsskogen 1897
signerat Harald
Lindvall.

Svanhuset vid uppförandet.

Svanhuset i dag.

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning av exteriören

Svanhuset är elegant i sin enkelhet. Huset är relativt långt och lågt under ett rött tegeltak. Det står delvis på pålar där svanarna ska kunna simma in. Fasaden artikuleras genom två smårutsindelade fönster, vindbrädor och takfot är utsmyckade med lövsågerier. På var gavel finns en dörr och över dörren ett mindre fönster.

Teknisk beskrivning av exteriören

Grund

Gjuten i betong.

Stomme

Stolperverk

Fasad

Vit målad profilerad hyvlad locklistpanel. Takfot och vindbrädor har fått lövsågerier.

Tak

Sadeltak beklätt med enkupigt lertegel.

Dörrar

Dörrarna är enkla med gråmålad liggande panel.

Fönster

Fönstren är rektangulära och gråmålade med två bågar och mittpost. Varje båge är indelad i åtta rutor. På gaveln över dörren sitter ett fönster där spröjsen bildar två kryss med en avdelande spröjs emellan. Detta ger rutorna en triangulär form.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Håll grunden fri från växtlighet som binder fukt till byggnaden.
- Fasadbrädor ska vara hyvlade och ska målas med linoljefärg.
- Fönsterbågarna målas med linoljefärg och penselstryks. Glasen kittas med linoljekitt. Bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Taket ska vara täckt med rött enkupigt lertegel.

Svanhuset är placerat mot berget. I bakgrunden syns Fågelhuset.

Svanhuset från söder, bassängen sträcker sig in under huset..Notera det originellt utformade mitten partiet där tidigare ett burspråk med takbalkong funnits.

Svanhuset från väster
med pingvinernas
bassäng i förgrunden.
Notera fönstret över
dörren.

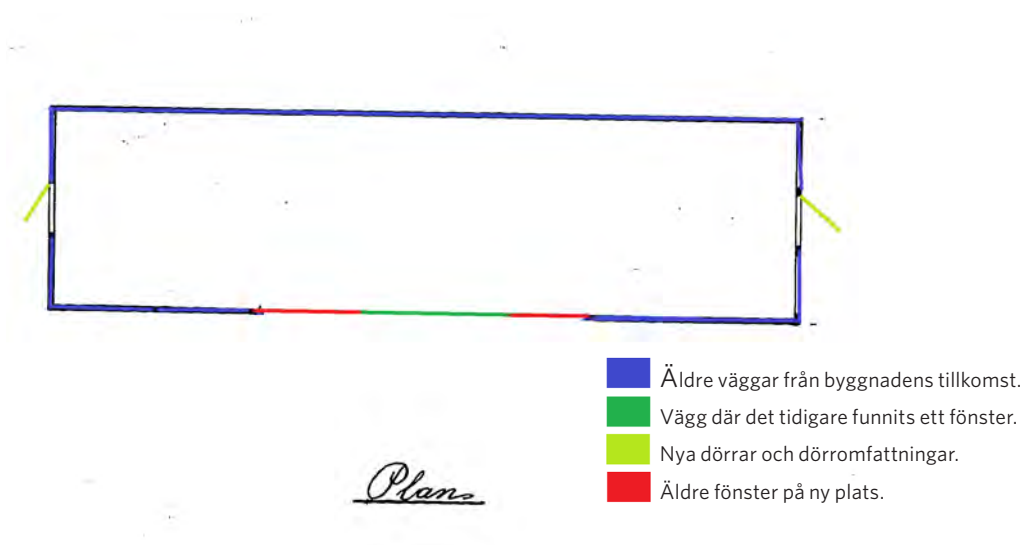
Huset har fått lövsågerier vid takfot och vindbräda.

Svanhuset från öster.

INTERIÖR

Planlösningens kronologi

Övergripande beskrivning av interiören

Invändigt är Svanhuset utan golv då bassängen sträcker sig in under huset. Vid den östra gaveln finns ett avskilt rum. Insidan består av träplank och takstolen är synlig.

Golv

Betonggolv och bassäng

Väggar

Plankväggar med synlig stolpverkskonstruktion.

Dörrar

Gråmålade paneldörrar med liggande gles panel.

Fönster

Fönstren är rektangulära och gråmålade med två bågar och mittpost. Varje båge är indelad i åtta rutor. På gaveln över dörren sitter ett fönster där spröjsen bildar två kryss med en avdelande spröjs emellan. Detta ger rutorna en triangulär form.

Tak

Trätak öppet tillnock och synlig takstol

Övrigt/kommentar

Interiören antas vara ursprunglig och av hög kulturhistorisk relevans.

Riktlinjer för vård och underhåll

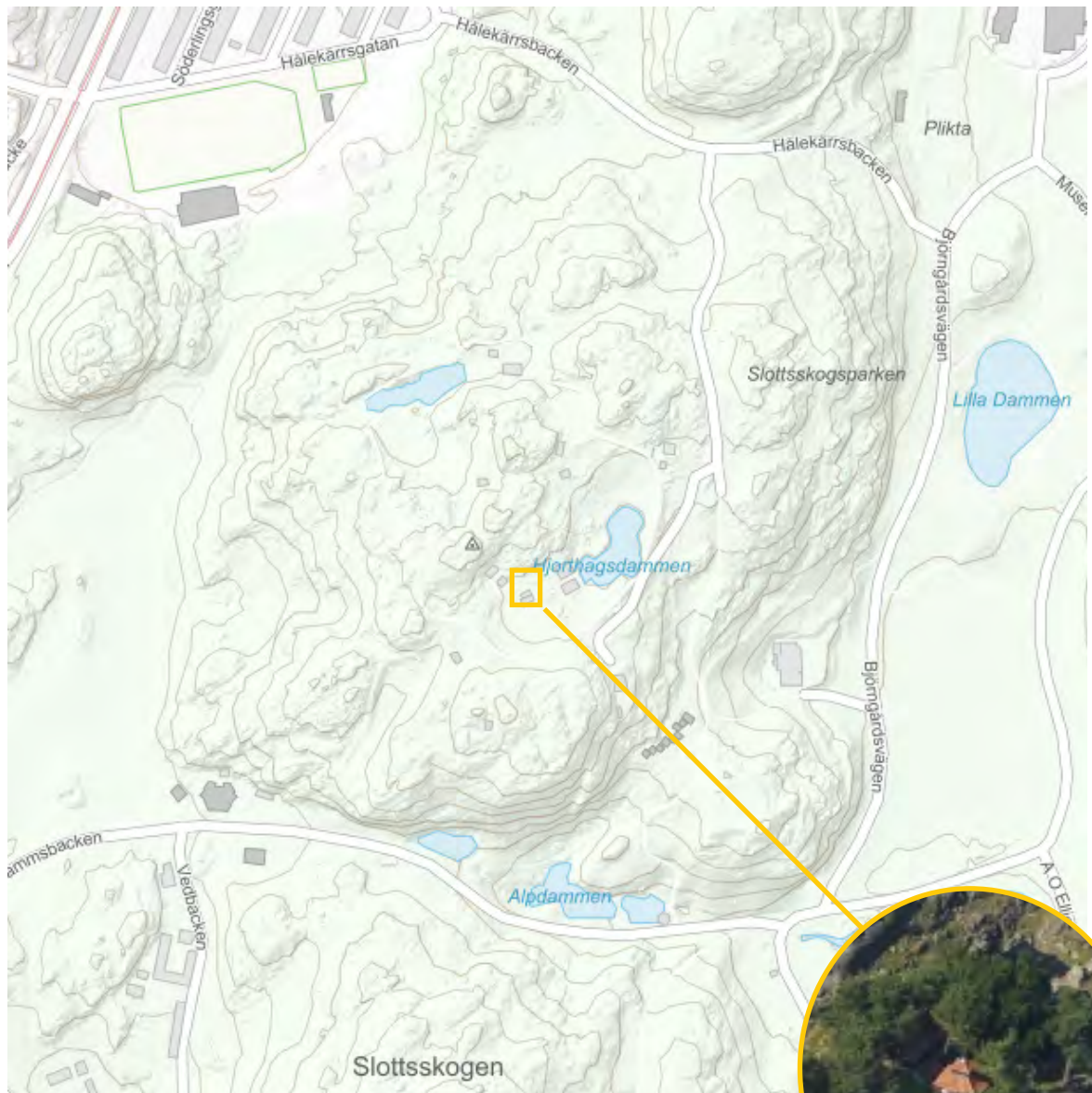
- Skadade delar ilagas med liknande brädor.
- Interiören får inte målas med akrylatfärg.

Svanhuset interiör

Krysspröjsat fönster på gaveln.

Administrativa uppgifter

Adress: Dovahjortsstigen

Förvaltare: Fastighetskontoret

Verksamhet: Område för djur

PÅFÅGELHUSET

Miljöbeskrivning

Påfågelhuset ligger uppe vid Djurgårdarna omgiven av beteshagar. Här är naturen spontant uppväxt och tall dominerar, här och där går berget i dagen. Bredvid huset finns ett enklare och mindre stall med samma färgskala. I dag befinner sig får på platsen.

Kulturhistorisk kommentar

Påfågelhusets arkitektoniska uttryck avspeglar ett karaktäristiskt drag för Slottsskogen genom sitt paviljongliknande formspråk. Det kulturhistoriska värdet ligger både i dess funktion som djurskydd liksom i det arkitektoniska uttrycket. Värdebärande delar är det pagodformade säteritaket med överljus, de runda spröjsindelade fönstren samt fasadens locklistpanel.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Djurgårdarna hör till de ganska få äldre djurstallar som ännu finns kvar i Slottsskogen. Byggnaderna är lika tisdtypiskt som omsorgsfullt utformade. Det kulturhistoriska värdet ligger både i dess funktion som djurskydd liksom i det arkitektoniska uttrycket.
- Vid större restaureringar eller ombyggnader ska byggnadernas originalutformning vara vägledande och antikvarie ska medverka. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Byggnaderna underhålls med metoder och material som upprätthåller de kulturhistoriska värdena.
- Underhåll av byggnaderna ska ske kontinuerligt.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Materialval och detaljutförande är av största vikt.
- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnader ske kontinuerligt.

Sammanfattande riktlinjer för vård och underhåll

Exteriör

- Håll grunden fri från växtlighet som binder fukt till byggnaden.
- Rensa byggnaden från skyltar, strålkastare och kameror. Dessa kan placeras på annat sätt i närheten.
- Fasadens skador ska lagas. Fasadbrädor byts eller lagas i. Vid byte av panel bör eventuell originalpanel identifieras och stå som modell för de kompletterande.
- Hyvlad panel indikerar att linoljefärg har och ska användas, sågat virke indikerar att till exempel tjära har använts.
- De äldre dörrarna skrapas, trälagas och målas med linoljefärg.
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Taket ska vara täckt med rött enkupigt lertegel som ska rensas från mossor och annan påväxt som binder fukt till teglet.

Interiör

- Interiören bör inte målas med akrylatfärg.

Restaureringsåtgärder

- Originalbehandling av fasaderna kan sökas och återanvändas.

Kort historik

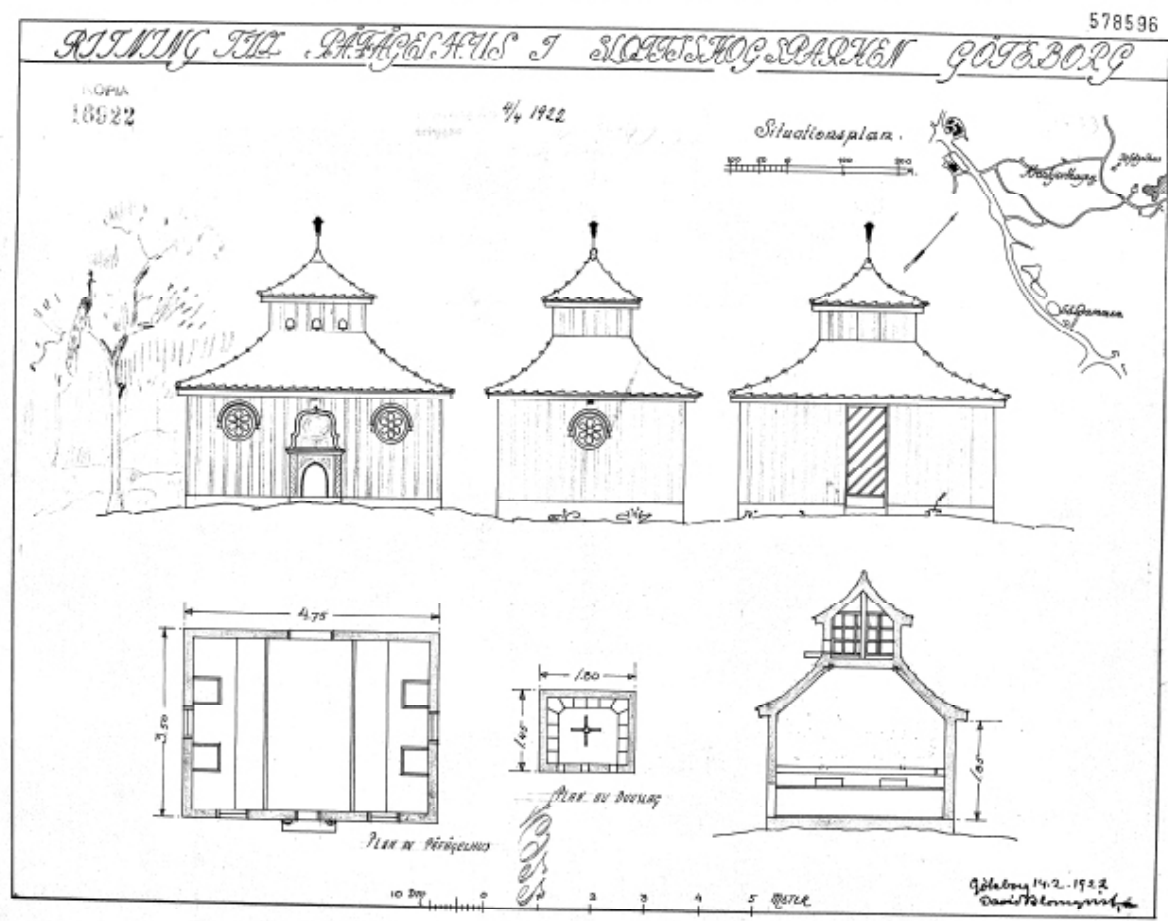
Påfågelhuset uppfördes 1922. Där samlevde påfåglar och höns tills det påträffades att sjukdomar spreds mellan de två arterna. Idag befinner sig får på platsen men det planeras för att återigen ha påfåglar, denna gång tillsammans med fåren.

Förändringshistorik

Påfågelhuset har inte genomgått större förändringar.

Verksamhet

På platsen betar fåren. Huset ska inom snar framtid användas till påfåglar igen.

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning av exteriören

Påfågelhuset är en elegant liten paviljongliknande byggnad med ett framträdande pagodformat säteritak med överljus. De bruna fasaderna med sina runda fönster ger ändå ett robust intryck.

Teknisk beskrivning av exteriören

Grund

Gjuten grund

Stomme

Trä.

Fasad

En mörkbrun finsågad locklistpanel

Dörrar

Enklare plankdörr med liggande panel. Brun i samma kulör som fasaden.

En mindre dörr för djuren i liknande panel som fasaden. I dörren finns en mindre lucka, möjligen för höns.

Fönster

Cirkulära vitmålade, spröjsade tvåglasfönster som har ett speciellt mönster/form som instrålar mot cirkelns mittpunkt.

Tak

Ett säteritak med pagodform beklätt med enkupigt lertegel. I säteridelen finns tre kvadratiska ljusinsläpp i panelen. Taket kröns av en silverfärgad spira.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Håll grunden fri från växtlighet som binder fukt till byggnaden.
- Rensa byggnaden från skyltar, strålkastare och kameror. Dessa kan placeras på annat sätt i närheten.
- Fönsterbågarna målas med linoljefärg och penselstryks. Glasen kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Fasadens skador ska lagas. Fasadbrädor byts eller lagas i. Vid byte av panel bör eventuell originalpanel identifieras och stå som modell för de kompletterande. Hyvlad panel indikerar att linoljefärg har och sågat virke indikerar att till exempel tjära har använts.
- Taket ska vara täkt med rött enkupigt lertegel som ska rensas från mossor och annan påväxt som binder fukt till teglet.

Fönstren är runda och med sin spröjsning liknar de blommor.

Påfågelhuset med sitt säteritak. Både elegant och robust. Notera den låga ingången för påfåglar och den ännu mindre för hönsen. Fasaden belastas av många installationer, det är kameror, skyltar, blomlådor med mera. Dessa bör avlägsnas från fasaden. Funktionerna bör gå att uppfylla på andra plats

På husets baksida finns dörren anpassad för djurvårdarna.

Husets södra fasad..

Husets norra fasad.

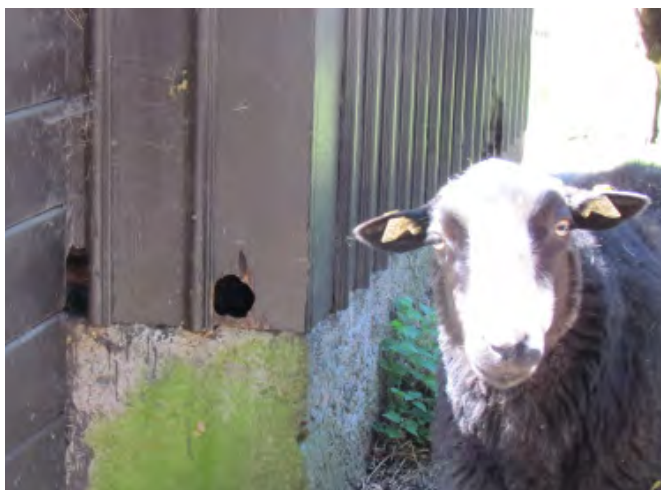
Taket behöver läggas om. Flera takpannor fattas eller är trasiga. Originalteglet ska återanvändas och kompletteras.

Det finns gott om skador på fasadpanelen. Detta kan också leda till skador på byggnadens stomme.

Man kan misstänka angrepp av gnagare. Detta ska förebyggas så långt det är möjligt och skadorna lagas.

Det är också viktigt att välja bra material för byggnaden. På bilden syns en träfiberskiva som inte håller måttet.

INTERIÖR

Övergripande beskrivning av interiören

Påfågelhuset består av ett enda rum som får ljus från sex runda fönster. Här finns sittpinnar och reden för höns.

Golv

Cementgolv.

Väggar

Skivtäckta ljusa väggar.

Dörrar

Entrédörren är en enkel plankdörr, här finns också en öppning för påfågeln som nu förminskats med en skiva så att öppningen bättre passar höns.

Fönster

Cirkulära vitmålade spröjsade tvåglasfönster som har ett speciellt mönster i form av en blomma.

Tak

Ljust planktak ställt i vinkel på grund av takets pagodutformning.

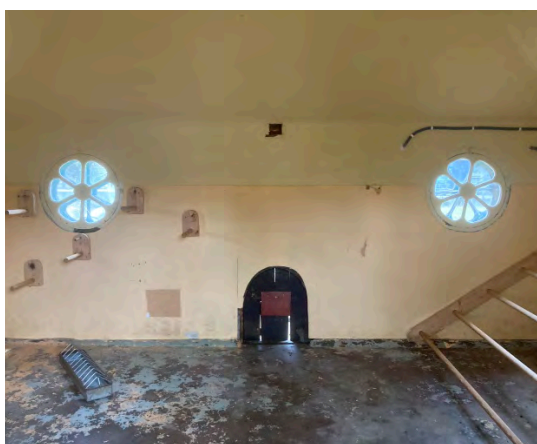
Huset inrymmer endast ett rum som med sina fyra fönster får gott om dagsljus.

Inredningen är avsedd för höns.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Interiören ska hållas ren från djurspillning

Entrén för påfågel är ombyggd för att passa höns.

Administrativa uppgifter

Adress: Dovhjortsstigen

Förvaltare: Fastighetskontoret

Verksamhet: Område för djur

DOVHJORTHUSEN

Miljöbeskrivning

Dovhjortsstallet ligger tillsammans med ytterligare två ekonomibyggnader uppe vid Djurgårdarna och bildar en liten ensemble. Det är omgivet av beteshagar och ligger intill en liten damm. En asfalterad väg leder förbi byggnaderna och i övrigt är marken grusad runt byggnaderna. Runt dammen är det lite lummigare åt andra håll går berget i dagen.

Kulturhistorisk kommentar

Dovhjortsstallet knyter an till djurstallarnas typiska arkitektur med en mörkare färgsättning med drag av nationalromantik.

Det kulturhistoriska värdet ligger både i dess funktion som djurskydd liksom i det arkitektoniska uttrycket. Värdebärande delar är fasadernas rundtimmer samt takutformningen där takåsen skjuter ut från byggnaden och ger gavelspetsen ett kraftigt väderskydd.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Djurgårdarna hör till de ganska få äldre djurstallar som ännu finns kvar i Slottskogen. Byggnaderna är lika tisdtypiskt som omsorgsfullt utformade. Det kulturhistoriska värdet ligger både i dess funktion som djurskydd liksom i det arkitektoniska uttrycket.
- Vid större restaureringar eller ombyggnader ska byggnadernas originalutformning vara vägledande och antikvarie ska medverka. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Byggnaderna underhålls med metoder och material som upprätthåller de kulturhistoriska värdena.
- Underhåll av byggnaderna ska ske kontinuerligt.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Materialval och detaljutförande är av största vikt.
- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnader ske kontinuerligt.

Sammanfattande riktlinjer för vård och underhåll

Exteriör

- Håll grunden fri från växtlighet som binder fukt till byggnaden.
- Rensa byggnaden från skyltar, strålkastare och kameror. Dessa kan placeras på annat sätt i närheten.
- Fasadens skador ska lagas. Fasadbrädor byts eller lagas i. Vid byte av panel bör eventuell originalpanel identifieras och stå som modell för de kompletterande.
- Hyvlad panel indikerar att linoljefärg har och ska användas, sågat virke indikerar att till exempel tjära har använts.
- De äldre dörrarna skrapas, trälagas och målas med linoljefärg.
- Fönsterbågarna ska skrapas, trälagas och målas med linoljefärg och glaset ska kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- Taket ska vara täckt med rött enkupigt lertegel som ska rensas från mossor och annan påväxt som binder fukt till teglet.

Interiör

- Interiören bör inte målas med akrylatfärg.

Restaureringsåtgärder

- Originalbehandling av fasaderna kan sökas och återanvändas.

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning av exteriören

Dovdjurshuset är en envåningsbyggnad med loft i rundtimmer med ett karaktäristiskt tak där takåsen skjuter ut från byggnaden och ger gavelspetsen ett kraftigt väderskydd. Generösa öppningar på båda långsidorna ger djuren tillträde. I den västra gaveln är ett snickarrum inrett. Dovahjorts-huset ligger tillsammans med två lador som tillsammans bildar en väl fungerande ensemble.

Teknisk beskrivning

Grund

Cement/betonggrund.

Stomme

Knutimmerstomme.

Dörrar

Enkel plankdörr.

Fönster

Rektangulärt fönster med två bågar med mittpost där varje båge är indelad i fyra rutor. En mindre kvadratisk öppning på loftet och är nättäckt.

Fasad

Brun knuttimrad fasad samt stående locklistpanel med spetsformad avslutning i gavelröset.

Tak

Sadeltak beklätt med enkupigt lertegel. Takåsen skjuter ut och ger byggnaden en säregen karaktär.

Övrigt

Mitt på byggnaden finns en genomgående öppning vars sidoväggar är av plank.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Håll grunden fri från växtlighet som binder fukt till byggnaden.
- Fönsterbågarna målas med linoljefärg och penselstryks. Glasen kittas med linoljekitt, bågarna får inte sitta i karmen när de målas.
- När fasadens timmer skadas ska hantverkare med vana från timring anlitas.
- Taket ska vara täckt med rött enkupigt lertegel som ska rensas från mossa och annan påväxt som binder fukt till teglet.

Dovdjurshuset är en enkel byggnad vars takform ger det en stark karaktär. Notera den genomgående öppningen.

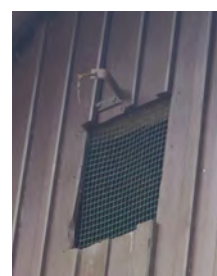
Takåsen skjuter ut från byggnaden och ger gavelspetsen ett kraftigt vädskydd.

Byggnaden är timrad i rundtimmer med panelade gavlar.

Snickarrummets fönster är små-rutsindelat.

Den lilla öppningen på loftet är skyddad av nät.

Övergripande beskrivning av intelligande byggnader

Byggnaderna har en enkel utformning med en våning och loft. De har sadeltak som är sammanbyggda så att en ränna bildas mellan dem. Fasaderna är av lockpanel och brunmålade.

Teknisk beskrivning av exteriören

Grund

Natursten / betonggrund.

Stomme

Regelverk.

Dörrar

Enkel plankdörr.

Fönster

Små kvadratiske fönster på loftet.

Fasad

Enkel brunmålad stående lockpanel.

Tak

Sadeltak beklätt med tegelimiterande plåt.
Takfoten stöttas av synliga regler.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Håll grunden fri från växtlighet som binder fukt till byggnaden.
- Fasadens skador ska lagas. Fasadbrädor byts eller lagas. Vid byte av panel bör eventuell originalpanel identifieras och stå som modell för de kompletterande. Hyvlad panel indikerar att linoljefärg har och ska användas, sågat virke indikerar att till exempel tjära har använts.
- Taket bör vara täckt med rött enkupigt lertegel som ska rensas från mossor och annan påväxt som binder fukt till teglet.

Byggnaden står delvis på en naturstensgrund. Den borte delen av byggnaden är troligen tillbyggd senare.

Panelen är "lappad och lagad" vilket ger karaktär åt byggnaden.

Delar av takstolen är synlig i exteriören.

De två byggnaderna är sammanbyggda.

INTERIÖR

Övergripande beskrivning av interiören

Byggnaden utgörs av en ligghall och ett snickeri i markplan. En brant trappa leder upp till ett loft.

Golv

Betonggolv.

Väggar

Plank och liggande rundtimmer.

Dörrar

Enklare plankdörr.

Fönster

Rektangulärt fönster med spröjs.

Tak

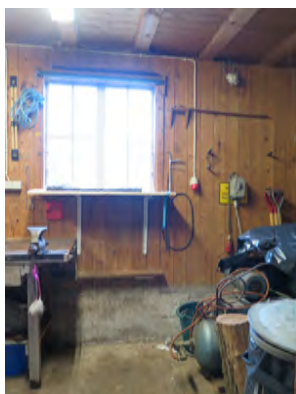
Taket är omålat av brädor som vilar på kraftiga stockar. På loftet är takstolen synlig.

Ligghallen har genomgående öppningar på långsidorna. På ena kortsidan syns liggtimret.

Taket är omålat av bräder som vilar på kraftiga stockar. Bakom panelväggen ryms ett litet snickarrum.

På gaveln är ett snickeri inrett.

En brant trappa leder upp till loftet.

På loftet är takstolarna synliga.

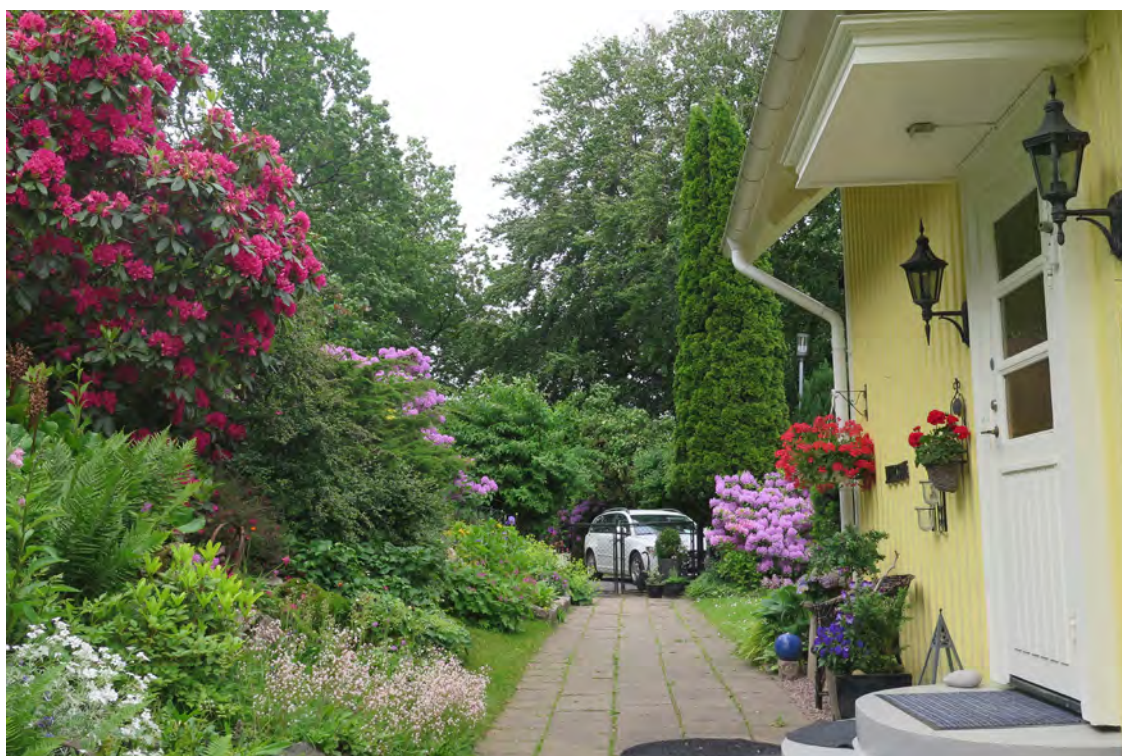

Administrativa uppgifter

Adress: Dovhjortsstigen 10
 Förvaltare: Fastighetskontoret
 Verksamhet: Privatbostad

HJORTVAKTAR- BOSTADEN

Miljöbeskrivning

Hjortvaktarbostaden är placerad uppe på berget i nära anslutning till djurgårdarna och dovhjortshägnen. Huset ligger väl inbäddat i grönska nästan osynligt för den förbipasserande. Den södra gaveln vetter ner mot Barnens zoo. Med mindre växtlighet ger läget en fin utsikt över Slottsskogens centrala delar. På samma sätt vänder byggnaden sin mest påkostade fasad som ett smycke väl synlig från den före detta dansbanan. I dag är byggnaden förändrad såväl till sin volym som till sitt uttryck och växtligheten runt tomten är tät.

Kulturhistorisk kommentar

Hjortvaktarbostaden hör till de byggnader som uppfördes i samband med Slottsskogens bildande. Som djurvaktarbostad visar den på djurgårdarnas centrala betydelse för parken.

Byggnaden har sitt kulturhistoriska värde genom att det uppfördes just som bostadshus för parkens personal.

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Byggnaden har sitt kulturhistoriska värde just som bostadshus för parkens personal. Vid eventuell ändrad användning ska huset fortsättningsvis uppfattas som ett bostadshus.
- Underhåll av byggnaderna skall ske kontinuerligt.
- Materialval och detaljutförande är av största vikt.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnader ske kontinuerligt.

ATT OBSERVERA

Sammanfattande riktlinjer för vård och underhåll

Exteriör

- När fasadpanelen ska bytas bör den bytas till en hyvlad panel med avfasad läkt.
- Fönstren bör målas med linoljefärg.
- Balkongens korrugerade plåt ska bevaras eller bytas mot likvärdig.

Restaureringsåtgärder

- Jordkällaren bör restaureras.

Kort historik

Slottsskogen är landets tidigaste park att anlägga djurgårdar. Traditionen att ha hjorthägn bar man med sig från Kungsladugårds jaktmarker. 1890 iordningställdes ett hjorthägn med stall och vaktstugan byggdes 1891. Djurhållningen utvecklades i snabb takt och redan 1901 började man ha djurgårdar för älg och rådjur.

Förändringshistorik

Ritningen till Hjortvaktarbostaden är signerad 1891 och innehåller en bostad med ett rum och kök förberett för ett vindsrum med vackra fönster. Det är ett rum och kök placerade något förskjutna i förhållande till varandra. I vinkeln som bildas är en bod placerad på ena sidan och en farstu på den andra.

1921 visar en ritning till förändring att man bygger en veranda som upptar resterande del av vinkeln mellan kök och rum utanför farstun i nordost. Boden på den västra sidan integreras i bostaden och blir ett bostadsrum. Den lilla utbyggda farstun på den västra fasaden ersätts med en långfarstu

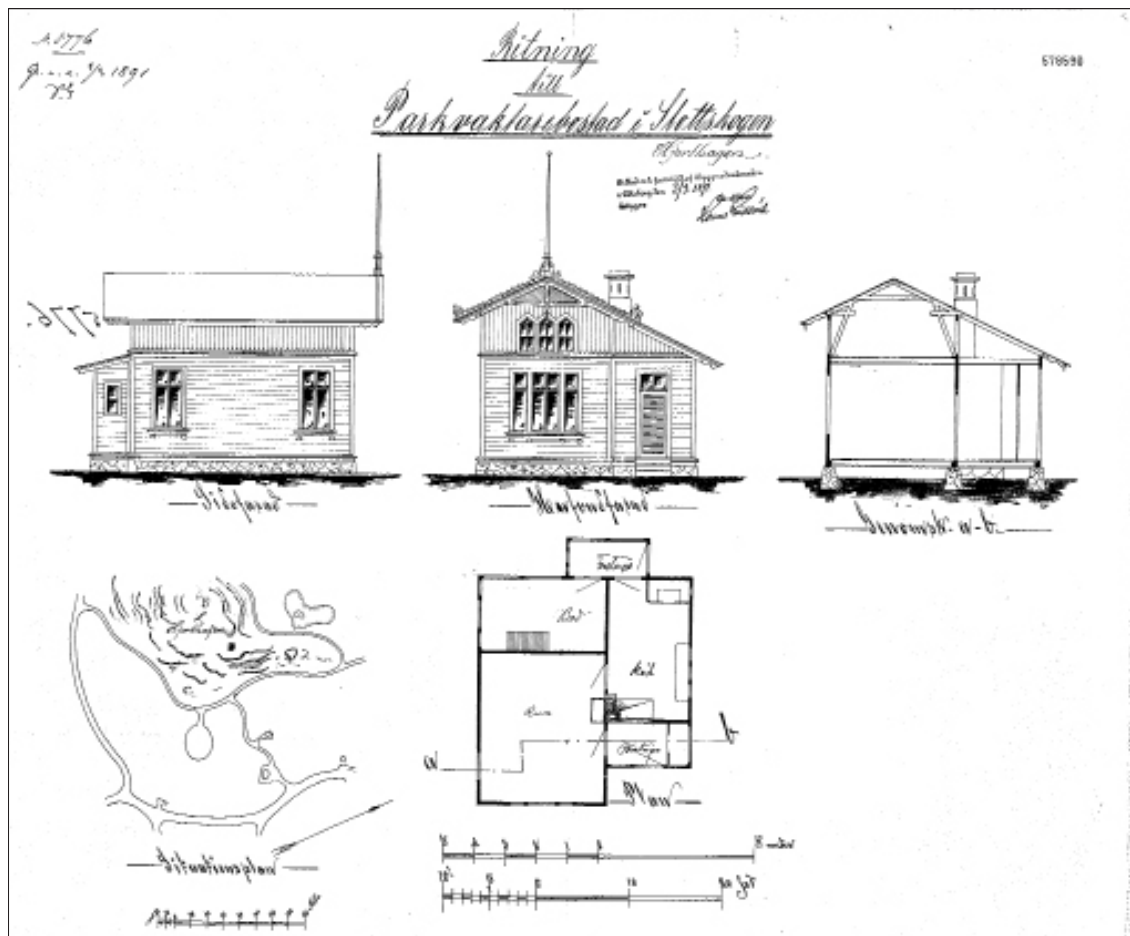
med trappa upptill övervåningen som sträcker sig längs hela gaveln mot berget.

Toalett installerades 1942 i garderoben som ligger i hallen.

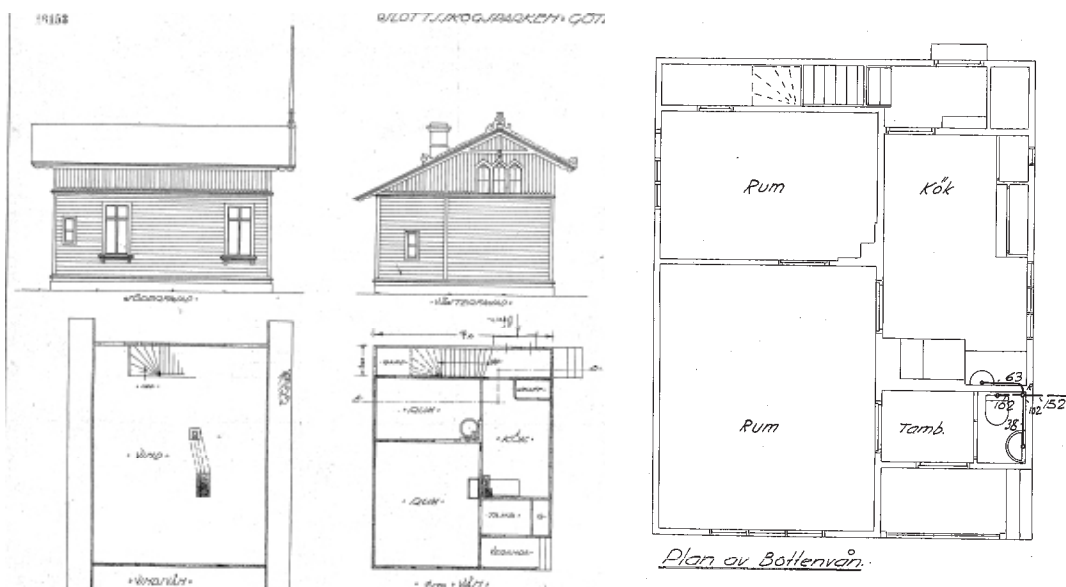
Vid ombyggnadsritning 1952 byter huset skenad helt och hållet och går från Schweizerstil till 1950-tal. Huset byggs ut med ett rums bredd och gavlarna blir långsidor. Fasadpanelen, fönstren, takriktning, taklutningen och skorstenarna är anorlunda.

Användning

Parkvaktstugan är än idag en privatbostad.

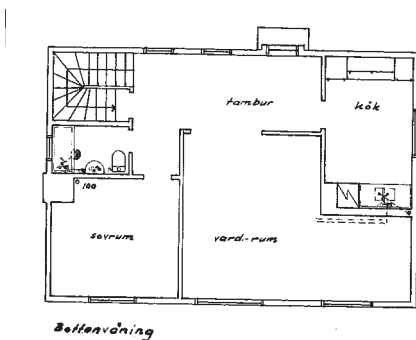

1891 Nybyggnadsritning. En byggnad i tydlig Schweizerstil med ett rum och kök.

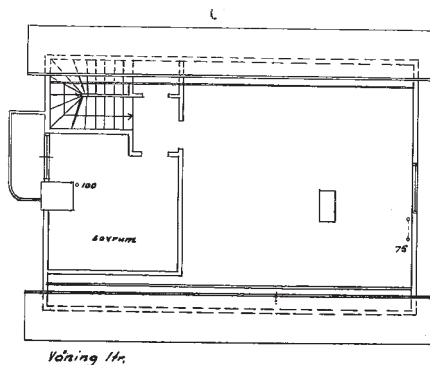

Ritning till förändring 1921. Nu blir boden bostadsrum och vindstrappan får en egen utbyggnad mot berget.

1942 installeras en toalett

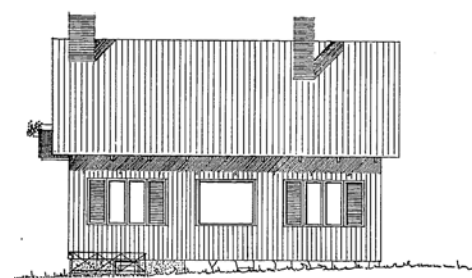

Bottenvåning

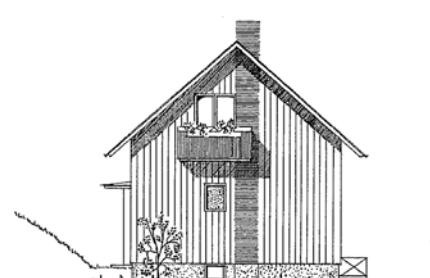

Våning 1/1

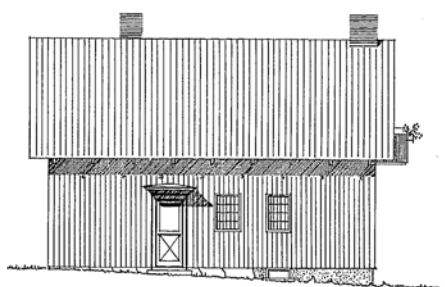
1952 byggs huset om och får en ny 1950-tals dräkt. Det blir ett rum större och får en källare under utbyggnaden

FASAD MOT ÖSTER

FASAD MOT SÖDER

FASAD MOT VÄSTER

FASAD MOT NÖR

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning av exteriören

Vaktstugan är en trävilla i en och en halv våning på putsad stenfot med tegeltäckt sadeltak. Fasaden är klädd med locklistpanel. Byggnaden har träfönster med och utan mittpost. Huset har två skorstenar placerade på åsen i vardera ände av taket.

Teknisk beskrivning av exteriören

Grund

Putsad murad stengrund.

Stomme

Timmer och regelverk.

Fasad

Locklistpanel av sågat virke med lister utan profilerings målning. Ljust gult.

Dörrar

Entrédörr från 1950-talet med glasad överdel indelad i tre delar. Nu är dörren vitmålad.

Fönster

Fönster och omfattningar är vitmålade. De flesta fönster har mittpost men är utan spröjsindelning. Ett större "panoramafönster" är insatt mitt på den östra fasaden.

Tak

Taket är lagt med rött tvåkupigt lertegel

Övrigt

De två skorstenarna är inklädda med röd plåt.

I sluttningen norr om bostadshuset ligger en jordkällare med kraftiga granitväggar.

Riktlinjer för vård och underhåll

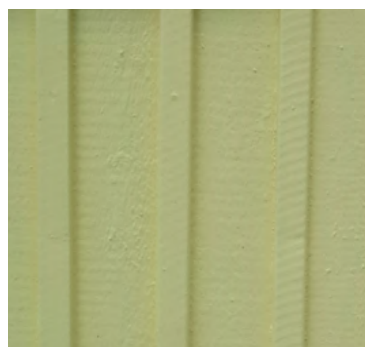
- När fasadpanelen ska bytas bör den bytas till en hyvlad panel med avfasad läkt.
- Fönsterna bör målas med linoljefärg.
- Balkongens korrugerade plåt ska bevaras eller bytas mot likvärdig.

Den östra fasaden. I hörnet låg den tidiga huvudingången och från 1921 en liten veranda

Den västra fasaden som vetter mot berget. Hela fasaden är utbyggd i omgångar.

Fasadpanelen är grovtsågad och läkten är obearbetad. Troligen var 1950-talets panel hyvlad med avfasad läkt.

Norra fasaden.

Norra och västra fasaden.

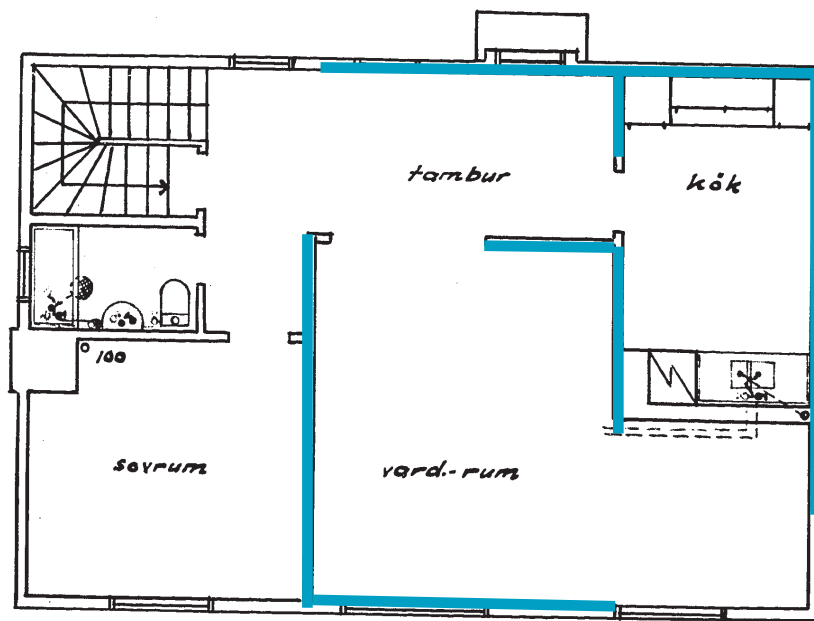
Södra fasaden som är tillbyggd på 1950-talet. Notera balkongens eleganta rundning och den nätta korrugerade plåten. Skorstenen ansluter till värmepannan i källaren.

INTERIÖR

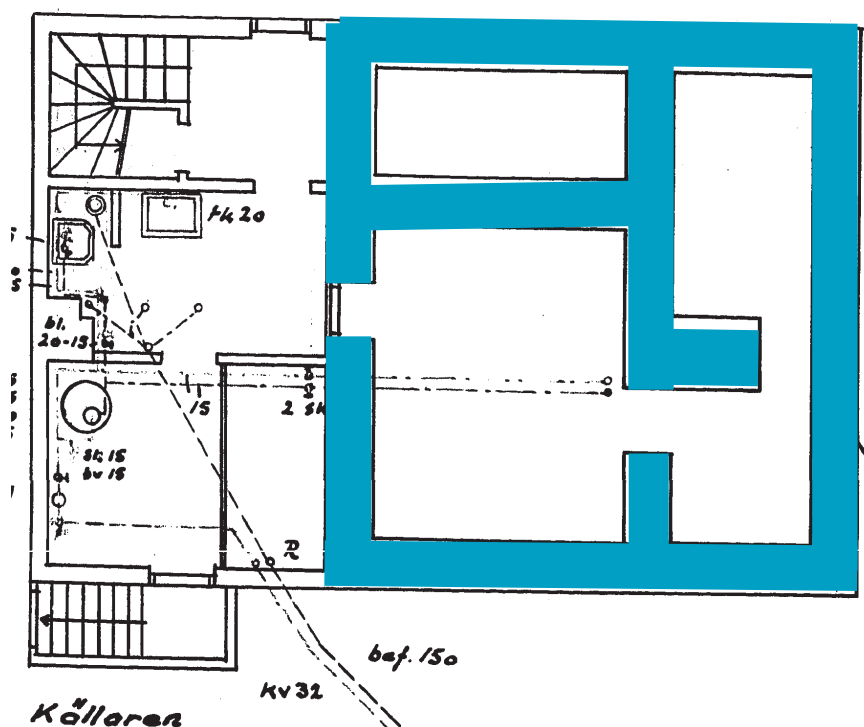
Övergripande beskrivning av interiören

Interiören är liksom exteriören helt omgjord på 1950-talet. Rumsindelning och ytskikt är förändrade efter 1950-talets standard och håller hög kvalitet med till exempel gedigna parkettgolv och vackra handledare i trappan.

Bottenvåning

1952

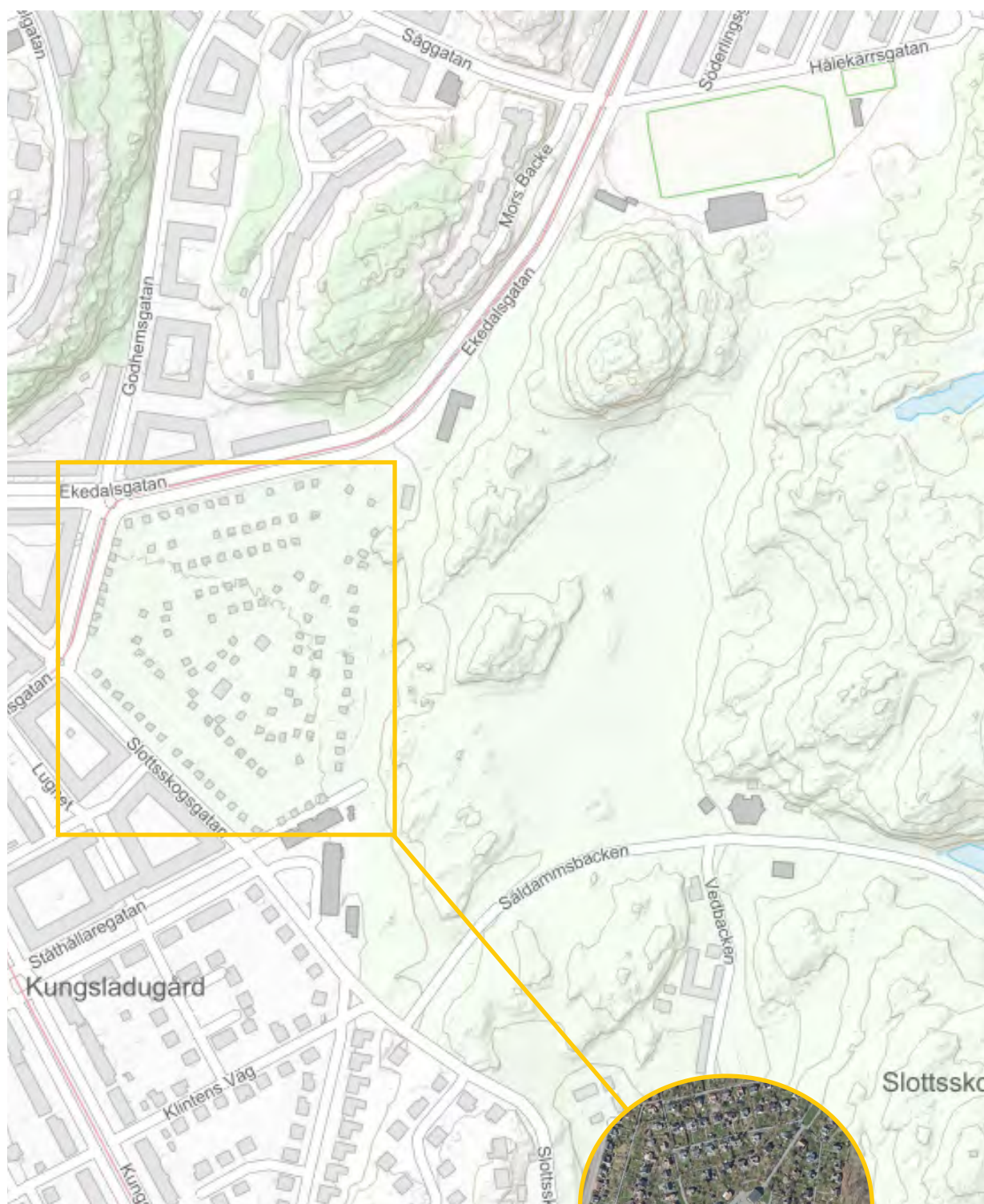
Källaren

Väggar från uppförandet 1891

En jordkällare uppförd av granit finns på tomten. Den är gömd i grönska och dörrarna har förfallit. Jordkällare har en tålig och kraftfull konstruktion och går som regel bra att rusta upp.

Administrativa uppgifter

Adress: Slottsskogsgatan 80

Förvaltare: Fastighetskontoret och privatägare

Verksamhet: Koloniområde, odling etc.

Bevarandeprogram: Kungsladugård 24:B

SLOTTSSKOGSKOLONIN

Miljöbeskrivning

Koloniområdet planerades samtidigt som stadsdelen Kungsladugård och gränsar till betydande gator på tre sidor; Slotsskogsgatan, Godhemsgatan och Ekedalsgatan, och utgör här gräns för Slotsskogens område. På de andra sidorna tar parklandskapet vid. Koloniområdet avgränsas utåt av så kallat Gunnebostängsel och utefter Slotsskogsgatan löper en enkelsidig allé som en förträdgård till koloniområdet. Vid entrén i nordost finns en grusad parkeringsplats.

Kulturhistorisk kommentar

Kolonistugeområdet är ett av de äldsta i Göteborg och har varit bebyggt med kolonistugor sedan år 1916. Stugorna är ovanligt välbevarade. Området har starka kopplingar till den äldre odlingstraditionen och folkhälsotanken. Särskilt kulturhistoriskt värdefulla delar är koloniområdets planmönster med staketomgärdade odlade lotter och grusgångar samt kolonistugornas nätta volymer.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Särskilt betydelsefulla komponenter för koloniområdet är planmönstret, staketen, grusgångarna, de små stugorna och de odlade trädgårdarna.
- Slottsskogskolonien har egna ordningsföreskrifter och särskilda villkor i arrendeavtalet som ska följas.
- Inför större förändringar eller renoveringar ska antikvarie medverka.
<https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Byggnaderna ska underhållas med metoder och material som upprätthåller byggnadens kulturhistoriska värden.
- Vid större restaureringar eller ombyggnader ska byggnadens originalutformning vara vägledande.
- Underhåll av byggnaderna ska ske kontinuerligt.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Materialval och detaljutförande är av största vikt.

Sammanfattade riktlinjer för vård och underhåll

- Byggnadernas underhåll ska följa områdets ordningsföreskrifter.
- Byggnaderna bör utvändigt målas med röd slamfärg eller med linoljefärg i kulörer som stämmer med områdets karaktär såsom engelskt rött, krämvitt, ljusgult, ljusgrönt.
- Vid utbyggnader bör det äldre byggnadsättet att ge de olika byggnadskropparna sitt eget takfall följas.
- Fönster skall behandlas med linoljefärg som penselstryks.

Restaureringsåtgärder

- För att undvika vattensjuka tomter och att fukt tränger in i stugorna bör diket som löper i öst förbättras.
- Kommunens kompost bör flyttas för att undvika skadedjur på området.

Kort historik

År 1915, innan det stora bostadsområdet i Kungsladugård byggdes, anlades Kungsladugårdskolonin, nuvarande Slottsskogskolonin. Året efter började kolonin växa fram. Cirka 150 stugor uppfördes på lotterna. En dansbana och ett litet "torg" anlades också.

Både byggnation och odling var hårt styrda av FGK (Föreningen Göteborgs koloniträdgårdar) som bildades redan 1905. Lotterna fick bara användas till odling av frukt, bär och grönsaker för eget bruk. Det var ett välkommet tillskott i de ofta barnrika familjerna. Många byggde redan de första åren stugor stora nog att bo i, medan andra nöjde sig med en liten paviljong, regnskydd eller förvaringsplats. De stränga reglerna för om- och tillbyggnad har gjort att området har kunnat bevara sin ursprungliga karaktär.

Kolonisterna fick välja mellan åtta olika arkitekturtypus, de flesta med en yta av 3 x 5 meter.

Förändringshistorik

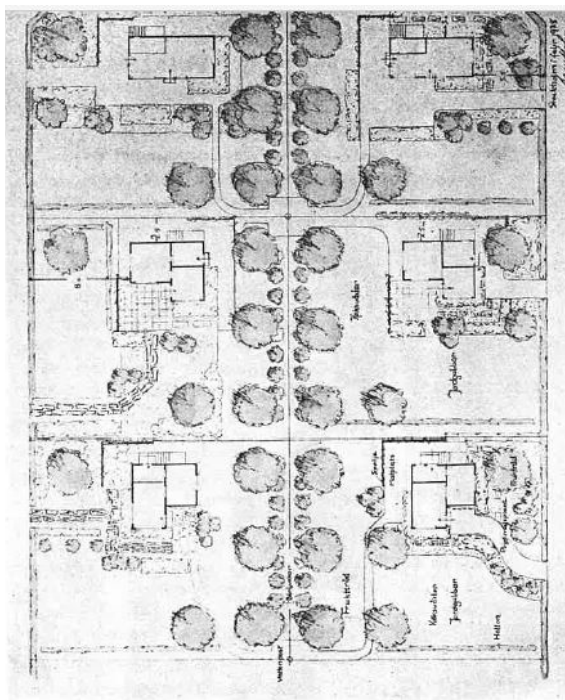
Sedan kolonistugområdet anlades har många förändringar skett, främst om- och tillbyggnader av enskilda stugor. Exempelvis står det i avtalen hur

utformningen på husen ska vara och 1966 togs ritningar fram för hur tillbyggnad av verandor får gå till och se ut. Även rivningar och uppförande av nya stugor har förekommit. Dock finns regleringar som medför att de nyuppförda stugorna ska se ut på ett snarligt sätt, vilket gör att de flesta liknar varandra.

De senaste åren har många moderna förändringar skett. Hela området har dränerats på grund av vattensjuka tomter. Tvätt- och duschanläggningen från 1960-talet renoverades 2015. Stugorna renoveras löpande då omflyttningen är hög.

Verksamhet

Stugorna har olika funktion med starka kopplingar till den äldre odlingstraditionen. Vissa brukar stugorna som förråd medan andra använder dem som övernattningsstuga. Föreningen Slottsskogskolonin är en allmännyttig ideell förening. För Slottsskogskolonin finns ordningsföreskrifter och i arrendeavtalet finns tydliga bestämmelser för de enskilda byggnaderna.

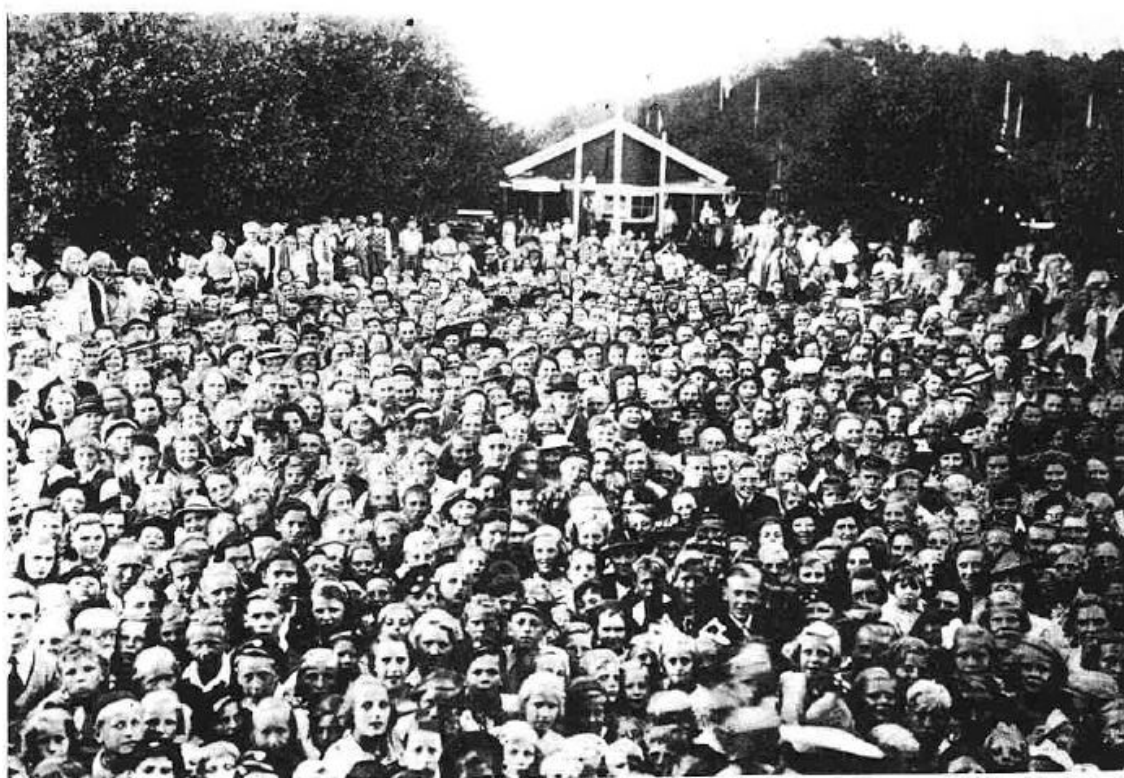

Plantering av enskilda kolonilotter. Kvarteren omgivas av häckar; fruktträd, bärbuskar och hallon ha samordnats på sin bestämda plats för att ge en solbelyst areal för de lägre kulturerna.

Ur: Kungsladugårdskoloniträdgårdar 1916-1940 Minnesskrift

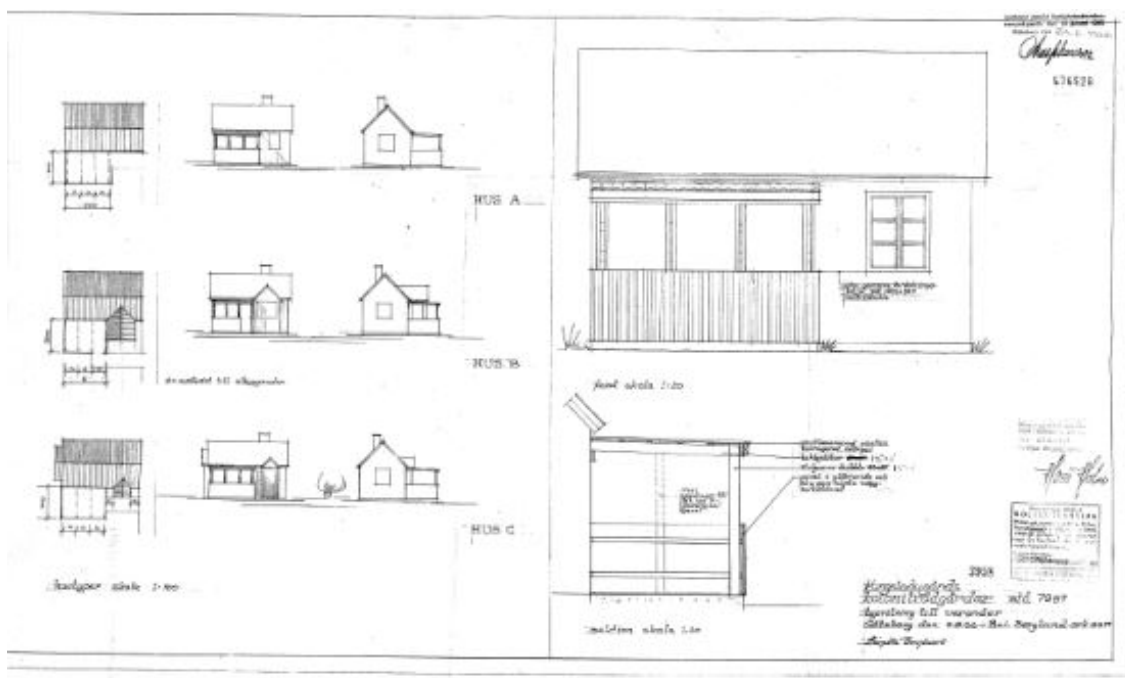

Ur: Kungsladugårdskoloniträdgårdar 1916-1940 Minnesskrift

Skördefest i Kungsladugårdskolonien.

Ur: Kungsladugårds Koloniträdgårdar 1916-1940 Minnesskrift

1966 togs ritningar fram för hur tillbyggnad av veranda får gå till och se ut.

KOLONIOMRÅDET

Övergripande beskrivning av koloniområdet

Kolonistugeområdet har en symmetriskt anlagd plan med en tydlig axialitet. Kolonin kringgärdas av Gunnebostängsel och två huvudentréer leder in till området, utöver dessa finns ytterligare två ingångar. En större och en mindre platsbildning har anlagts i mittaxeln. På den större har gemensamhetsanläggningen placerats, den mindre är gräsbevuxen. Fram till lotterna leder raka grusgångar. Varje lott avgränsas med staket, antingen ett Gunnebostängsel eller ett spjälstaket. Spjäl-

staketen förekommer i flera olika färger. En stor del av varje enskild lott är odlad och odling på lotterna uppmuntras.

På koloniområdet finns 154 stugor (ursprungligen 155) i olika färger. Stugorna är inte större än 29 m² med undantag för ett par stycken som blivit hitflyttade från andra nedlagda koloniområden. Stugorna har en tydlig enhetlighet vad gäller volym och materialval vilket gör att Slottsskogs-kolonien upplevs som harmonisk och enhetlig samtidigt som det finns en stor variation i detaljer.

Områdets planmönster ugör ett tydligt kulturmiljövärde. Gångarnas sträckning, stugornas placering och odlingarnas utbredning utgör grunden för området

Staket utåt gatorna utgörs av så kallat Gunnebstängsel. Längs med Slottsskogsgatan är en enkelsidig allé planterad vilken fungerar som en förträdgård till koloniområdet.

Stugorna ligger tätt inpå trottoaren längs Ekedalsgatan och Godhemsgatan. Gunnebstängslet låter stugornas träfasader träda fram.

Grindarna vid entréerna är enkla och transparenta. Huvudentrén vid Slottsskogsgatan får sin dignitet genom allén och här är också en parkbänk placerad i allén. De tydliga trästaketet leder besökaren in i området.

Alla entréer har liknande enkla och transparenta grindar. Vid mittaxelns motstående sida i nordost är trästaketet inte lika framträdande.

Staket och grusgångar bär en väsentlig del av karaktären på området.

Staketen är företrädesvis spjälstaket eller Gunnebstängsel som håller samma höjd. Flera olika färger förekommer på spjälstaketen, vilket ger ett omväxlande och levande intryck.

Den grusade gången från huvudentrén i sydost har en asfalterad mittremsa för att öka tillgängligheten.

Trädgårdarna är områdets kärna och huvudsak.

Centralt i området finns gemensamhetsanläggningar med bland annat samlingshus med toaletter och här finns en lekplats och en dansbana. Traditionen att ha dansbana finns sedan kolonins bildande.

STUGORNA

Översiktlig beskrivning av stugor

Stugorna är av trä med stående panel och ursprungligen pappklädda sadeltak, spröjsade fönster. Små utbyggnader karaktäriserar de flesta stugor. Många kolonistugor är välbevarade med fina detaljer. Även de stugor som tillkommit senare är byggda i samma anda.

Stugorna har som regel endast ett rum, den mindre verandan är ofta inbyggd och i en del stugor är verandan ihopslagen med stugrummet. Inte sällan har innertaket tagits bort så att stugan är öppen tillnock.

Kallskafteri under golvet förekommer.

I Ordningsföreskrifter för Slottsskogskolonien anges att:

"Varje kolonilott får bebyggas med

- *en kolonistuga med en yta på högst 20 m²*
- *en inglasad veranda på högst 6 m²*
- *en så kallad "ryggsäck" på högst 3 m²*
- *en bod eller ett växthus eller en bod på högst 5 m², med max nockhöjd om 3 meter.*

Avståndet till lottgränsen ska inte med någon del av stugan vara mindre än en halv meter. Alla byggnader ska ha stående panel och färgen på kolonilottens byggnader ska smälta in i områdets karaktär. Yttertaket ska ha en mörk färg och taklutningen ska vara 35 till 45 grader och sadeltak. Gröna tak/sedum tillåts också.

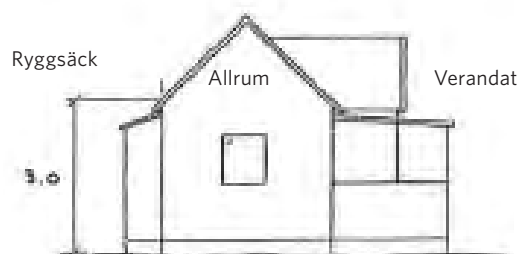
Fönster med små rutor får inte ändras till stora rutor.

Vid byte av fönster bör spröjsade fönster i trä väljas".

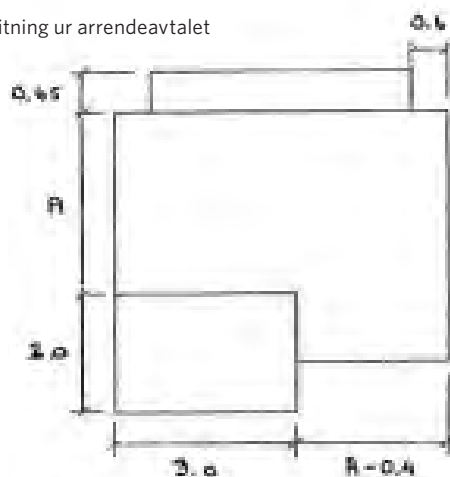
Majoriteten av stugorna följer ovanstående beskrivning.

Denna stuga tros vara uppförd vid bildandet av kolonin.

Ritning ur arrendeavtalet

Alla stugor får bygga till en veranda. Ibland har ägarna även valt att göra om verandan till en hall/entré.

Alla stugor får bygga till en ryggsäck. Den var ursprungligen tänkt som redskapsförråd. Inte sällan har byggnadsdelen kommit att ingå i allrummet.

Varje kolonilott får bygga en friggebod eller ett växthus bredvid sin stuga. Ett trädäck på 15 m² är också tillåtet.

Samlingshus från 1960-talet ligger centralt i området och innehåller bland annat samlingssal samt dusch och toalett. Byggnaden bryter koloniområdets byggnadstradition med ett för 1960-talet modernt utförande.

Teknisk beskrivning av stugor

Grund

De allra flesta stugor är byggda med en liten låg krypgrund och trossbotten.

Stomme

Plankstomme/ regelverk.

Fasad

Alla stugor, med undantag för gemensamhets byggnaderna, har stående träpanel med antingen lock- eller locklister. Stugorna har varierande färgsättning i rött, gult, grönt eller vitt.

Dörrar

Många stugor har relativt moderna ytterdörrar. Dörrar med stående panel är vanligt förekommande.

Fönster

De flesta stugor har smårutsindelade fönster. Fönsterluckor av trä förekommer.

Tak

Sadeltak med olika typer av täckning som till exempel papp, plåt eller taktegel. Det äldre byggnadsättet att ge de olika byggnadskropparna sitt eget takfall är karaktärsbärande.

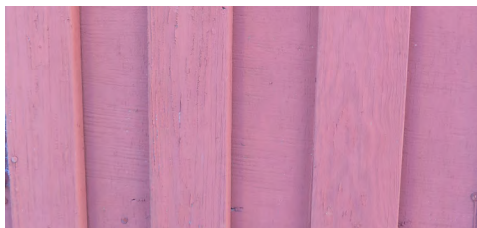
Notera krypgrunden, de smårutsindelade fönstren och den stående locklistpanelen.

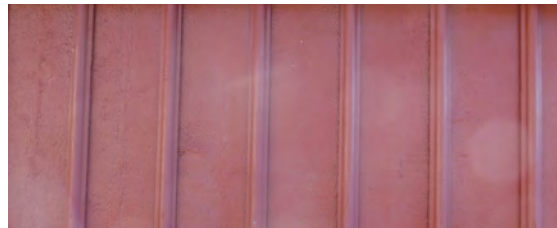
Notera de olika takfallen som vart och ett täcker sin byggnadsdel.

Också den så kallade ryggsäcken har sitt eget takfall.

En gammal traditionell enkel lockpanel

En relativt ny locklistpanel med profilerad list.

Många stugor är invändigt öppna tillnock

Stugan har fönster ut mot den inbyggda verandan.

Verandan är inbyggd och utgör ett andra rum.

ORDNINGSFÖRESKRIFTER FÖR SLOTTSSKOGSKOLONIEN 2020-03-02

Ordningsföreskrifter för Slottsskogskolonien fastställs av årsmötet. Dessa ordningsföreskrifter gäller utöver vad som anges i nyttjanderättskontraktet, gällande byggregler (PBL) och föreningens stadgar och föreskrifter. Till den som inte följer ordningsföreskrifterna kommer styrelsen att skicka en skriftlig erinran.

Byggnation / Installationer

1 Skriftligt tillstånd krävs från styrelsen för all ny/om/tillbyggnad, t.ex. förråd, staket, ändring av fasad/tak, byte av fönster, ommålning (även vid ommålning med samma färg), kamin, altan, parabolantenn m.m. Normalt underhåll t ex utbyte av skadad panel med ommålning i befintlig färg, byte av trasig takpapp och liknande, kräver inte tillstånd. Kopia av bygglov, inklusive ritningar som legat till grund för bygglovet, beviljat av stadsbyggnadskontoret ska lämnas till styrelsen omgående efter att bygglovet erhållits.

2 Panel på stuga och förråd skall vara stående.

3 Lotterna ska ha staket mot gångarna. Ingången till lotten ska ha grind. Staketet mot gångarna får vara max 90 cm högt med 10 cm mellan marken och staketet. Det ska vara ett spjälstaket av trä eller nätstaket (s k Gunnebostaket). Färgen ska smälta in i områdets karaktär. Mellan lotterna får ett staket vara max 60 cm högt, medan plank av begränsad längd får vara 1,1 meter högt.

4 Husnummerskylt skall finnas på varje kolonistuga alternativt grind eller staket.

5 Höjden på husen får vara högst 4 meter från mark tillnock. Krypgrund maximalt 50 cm

Utomhusmiljö

6 Det är inte tillåtet att koppla avloppsledningar på dagvattenbrunnarna.

7 Träd och häckar får inte växa ut i gångarna eller utanför ytterstaket. De gemensamma grusgångarna utanför tomterna skall hållas rena från all växtlighet.

8 Träd på tomten får inte bli så stora att de blir störande för grannen. En lämplig maximal höjd är fem meter. Tänk på att löpande beskära dina träd. Diskutera alltid med grannarna om dina träd eller annan växtlighet är störande. Om du av någon anledning vill fälla ett friskt träd måste du ha tillstånd från styrelsen.

9 Eldning på tomten är inte tillåtet.

10 Husdjur får inte förorena i området och hundar ska hållas i koppel. Uppfödning av hundar, fjäderfä eller andra djur är förbjudet.

11 Biltrafik inom området är inte tillåtet. Undantag medges vid in- och utflyttning samt för absolut nödvändiga transporter och då i lägsta möjliga hastighet. Bilar får parkeras på stora planen för tillfällig på- och avlastning.

12 Om föreningens anläggningar och andra tillgångar skadas ska den som orsakat skadan ersätta den.

13 Vattning med liggande slang eller vattenspridare är inte tillåtet.

14 Utvändiga TV-antennar är tillåtna om de monteras under takåshöjd

Övrigt

- 15 Det är förbjudet att cykla inom området
- 16 De som innehar p-plats skall gemensamt hålla dessa rena från ogräs under hela säsongen. Parkering är endast tillåten på markerade p-platser. Tillståndet är personligt och får inte hyras ut. Upphör behovet ska tillståndet återlämnas.
- 17 Kommunalt arbete skall göras av respektive lott med den tid som beslutas på årsmöte. Utöver detta ska varje lott utföra toalett-städning enligt rullande schema.
- 18 Partytält får endast sättas upp tillfälligt under en kortare period.
- 19 Skottkärror finns för utlåning i skottkärrreförrådet och verktyg i verkstaden. Det som lånats ska lämnas tillbaka direkt efter användandet. Laga eller anmäl sådant som är trasigt.
- 20 Soptunnorna i soprummet är endast avsedda för restavfall (grå tunnor) och matavfall (bruna tunnor).
- 21 På den egna lotten ska sluten kompost användas för matavfall.
- 22 Återvinningsbart hushållsavfall (tidningar, förpackningar av plast, papp, glas, metall m m) får inte läggas i soprummet utan ska lämnas på återvinningsstation.
- 23 Djur får inte vistas i de offentliga byggnaderna. Likaså är rökning förbjuden i dessa byggnader.
- 24 Du är skyldig att meddela styrelsen skriftligt när du ändrar din adress, e-postadress och/eller telefonnummer.
- 25 Undvik störande aktiviteter och ljud, speciellt på kvällar och nätter
iljödiplomering
- 26 Medlemmarna i föreningen ska följa kraven för miljödiplomering. Kraven återfinns i Grönsaken under rubriker som markerats med "M".

Ur Ordningsföreskrifter för Slottsskogskolonien.

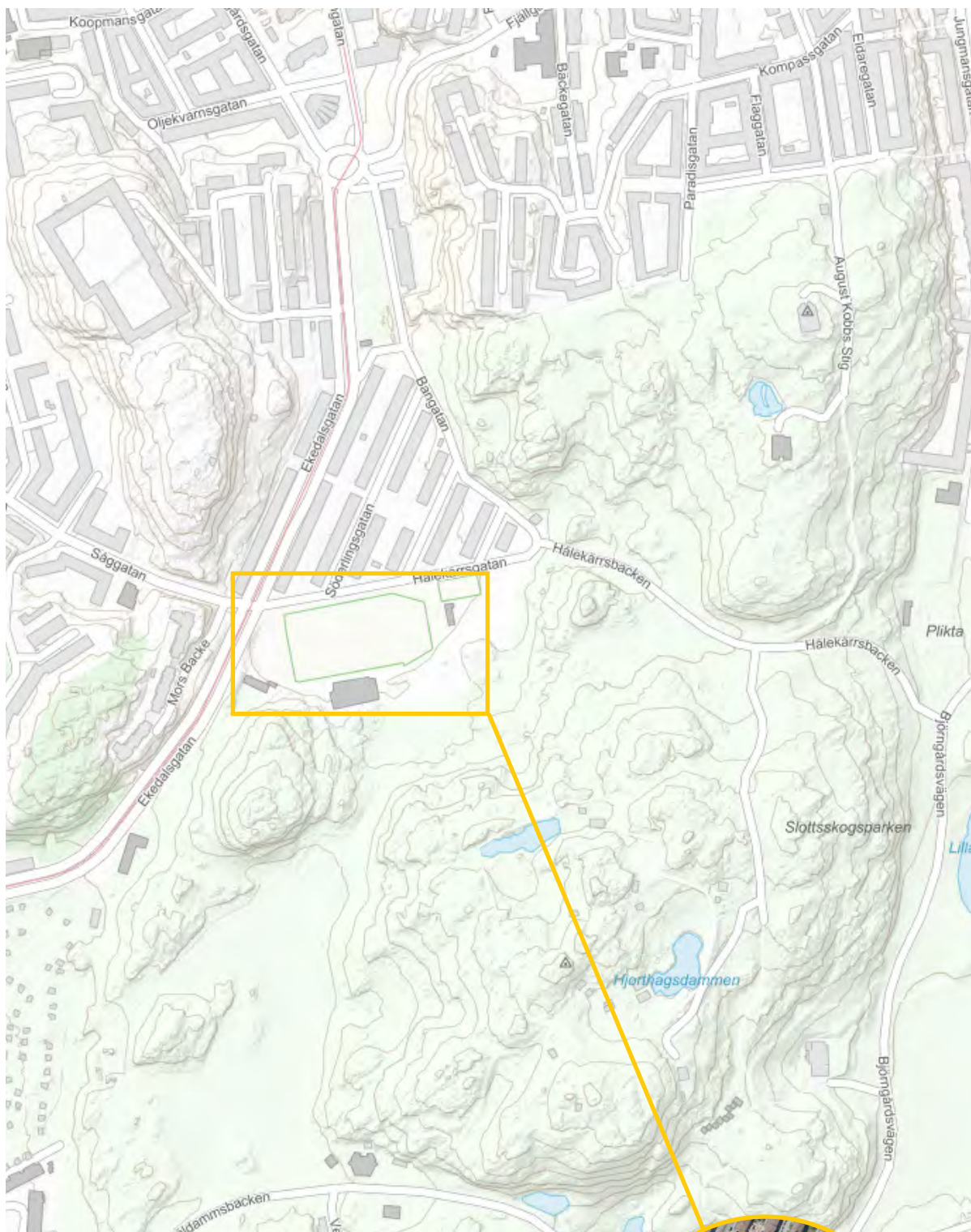
Ur arrendeavtalet

SÄRSKILDA VILLKOR FÖR SLOTTSSKOGSKOLONIN

BOENDE	1.	Byggnader på arrendesället får inte anväddas för permanent boende. Det är inte tillåtet att folkbokföra sig på arrendesället.
BYGGNADER	2.	På befintlig kolonilott gäller följande: Kolonilotten får bebbyggas med en huvudbyggnad med byggnadsarea om max 20 kvm., därutöver får max 6 kvm inglasad veranda och max 3 kvm förråd uppföras i direkt anslutning till huvudbyggnaden. Max byggnadshöjd är 3 meter. Se exempelritning i bilaga 3. I byggnadsarean räknas även förstukas, takövertäckta altan, uteruts och skärmtak. Vid ny-, till- eller ombyggnad av kolonistuga får måtten ej överstiga vad som angivits i exempelritningen i bilaga 3. Taklutning ska vara 35-45 grader. Yttartak bör ha svår färg. Kolonistugan ska ha sadeltak. Vid ny-, till- eller ombyggnad bör avstånd mellan stuga/förråd till kottgräs vara minst 0,5 meter. En friliggande förråd om max 3 kvm får uppföras på lotten, med max höjd höjd om 3 meter. Förråden ska ha sadeltak eller palstak. Med byggnadsarean enligt detta avtal avses den area en byggnad eller skärmtak upptar på marken.
	3.	Källare får inte anordnas.
	4.	Garage eller carport får inte uppföras.
	5.	Inta ny-, till- och ombyggnaden eller rivning av byggnad göra skall fastighetsnämnden lämna ett skriftligt medgivande och erforderligt lov erhållas av byggnadsnämnden och andra myndigheter. Medgivande skall inhämtas från fastighetsnämnden även om det är fråga om byggnad i älgård.
BEVÄRANDE	6.	Koloniområdet ingår del av ett område (som Kungsladugård som ingår en värdefull miljö med skyddsvärd bebyggelse. Detta innebär bl.a. att byggnader inom området ska ges en sådan utformning och färg, som stads- och landskapsbildens fördrar och som är lämplig både för byggnaden som sådan och för en god helhetsinverkan. Inom bebyggelsesområdet som ingår en värdefull miljö ska dessutom särskild hänsyn tas till områdets egenart. Med hänsyn till till är det angeläget att den ursprungliga karaktären på koloniområdet bevaras. Nuvarande storlek och utformning av byggnader skall därför bibehållas. Innehåande av huvudbyggnaden ska ha sadeltak och färgsättningen ska harmonisera med befintlig miljö. Stadsbyggnadskontoret är den instans som kommunen som i sin handläggning av bygglov/byggnattningar, i varje enskilt fall, tar ställning till att karaktären på området bibehålls.

Stadskarta från Göteborg stad.

Administrativa uppgifter

Adress: Hålekärrsgatan

Förvaltare: Idrott- och föreningsförvaltningen

Verksamhet: Idrottsutövande

Bevarandeprogram: Slottsskogen utan nummer.

MAJVALLEN

Miljöbeskrivning

Majvallen ligger i den västra utkanten av Slottsskogen. Vallen avgränsas mot den omgivande stadsmiljön av Hålekärrsgatan i norr och Ekedalsgatan i väster. Majvallen består till stora delar av öppna ytor vigda åt idrott. De ursprungliga bollplanerna för fotboll och tennis sträcker sig i öst-västlig riktning. Idrottsanläggningen utgör en stadsbyggnadsmässig förlängning av Majorna som en kil in i Slottsskogen och en övergång mellan parken och den omgivande stadsbebyggelsen. Majvallen bildar en öppning i stadsrummet och präglas av enkelhet och luftighet.

Anläggningen är funktionellt ordnad, med fotbollen i centrum. Den har en tydligt mer publikt inriktad sida i väster. Här finns huvudentrén och det är från denna sida publiken är tänkt att uppleva anläggningen. Den östra sidan vigs för idrottsutövarna med omklädningsbyggnad och träningsplan för tennis. Här finns också en mindre entré. Samtliga byggnader som ingår i idrottsanläggningen vänder sig in mot fotbollsplanen, och ligger i en båge i söder och öster med grönska bakom.

Kulturhistorisk kommentar

Den stora, ursprungliga fotbollsplanen bildar centrum och kärna i anläggningen. Värdet av övriga delar av anläggningen är tätt knutna och berättelse- och funktionsmässigt beroende av denna. Särskilt värdefulla för den historiska berättelsen på platsen är även tennisplanen, omklädningsbyggnaden och klubbstugan GFF-gården. Tennisplanen och omklädningsbyggnaden ingick i den ursprungliga anläggningen. Omklädningsbyggnaden är den enda byggnaden på platsen som i utformning, funktion och placering berättar att idrottsplatsen är från mitten av 1900-talet. Byggnaden är med största sannolikhet den enda välbevarade omklädningsbyggnaden från tiden före 1950 i Göteborgs kommun. GFF-gården visar på idrottsrörelsens vidareutveckling under andra halvan av 1900-talet. Värdebärande är idrottsanläggningens rumsliga organisation med fotbollsplanen i centrum, tennisplanen och omklädningsbyggnaden. Omklädningsbyggnaden är kulturhistoriskt värdefull till sin exteriör.

ATT OBSERVERA

Övergripande kulturhistorisk kommentar

- Majvallen är en sedan anläggandet välbevarad representant för de enkla , öppna idrottsanläggningar som uppfördes under efterkrigstiden. Att anläggningens övergripande uppbyggnad och luftiga, enkla gestaltning bibehålls är av största vikt för dess karaktär. Byggnaderna är funktionsuppdelade och placerade i en båge längs anläggningens sidor med Slottsskogens grönska i bakgrunden. .
- De planerade underhållsåtgärderna ska godkännas och i förekommande fall följas av antikvarie. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/tjanster/hitta-certifierade/>
- Byggnaderna underhålls med metoder och material som upprätthåller byggnadens kulturhistoriska värden.
- De renoveringsåtgärder som utförs ska dokumenteras.
- Under vegetationssäsongen ska röjning av sly och buskage intill byggnader ske kontinuerligt för att minska funkt intill byggnaderna.

Ritlinjer för vård och underhåll

- Omklädningsbyggnadens och GFF-gårdens fasader och fönster skrapas och målas med linoljefärg som penselstryks.
- Omklädningsbyggnadens och GFF-gårdens betonggrunder målas med färg avsedd för betong.
- De flacka yttertaken bör regelbundet ses över för att förhindra läckage.
- Läktarens gradänger lagas vid behov med betong likt befintligt utförande.

Övrigt

- Monofunktionella byggnader följas.
- Byggnaderna har låga socklar och upplevs som "marknära" och tillgängliga.
- Fasaderna saknar dekor som enbart har en smyckande funktion.
- Taken är flacka.
- Samtliga delar har en tydlig funktion kopplad till anläggningen som helhet.
- Bebyggelsen är placerad i en båge längs anläggningens sidor med Slottsskogens grönska i bakgrunden.
- Tydliga fram- och baksidor där all bebyggelse vänder sin framsida in mot anläggningens centrum - fotbollsplanerna.
- Öppenhet mot bostadsbebyggelsen i norr som delar stadsbyggnadsmässiga ideal med Majvallen.
- Slottsskogens grönska reser sig över all bebyggelse, ingen byggnad "tillåts" stänga ute parken bakom sig.

Kort historik

Området för dagens Majvallen och det intilliggande bostadsområdet i norr är fram till 1930-talet en sammanhållen åkermark mellan bergsryggarna i öster och väster. Marken kallades Söderlingska ängen efter orgelbyggaren Johan Nikolaus Söderling, som på 1860-talet köpte fastigheten.

I stadsplanen från 1933, signerad av Uno Åhrén, planeras bostadsområdet norr om Hålekärrsgatan och en idrottsplats i söder finns med i tankarna. Det skulle dock dröja till 1949 innan idrottsplatsen anlades. I planeringen hade lade man vikt vid platsens topografi och valde att förhålla sig till Söderlingska ängens utbredning och inte ta de omkringliggande bergspartierna i anspråk.

Majvallen är en typisk representant för de idrottsplatser av mer vardaglig karaktär som anläggs främst under 1930-talet. Karaktäristiskt är "rektangeln i ovalen" -alltså en fotbollsplan innanför löparbanor, med andra friidrottsanläggningar på kortsidorna inom ovalen. Majvallen anlades som en enkel, funktionalistisk anläggning med inhägnade platser för fotboll och friidrott utan några sittplatser, där den enda bebyggelsen består av omklädningsrum. Vallen ligger på ett för sin tid typiskt vis i direkt anslutning till bostadsområden. Närheten mellan idrottsplats och bostäder är tydliga drag hos nyanlagda idrottsvallar i Göteborg på 30- och 40-talen, en tydlig manifestation av det framväxande folkhemmet.

Majvallen invigdes den 5 juni 1949 efter tre års arbete. Utöver fotboll och friidrott hade Majvallen redan från början även en tennisplan. Den blev den första kommunala tennisplanen som en idrottsplats hade redan från början. omklädningsbyggnaden fanns redan vid anläggandet.

Förändringshistorik

En läktare med gradängar av betongelement tillkom i söder troligen någon gång under sent 1960-tal eller tidigt 70-tal. Ett skärmtak byggdes över läktaren 1982. Göteborgs Fotbollsförening (GFF), som haft Majvallen som hemmaplan sedan den invigdes, lät 1974 uppföra en klubbstuga i sydväst.

Under 2000-talet har flera större förändringar skett av Majvallen. 2010 invigdes den nya Boulehallen i söder på platsen för den tidigare läktaren med återanvända, ursprungliga gradängar, som skyddas av ett utskjutande tak. Året innan boulehallen invigdes belades Majvallens fotbollsplan med konstgräs. Då placerade man också en 7-mannaplan vid den större planens västra kortsida, närmast omklädningsbyggnaden. Detta fick till följd att spåren efter friidrottsverksamheten på platsen täcktes över, och idag är det svårt att läsa av att Majvallen även varit en anläggning för friidrott under många år.

Platsen för Majvallen på flygfoto från 1931. Området består av odlingslotter.

Majvallen på flygfoto från 1960. Vägar och bostäder har byggts ut.

Verksamhet

Området används fortsättningsvis som idrottsanläggning med sporter som fotboll och friidrott. Användningsområdet har även utökats och platsen har blivit ett evenemangsområde, med konserter och mässor.

Omklädningsrummet uppfört 1949

Klubbhuset uppfört för GFF 1974.

Boulehallen med läktare uppförd 2010.

Flygfoto från 2019. Vallen har ungefär samma utseende som när den anlades. I sydväst klubbstugan och i söder boulehallen

- Ursprungliga delar sedan 1949-1955
- Klubbstugan för GFF tillkommen 1974
- Boulehallen och läktare från 2010.

Match på Majvallen, troligen 1964.
Göteborgs
idrottsmuseum.

EXTERIÖR

Övergripande beskrivning

Idrottsplatsen har en traditionell oval form med centralt placerad fotbollsplan som omges av löparbanor. Öster om denna ligger den lilla tennisplanen flankerad av byggnaden för omklädningsrum. I sydväst ligger klubblokalen och i söder det senaste tillskottet, boulehallen. Majvallen är till anläggningens struktur bevarad sedan uppförandet 1949. Även omklädningsbyggnaden i öster från 1955 är bevarad sedan anläggandet.

Planteringar

Omgivande ytor närmast anläggningen består av gräsbevuxna ytor.

Läktare

I söder finns en åskådarläktare uppförd i samband med boulehallen år 2010. Gradängar är delvis bevarade sedan en äldre läktare från 1982.

Staket

Majvallen omgärdas av stängsel i metallnät respektive trästaket.

Teknisk beskrivning av byggnaderna

Omklädningsbyggnad

Omklädningsbyggnaden är en rektangulär envåningsbyggnad.

Grund

Gjuten betonggrund; gjuten platta under duschutrymmen och plintar under övriga delar.

Stomme

Plankstomme.

Fasad

Stående, slät panel målad i en ljus gul kulör.

Dörrar

Byggnaden har enkelt utformade dörrar klädda med stående, vitmålad panel. Dörrarna var tidigare mörkt brunbetsade.

Fönster

Vitmålade enlufts-fönster med gångjärn upptill.

Tak

Flackt, pappklätt pulpettak med vitmålad taklist.

Övrigt

Mot baksidan finns en utbyggnad för pannrum. En betongtrappa med metallräcken leder från byggnaden ner till fotbollsplanen.

Klubbstuga

Klubbstugan är en rektangulär envåningsbyggnad med källare.

Grund

Gjuten betonggrund på platta samt betonghålstén.

Stomme

Envåningsbyggnad med källare, monteringsfärdigt platsbyggd hus på betongplatta med källaryttervägg i betonghålstén.

Fasad

Stående, rödmålad spontad panel med karaktär av lockpanel.

Dörrar

Enkelt utformade dörrar med stående, vitmålad panel.

Fönster

Vita, ospröjsade enlufts-fönster och vitmålade foder.

Tak

Flackt valmat sadeltak täckt med svart profilerad plåt med bredanockplåtar.

Övrigt

Påbyggd veranda i omålat trä med röda staketsektioner ut mot fotbollsplanen. Ramp upp på verandan från väster.

Intill klubbstugan i öster står en liten röd kanslibyggnad.

En minnessten över gården och föreningen, samt en bänk, finns rest intill platsen. På baksidan finns ett gårdsutrymme där en terrasseringsmur i dansk sjösten delar av afaltsytan och gräsytan. Planterade trädgårdsbuskar.

Den ursprungliga byggnaden innehållande omklädningsrum belägen i öster.

Vy över planerna mot öster med omklädningsbyggnaden i fonden. Klubbstugan med intilliggande kansli.

Klubbstugan från 1974 i sydväst med intilliggande kansli. Minnensstenen syns till höger i bild.

Boulehall

Boulehallen är en större, envånings hallbyggnad med en lågdel mot norr och öster. Mot norr finns också läktaren som vetter mot fotbollsplanen.

Grund

Betong.

Stomme

Betong.

Fasad

Fasader i ljust skivmaterial med smala horisontella band i en mörkare kulör.

Lågdelen har fasader i brunmålad liggande träpanel med ett gulfärgat band i plåt mellan det smala, horisontella fönsterbandet.

Dörrar

En stor metallport finns på den västra gaveln

Fönster

Mot fotbollsplanen åt norr sitter smala, horisontella fönsteröppningar, placerade i ett zickzack-mönster

Tak

Den stora byggnadsdelen har plant tak. Lågdelen tak är sluttande från väst till öst och bygger ut över en del av fotbollsplanens läktare med diagonala stöttepelare i brunmålat trä.

Övrigt

Läktaren består av gradängar i betongsektioner som vilar på trappstegsformade fundament, även de i betong.

Riktlinjer för vård och underhåll

- Omklädningsbyggnadens och GFF-gårdens fasader och fönster skrapas och målas med linoljefärg som penselstryks.
- Omklädningsbyggnadens och GFF-gårdens betonggrunder målas med färg avsedd för betong.
- Växtlighet invid fasader och grund bör hållas borta för att minska funkt intill byggnaderna.
- De flacka yttertaken bör regelbundet ses över för att förhindra läckage.
- Läktarens gradängar lagas vid behov med betong likt befintligt utförande.

Inramande staket mot Hålekärrsgatan i norr och mot Slottsskogen i söder.

Boulehallen i söder från 2010 sedd från nordöst med fotbollsplanen framför.

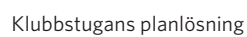
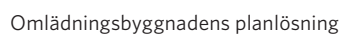

Den lägre byggnadsdelen vetter mott norr och öster. Framför byggnaden åt planerna i norr läktaren med delvis skyddande skärmtak.

Ovan vy över planerna mot entrén nordväst sedd från läktaren. Till höger tennisplanen i öster.

Planlösningens kronologi

Övergripande beskrivning av interiören

Majvallens byggnader har en högst funktionell karaktär. Byggnaderna saknar generellt dekorativa element, såväl utvändigt som invändigt.

Omklädningsrum

Byggnadens tre entréer leder in till tre separata utrymmen. I norr ett före detta vaktmästarrum och omklädningsrum för domare. De två övriga leder till två omklädningsrum. I det mittersta finns ett senare tillkommet rum som tidigare användes som sekretariat vid matcher

Golv

Beige klinker samt plattmattor.

Väggar

Slät träpanel lika exterören. Panelen är målad vit med en lila bröstning. Duschutrymmena har helkaklade väggar och äldre duscharmaturer.

Dörrar

Vitmålade, panelklädda dörrar.

Fönster

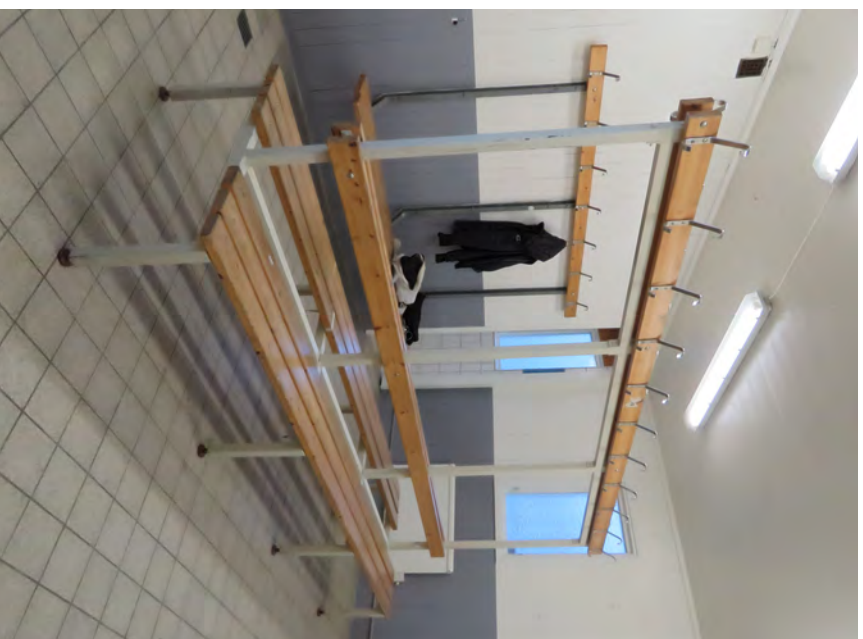
Ospröjsade enlufsfönster med vitmålade karmar.

Tak

Slät träpanel lika vägg, målad vit. Duschutrymmena har omålade brädtak.

Övrigt

Interiören har både väggfasta och fristående bänkar.

Interiör från ett av omklädningsrummen.

Duschrum i omklädningsrummen.

Kontakt

Telefon:

031-365 00 00 (Göteborgs Stads kontaktcenter)

E-post:

goteborg@goteborg.se

